

Η αλληλεγγύη ως έγκλημα:

Ένας πρακτικός οδηγός
νομικών μέσων και εργαλείων συνηγορίας για
τους στοχοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων
δικαιωμάτων στην Ευρώπη

Πρόλογος

Τι σημαίνει ποινικοποίηση¹ ενός υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Δυστυχώς, είναι ένα ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε όλο τον κόσμο, καθώς όσοι αναλαμβάνουν ειρηνική δράση για να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των άλλων βρίσκουν το ποινικό δίκαιο απέναντί τους ξανά και ξανά.

Στις πιο ακραίες περιπτώσεις, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταδικάζονται σε πολυετή φυλάκιση λόγω αβάσιμων κατηγοριών που επινοούν οι αρχές ή ιδιωτικοί φορείς ως άμεση απάντηση στο έργο τους. Στόχος είναι να θέσουν άμεσα τέλος στις δραστηριότητές τους, στέλνοντας τους υπερασπιστές μακριά για να τους φιμώσουν και διακόπτοντας τους δεσμούς τους με τους συμμάχους τους.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι υπερασπιστές παραπέμπονται σε δίκη μετά από εκτενείς έρευνες και επίσημες διαδικασίες, για να απορριφθούν τελικά οι υποθέσεις από τα δικαστήρια. Στις περιπτώσεις αυτές, ο στόχος φαίνεται να είναι συνήθως η υπονόμηση του έργου για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα μάτια της κοινής γνώμης, συγχέοντάς το με εγκληματική δραστηριότητα και αυτούς που το ασκούν με εγκληματίες. Μια γενικότερη ερμηνεία τέτοιων περιπτώσεων είναι ότι υπάρχει πλήρης έλλειψη κατανόησης από τις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές σχετικά με το ποιο είναι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ποιο είναι το έργο που επιτελούν.

Έχω δει επίσης περιπτώσεις όπου κινούνται ποινικές έρευνες εναντίον προσώπων χωρίς αυτά να κατονομάζονται δημοσίως, οι οποίες ακολουθούνται από αναφορές στα μέσα ενημέρωσης και οι οποίες βασίζονται σε διαρροές από ανακριτές και υπαινίσσονται ότι αυτοί που κατηγορούνται είναι υπερασπιστές. Τέτοιες περιπτώσεις φαίνεται να δείχνουν την πρόθεση να «προειδοποιηθούν» οι υπερασπιστές και να περιοριστούν οι δραστηριότητές τους.

Όλες αυτές οι περιπτώσεις ισοδυναμούν με στοχοποίηση, η οποία, όπως περιγράφεται στην παρούσα έκθεση, μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Πρόκειται για μια πρακτική με διαφορετικές παραλλαγές που παραμένει στην Ευρώπη, ενώ ορισμένες ομάδες υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι πιο έκθετες σε τέτοια αντίποινα.

Στην τελευταία μου έκθεση προς τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, επικεντρώθηκα στην κατάσταση των υπέρμαχων των δικαιωμάτων των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Πολλές από τις υποθέσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση προέρχονται από την Ευρώπη και σχεδόν όλες όσες είχαν καταγραφεί στην περιοχή αφορούσαν την ποινικοποίηση υπερασπιστών για πράξεις αλληλεγγύης.

Μετά τη δημοσίευση της έκθεσης, έλαβα πληροφορίες για νέες περιπτώσεις ποινικοποίησης στην Ευρώπη, με τους υπέρμαχους των δικαιωμάτων των μεταναστών να βρίσκονται και πάλι στο στόχαστρο. Αυτό το μοτίβο, που έχει τις

ρίζες του στη νοοτροπία της Ευρώπης-φρουρίου και στην ποινικοποίηση της ίδιας της μετανάστευσης, πρέπει να σταματήσει.

Το 2023 σηματοδοτεί την 25η επέτειο από την υιοθέτηση της Διακήρυξης για τους Υπέρμαχους Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Στα χρόνια που μεσολάβησαν από τη συμφωνία του 1998, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρέθηκαν στην πρωτοπορία των εξελίξεων στην πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε περιοχή. Τα ευρωπαϊκά κράτη, μαζί με άλλα, επιβεβαιώνουν επανειλημμένα τη στήριξή τους στους υπερασπιστές, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται αντίποινα εντός της περιοχής· επομένως χρειάζεται αλλαγή πλεύσης.

Εκφράζω την ικανοποίησή μου για την πρακτική καθοδήγηση που παρουσιάζεται στην παρούσα έκθεση. Ελπίζω ότι θα αποτελέσει ένα εξελισσόμενο κείμενο, που θα επικαιροποιείται και θα επεκτείνεται. Η Ευρώπη είναι μια περιοχή με εδραιωμένους μηχανισμούς για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι πολύ σημαντικό να ληφθούν μέτρα για την ενίσχυση της πρόσβασης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση σε αυτούς. Εξίσου σημαντικές είναι και οι πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των υπερασπιστών εντός της περιοχής τους. Όταν οι πληροφορίες και οι γνώσεις μοιράζονται, τα δίκτυα μπορούν να ενισχυθούν και να ανθίσουν, οι άνθρωποι μπορούν να συνεργαστούν και η δύναμη της αλληλεγγύης να αναπτυχθεί.

Mary Lawlor
Ειδική Εισηγήτρια
για την κατάσταση των υπέρμαχων
ανθρωπίνων δικαιωμάτων

¹ Ο όρος «ποινικοποίηση» στον παρόντα τόμο χρησιμοποιείται για να αποδώσει μια σειρά πρακτικών που έχουν σκοπό να στοχοποιήσουν, να δυσχεράνουν ή να αναστείλουν τη δράση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το

εύρος των πρακτικών αυτών ποικίλλει και μπορεί να περιλαμβάνει από γραφειοκρατικά εμπόδια και συχνούς αστυνομικούς ελέγχους μέχρι τη δημόσια δυσφήμιση μονάδων ή φορέων ή ακόμη και την ποινική δίωξή τους.

Πρόλογος του εκδότη

Ο Heinrich Böll, συγγραφέας και κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας, και συνονόματος του ιδρύματός μας, είπε κάποτε ότι «η παρέμβαση είναι ο μόνος τρόπος για να παραμείνεις μέσα στα πράγματα». Αυτή είναι μια φράση που περιγράφει πολύ καλά μία από τις κύριες ιδέες του ιδρύματος και μια βασική αξία. Η παρέμβαση, με την έννοια της ενεργού συμμετοχής, ως πολιτών ή ως κοινωνίας, είναι πράγματι κάτι που επιδιώκουμε να υποστηρίζουμε πάντα, όπου κι αν εργαζόμαστε. Εμείς και οι εταίροι μας παρεμβαίνουμε για να προωθήσουμε την αλλαγή, νέες ιδέες και, μερικές φορές, για την υπεράσπιση κάποιου άλλου σε όλο τον κόσμο. Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρεμβαίνουν. Υπερασπίζονται τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία δέχονται όλο και περισσότερες πιέσεις, ιδίως στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Τα τελευταία χρόνια, έχουμε γίνει μάρτυρες μιας αυξανόμενης και ανησυχητικής τάσης ποινικοποίησης στην Ευρώπη, τόσο της μετανάστευσης όσο και των πράξεων αλληλεγγύης προς τους ανθρώπους σε κίνηση.

Θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι η πρόσφατη ταχεία και μάλλον αδιαμφισβήτητη υποδοχή των προσφύγων από την Ουκρανία αποδεικνύει ότι η ΕΕ έχει την ικανότητα να ενεργεί ενωμένα και να προσφέρει προστασία ακόμη και σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων χωρίς σημαντικά προβλήματα. Ωστόσο, ισχύει ακριβώς το αντίθετο: Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει διχασμένη όσον αφορά τις πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης, και εδώ και αρκετό καιρό, ο μόνος κοινός στόχος που έχει συμφωνηθεί είναι η ανάθεση της μετανάστευσης σε τρίτους και ο μεγαλύτερος έλεγχος των συνόρων. Ενώ νομικά είναι σαφές ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα να ζητήσει προστασία, οι παράτυπες διελεύσεις των συνόρων ποινικοποιούνται όλο και περισσότερο, ανεξάρτητα από την πρόθεση του ατόμου να ζητήσει άσυλο. Και ενώ παγκοσμίως περισσότεροι άνθρωποι από ποτέ εκτοπίζονται και αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, ο αριθμός ασφαλών και τυπικών οδών για την αναζήτηση διεθνούς προστασίας που προσφέρονται δεν καλύπτει παρά μόνο ένα μικρό κλάσμα των παγκόσμιων αναγκών.

Η έλλειψη ασφαλών οδών αναγκάζει τους ανθρώπους να εναποθέτουν τη μοίρα τους στα χέρια των διακινητών και να θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή τους, διασχίζοντας, για παράδειγμα, τη Μεσόγειο με φουσκωτή βάρκα ή διασχίζοντας ολόενα και πιο οχυρωμένα, και συχνά θανατηφόρα, σύνορα. Τα μέτρα «προστασίας» των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ αποτρέπουν μόλις και μετά βίας τους ανθρώπους από το να προσπαθήσουν, αλλά καθιστούν όλο και πιο επικίνδυνο το να φτάσουν στην Ευρώπη. Ελλείψει αξιοπρεπούς και ανθρωπίνης ανταπόκρισης σε όσους φτάνουν στην Ευρώπη και χρειάζονται προστασία, καθίσταται απαραίτητη η υποστήριξη που παρέχουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά μήκος της λεγόμενης Βαλκανικής Οδού ή στη θάλασσα. Γενναία άτομα και οργανώσεις καλύπτουν στους πρόσφυγες και τους μετανάστες τις βασικές τους ανάγκες. Υπερασπίζονται τα δικαιώματα εκείνων που δεν μπορούν συχνά να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, που είναι ευάλωτοι ή των οποίων τα δικαιώματα παραβιάζονται δομικά, μεταξύ άλλων, από τις αρχές στα εξωτερικά σύνορα

της ΕΕ. Αντί να δυσκολεύουν τη ζωή τους, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να τιμούν και να ευχαριστούν τους εθελοντές που παρεμβαίνουν και προστατεύουν τις βασικές αξίες της ΕΕ για τον ανθρωπισμό, ιδίως όταν οι αρχές αρνούνται να εκπληρώσουν τις δικές τους υποχρεώσεις.

Στην πράξη ισχύει ακριβώς το αντίθετο – η προστασία και η επίδειξη αλληλεγγύης προς τους ανθρώπους που βρίσκονται σε φυγή αντιμετωπίζεται όλο και περισσότερο ως εγκληματική πράξη. Παρότι αυτή η ανησυχητική τάση ποινικοποίησης των ανθρώπων σε κίνηση και της αλληλεγγύης προς αυτούς είναι κάτι που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε πολιτικό επίπεδο, οι συνέπειες της ποινικοποίησης πρέπει να αντιμετωπιστούν σε ατομικό επίπεδο. Στην πραγματικότητα, η ποινικοποίηση μπορεί να έχει διάφορες μορφές και πολύ διαφορετικά πεδία εφαρμογής, γι' αυτό είναι σημαντικό οι ακτιβιστές και οι οργανώσεις να γνωρίζουν τις υπάρχουσες επιλογές δράσης και υπεράσπισης.

Αυτή η εργαλειοθήκη επιδιώκει να στηρίξει τους θιγόμενους υπεرمάχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποδεικνύοντας τους μηχανισμούς και οδούς βοήθειας και αυτοάμυνας σε περιπτώσεις ποινικοποίησης σε διάφορα επίπεδα. Όχι μόνο πιστεύουμε ότι πρόκειται για ένα χρήσιμο και απαραίτητο εργαλείο για πρακτική χρήση από κάθε άτομο ξεχωριστά, αλλά θεωρούμε επίσης ότι η διαδικασία της εκπόνησης αυτών των εργαλείων ήταν πολύτιμη από μόνη της: η συλλογική προσπάθεια των ερευνητών και των συγγραφέων που την ανέλαβαν, καθώς και οι πολλές συζητήσεις και ανταλλαγές απόψεων στην πορεία με νομικούς, επαγγελματίες και ακτιβιστές από όλη την Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένου ενός εντατικού τριήμερου εργαστηρίου στις εγκαταστάσεις μας στη Θεσσαλονίκη), ήταν μια ανεκτίμητη και σημαντική εμπειρία ανταλλαγής και μάθησης σε επίπεδο δικτύου. Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ θα ήθελε να ευχαριστήσει τους πολλούς φορείς που συμμετείχαν σε αυτή τη διαδικασία για την υποστήριξη και την εμπειρογνωμοσύνη τους, καθώς και για την εμπιστοσύνη τους στη συνεργασία μαζί μας για τη δημιουργία αυτού του οδηγού. Ενώ ελπίζουμε ότι κανείς δεν θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσει αυτό το εγχειρίδιο, ελπίζουμε επίσης ότι σε μελλοντικές περιπτώσεις ποινικοποίησης, θα είναι σε θέση να τη χρησιμοποιήσουν όλοι όσοι εργάζονται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2023

Neda Noraie-Kia
Επικεφαλής Μεταναστευτικής Πολιτικής στην Ευρώπη,
Heinrich-Böll-Stiftung (Θεσσαλονίκη)

Διευκρίνιση

Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα εργαλειοθήκη βασίζονται στο διεθνές και εθνικό δίκαιο, καθώς και σε πληροφορίες που παρείχαν σχετικοί φορείς και εμπειρογνώμονες (για τη μεθοδολογία, βλ. «Εισαγωγή») και είναι ακριβείς τον Ιανουάριο του 2023. Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται δεν είναι εξαντλητικές και η οργάνωση Border Violence Monitoring Network (BVMN) και το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη για τα αποτελέσματα της εφαρμογής των μηχανισμών που περιγράφονται λεπτομερώς στο παρόν. Δεν υπάρχει άμεση σχέση με το έργο και τις δράσεις των θεσμικών οργάνων που αναφέρονται. Παρόλο που η παρούσα εργαλειοθήκη επικεντρώνεται στην Κροατία και την Ελλάδα, υπάρχουν και άλλες χώρες που πρέπει να εξεταστούν, δεδομένου ότι η ποινικοποίηση είναι ένα ζήτημα που δεν περιορίζεται μόνο στις χώρες αυτές. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι σκοπός της εργαλειοθήκης αυτής είναι να αποτελέσει ένα εξελισσόμενο έγγραφο που θα καλλιεργηθεί, θα αλλάξει και θα εμπλουτιστεί με την εμπειρία άλλων ατόμων και συλλογικών φορέων, που θα έχουν την ενέργεια να καταπολεμήσουν τις αδικίες αυτές από κοινού. Δεν αποτελεί εγγύηση βέλτιστης πρακτικής, καθώς τα πλαίσια διαφέρουν, και οι στρατηγικές πρέπει να προσαρμόζονται και να αποφασίζονται σε ατομικό επίπεδο. Δεν υπάρχει «τυποποιημένη» διαδικασία για την αντιμετώπιση της ποινικοποίησης. Κάθε περίπτωση είναι ξεχωριστή και, ως εκ τούτου, πρέπει να αξιολογείται ως τέτοια. Ο οδηγός δεν αποτελεί έγκυρη νομική πηγή, καθώς οι νόμοι και άλλες πληροφορίες ενδέχεται να αλλάξουν. Είμαστε πρόθυμοι να δεχτούμε διορθώσεις και προσθήκες όσον αφορά σχετικές πληροφορίες και εμπειρίες και σας καλούμε να επικοινωνήσετε μαζί μας για να εμπλουτίσουμε συλλογικά αυτό το εργαλείο.

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλα τα μέλη του Δικτύου, τους εξωτερικούς μας εταίρους και κάθε ίδρυμα και άτομο που συνέβαλε στο εγχειρίδιο αυτό με τις γνώσεις, την τεχνογνωσία και την εμπειρία του. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα το Center for Peace Studies, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και όλα τα μέλη της Ομάδας Εργασίας Νομικής Πρόσδοσης και Συνηγορίας του BVMN που έλεγξαν το περιεχόμενο αυτής της εργαλειοθήκης.

Θα θέλαμε να εκφράσουμε την αλληλεγγύη μας προς όλα τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τους ανθρώπους σε κίνηση και τους πολιτικούς ακτιβιστές που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση για τη δράση τους στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οδηγός αναγνώστη για την εργαλειοθήκη

Ο οδηγός αυτός περιλαμβάνει έναν εκτενή κατάλογο των πιο σχετικών νομοθεσιών και μηχανισμών που προστατεύουν τους υπερμάχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση λόγω του έργου τους, καθώς και των εργαλείων υπεράσπισης που έχουν θεωρηθεί χρήσιμα σε τέτοιες περιπτώσεις. Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης βασίζεται σε εκτεταμένη έρευνα που περιλαμβάνει διάφορες συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες, υπερμάχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διάφορους φορείς και ιδρύματα που εργάζονται για την προστασία τους.

Το εισαγωγικό κεφάλαιο δεν αναλύει μόνο το ιστορικό και τα κίνητρα για τη συγγραφή αυτής της εργαλειοθήκης, αλλά παρέχει επίσης μια επισκόπηση του πλαισίου ποινικοποίησης των ανθρώπων σε κίνηση και των υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα, και περιέχει κατάλογο των συντομογραφιών που χρησιμοποιούνται. Ακολουθεί ένα κεφάλαιο με γενικές συστάσεις, οι οποίες θεωρούνται σημαντικές για τους υπερμάχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας και οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις, πριν και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών ποινικοποίησης.

Ο κύριος κορμός του οδηγού αυτού αποτελείται από λεπτομερείς αναλύσεις σχετικά με τη νομοθεσία, τους μηχανισμούς προστασίας και τις οδούς συνηγορίας, ταξινομημένες ανάλογα με τα γεωγραφικά επίπεδα. Αυτά είναι (με σειρά εμφάνισής): σε διεθνές επίπεδο ο ΟΗΕ, άλλα διεθνή επίπεδα και σε διακρατικό επίπεδο η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε εθνικό επίπεδο, η εργαλειοθήκη αυτή επικεντρώνεται στην Κροατία και την Ελλάδα. Στην παρούσα έκδοση αποφασίσαμε να επικεντρωθούμε σε αυτές τις δύο χώρες, καθώς ήταν οι δύο χώρες με τις καλύτερα τεκμηριωμένες περιπτώσεις ποινικοποίησης υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο δίκτυό μας. Ωστόσο, κατά τη συγγραφή αυτού του οδηγού, βεβαιωθήκαμε ότι όλα τα υπόλοιπα κεφάλαια μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες υφίστανται επίσης ποινικοποίηση, και είναι σημαντικό να διεξαχθεί έρευνα σε αυτές τις χώρες στο μέλλον. Κάθε κεφάλαιο ξεκινά με μια επισκόπηση της σχετικής νομοθεσίας, η οποία είτε προστατεύει είτε οδηγεί στην ποινικοποίηση των υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ ακολουθούν επεξηγήσεις σχετικά με τους μηχανισμούς και τις οδούς συνηγορίας που έχουν καταγραφεί. Σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν

πρόσθετα υποκεφάλαια που αναλύουν τη νομοθεσία, τους μηχανισμούς και τα εργαλεία συνηγορίας, σχετικά με συγκεκριμένες μορφές άτυπης ποινικοποίησης που έχουν χαρακτηριστεί σημαντικές στο πλαίσιο των εν λόγω χωρών, για παράδειγμα, σχετικές με την ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας και την προστασία των δεδομένων.

Καθώς η ποινικοποίηση μπορεί να έχει πολλές διαφορετικές μορφές και οι στρατηγικές συνηγορίας μπορεί να ποικίλλουν, δεν είναι απαραίτητο όλοι οι μηχανισμοί να αφορούν κάθε υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, ο αναγνώστης μπορεί επίσης να ακολουθήσει αυτό το ευρετήριο για να ανατρέξει απευθείας στους μηχανισμούς που τον ενδιαφέρουν περισσότερο.

Οι μηχανισμοί στους οποίους μπορεί να καταφύγει ένα **άτομο** που ποινικοποιείται είναι οι εξής:

- 2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 2.2.2.1. Ατομική καταγγελία σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ
- 2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ (Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- 2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- 3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ODIHR)
- 3.2.2.1. ΕΔΔΑ
- 3.2.2.2. Ο/Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της
- 3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ
- 3.3. Δικηγορικός Σύλλογος (αν είναι δικηγόρος): Εθνικός Δικηγορικός Σύλλογος, Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης (CCBE), Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων (IBA)
- 3.4. Πρεσβείες
- 4.2.2. Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής
- 4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ
- 4.2.4. ProtectDefenders.eu
- 4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 5.2.1. Κροατικός Διαμεσολαβητής
- 5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Κροατία)
- 5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας (Κροατία)
- 5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ - CPS (Κροατία)
- 5.3.1.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Κροατία)
- 5.3.2.2. Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών (Κροατία)
- 5.3.2.3. Δικαίωμα στην πληροφόρηση (Κροατία)
- 5.3.3.2. Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (καταγγελία)
- 6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη
- 6.2.2. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) (Ελλάδα)
- 6.2.3. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (Ελλάδα)
- 6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Ελλάδα)
- 6.3.1.1. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας στην Ελλάδα
- 6.3.2.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Ελλάδα)

Οι μηχανισμοί στους οποίους μπορεί να καταφύγει ένας **οργανισμός** που ποινικοποιείται² είναι οι εξής:

- 2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 2.2.1.2. Καθολική περιοδική αξιολόγηση
- 2.2.2.2. Διαδικασία υποβολής αναφορών στους θεματοφύλακες των Συμβάσεων
- 2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ (Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- 2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- 3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ODIHR)
- 3.2.2.2. Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- 3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της

---

² Μπορεί να αφορά επίσης ένα περιστατικό που στοχεύει ένα άτομο που συσχετίζεται ή εργάζεται άμεσα με μια οργάνωση και επομένως ερμηνεύεται ως περιστατικό ποινικοποίησης κατά της ίδιας της οργάνωσης, ή σε περιπτώσεις όπου οι οργανώσεις αντιμετωπίζουν άμεσα περιστατικά ποινικοποίησης ατόμων στο πλαίσιο της συνηγορίας υπέρ τους.

- 3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ
- 4.2.1. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)
- 4.2.2. Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής
- 4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ
- 4.2.5. Έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου
- 4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 5.2.1. Κροατικός Διαμεσολαβητής
- 5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Κροατία)
- 5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας (Κροατία)
- 5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ - CPS (Κροατία)
- 5.3.1.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Κροατία)
- 5.3.2.2. Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών (Κροατία)
- 5.3.2.3. Δικαίωμα στην πληροφόρηση (Κροατία)
- 6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη
- 6.2.2. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) (Ελλάδα)
- 6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Ελλάδα)
- 6.3.2.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Ελλάδα)

Για τη κατηγορία **σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο**, όσον αφορά συγκεκριμένα περιστατικά ποινικοποίησης, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφύγουν στους εξής μηχανισμούς:

- 2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ (Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- 2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- 3.2.2.2. Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- 3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της
- 3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ
- 3.3. Δικηγορικός Σύλλογος (αν είναι δικηγόρος): Εθνικός Δικηγορικός Σύλλογος, Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης (CCBE), Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων (IBA)
- 3.4. Πρεσβείες
- 4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ
- 4.2.4. ProtectDefenders.eu
- 4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 5.2.1. Κροατικός Διαμεσολαβητής
- 5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Κροατία)
- 5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας (Κροατία)
- 5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ - CPS (Κροατία)
- 5.3.1.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Κροατία)
- 5.3.3.2. Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (καταγγελία)
- 6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη
- 6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Ελλάδα)
- 6.3.1.1. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας στην Ελλάδα
- 6.3.2.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Ελλάδα)

Για τη συνηγορία σε **μακροπρόθεσμο επίπεδο**, καθώς και για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων³, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προσφύγουν στους εξής μηχανισμούς:

- 2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 2.2.1.2. Καθολική περιοδική αξιολόγηση
- 2.2.2.1. Ατομική καταγγελία σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ
- 2.2.2.2. Διαδικασία υποβολής αναφορών στους θεματοφύλακες των Συμβάσεων
- 2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ (Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- 2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- 3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ODIHR)
- 3.2.2.1. ΕΔΔΑ
- 3.2.2.2. Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
- 3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της
- 3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ
- 3.3. Δικηγορικός Σύλλογος (αν είναι δικηγόρος): Εθνικός Δικηγορικός Σύλλογος, Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης (CCBE), Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων (IBA)
- 3.4. Πρεσβείες
- 4.2.1. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)
- 4.2.2. Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής
- 4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ
- 4.2.4. ProtectDefenders.eu
- 4.2.5. Έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου
- 4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 5.2.1. Κροατικός Διαμεσολαβητής
- 5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Κροατία)
- 5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας (Κροατία)
- 5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ - CPS (Κροατία)
- 5.3.1.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Κροατία)
- 5.3.2.2. Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών (Κροατία)
- 5.3.3.2. Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (καταγγελία)
- 6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη
- 6.2.2. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) (Ελλάδα)
- 6.2.3. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (Ελλάδα)
- 6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου (Ελλάδα)
- 6.3.1.1. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας στην Ελλάδα
- 6.3.2.2. Παράβαση καθήκοντος από την αστυνομία (Ελλάδα)

---

3 Για περισσότερες διευκρινίσεις σχετικά με τη σημασία του θέματος αυτού, βλ. κατωτέρω κεφάλαιο 1 Γενικές συστάσεις.

Εάν ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων στοχοποιείται με ποινικοποίηση **εκτός της επικράτειας της ΕΕ**, μπορεί να προσφύγει στους εξής μηχανισμούς:

- 2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 2.2.1.2. Καθολική περιοδική αξιολόγηση
- 2.2.2.1. Ατομική καταγγελία σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ
- 2.2.2.2. Διαδικασία υποβολής αναφορών στους θεματοφύλακες των Συμβάσεων
- 2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ (Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
- 2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- 3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ODIHR) (ανάλογα με το κράτος)
- 3.2.2.1. ΕΔΔΑ (εάν το κράτος που αφορά είναι κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης)
- 3.2.2.2. Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (εάν το κράτος που αφορά είναι κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης)
- 3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της (εάν το κράτος που αφορά είναι κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης)
- 3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ (εάν το κράτος που αφορά είναι κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης)
- 3.3. Δικηγορικός Σύλλογος (αν είναι δικηγόρος): Εθνικός Δικηγορικός Σύλλογος, Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων (IBA)
- 3.4. Πρεσβείες
- 4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ
- 4.2.4. ProtectDefenders.eu
- 4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Κατάλογος συντομογραφιών

AYS	- Are You Syrious? (Κροατική ΟΚΠ)
BVMN	- Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας
CASE	- Συνασπισμός κατά των Αγωγών SLAPP στην Ευρώπη
CAT	- Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων (όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ)
CCBE	- Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης
CCPR	- Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ)
CED	- Επιτροπή για τις βίαιες εξαφανίσεις (όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ)
CERD	- Επιτροπή για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ)
COHOM	- Ομάδα εργασίας του Συμβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα
CPS, CMS	- Κέντρο Μελετών για την Ειρήνη (Κροατική ΟΚΠ)
CPT	- Επιτροπή για την Πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας
ECOSOC	- Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών
EIDHR	- Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
EUTRP	- Πλατφόρμα προσωρινής μετεγκατάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης
FRA	- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
GANHRI	- Παγκόσμια Συμμαχία Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
HRC	- Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
IBA	- Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων
IBAHRI	- Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του IBA
MEP	- Βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
ODIHR	- Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
OHCHR	- Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
PACE	- Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης
SLAPP	- Στρατηγικές νομικές αγωγές ενάντια στη συμμετοχή του κοινού
SOA	- Υπηρεσία Ασφάλειας και Πληροφοριών (Κροατία)
SPD	- Υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής (όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ)
SuR	- Υπό αξιολόγηση κράτος
UDHR	- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
UNHCR	- Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNO	- Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

UNODC	- Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος
UPR	- Καθολική περιοδική αξιολόγηση
VSOA	- Στρατιωτική Υπηρεσία Ασφαλείας-Πληροφοριών (Κροατία)
ΑΔΑΕ	- Ελληνική Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών
ΑΠΔ	- Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΓΚΠΔ	- Γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων
ΔΚΠΡΒ	- Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (Ελλάδα)
ΔΜΚΟ	- Διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση
ΕΑ	- Επικεφαλής της αποστολής της ΕΕ
ΕΔΔΑ	- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	- Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΔΑ	- Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΘΑΔ	- Εθνικός θεσμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων
ΕΠΚ	- Ελληνικός Ποινικός Κώδικας
ΕΣΔΑ	- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΠΔ	- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων
ΕΥΠ	- Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών της Ελλάδας
ΚΜ	- Κράτος μέλος
ΚΠΚ	- Κωδικός Παρακολούθησης Καταγγελιών (Συνήγορος του Πολίτη)
ΜΚΟ	- Μη κυβερνητική οργάνωση
ΟΑΣΕ	- Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΗΕ	- Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΚΠ	- Οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών
ΣΕΕ	- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣτΕ	- Συμβούλιο της Ευρώπης
ΥΠΔ	- Υπεύθυνος προστασίας δεδομένων
Χάρτης	- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	15
1. Γενικές συστάσεις	19
2. Τα Ηνωμένα Έθνη	25
2.1. Σχετικές διακηρύξεις και συμβάσεις	25
2.1.1. Η Διακήρυξη για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	26
2.1.2. Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα	27
2.1.3. Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	28
2.1.4. Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος	29
2.2. Μηχανισμοί	30
2.2.1. Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	30
2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	30
2.2.1.2. Καθολική περιοδική αξιολόγηση	33
2.2.2. Συνεργασία με όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ	35
2.2.2.1. Ατομικές καταγγελίες σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ	36
2.2.2.2. Διαδικασία υποβολής αναφορών στους θεματοφύλακες των Συμβάσεων	39
2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες (ειδικός εισηγητής για των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)	39
2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	43
3. Άλλοι διεθνείς οργανισμοί	45
3.1. ΟΑΣΕ	45
3.1.1. Γενική εισαγωγή	45
3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ	45
3.2. Συμβούλιο της Ευρώπης	46
3.2.1. Διακηρύξεις και συμβάσεις	46
3.2.1.1. Διακήρυξη για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων	46
3.2.1.2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	47
3.2.2. Μηχανισμοί	48
3.2.2.1. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	49
3.2.2.2. Ο/Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	53
3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης	55
3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ	57
3.3. Δικηγορικοί σύλλογοι	59
3.4. Πρεσβείες	60

4. Ευρωπαϊκή Ένωση	61
4.1. Νομοθεσία	61
4.1.1. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ	62
4.1.2. Η δέσμη μέτρων για τους διακινητές	63
4.1.3. Η προτεινόμενη οδηγία για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις SLAPP	65
4.1.4. Κανονισμός της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων	67
4.2. Μηχανισμοί	69
4.2.1. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης	69
4.2.2. Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής	71
4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ	73
4.2.4. ProtectDefenders.eu	77
4.2.5. Έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου	78
4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	82
5. Κροατία	84
5.1. Νομοθεσία	84
5.1.1. Σύνταγμα	85
5.1.2. Νόμος περί αλλοδαπών: απαγόρευση παροχής βοήθειας σε υπήκοο τρίτης χώρας για παράνομη διέλευση, διαμετακόμιση και παραμονή (άρθρο 53)	86
5.2. Μηχανισμοί	87
5.2.1. Διαμεσολαβητής	87
5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου	89
5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας	90
5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ – CPS	91
5.3. Προστασία σε σχέση με ειδικές μορφές ποινικοποίησης	92
5.3.1. Αστυνομικά και διοικητικά παραπτώματα	92
5.3.1.1. Δικονομικά δικαιώματα και νομοθεσία σχετικά με την αστυνομία	92
5.3.1.2. Τρόπος αντιμετώπισης της ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας	95
5.3.2. Ανάρμοστη συμπεριφορά των μυστικών υπηρεσιών	97
5.3.2.1. Νομοθεσία για την ασφάλεια και τις πληροφορίες	97
5.3.2.2. Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών	98
5.3.2.3. Δικαίωμα στην πληροφόρηση	100
5.3.3. Ποινικοποίηση που συνδέεται με παραβιάσεις των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	100
5.3.3.1. Κανονισμός για την προστασία των δεδομένων	100
5.3.3.2. Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (καταγγελία)	101

6. Ελλάδα	103
6.1. Νομοθεσία	103
6.1.1. Σύνταγμα	103
6.1.2. Νόμοι κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων	104
6.1.3. Αλλαγές στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα	106
6.1.4. Νομοθεσία για την προστασία δεδομένων	107
6.2. Μηχανισμοί	108
6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη	108
6.2.2. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	110
6.2.3. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας	111
6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου	112
6.3. Προστασία σε σχέση με ειδικές μορφές ποινικοποίησης	113
6.3.1. Παραβίαση των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων	114
6.3.1.1. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας στην Ελλάδα	114
6.3.2. Ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας και των διοικητικών αρχών	117
6.3.2.1. Δικονομικά δικαιώματα και σχετική νομοθεσία	117
6.3.2.2. Σε ποιον μπορεί να απευθυνθεί κάποιος σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς;	121
7. Συμπέρασμα	123
8. Παράρτημα	124
8.1. Οδηγίες σχετικά με τις καταγγελίες στον Συνήγορο του Πολίτη	124

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αύξηση της διάβρωσης του κράτους δικαίου στην Ευρώπη και μια αντίδραση κατά της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όσων εργάζονται για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να έρθουν αντιμέτωποι με την καταστολή και διάφορες μορφές ποινικοποίησης στην προσπάθειά τους να προστατεύσουν, να προωθήσουν και να διασφαλίσουν θεμελιώδεις ελευθερίες και βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.⁴

Σύμφωνα με τον ορισμό που διατυπώνεται στη *Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τους Υπέρμαχους των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*,⁵ ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα πρόσωπο που, είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με άλλους, προωθεί και μάχεται για την προστασία και την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο με ειρηνικό τρόπο. Ο όρος χρησιμοποιείται ευρέως και μπορεί να περιλαμβάνει ακτιβιστές με διαφορετικό υπόβαθρο, μελετητές, καθώς και επαγγελματίες του δικαίου, όπως δικαστές και δικηγόρους. Ως εκ τούτου, ο όρος περιλαμβάνει επίσης τους ανθρώπους σε κίνηση.

Οι συνέπειες της ποινικοποίησης είναι τεράστιες – τόσο για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και για τα άτομα που υποστηρίζουν. Συχνά, είτε σταματά εντελώς να παρέχεται η ζωτικής σημασίας υποστήριξη των θυμάτων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είτε πρέπει να δαπανηθούν

πολύτιμοι πόροι για την αντιμετώπιση των πράξεων ποινικοποίησης και των επιπτώσεών τους. Η παρούσα εργαλειοθήκη περιγράφει και διερευνά τους διαθέσιμους μηχανισμούς και θεσμούς, την προστατευτική νομοθεσία και τις οδούς συνηγορίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν όταν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων υφίστανται ποινικοποίηση σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο. Σε εγχώριο επίπεδο, η παρούσα εργαλειοθήκη επικεντρώνεται στην Ελλάδα και την Κροατία, με την ελπίδα να επεκταθεί.

Το **Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας (BVMN)** είναι ένα ανεξάρτητο δίκτυο οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) και ενώσεων που παρακολουθούν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και συνηγορούν υπέρ του τερματισμού της βίας που ασκείται κατά ανθρώπων σε κίνηση. Αρκετοί εταίροι και οργανώσεις μέλη του BVMN έχουν υποστεί οι ίδιοι σοβαρή ποινικοποίηση.⁶

Τα τελευταία χρόνια, η συζήτηση γύρω από την ασφαλίστευση (securitisation) έχει μετατοπίσει τη θεώρηση της μετανάστευσης ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ζήτημα ποινικού ενδιαφέροντος, επιφέροντας αυξανόμενες αλληλεπικαλύψεις μεταξύ του ποινικού δικαίου, της διαχείρισης της μετανάστευσης και της οχύρωσης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Ως εκ τούτου, η θεώρηση της μετανάστευσης ως απειλής για την ασφάλεια έχει διαμορφώσει σε μεγάλο βαθμό τη νομοθεσία, την πολιτική και την πρακτική της μετανάστευσης. Οι επακόλουθες εξελίξεις, όπως η αύξηση των φραγμών εισόδου και η επέκταση της ικανότητας κράτησης και απέλασης, επέτρεψαν τον πολλαπλασιασμό των ποινικών κυρώσεων για «μεταναστευτικά αδικήματα», επιτρέποντας έτσι την ποινικοποίηση της μετανάστευσης.⁷ Η ποινικοποίηση

4 Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το ιστορικό αυτών των εξελίξεων, βλ.: Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. *Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN Member Organisations and their Team Members in 2021*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf>

5 Διακήρυξη σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, (1999) UN Doc. A/RES/53/144. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and-responsibility-individuals-groups-and>

6 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο του δικτύου, βλ.: <https://www.borderviolence.eu/>; Border Violence Monitoring Network. 2022. *Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN Member Organisations and their Team Members in 2021*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf>

7 Parkin, Joanna. 2013. *The Criminalisation of Migration in Europe: A State-of-The-Art of the Academic Literature and Research*. Liberty and Security in Europe Papers, No. 61. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ssrn.com/abstract=2350119>. Για περισσότερες αναλύσεις σχετικά με το πολιτικό πλαίσιο, βλ. επίσης όπ.π. Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2020. *Shrinking spaces: Report on criminalisation of solidarity in the Western Balkans*. Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Report-on-Criminalisation-of-Solidarity.pdf> και Border

αυτή αποσκοπεί πρωτίστως στους ίδιους τους ανθρώπους σε κίνηση.⁸ Σε ολόκληρη την Ευρώπη, χιλιάδες άνθρωποι που έχουν στοχοποιηθεί άδικα φυλακίζονται χωρίς δίκαιη δίκη, αφού διασχίσουν τα σύνορα για να αναζητήσουν ασφάλεια και προστασία. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, οι αλλοδαποί αποτελούν σήμερα περίπου το 60% του πληθυσμού των φυλακών.⁹ Η ποινικοποίηση των υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως στο πλαίσιο της μετανάστευσης, αποτελεί επέκταση της παραβίασης των δικαιωμάτων και της ποινικοποίησης των ατόμων των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα διακυβεύονται. Πρόκειται για μια δευτερεύουσα μορφή ποινικοποίησης και μια μορφή διακυβέρνησης με σκοπό τη σκόπιμη στοχοποίησή τους και την παρεμπόδισή τους να συνεχίσουν τον υποστηρικτικό έργο τους, ενώ παράλληλα αποθαρρύνει και άλλους να αναπτύξουν παρόμοιες δραστηριότητες.¹⁰

Οι υπέρμαχοι των δικαιωμάτων των μεταναστών είναι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προωθούν ειδικά τα δικαιώματα των μεταναστών και υποστηρίζουν τους ανθρώπους σε κίνηση.¹¹ Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, ιδίως τα τελευταία χρόνια, τα άτομα αυτά αποτελούν δυσανάλογα μεγάλο στόχο ποινικοποίησης, ιδίως λόγω της κατάχρησης της νομοθεσίας που ρυθμίζει τα θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση.¹² Για παράδειγμα, ένας επαναλαμβανόμενο

μοτίβο ισχυρισμών των κρατών κατά των υπέρμαχων των δικαιωμάτων των μεταναστών επικεντρώνεται στους ψευδείς ισχυρισμούς περί δήθεν εμπλοκής τους σε παράνομη διακίνηση ανθρώπων, κατασκοπεία ή διευκόλυνση της εισόδου στην εθνική επικράτεια. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος αυθαίρετης ερμηνείας του διεθνούς δικαίου της θάλασσας σε βάρος των υπέρμαχων των δικαιωμάτων των μεταναστών που εργάζονται στον τομέα της έρευνας και διάσωσης πολιτών. Οι εξελίξεις αυτές συνδέονται επιπλέον με το φαινόμενο της «συρρίκνωσης του χώρου» για την κοινωνία των πολιτών, το οποίο, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη εφαρμογή περιοριστικής νομοθεσίας για τις οργανώσεις που ασχολούνται με τα δικαιώματα των ανθρώπων σε κίνηση, έχει ως αποτέλεσμα ένα όλο και πιο περιορισμένο πεδίο δράσης.¹³ Οι τρέχουσες εξελίξεις επηρεάζουν και άλλες ομάδες, όπως οι δημοσιογράφοι που δημοσιοποιούν σχετικά θέματα, καθώς και οι δικηγόροι που εκπροσωπούν ανθρώπους σε κίνηση και ακτιβιστές.¹⁴

Κατά τη χαρτογράφηση των πιθανών δράσεων συνηγορίας και των τρόπων προστασίας των υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιπτώσεις ποινικοποίησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η έκταση, καθώς και οι διάφορες μορφές πιθανής καταστολής και διακρίσεων. Δεν έχουν όλοι όσοι εργάζονται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα ίδια προνόμια, τις ίδιες προϋποθέσεις και την ίδια πρόσβαση σε

Violence Monitoring Network. 2022. Islets, Interim Measures, and Illegal Pushbacks: Erosion of Rule of Law in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/20548-2/>

- 8 Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Policy Brief: Criminalization of POM. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/policy-brief-criminalization-of-pom/>
- 9 World Prison Brief. 2022. Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.prisonstudies.org/country/greece>.
- 10 Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Black Book of Pushbacks 2022. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>
- 11 Η παρούσα εργαλειοθήκη, ωστόσο, δεν περιορίζεται μόνο στα εργαλεία συνηγορίας που είναι εφικτά για τους υπέρμαχους των δικαιωμάτων των μεταναστών, αλλά αναφέρεται και σε μηχανισμούς που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμοι για όλους τους υπερμάχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- 12 Ειδικός/ή εισηγητής/ήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 2022. A/77/178: Refusing to turn away: human rights defenders working on the rights of refugees, migrants and asylum-seekers. Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/428/94/PDF/N2242894.pdf?OpenElement>
- 13 Για περισσότερες διευκρινίσεις σχετικά με το πολιτικό πλαίσιο, βλ. επίσης το Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN Member Organisations and their Team Members in 2021. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf> και Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2020. Shrinking spaces: Report on criminalisation of solidarity in the Western Balkans. Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Report-on-Criminalisation-of-Solidarity.pdf>
- 14 Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας 2022. Black Book of Pushbacks 2022. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>. Για την περίπτωση της Ελλάδας, βλ. Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Submission Rule of Law Report Greece: Φεβρουάριος 2022. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/submission-rule-of-law-report-greece-february-2022/> και Border Violence Monitoring Network. 2022. Islets, Interim Measures, and Illegal Pushbacks: Erosion of Rule of Law in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/20548-2/>

πόρους και, ως εκ τούτου, δεν επηρεάζονται όλοι στον ίδιο βαθμό από παρόμοια μέτρα. Οι διατομεακές μορφές διακρίσεων, όπως ο ρατσισμός, το καθεστώς τεκμηρίωσης, ο ταξισμός, ο σεξισμός και οι πατριαρχικές δομές, καθώς και η ομοφοβία και η τρανσφοβία, μπορούν επιβάρυνουν επιπλέον τους θιγόμενους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διαφοροποίηση των μορφών ποινικοποίησης

Η ποινικοποίηση έχει διάφορες μορφές.¹⁵ Για τους σκοπούς του παρόντος οδηγού, κάνουμε διάκριση μεταξύ τυπικής και άτυπης ποινικοποίησης, αλλά συμπεριλαμβάνουμε και τις δύο στο πεδίο εφαρμογής των πιθανών αντιδράσεων.

Η **τυπική ποινικοποίηση** αναφέρεται στις ενέργειες που αναλαμβάνουν οι κυβερνήσεις και οι αρχές και συχνά καταλήγουν σε κράτηση, δικαστικές διαδικασίες και στρατηγικές νομικές αγωγές ενάντια στη συμμετοχή του κοινού (SLAPP). Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατηγορούνται ψευδώς ότι εμπλέκονται σε εγκληματικές ενέργειες. Στον τομέα της μετανάστευσης, οι κατηγορίες περιλαμβάνουν συνήθως τη «διευκόλυνση παράνομης εισόδου» ή τη «διαμονή χωρίς επίσημα έγγραφα», οι οποίες χρησιμοποιούνται για την ποινικοποίηση πράξεων στις οποίες εξαναγκάζονται οι άνθρωποι σε κίνηση (όπως η οδήγηση σκάφους) ή πράξεων αλληλεγγύης προς αυτούς.¹⁶ Οι ενέργειες που σχετίζονται με την παροχή συνδρομής σε θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την παρακολούθηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συχνά ποινικοποιούνται. Στο ελληνικό πλαίσιο, αυτό λαμβάνει τη μορφή της δήθεν διάδοσης «ψευδών ειδήσεων» μέσω της πρόσφατα θεσπισθείσας νομοθεσίας που ποινικοποιεί κάθε πληροφορία «ικανή να προκαλέσει ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσει την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία».¹⁷

Η **άτυπη ποινικοποίηση** μπορεί να είναι πολύ πιο ανεπαίσθητη και είναι η μορφή ποινικοποίησης που παρατηρείται περισσότερο με στόχο τις οργανώσεις μέλη του BVMN. Οι πράξεις άτυπης ποινικοποίησης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως πράξεις καταστολής, απειλών, εκφοβισμού και διατάραξης ή καταστροφής υπηρεσιών. Αυξημένη ανησυχία προκαλεί η απειλή ή η άσκηση σωματικής βίας. Η άτυπη ποινικοποίηση δεν είναι λιγότερο καταστροφική από την τυπική ποινικοποίηση. Αντίθετα, η αυθαιρεσία των ενεργειών απειλεί να διαβρώσει το κράτος δικαίου και καθιστά τους χώρους για τους ανθρώπους σε κίνηση και το ανθρωπιστικό έργο μη ασφαλείς και απρόβλεπτους.¹⁸

15 Για λεπτομερείς πληροφορίες, βλ. Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Black Book of Pushbacks 2022. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>

16 Spaggiari, Ottavia. 2022. How European courts are wrongfully prosecuting asylum seekers as smugglers: 'These people are victims of the system.' The New Humanitarian. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.thenewhumanitarian.org/investigation/2022/09/01/European-courts-prosecution-asylum-seekers>; Border Violence Monitoring Network. 2022. Policy Brief: Criminalization of POM. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/policy-brief-criminalization-of-pom/>. Για χαρακτηριστικά παραδείγματα μετακινούμενων ατόμων που αντιμετωπίζουν τέτοιες κατηγορίες, βλ., για παράδειγμα, I Have Rights. Άνευ ημερομηνίας Free the Samos 2! The real crime is the border regime – Justice for N. & Hasan. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ihaverights.eu/free-the-samos-2/> and Free El Hiblu 3. άνευ ημερομηνίας. The El Hiblu 3. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://elhiblu3.info/index>

17 Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και λοιπές επείγουσες διατάξεις. Νόμος 4855/2021. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/11779190.pdf>, βλ. Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN Member Organisations and their Team Members in 2021. σ.12. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf>

18 Border Violence Monitoring Network 2022. Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN

Αν και οι μηχανισμοί και οι πιθανές ενέργειες που πα-
ρατίθενται στην παρούσα εργαλειοθήκη τείνουν να ε-
φαρμόζονται πιο εύκολα σε περιπτώσεις τυπικής ποι-
νικοποίησης, θα πρέπει να συγκεντρώνονται πάντοτε
στοιχεία για όλες τις μορφές ποινικοποίησης, τόσο
τυπικές όσο και άτυπες (βλ. κεφάλαιο 1(IV)). Συχνά, η
άτυπη καταστολή εμφανίζεται επαναλαμβανόμενα και
συστημικά με στόχο την αποθάρρυνση και τον εκφοβι-
σμό των επηρεαζόμενων προσώπων. Θα πρέπει να συ-
γκεντρώνονται αποδεικτικά στοιχεία, και τέτοια στοι-
χεία μπορούν να είναι χρήσιμα για μελλοντικές διαδι-
κασίες.

Μεθοδολογία

Από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2022, το
Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας διεξήγαγε
εκτεταμένη έρευνα σχετικά με τους πιθανούς νομι-
κούς, θεσμικούς και άτυπους μηχανισμούς που πρέπει
να εφαρμόζονται ή να προσεγγίζονται όταν ένας υπέρ-
μαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων έρχεται αντιμέτω-
πος με ποινικοποίηση. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν
περισσότερες από 25 συνεντεύξεις με διάφορους φο-
ρείς και οργανώσεις, κυβερνητικές και μη κυβερνητι-
κές, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανά-
στευσης, του κινήματος κατά των συνόρων, της προ-
στασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και/ή της υπε-
ράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αρκετοί
από τους φορείς έχουν υποστεί οι ίδιοι ποινικοποίηση
και αναφέρθηκαν στις δράσεις που ανέλαβαν, στα θε-
σμικά όργανα στα οποία απευθύνθηκαν και στα διδάγ-
ματα που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια της διαδικα-
σίας.

1. Γενικές συστάσεις

Διαπιστώσεις και συστάσεις από τις διαβουλεύσεις με υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση

Κατά τη διάρκεια της ερευνητικής φάσης, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με ακτιβιστές, οργανώσεις και άλλα άτομα που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση, ορισμένα γενικά σημεία και συστάσεις επαναλήφθηκαν από διάφορους φορείς. Βάσει αυτών αποφασίστηκε να συμπεριληφθεί ο ακόλουθος **μη εξαντλητικός κατάλογος γενικών συστάσεων** για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση,¹⁹ καθώς οι φορείς με τους οποίους μιλήσαμε τόνισαν την ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες βασικές πτυχές πριν και κατά τη διάρκεια χρήσης των αναφερόμενων μέσων και μηχανισμών.

Ι) Προτεραιότητα στην προσωπική ασφάλεια!

Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι το πρόσωπό τους και η οργάνωσή τους, καθώς και η περιουσία τους (συμπεριλαμβανομένης της πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως οι πληροφορίες και τα ψηφιακά δεδομένα, καθώς και ο φυσικός χώρος της οργάνωσης), είναι ασφαλή. Μόνο αν αυτό είναι εγγυημένο, μπορούν να πραγματοποιηθούν με επιτυχία και σταθερότητα περαιτέρω βήματα για την αντιμετώπιση της ποινικοποίησης μέσω της συνηγορίας και της περαιτέρω συμβολής στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν και η σύσταση αυτή θα πρέπει γενικά να εξετάζεται σε πιο ήρεμες περιόδους, όταν ο φόρτος εργασίας είναι μικρότερος, και σε καταστάσεις όπου δεν υπάρχει άμεση απειλή καταστολής, θα πρέπει να εξετάζεται ιδιαίτερα όταν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκονται αντιμέτωποι με άτυπες, καθώς και με τυπικές, μορφές ποινικοποίησης.

Τόπος ασφάλειας

- ▶ Ασφαλής λειτουργικός χώρος / γραφείο.
- ▶ Επεξεργαστείτε ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης / σχέδιο διαφυγής σε περίπτωση εξαιρετικά απειλητικών περιστάσεων (βλ. παρακάτω).
- ▶ Ασφαλής χώρος διαβίωσης.
Εάν είναι δυνατόν: διαχωρίστε τον χώρο εργασίας από τον χώρο διαβίωσης.
Εάν είναι απαραίτητο: μετακομίστε / αλλάξτε τόπο.

Εάν η κατάσταση στον χώρο γίνεται πολύ επικίνδυνη ή ριψοκίνδυνη, η καλύτερη απόφαση μπορεί να είναι να μετακομίσετε σε άλλο μέρος, πόλη ή ακόμη και χώρα. Τέτοιες αποφάσεις μπορεί να είναι πολύ δύσκολες και ίσως να μην είναι εφικτές για όλους λόγω της κατάστασης των εγγράφων τους. Ως εκ τούτου, μπορεί να είναι σημαντικό οι καταστάσεις αυτές και τα σχετικά βήματα να εξετάζονται εκ των προτέρων.

Ανθεκτικότητα και ψυχική υγεία

Μία από τις πιο συνηθισμένες μορφές ποινικοποίησης είναι η άτυπη καταστολή και, σε συνδυασμό με αυτή, οι στρατηγικές ψυχικής αποθάρρυνσης. Η καταστολή μπορεί να προκαλέσει αισθήματα αδυναμίας, φόβου, παράνοιας και κατάθλιψης. Σε συνδυασμό με την εργασία στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ήδη επιβαρύνει ψυχικά και συναισθηματικά, αυτό μπορεί να αποτελέσει τεράστια επιβάρυνση. Ως εκ τούτου, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να εργαστούν για την ενίσχυση της στρατηγικής ανθεκτικότητας. Αυτό μπορεί επίσης να είναι επωφελές σε περιόδους όπου δεν υπάρχουν περιστατικά ποινικοποίησης.

Για τους ερωτηθέντες μας, η στρατηγική ανθεκτικότητας περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- ▶ Προτεραιοποίηση της ψυχικής υγείας της ομάδας.
- ▶ Συνεκτίμηση των εξής: Τι χρειαζόμαστε για την ψυχολογική και συναισθηματική μας ευημερία;
- ▶ Να υπάρχει ανά πάσα στιγμή πρόσβαση σε κατάλληλη ψυχοκοινωνική υποστήριξη για τους ίδιους και την ομάδα τους.
- ▶ Σταθερά ωράρια εργασίας και σταθερά ρεπό, π.χ. πολιτική για ελεύθερα Σαββατοκύριακα.
- ▶ Ξεχωριστά προσωπικά τηλέφωνα και τηλέφωνα εργασίας.
- ▶ Καθιέρωση ενός συστήματος «φίλων» εντός της ομάδας για να φροντίζει ο ένας την ψυχική υγεία του άλλου.
- ▶ Ανάπτυξη της ομαδικότητας και διασκεδαστικές, αναζωογονητικές δραστηριότητες εντός της ομάδας.
- ▶ Ανταλλαγές απόψεων με άλλα άτομα που αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση.

Ασφάλεια δεδομένων

- ▶ Όταν μιλάμε για ασφαλείς χώρους και προσωπική ασφάλεια, η ασφάλεια των (ψηφιακών) δεδομένων είναι ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα. Διάφοροι ερωτηθέντες βίωσαν μορφές ψηφιακής παρακολούθησης κατά τη διάρκεια της ποινικοποίησης.

► Καθώς τα δεδομένα που συλλέγονται από τις αρχές μπορούν ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν εναντίον τους, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να προστατεύουν τα προσωπικά και επιχειρησιακά τους δεδομένα από την αρχή των εργασιακών δραστηριοτήτων τους. Οποιοσδήποτε επικοινωνίες και συσκευές θα πρέπει να είναι κρυπτογραφημένες, και τα δεδομένα θα πρέπει πάντα να αποθηκεύονται σε ασφαλή μέρη.

II) Εκπόνηση σχεδίου έκτακτης ανάγκης

Οι καταστάσεις ποινικοποίησης είναι πολύ πιθανό να είναι συναισθηματικά και ψυχολογικά επιβαρυντικές. Καθώς η ποινικοποίηση γίνεται συνήθως παράλληλα ή επιπρόσθετα με τις καθημερινές δραστηριότητες των υπερχαμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι διαθέσιμοι χρονικοί πόροι για την αντιμετώπιση της ποινικοποίησης είναι πιθανότατα περιορισμένοι. Ως μορφή καταστολής, η ποινικοποίηση έχει σχεδόν πάντα παρόμοια αποτελέσματα, αφήνοντας τους πληγέντες να αισθάνονται ανίσχυροι και φοβισμένοι, ενώ μπορεί να οδηγήσει σε διχασμό των ομάδων. Ως εκ τούτου, πολλοί υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τους οποίους μιλήσαμε συνέστησαν την προληπτική εκπόνηση πιθανών σεναρίων ποινικοποίησης σε πιο ήρεμες περιόδους και την εκ των προτέρων δημιουργία ενός σχεδίου έκτακτης ανάγκης ή μιας στρατηγικής έκτακτης ανάγκης για περιπτώσεις ποινικοποίησης. Όταν δημιουργούμε μια στρατηγική έκτακτης ανάγκης, το πρώτο πράγμα που πρέπει πάντα να εξετάζουμε είναι το εξής: *Πώς μπορούμε, ως άτομα ή ως οργάνωση, σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, να εγγυηθούμε την ασφάλειά μας, την ασφάλεια των συναδέλφων μας και την ασφάλεια των ανθρώπων που υποστηρίζουμε;*

Η παρακάτω μη εξαντλητική απαρίθμηση περιγράφει χρήσιμα σημεία που πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης και να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια των εν εξελίξει εργασιών:

Συνεχής προβληματισμός και αναθεώρηση των στρατηγικών εργασίας και συνηγορίας

- Είναι ο τρόπος λειτουργίας βιώσιμος;
- Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να παραμένουν ευέλικτοι στον τρόπο που εργάζονται και να είναι σε θέση να προσαρμόζονται στις πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές στο τοπικό/εθνικό τους πλαίσιο.

Γνώση των (δικονομικών) δικαιωμάτων!

► Παρόλο που η έρευνά μας έδειξε ότι οι (τοπικές) αρχές δεν τα σέβονται συχνά, τα θεμελιώδη και πολιτικά δικαιώματα προστατεύουν τα άτομα, ιδίως το δικαίωμά τους στην ιδιωτική ζωή, την ελευθερία της έκφρασης και της γνώμης. Η γνώση των δικαιωμάτων του ατόμου και η δυνατότητα αναφοράς σε αυτά (και στη σχετική εθνική νομοθεσία) κατά την επαφή με τις τοπικές αρχές, όπως η αστυνομία, μπορεί να συμβάλει στην άμβλυνση ή την αποτροπή πράξεων καταστολής.

π.χ. επιδρομές σε χώρους διανομής για ανθρώπους σε κίνηση στην Ελλάδα.

- Εξασφάλιση πρόσβασης σε νομικούς συμβούλους και/ή δίκτυα δικηγόρων.

Η πρόσβαση σε νομικούς συμβούλους και ένας καλός δικηγόρος ή δικηγόροι μπορούν να βοηθήσουν στην αξιολόγηση πιθανών καταστάσεων ποινικοποίησης από νομικής άποψης. Μια επαγγελματική αξιολόγηση της πραγματικής νομικής απειλής σε περίπτωση ενός περιστατικού ποινικοποίησης μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της κατάστασης από νομικής άποψης και να εκτιμήσει ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για να υπάρχει ασφάλεια. Συχνά η καταστολή χρησιμοποιεί μέσα εκφοβισμού, επηρεάζοντας την ψυχική και ψυχολογική ευημερία μέσω της πιθανότητας απειλής. Οι νομικές συμβουλές μπορούν να βοηθήσουν στην πρόληψη του πανικού και της παράνοιας.

► Για νομική υποστήριξη σε περίπτωση ποινικοποίησης ανθρώπων σε κίνηση, βλ. Captain Support:

Σελίδα στο Facebook:

<https://www.facebook.com/CaptainSupportLegalAid>

Email: captainsupport@proton.me

Για υποστήριξη σε θέματα υπεράσπισης σε περίπτωση ποινικοποίησης ανθρώπων σε κίνηση, βλ. [borderline-europe](https://borderline-europe.de):

Ιστότοπος:

<https://www.borderlineeurope.de/projekte/kriminalisierung-vonmigration-und-solidaritaet?=en>

Email: mail@borderline-europe.de

Ενημέρωση σχετικά με την ποινικοποίηση στο εθνικό πλαίσιο

► Η επίγνωση των πρόσφατων τάσεων και εξελίξεων σχετικά με την ποινικοποίηση των υπερχαμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εθνικό/τοπικό πλαίσιο μπορεί να συμβάλει στο να αποφύγετε να γίνετε στόχος των αρχών. Η ανθρωπιστική βοήθεια και η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γίνονται όλο και περισσότερο στόχος των προσπαθειών ποινικοποίησης με διάφορες μορφές.

► Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να τεθούν τα ακόλουθα ερωτήματα για προβληματισμό:

- Ποιες δραστηριότητες ποινικοποιούνται

συχνά;

- Ποιες κατηγορίες διατυπώνονται συχνά; Ποια είναι η νομική βάση και τι μπορεί να γίνει για να αντιμετωπιστεί;
- Στο πλαίσιο της υποστήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ανθρώπων σε κίνηση, μια κατηγορία που διατυπώνεται συχνά είναι, για παράδειγμα, η διευκόλυνση της παράνομης εισόδου.

Ενημέρωση για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης

Εάν υπάρξει ενεργή ποινικοποίηση, μπορεί να χρειαστούν αντιδράσεις, νομική υπεράσπιση και εκστρατείες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ένα τέτοιο εγχείρημα μπορεί να είναι δαπανηρό, επομένως είναι σκόπιμο να υπάρχει ενημέρωση σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, π.χ. μέσω ταμείων νομικής συνδρομής, συγκέντρωσης κεφαλαίων, πιθανών εκστρατειών κ.λπ.

Δημόσια προβολή των ατόμων που συμμετέχουν στον οργανισμό

▶ Η συγκρότηση ομάδων ή οργανώσεων μπορεί να είναι ένας τρόπος να εξασφαλιστεί νομική και δημόσια προστασία για τα εμπλεκόμενα άτομα. Ωστόσο, κάθε οργάνωση είναι συνήθως απαραίτητο να αναλάβει κάποιου είδους νομική ευθύνη. Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να σκεφτούν ποιο νομικό καθεστώς θέλουν να έχει η οργάνωσή τους.

▶ Συνήθως είναι αναγκαίο και χρήσιμο να υπάρχει ένας εκπρόσωπος που θα εκπροσωπεί δημόσια την οργάνωση. Συνιστάται ο αριθμός των ατόμων που συνδέονται δημόσια με την οργάνωση να περιορίζεται στο ελάχιστο, ώστε να μην εμπλέκονται άσκοπα περισσότερα άτομα σε νομικές διαδικασίες όταν πρόκειται για περιπτώσεις τυπικής ποινικοποίησης.

Εξέταση σεναρίων εκκένωσης

Κατά την κατάρτιση ενός σχεδίου έκτακτης ανάγκης, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει επίσης να εξετάζουν σεναρία στα οποία καθίσταται αναγκαία η εγκατάλειψη του «πεδίου». Μπορεί να υπάρξουν καταστάσεις που συνιστούν τόσο άμεση απειλή για τη (σωματική και ψυχική) ευημερία των ατόμων που εμπλέκονται στις οργανωτικές δομές, ώστε η βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη εγκατάλειψη του τόπου εργασίας να αποτελεί την καλύτερη ή τη μόνη επιλογή. Οι καταστάσεις αυτές μπορεί να

περιλαμβάνουν την απειλή σωματικής βίας κατά των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των συναδέλφων τους ή την απειλή κράτησης και κίνησης ποινικής διαδικασίας.

Ως εκ τούτου, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να εξετάσουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα θέματα:

- Πότε πρέπει να εγκαταλείψουμε τον τόπο εργασίας;
- Πού πρέπει να πάμε;
- Ποιος μπορεί εύκολα να φύγει και ποιος όχι;²⁰
- Ποιες είναι οι συνέπειες για τα άτομα που υποστηρίζονται από την οργάνωση;
- Ποιες είναι οι συνέπειες για την οργάνωση, τις δραστηριότητές της και τα περιουσιακά στοιχεία της;

Στο σημείο αυτό, είναι σκόπιμο να υπάρχει επίπεδη ιεραρχία και δομές γνώσης ώστε να διασφαλιστεί η συνέχιση της λειτουργίας σε περίπτωση που τα άτομα πρέπει να εγκαταλείψουν την οργάνωση. Κανένα άτομο δεν πρέπει να είναι αναντικατάστατο. Αυτό συμβάλλει επίσης στην άμβλυση της ψυχικής πίεσης που ασκείται στα άτομα που είναι επικεφαλής.

III) Κανείς δεν πρέπει να μένει στο περιθώριο

Σε πολλές περιπτώσεις οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων εργάζονται σε οργανώσεις ή ομάδες. Οι ομαδικές διαδικασίες μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες και απαιτούν διαδικασίες διαπραγμάτευσης και επίτευξης συναίνεσης. Μπορεί να είναι σκόπιμο να έχει συζητηθεί εκ των προτέρων μια γενική προσέγγιση για την καταστολή και την ποινικοποίηση πριν προκύψουν καν τέτοια περιστατικά. Οι ερωτήσεις που πρέπει να εξεταστούν περιλαμβάνουν τις εξής:

- ▶ Ποια προσέγγιση απέναντι στην καταστολή και την ποινικοποίηση επιλέγουμε ως ομάδα;
- ▶ Πώς θέλουμε να λαμβάνουμε αποφάσεις; Ποιος λαμβάνει τις αποφάσεις;
- ▶ Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην πληροφόρηση και η εκπροσώπηση όλων των ατόμων που θίγονται (σε περίπτωση ποινικοποίησης και/ή λήψης μέτρων για δημόσιες εκστρατείες κατά της καταστολής);
- ▶ Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο;
- ▶ Πώς μπορούμε να λάβουμε υπόψη μας τη διατομεακότητα και να διασφαλίσουμε ότι τα άτομα που πλήττονται από διατομεακές διακρίσεις, π.χ. έγχρωμα

²⁰ Εδώ πρέπει να ληφθούν υπόψη τα προνόμια και οι ιεραρχίες όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των ανθρώπων. Μπορεί να μην έχουν όλοι όσοι εμπλέκονται στις οργανωσιακές δομές τα ίδια προνόμια και τους ίδιους πόρους για να μεταναστεύσουν εύκολα σε μια άλλη ασφαλή χώρα ή περιοχή. Η ομάδα θα πρέπει να εργαστεί για την εξεύρεση μιας αλληλέγγυας λύσης.

άτομα, άτομα χωρίς προνομιούχα διαβατήρια ή άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως φυλοαμετάβατοι άνδρες, δεν επιβαρύνονται περαιτέρω ως προς τις διακρίσεις;

IV) Συλλογή αποδεικτικών στοιχείων

Συνήθως, μετά από περιστατικά άτυπης²¹ και συνεχιζόμενης ποινικοποίησης σχηματίζονται φάκελοι τυπικής (νομικής) ποινικοποίησης. Για να μπορέσουμε να παρέμβουμε και να αντιδράσουμε όταν αυτό χρειαστεί, είναι σημαντική η συλλογή στοιχείων για τις διάφορες μορφές καταστολής. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για να δείξουμε ότι ένα περιστατικό δεν συνέβη μεμονωμένα, αλλά εντάσσεται σε μια συστηματική και συνεχή πρακτική. Το γεγονός αυτό μπορεί να βελτιώσει τις προσπάθειες συνηγορίας.

Ως εκ τούτου, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει:

▶ Να καταγράφουν όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων.

▶ Αυτό θα πρέπει να γίνεται όχι μόνο μέσω επίσημων μέσων τεκμηρίωσης, όπως οι μηχανισμοί που περιγράφονται στα επόμενα κεφάλαια της παρούσας εργαλειοθήκης, αλλά και μέσω ανεπίσημων και εσωτερικών μέσων, όπως:

- Εσωτερική καταγραφή περιστατικών, π.χ. ποινικοποίηση και εκφοβισμός από την αστυνομία.
- Αναρτήσεις στο Facebook, π.χ. για παράνομες επιδρομές σε χώρους οργανώσεων, εκφοβισμός του προσωπικού μέσω των (τοπικών) αρχών.
- Δελτία Τύπου.
- Αναφορές.

▶ Λάβετε υπόψη ότι η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων μπορεί να μην οδηγήσει σε άμεση δράση/αποκατάσταση στην εκάστοτε περίπτωση, αλλά αποτελεί σημαντικό βήμα για την «τροφοδότηση» των σχετικών μηχανισμών, την ευαισθητοποίηση για το ζήτημα της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη συμβολή σε μια κοινότητα αλληλεγγύης και την αποτροπή μελλοντικών ποινικοποιήσεων. Η ύπαρξη πολλών αποδεικτικών στοιχείων βοηθά στο να αποδειχθεί ο συστηματικός χαρακτήρας της ποινικοποίησης και διευκολύνει τις νομικές διαδικασίες

— για προσωπικούς σκοπούς, καθώς και για άλλα άτομα/οργανώσεις που αντιμετωπίζουν παρόμοιες

καταστάσεις.

▶ Η συλλογή στοιχείων συμβάλλει επίσης στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη διατομεακότητα²² της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συναφών θεμάτων, όπως η ποινικοποίηση της μετανάστευσης, η δημοκρατία, ο (συρρικνούμενος) χώρος για την κοινωνία των πολιτών και τον φεμινισμό. Αυτό είναι σημαντικό για την κατανόηση της ποινικοποίησης ως πολιτικού εγχειρήματος και για σκοπούς ενδεχόμενης μακροπρόθεσμης συνηγορίας.

V) Δημιουργία ενός δικτύου

Ένα από τα βασικά εργαλεία για την αποτελεσματική μεμονωμένη και μακροπρόθεσμη συνηγορία είναι ένα ισχυρό δίκτυο αλληλεγγύης και υποστήριξης. Η οικοδόμηση ενός τέτοιου δικτύου μπορεί να είναι μια μακρά και επίπονη διαδικασία, η οποία θα πρέπει να ξεκινήσει πριν από την ποινικοποίηση. Συνιστάται η δημιουργία και η διεύρυνση επαφών με: **Πολιτικούς σε εθνικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο ΕΕ**

▶ Οι εθνικοί πολιτικοί και τα μέλη του κοινοβουλίου της ΕΕ μπορούν να αποτελέσουν σημαντικές επαφές για την προβολή ενός θέματος, την ευαισθητοποίηση του κοινού και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε (πολιτικά) κονδύλια.

▶ Μπορεί να μην είναι σε θέση να υποστηρίξουν ή να αλλάξουν άμεσα μια κατάσταση, αλλά μπορούν να συμβάλουν στο να προσελκύσουν την προσοχή των συναδέλφων τους και, ως εκ τούτου, να επηρεάσουν το πολιτικό αφήγημα.

▶ Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) μπορούν να προβούν σε συγκεκριμένες ενέργειες που μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στον πολιτικό διάλογο, όπως η υποβολή κοινοβουλευτικών ερωτήσεων σε οποιοδήποτε θεσμικό όργανο ή οργανισμό της ΕΕ, π.χ. στο Συμβούλιο της ΕΕ και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.²³

▶ Ωστόσο, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προσεγγίζουν πολιτικούς θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι το πεδίο δράσης τους μπορεί να είναι περιορισμένο. Συνιστάται να εκτιμήσετε εκ των προτέρων τι να περιμένετε από τους πολιτικούς της χώρας, καθώς και από τους πολιτικούς της ΕΕ, και τι να απαιτήσετε, ώστε να μη σπαταλήσετε χρόνο και ενέργεια.

²¹ Για τον ορισμό της άτυπης ποινικοποίησης, βλ. την Εισαγωγή.

²² Για αναλύσεις σχετικά με τη διατομεακότητα στο πλαίσιο της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βλ. Εισαγωγή.

²³ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. κεφάλαιο 4.2.6. σχετικά με την επικοινωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης

▶ Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει ανά πάσα στιγμή να έχουν επίγνωση της δύναμης που έχουν τα μέσα ενημέρωσης να επηρεάζουν την κοινή γνώμη και τα αφηγήματα. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να εναντιωθούν στους στόχους των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο ποινικοποίησης μέσω κυβερνητικών εκστρατειών συκοφάντησης, αλλά μπορούν εξίσου να χρησιμοποιηθούν ως μέσο υποστήριξης του δικτύου αλληλεγγύης. Ως εκ τούτου, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης διευκολύνουν την έναρξη ενημερωτικών εκστρατειών για την αντιμετώπιση εκστρατειών συκοφάντησης, την έναρξη εκστρατειών κατά της καταστολής και γενικά για τη δημιουργία ενός ισχυρού αντεπιχειρήματος.

▶ Η δημόσια προσοχή στο θέμα (η υπόθεση της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και η ίδια η ποινικοποίηση) μπορεί να είναι σημαντική για να εξασφαλιστεί η υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών και για τη συγκέντρωση πιθανών κονδυλίων.

▶ Συνιστάται η σύναψη (προσωπικών) επαφών με τους δημοσιογράφους και η οικοδόμηση μιας σταθερής σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Αυτό μπορεί να γίνει, για παράδειγμα, προσεγγίζοντας δημοσιογράφους και συζητώντας μαζί τους τις πρόσφατες εξελίξεις.

▶ Οι επαφές με τοπικούς και εθνικούς δημοσιογράφους μπορούν να συμβάλλουν στην κατανόηση του δημόσιου αφηγήματος και στην παρακολούθηση του εθνικού Τύπου, των σχετικών άρθρων και των εξελίξεων.

Ιδιώτες, π.χ. μελετητές και ερευνητές

Οι ακαδημαϊκοί που εργάζονται στον τομέα της έρευνας για την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα ενδιαφερθούν να συνεργαστούν με ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι επαφές αυτές μπορεί να είναι αμοιβαία επωφελείς, καθώς συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού και μπορούν να διευκολύνουν την περαιτέρω δικτύωση.

Βραβεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα

▶ Υπάρχουν διάφορα βραβεία και διακρίσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που απονέμονται στα

άτομα ή τις ομάδες που επιτελούν εξαιρετικό έργο στην προστασία και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μπορούν να αποτελέσουν ένα κανάλι συνηγορίας, καθώς οι ανησυχίες των βραβευμένων θα προσελκύσουν την προσοχή του κοινού.

▶ Πέραν των πιθανών χρημάτων που συνοδεύουν κάθε βραβείο, ο τίτλος του βραβείου και η δημοσιότητα που το συνοδεύει μπορούν ενδεχομένως να συμβάλουν στην προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ποινικοποίηση και τις εκστρατείες δυσφήμισης.

▶ Βλ., για παράδειγμα:

- Βραβείο Front Line Defenders²⁴
- Βραβείο Ζαχάρωφ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁵

Τοπικές και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις και νομικές πρωτοβουλίες

▶ Εκτός από τη χρήση των μηχανισμών που αναφέρονται στην παρούσα εργαλειοθήκη, η δικτύωση και η σύναψη επαφών με διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), καθώς και με τοπικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορεί να είναι χρήσιμη όσον αφορά την ποινικοποίηση. Η ύπαρξη (προσωπικών) επαφών εντός άλλων οργανωτικών δομών και η εκ των προτέρων ανταλλαγή απόψεων με αυτές αυξάνει τις πιθανότητες μια οργάνωση να είναι πρόθυμη να υποστηρίξει έναν υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο σε περιπτώσεις ποινικοποίησης, λόγω της δημόσιας και επαγγελματικής εμβέλειας που έχουν οι εν λόγω οργανώσεις.

▶ Κατά τη διάρκεια της έρευνας για την παρούσα εργαλειοθήκη, εντοπίστηκαν οι εξής ενδεικτικές διεθνείς ΜΚΟ που αναφέρουν στην παρουσία τους στο διαδίκτυο ότι το έργο τους επικεντρώνεται στην ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη:

- Διεθνής Αμνηστία
- Civil Right Defenders
- Front Line Defenders
- Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Human Rights House Foundation
- Sea Watch Legal Aid Fund
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Service for Human Rights

24 Για περισσότερες πληροφορίες και τρέχουσες προσκλήσεις υποβολής υποψηφιοτήτων, βλ: Frontline Defenders. 2023. Βραβείο Front Line Defenders. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.frontlinedefenders.org/en/front-line-defenders-award>

25 Για περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία επικοινωνίας: Βραβείο Ζαχάρωφ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Άνευ ημερομηνίας Home: Βραβείο Ζαχάρωφ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/en/home/>

Άλλοι άνθρωποι που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση

► Η σύνδεση με άλλους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, άτομα και οργανώσεις, που αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση μπορεί να είναι επωφελής. Η γνωριμία με ανθρώπους που αντιμετωπίζουν παρόμοιες καταστάσεις μπορεί να είναι επωφελής για την ανταλλαγή και τη μάθηση από τις εμπειρίες των άλλων, και την αλληλοϋποστήριξη με τη δημιουργία ισχυρών δικτύων ανταλλαγής στοιχείων και κοινής εμπειρογνωσίας σε ένα θέμα.

► Εάν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων στοχοποιούνται νομικά σε μια κοινή υπόθεση με άλλες οργανώσεις ή άτομα, θεωρήθηκε χρήσιμη η προσπάθεια εξεύρεσης ενός κοινού τρόπου αντιμετώπισης και προσέγγισης της ποινικοποίησης. Υπάρχουν διάφορες πιθανές προσεγγίσεις, και ενώ ορισμένοι οργανισμοί μπορεί να θεωρούν τις ποινικές έρευνες καθαρά νομικό ζήτημα, άλλοι αντιμετωπίζουν την ποινικοποίηση ως πολιτικό εγχείρημα, εντάσσοντάς τη σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που χρήζει πολιτικής απάντησης. Δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη προσέγγιση, και η εξεύρεση κοινού εδάφους μπορεί να μην είναι δυνατή, αλλά είναι επιθυμητό να γνωρίζετε τις πιθανές διαφωνίες και να βρίσκετε τρόπους να μην τις αφήνετε να εμποδίζουν το έργο των άλλων.

VI) Εξέταση πολιτικού και κοινωνικού πλαισίου

Οι πράξεις καταστολής και ποινικοποίησης, έστω και αν έχουν εν μέρει τη μορφή νομικών μέσων και διαδικασιών, πρέπει πάντοτε να γίνονται κατανοητές στο πολιτικό τους πλαίσιο. Το BVMN εμμένει στην αντίληψη ότι όλες οι προσπάθειες ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι πολιτικές, δηλαδή μια έμμεση προσπάθεια των αρχών να φιμώσουν την ανεπιθύμητη κριτική για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επομένως χρήζουν επίσης πολιτικής απάντησης. Το πολιτικό πλαίσιο διαφέρει ανάλογα με την περίπτωση.

► Προτού οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων προσεγγίσουν (επίσημους) κυβερνητικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση της ποινικοποίησης, θα πρέπει να εξετάσουν το εθνικό και τοπικό πολιτικό πλαίσιο. Οι κυβερνητικοί φορείς μπορεί να μην είναι απαραίτητα ανεξάρτητοι ή να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση την ευρύτερη πολιτική τους αντίληψη.

► Όταν συνεργάζονται με πολιτικούς ή κυβερνητικούς φορείς, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι πληροφορίες που μοιράζονται μπορεί να διαρρεύσουν και να εξετάζουν την αξιοπιστία του μηχανισμού.

► Καταθέσεις ενώπιον κυβερνητικών αρχών, όπως η αστυνομία, μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναντίον των υπερχώρων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως

εκ τούτου, οι δηλώσεις και οι πληροφορίες θα πρέπει να κοινοποιούνται προσεκτικά, και η συνεργασία με κυβερνητικά όργανα θα πρέπει να γίνεται έπειτα από προσεκτική εκτίμηση. Η συνεργασία δεν αποτελεί εγγύηση για να γλιτώσει κανείς από την ποινικοποίηση.

► Η γενική τάση διάβρωσης του κράτους δικαίου στην Ευρώπη μπορεί να καταστήσει τα νομικά εργαλεία ανίσχυρα. Τόσο το εθνικό όσο και το διεθνές δίκαιο και τα νομικά μέσα κινδυνεύουν να καταστρατηγηθούν από τους πολιτικούς φορείς για τις πολιτικές επιδιώξεις τους.

► Όταν συνεργάζονται με τις εθνικές και τοπικές αρχές, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να έχουν επίγνωση των πιθανών γλωσσικών εμποδίων.

► Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να αξιολογούν τον κίνδυνο πριν προβούν σε οποιαδήποτε ενέργεια συνηγορίας:

- Ποια είναι τα πιθανά οφέλη του μηχανισμού;
- Ποιοι είναι οι πιθανοί κίνδυνοι;
- Για παράδειγμα: Υπάρχει κίνδυνος προφυλάκισης όταν καταθέσει κάποιος σε δικαστική υπόθεση;

► Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει επίσης να εξετάζουν το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνται. Όταν εξετάζουν το ενδεχόμενο άσκησης τοπικών δράσεων συνηγορίας, θα πρέπει να εξετάζουν κατά πόσον η προσοχή της κοινής γνώμης θα μπορούσε να στραφεί στην προσωπική τους κατάσταση. Αυτό εξαρτάται από την κοινωνική κατάσταση και από το πόσο τεταμένο μπορεί ενδεχομένως να είναι το θέμα. Σε μια πολύ πολιτικοποιημένη και τεταμένη κατάσταση, μπορεί να μην θέλει κάποιος να εκτεθεί σε μεγάλη δημοσιότητα για διάφορους λόγους, όπως η ασφάλεια. Είναι σημαντικό να εξεταστούν οι μορφές συνηγορίας που θα επιλεγούν, ώστε να επιτευχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα χωρίς να υπάρξουν κοινωνικές αντιδράσεις.

VII) Εξέταση των ιεραρχιών εξουσίας

Όλοι όσοι εργάζονται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να γνωρίζουν και να είναι προσεκτικοί με τις υφιστάμενες **ιεραρχίες εξουσίας στις κοινωνίες μας, ιδίως στον τομέα της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Δεν έχουν όλοι οι άνθρωποι τα ίδια προνόμια και δεν έχουν την ίδια πρόσβαση σε υποστήριξη/πόρους. Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να αναλογιστούν τα δικά τους προνόμια και να λάβουν υπόψη ότι η ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι συχνά μια δευτερεύουσα μορφή ποινικοποίησης της μετακίνησης που στοχεύει δυσανάλογα τους ίδιους τους ανθρώπους σε κίνηση.

2. Τα Ηνωμένα Έθνη

2.1. Σχετικές διακηρύξεις και συμβάσεις

Στο πλαίσιο της εντολής του, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο πλαίσιο δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ έχει επίσης θεσπίσει δικαιώματα σε συνθήκες και πράξεις, καθώς και συναφείς μηχανισμούς για την υποστήριξη της προστασίας και της εφαρμογής τους.²⁶ Το πιο γνωστό, και επίσης το πρώτο έγγραφο που αναπτύχθηκε, είναι η *Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα* (UDHR). Το *Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα*, το *Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα* και η *UDHR* αποτελούν τον *Διεθνή Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*. Στα χρόνια που ακολούθησαν την έγκριση των εν λόγω διεθνών εγγράφων, καταρτίστηκαν και άλλα έγγραφα (που αναφέρονται επίσης ως συνθήκες και πράξεις), τα οποία στη συνέχεια υπογράφηκαν και εγκρίθηκαν από τα κράτη, π.χ. συμβάσεις που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα συγκεκριμένων ομάδων, όπως τα παιδιά.²⁷

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι συμβάσεις και τα σύμφωνα είναι νομικά δεσμευτικά, άρα εκτελεστά και προβλέπουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις λογοδοσίας, σύμφωνα με το πλαίσιο του ΟΗΕ και, επομένως, το διεθνές δίκαιο, μόλις ένα κράτος προσχωρήσει στο αντίστοιχο σύμφωνο ή σύμβαση.²⁸ Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη (ΚΜ) υποχρεούνται να εναρμονίσουν τη νομοθεσία

τους με την αντίστοιχη σύμβαση ή σύμφωνο και να θέσουν σε εφαρμογή τους σχετικούς μηχανισμούς προστασίας. Σε περίπτωση που οι τελευταίοι δεν προστατεύουν αποτελεσματικά τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο σύμφωνο ή τη σύμβαση στην οποία έχουν προσχωρήσει, υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ που επιδιώκουν να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους και οι οποίοι είναι προσβάσιμοι σε περιφερειακό επίπεδο.²⁹

Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα κράτη μπορούν να απορρίψουν ορισμένες διατάξεις μιας σύμβασης, πράγμα το οποίο ονομάζεται «επιφύλαξη». Η διαδικασία αυτή υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες, οι οποίοι καθορίζονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της *Σύμβασης της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών*.³⁰ Αντίθετα, οι πράξεις δεν είναι νομικά δεσμευτικές. Οι πράξεις του ΟΗΕ μπορεί να έχουν τη μορφή διακήρυξης, αρχών ή κατευθυντήριων γραμμών, ερμηνεύουν το διεθνές δίκαιο σχετικά με ένα συγκεκριμένο θέμα και παρέχουν σχετικές οδηγίες.³¹ Ως εκ τούτου, συμβάλλουν «στη δυναμική ανάπτυξη των διεθνών νομικών κανόνων και αντανακλούν τη δέσμευση των κρατών να κινηθούν προς ορισμένες κατευθύνσεις, τηρώντας ορισμένες αρχές».³² Ένα τέτοιο μέσο, για παράδειγμα, αποτελεί η *Διακήρυξη για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, όπως εξηγείται παρακάτω. Στο πλαίσιο του ΟΗΕ, το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) έχει την εντολή να προωθεί και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο νομικό πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.³³

26 <https://www.un.org/en/global-issues/human-rights>

27 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας *International Human Rights Law*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms/international-human-rights-law>

28 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας *Status of Ratification: Dashboard*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://indicators.ohchr.org/>

29 <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms/international-human-rights-law>

30 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Dag Hammarskjöld Library. 2022. Τι είναι οι επιφυλάξεις στις συνθήκες και πού μπορώ να τις βρω; Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ask.un.org/faq/139887>. Για τον κατάλογο των επιφυλάξεων στις συνθήκες, βλ: United Nations Treaty Collections. Άνευ ημερομηνίας *Multilateral Treaties Deposited with the Secretary-General*. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://treaties.un.org/Pages/ParticipationStatus.aspx?clang=_en. Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ: Σύμβαση της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών. 1969. Τόμος 1155-I-18232. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201155/volume-1155-I-18232-English.pdf>

31 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας *International Human Rights Law*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms/international-human-rights-law>. *Global Detention Project*. 2016. *Migration-Related Detention and International Law*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.globaldetentionproject.org/international-law/un-declarations-principles-guidelines>,

32 Μόνιμο Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα Θέματα των Αυτοχθόνων. Άνευ ημερομηνίας *Συχνές ερωτήσεις: Διακήρυξη για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/FAQsindigenousdeclaration.pdf>

33 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας *Εντολή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/about>

Ο ΟΗΕ έχει καταρτίσει διάφορες δηλώσεις και συμβάσεις που προστατεύουν τα δικαιώματα των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σχετικούς μηχανισμούς για τη διασφάλιση της εφαρμογής τους, τους οποίους θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

2.1.1. Η Διακήρυξη για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η πιο σημαντική διακήρυξη του ΟΗΕ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η **Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών**,³⁴ γνωστή και ως **Διακήρυξη για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Όπως προαναφέραμε, λόγω της μορφής της ως διακήρυξης, δεν αποτελεί νομικά δεσμευτική πράξη. Ωστόσο, αντικατοπτρίζει τις υποχρεώσεις που ορίζονται σε άλλες νομικά δεσμευτικές συνθήκες του ΟΗΕ και παρέχει οδηγίες για την εφαρμογή τους όσον αφορά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.³⁵ Προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή της διακήρυξης, ο ΟΗΕ θέσπισε τη θέση του Ειδικού Εισηγητή για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ειδική διαδικασία), ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την προώθηση της εφαρμογής της (βλ. κεφάλαιο 2.2.3.).

Τα πιο σημαντικά άρθρα της διακήρυξης είναι τα ακόλουθα:³⁶

- Άρθρο 1: «Καθένας έχει το δικαίωμα, ατομικά και σε συνεργασία με άλλους, να προωθεί και να

αγωνίζεται για την προστασία και την υλοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο».

- Άρθρο 5: Δικαίωμα του **συνέρχεσθαι και του συναθροίζεσθαι ειρηνικώς**: δικαίωμα ίδρυσης και συμμετοχής σε ομάδες, οργανώσεις ή μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και δικαίωμα επικοινωνίας με κυβερνητικά όργανα για την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Άρθρο 6(α): Δικαίωμα «γνώσης, αναζήτησης, απόκτησης, λήψης και κατοχής **πληροφοριών σχετικά με όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες**» και πληροφόρησης σχετικά με την εφαρμογή τους σε κυβερνητικό και διοικητικό επίπεδο.
- Άρθρο 6(β): Δικαίωμα «**δημοσίευσης, μετάδοσης ή διάδοσης σε άλλους απόψεων, πληροφοριών και γνώσεων** σχετικά με όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες».
- Άρθρο 6(γ): «**Μελέτη, συζήτηση, διαμόρφωση και διατύπωση απόψεων** σχετικά με την τήρηση, τόσο στη νομοθεσία όσο και στην πράξη, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και [...] **προσέλκυση της προσοχής του κοινού στα θέματα αυτά**».
- Άρθρο 7: Δικαίωμα ανάπτυξης και υποστήριξης νέων ιδεών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Άρθρο 8: Δικαίωμα «**αποτελεσματικής πρόσβασης, χωρίς διακρίσεις, στη συμμετοχή στην κυβέρνηση της οικείας χώρας και στη συμμετοχή στα κοινά**», συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποβολής κριτικής και προτάσεων βελτίωσης σε κυβερνητικούς φορείς.
- Άρθρο 9(1): Δικαίωμα «**αποτελεσματικής προσφυγής και προστασίας σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων αυτών**», ιδίως κατά την

[us/mandate-un-human-rights](https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and-responsibility-individuals-groups-and)

34 Βρείτε το αρχικό νομικό κείμενο εδώ: Διακήρυξη σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, (1999) UN Doc. A/RES/53/144.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and-responsibility-individuals-groups-and>. Για περαιτέρω νομικές αναλύσεις από τους ειδικούς εισηγητές του ΟΗΕ, καθώς και συστάσεις σχετικά με την εφαρμογή της διακήρυξης, βλ: Ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 2011. Σχόλια στη Διακήρυξη σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Defenders/CommentarytoDeclarationondefendersJuly2011.pdf>

35 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Διακήρυξη για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Ειδικός εισηγητής για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders/declaration-human-rights-defenders>

36 Διακήρυξη σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, (1999) UN Doc. A/RES/53/144.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and-responsibility-individuals-groups-and>

- προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Άρθρο 9(2): Κάθε άτομο που αισθάνεται ότι παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματά του έχει το δικαίωμα «να καταγγείλει και να παραπέμψει αμέσως την καταγγελία αυτή σε **δημόσια ακρόαση ενώπιον ανεξάρτητης, αμερόληπτης και αρμόδιας δικαστικής ή άλλης αρχής** που έχει συσταθεί με νόμο και να λάβει από την αρχή αυτή απόφαση, σύμφωνα με τον νόμο, **η οποία να παρέχει αποκατάσταση**, συμπεριλαμβανομένης τυχόν οφειλόμενης **αποζημίωσης**, σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων ή ελευθεριών του εν λόγω ατόμου, καθώς και την **εκτέλεση της τελικής απόφασης και της κατακύρωσης**, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση».
  - Άρθρο 9(3)(α): Δικαίωμα «**καταγγελίας για τις πολιτικές και τις ενέργειες μεμονωμένων αξιωματούχων και κυβερνητικών φορέων όσον αφορά παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** και των θεμελιωδών ελευθεριών, με **αναφορά ή άλλα κατάλληλα μέσα**, στις **αρμόδιες εγχώριες δικαστικές, διοικητικές ή νομοθετικές αρχές** [...], οι οποίες θα πρέπει να εκδίδουν την απόφασή τους επί της καταγγελίας χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση».
  - Άρθρο 9(3)(β): «**Παράστασης σε δημόσιες ακρόασεις, διαδικασίες και δίκες, με σκοπό τη διαμόρφωση γνώμης** για τη συμμόρφωση με το εθνικό δίκαιο και τις ισχύουσες διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις».
  - Άρθρο 9(3)(γ) «**Προσφοράς και παροχής επαγγελματικά εξειδικευμένης νομικής συνδρομής ή άλλων σχετικών συμβουλών και βοήθειας** για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών».
  - Άρθρο 9(4): Δικαίωμα «**απρόσκοπτης πρόσβασης και επικοινωνίας με διεθνείς οργανισμούς**».
  - Άρθρο 9(5): «**Το κράτος διεξάγει ταχεία και αμερόληπτη έρευνα ή διασφαλίζει τη διενέργεια έρευνας** κάθε φορά που υπάρχει βάσιμος λόγος να θεωρεί ότι έχει σημειωθεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών σε οποιοδήποτε έδαφος υπό τη δικαιοδοσία του».
  - Άρθρο 10: Απαγόρευση συμμετοχής σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
  - Άρθρο 12(1): Δικαίωμα «**συμμετοχής σε ειρηνικές δραστηριότητες κατά των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**».
  - Άρθρο 12(2): «**Το κράτος λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την προστασία όλων από τις αρμόδιες αρχές**, ατομικά και σε συνεργασία με άλλους, έναντι κάθε μορφής **βίας, απειλής, αντιποίνων, δυσμενούς διάκρισης de facto ή de jure, πίεσης ή οποιασδήποτε άλλης αυθαίρετης ενέργειας**, ως συνέπεια της νόμιμης άσκησης των δικαιωμάτων που αναφέρονται στην παρούσα Διακήρυξη».
  - Άρθρο 12(3): Δικαίωμα **αποτελεσματικής προστασίας** βάσει της εθνικής νομοθεσίας σε περίπτωση ειρηνικής εναντίωσης σε πράξεις της κυβέρνησης ή άλλων ομάδων που οδηγούν σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
  - Άρθρο 16: σημασία της «**συμβολής στην ευαισθητοποίηση του κοινού σε ζητήματα που αφορούν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα** και τις θεμελιώδεις ελευθερίες μέσω δραστηριοτήτων όπως η **εκπαίδευση, η κατάρτιση και η έρευνα**».
  - Άρθρο 17: οι **περιορισμοί** στην άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών, οι οποίοι μπορούν να εφαρμοστούν, μεταξύ άλλων, εάν συνάδουν με το διεθνές δίκαιο, καθορίζονται από τη νομοθεσία, εξυπηρετώντας τον σκοπό του σεβασμού των δικαιωμάτων των άλλων.
  - Άρθρο 18: Υποχρέωση συνεισφοράς σε μια «**κοινότητα, μόνο στην οποία είναι δυνατή η ελεύθερη και πλήρης ανάπτυξη της προσωπικότητάς του**», και στο άρθρο 18(1), όπου όλοι οι φορείς έχουν «**ευθύνη για τη διαφύλαξη της δημοκρατίας και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**».

2.1.2. Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα

Επιπλέον, το *Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα* εγγυάται ορισμένα δικαιώματα που είναι επίσης σημαντικά για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.³⁷ Όπως εξηγήσαμε παραπάνω, λόγω της μορφής του ως συμφώνου, είναι νομικά δεσμευτικό για όλα τα κράτη που είναι τα αποκαλούμενα συμβαλλόμενα κράτη σε αυτό. Όλα τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη του Συμφώνου. Υπογράφηκε από την Κροατία και επικυρώθηκε το 1992 και από την Ελλάδα το 1997.³⁸ Το να είναι ένα κράτος συμβαλλόμενο μέρος του συμφώνου σημαίνει ότι το οικείο κράτος συμφωνεί να δεσμεύεται από τη σύμβαση αυτή στο διεθνές δίκαιο.³⁹ Αυτό δεν σημαίνει

37 Για το αρχικό νομικό κείμενο, δείτε εδώ: Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. 1966. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

38 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Status of Ratification: Dashboard. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://indicators.ohchr.org/>

39 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Status of Ratification: Dashboard. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://indicators.ohchr.org/>

μόνο τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων που ορίζονται στην αντίστοιχη σύμβαση, αλλά επιπλέον, ότι τα «κράτη δεν πρέπει να παρεμβαίνουν ή να περιορίζουν την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»,⁴⁰ και πρέπει, επίσης, να παρέχουν προστασία σε άτομα και ομάδες από παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην επικυρωμένη σύμβαση. Αυτό περιλαμβάνει την υιοθέτηση της σύμβασης στην εθνική νομοθεσία.⁴¹ Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων που παραχωρούνται στα σύμφωνα μπορούν να διευθετηθούν από το αντίστοιχο όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ. Στην περίπτωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, αυτό εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (βλ. κεφάλαιο 2.2.2.).

Τα πιο σημαντικά άρθρα του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι τα ακόλουθα:⁴²

- Άρθρο 7: Απαγόρευση των **βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής**.
- Άρθρο 9(1): Δικαίωμα στην **ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια**, απαγόρευση της αυθαίρετης σύλληψης ή κράτησης.
- Επιπλέον, το άρθρο 9 ορίζει ορισμένα δικονομικά δικαιώματα:
  - Δικαίωμα «**ενημέρωσης**, κατά τη σύλληψη, για τους λόγους της σύλληψης» (άρθρο 9(2)), καθώς και για τις **κατηγορίες** που αποδίδονται
  - Κατά τη σύλληψη για ποινική κατηγορία, το δικαίωμα να οδηγηθεί κανείς «ενώπιον **δικαστή** ή άλλου αξιωματούχου εξουσιοδοτημένου από τον νόμο να ασκεί δικαστική εξουσία και δικαίωμα στη **δίκη** εντός εύλογης προθεσμίας ή να αφεθεί ελεύθερος» (άρθρο 9(3))
  - Δικαίωμα σε **δίκη** σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας (άρθρο 9(4)).
  - Εκτελεστό **δικαίωμα αποζημίωσης** σε περίπτωση παράνομης στέρησης της ελευθερίας (άρθρο 9(5)).
- Άρθρο 12: **Ελευθερία κυκλοφορίας** και δικαίωμα επιλογής της διαμονής, δικαίωμα εγκατάλειψης

οποιασδήποτε χώρας και εισόδου στην οικεία χώρα.

- Άρθρο 13: Η **απέλαση αλλοδαπού** από τη χώρα επιτρέπεται μόνο βάσει νόμιμης απόφασης ή για λόγους εθνικής ασφάλειας. Στις περιπτώσεις αυτές, το άτομο «έχει τη δυνατότητα να υποβάλει τους λόγους κατά της απέλασής του και να παραπέμψει την υπόθεσή του για εξέταση από την αρμόδια αρχή και να εκπροσωπηθεί για τον σκοπό αυτό ενώπιον αυτής».
- Άρθρο 17: «Κανείς δεν πρέπει να υπόκειται σε **αυθαίρετες ή παράνομες παρεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του**, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του», καθώς και το δικαίωμα προστασίας από τέτοια περιστατικά.
- Άρθρο 19: **Ελευθερία γνώμης**, ελευθερία έκφρασης, δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφόρηση. Το δικαίωμα στην πληροφόρηση μπορεί να περιοριστεί - «α) Για τον σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπόληψης άλλων [και] β) για την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης (ordre public), της δημόσιας υγείας ή των ηθών».
- Άρθρο 22: **Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι**.
- Άρθρο 26: **Απαγόρευση των διακρίσεων** (συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων λόγω πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων).

2.1.3. Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Τα δικαιώματα των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατοχυρώνονται επιπλέον στην *Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*,⁴³ η οποία, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί τη βάση του πλαισίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ, αν και δεν είναι νομικά δεσμευτική λόγω της μορφής της ως διακήρυξης. Η Διακήρυξη είναι σε θέση να επηρεάσει την τρέχουσα νομοθεσία και τον δημόσιο διάλογο, αλλά, καθώς δεν είναι δεσμευτική, δεν είναι δυνατόν να επιβληθούν οι υποχρεώσεις στα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, πολλοί φορείς την έχουν επικρίνει ως ένα περιορισμένο μέσο διασφάλισης της συμμόρφωσης με τις εγγυήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁴⁴ Ωστόσο,

⁴⁰ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας International Human Rights Law. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms/international-human-rights-law>

⁴¹ Όπ.π.

⁴² Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. 1966.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>

⁴³ Για το αρχικό νομικό κείμενο, βλ: Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 1948. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

⁴⁴ Για την τρέχουσα συζήτηση σχετικά με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, βλ. για παράδειγμα: Hassan, Syed. 2020. The "Declaration" in UDHR.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.researchgate.net/publication/340236754_THE_'DECLARATION'_IN_UDHR

για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, καθώς αποτελεί τη βάση της διαδικασίας υποβολής καταγγελιών ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (όπως στο κεφάλαιο 2.2.1.1).

Σε περιπτώσεις ποινικοποίησης, τα πιο σημαντικά δικαιώματα της διακήρυξης είναι τα εξής:⁴⁵

- Άρθρο 3: Δικαίωμα στη **ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια**.
- Άρθρο 5: **Απαγόρευση των βασανιστηρίων ή της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής**.
- Άρθρο 9: **Απαγόρευση της αυθαίρετης σύλληψης, κράτησης ή εξορίας**.
- Άρθρο 10: Δικαίωμα «με πλήρη ισότητα σε **εκδίκαση υπόθεσης δίκαια και δημόσια** από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο».
- Άρθρο 12: **Απαγόρευση της «αυθαίρετης επέμβασης** στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία [του ατόμου] [και] προσβολών της τιμής και της υπόληψης [του ατόμου]» και το δικαίωμα προστασίας από τον νόμο στην περίπτωση των τελευταίων.
- Άρθρο 19: **Ελευθερία της γνώμης, ελευθερία της έκφρασης**, δικαίωμα στην πληροφόρηση με οποιοδήποτε μέσο.
- Άρθρο 20: **Ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι**.

Σε πολύ σοβαρές περιπτώσεις ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορεί επίσης να ισχύει η *Διεθνής Σύμβαση για την προστασία όλων των προσώπων από αναγκαστική εξαφάνιση*⁴⁶ και η *Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής*⁴⁷.

2.1.4. Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος

Καθώς η ποινικοποίηση των υπερασπιστών δικαιωμάτων των μεταναστών συνδέεται συχνά με ισχυρισμούς περί παράνομης διακίνησης, ιδίως για κατηγορίες σε εθνικό επίπεδο (βλ. κεφάλαιο 5 και κεφάλαιο 6), είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς το *Πρωτόκολλο*

των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος, το οποίο αποτελεί το διεθνές πλαίσιο που αφορά τέτοιες περιπτώσεις.

Ο διεθνής νομικός ορισμός της «παράνομης διακίνησης» περιλαμβάνεται στο *Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος*, το οποίο συμπληρώνει τη *Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος*. Το άρθρο 3 στοιχείο α) του Πρωτοκόλλου ορίζει την «παράνομη διακίνηση μεταναστών» ως εξής:

«[Η] επίτευξη, με σκοπό τον προσπορισμό, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους, της παράνομης εισόδου ενός προσώπου σε κράτος μέλος του οποίου το πρόσωπο δεν είναι υπήκοος ή μόνιμος κάτοικος».

Η απαίτηση της πρόθεσης προσπορισμού οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους προκειμένου να θεωρηθεί κάποιος «διακινητής» για τους σκοπούς του εν λόγω Πρωτοκόλλου **συνεπάγεται τον μη χαρακτηρισμό των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως διακινητών**, καθώς εργάζονται σε εθελοντική βάση και δεν επιδιώκουν τέτοια οφέλη. Συνεπώς, σύμφωνα με το εν λόγω Πρωτόκολλο, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορούν να ποινικοποιηθούν για παράνομη διακίνηση μεταναστών.

Το άρθρο 5 διευκρινίζει περαιτέρω ότι οι μετανάστες δεν υπέχουν ποινική ευθύνη βάσει του εν λόγω Πρωτοκόλλου, καθώς θεωρούνται αντικείμενο της εγκληματικής συμπεριφοράς των διακινητών. Αυτό προστατεύει τους ανθρώπους σε κίνηση από την ποινικοποίηση για παράνομη διακίνηση ή παράνομη είσοδο βάσει του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) δημοσίευσε το 2004 *νομοθετικούς οδηγούς για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των Πρωτοκόλλων της*. Οι εν λόγω νομοθετικοί οδηγοί επιβεβαιώνουν ρητά ότι η πρόθεση προσπορισμού οικονομικών ή άλλων υλικών οφελών από τη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου και διέλευσης

⁴⁵ Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 1948. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

⁴⁶ Διεθνής Σύμβαση για την προστασία όλων των προσώπων από εξαναγκαστική εξαφάνιση. 2006. Έγγραφο του ΟΗΕ A/HRC/RES/2006/1. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-all-persons-enforced>

⁴⁷ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. 1984. Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-against-torture-and-other-cruel-inhuman-or-degrading>

μεταναστών συμπεριλήφθηκε στο Πρωτόκολλο με σκοπό τον αποκλεισμό των υπερμάχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τον ορισμό των διακινητών.⁴⁸ Ένα έγγραφο που δημοσιεύθηκε το 2017 από το UNODC σχετικά με την έννοια του «οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους» αναφέρεται στους εν λόγω νομοθετικούς οδηγούς και ενθαρρύνει επίσης τα κράτη «να συμπεριλάβουν διασφαλίσεις έτσι ώστε οι οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα, η κοινωνία των πολιτών και τα άτομα που ενεργούν χωρίς κανέναν σκοπό να αποκομίσουν οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος να εξαιρούνται από την εφαρμογή των αδικημάτων της παράνομης διακίνησης, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι η εξαίρεση αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως «παραθυράκι», για να αποφύγει κάποιος να παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη».⁴⁹ Το UNODC, μέσω των εγγράφων αυτών και μέσω του ίδιου του Πρωτοκόλλου, έχει καταστήσει σαφές ότι το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών δεν εφαρμόζεται στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι **τα άτομα που δεν σκοπεύουν να αποκομίσουν οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος θα πρέπει να εξαιρεθούν από τις προσπάθειες ποινικοποίησης** κατά την εφαρμογή του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

Η ΕΕ έχει προσχωρήσει στο εν λόγω Πρωτόκολλο,⁵⁰ καθώς και όλα τα κράτη μέλη της εκτός από την Ιρλανδία. Ωστόσο, παρά την προσχώρηση της ΕΕ, το δικό της νομικό πλαίσιο δεν περιλαμβάνει τις διασφαλίσεις για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απαιτούνται στο *Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών*.

2.2. Μηχανισμοί

Στο πλαίσιο του ΟΗΕ, υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συνηγορία υπέρ των δικαιωμάτων τους, οι οποίοι εμπίπτουν κυρίως στην εντολή της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.⁵¹ Οι μηχανισμοί αυτοί αποτελούν τα εργαλεία

για την εφαρμογή των σχετικών συνθηκών, συμφώνων και πράξεων του ΟΗΕ, και την αντιμετώπιση των παραβιάσεων τους (που παρουσιάστηκαν παραπάνω στο κεφάλαιο 2.1.).

2.2.1. Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC) είναι ένα από τα πιο σημαντικά όργανα στο σύστημα του ΟΗΕ. Είναι υπεύθυνο για την ενίσχυση της προώθησης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και για την αντιμετώπιση καταστάσεων που αφορούν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την παροχή συστάσεων σχετικά με το θέμα αυτό.⁵² Ως σημαντικό όργανο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως σε συστημικό επίπεδο. Οι δύο κύριοι μηχανισμοί στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που μπορούν να είναι χρήσιμοι όσον αφορά την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η Καθολική περιοδική αξιολόγηση.

2.2.1.1. Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θεσπίστηκε «για να αντιμετωπίσει τις συστηματικές σοβαρές και αξιόπιστα τεκμηριωμένες παραβιάσεις όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όλων των θεμελιωδών ελευθεριών που συμβαίνουν σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες». Παρέχει τη δυνατότητα στα άτομα και τους οργανισμούς να θέτουν τέτοιες παραβιάσεις υπόψη του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και είναι εμπιστευτική, ώστε να διασφαλίζεται η καλύτερη συνεργασία με το

48 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. 2000. Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-against-smuggling-migrants-land-sea-and-air>

49 Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος 2004. Νομοθετικοί οδηγοί για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των Πρωτοκόλλων της Αριθ. πώλησης ΟΗΕ E.05.V.2. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/legislative-guide.html>

50 Απόφαση 2006/616/EK του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 2006

51 https://www.ohchr.org/en/ohchr_homepage

52 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Welcome to the Human Rights Council. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/about-council>

ενδιαφερόμενο κράτος.⁵³

Δεδομένου ότι ο στόχος της διαδικασίας καταγγελίας είναι να αντιμετωπιστούν οι συστηματικές σοβαρές και αξιόπιστα τεκμηριωμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι **μία μόνο καταγγελία (όπου προσκομίζονται στοιχεία για μία μόνο περίπτωση) πιθανότατα να μην αρκεί για την ενεργοποίηση αυτού του μηχανισμού.**

Ποιες καταγγελίες εξετάζονται στη διαδικασία καταγγελίας;

Οι καταγγελίες που εξετάζονται στη διαδικασία καταγγελίας μπορούν να υποβληθούν από:

- φυσικά πρόσωπα
- ομάδες
- ΜΚΟ

Οι εν λόγω φορείς πρέπει να ισχυρίζονται ότι τα ανθρώπινα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί ή ότι έχουν άμεση γνώση και αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τέτοιες παραβιάσεις.⁵⁴ Καταγγελία μπορεί να υποβληθεί κατά οποιουδήποτε κράτους μέλους του ΟΗΕ.⁵⁵

Κριτήρια αποδοχής των καταγγελιών

Για να εξεταστεί η καταγγελία, πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια αποδοχής:⁵⁶

▶ **Ο συντάκτης** της καταγγελίας είναι **κάθε πρόσωπο ή ομάδα** που ενεργεί καλόπιστα και χωρίς πολιτικά κίνητρα. Επιπλέον, πρέπει να έχουν **άμεση και**

αξιόπιστη γνώση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και σαφείς αποδείξεις γι' αυτές. Η καταγγελία δεν μπορεί να γίνει ανώνυμα, ωστόσο μπορεί να ζητηθεί να παραμείνουν απόρρητες ορισμένες πληροφορίες.

▶ Η **γλώσσα** της καταγγελίας **δεν είναι υβριστική** και η καταγγελία **δεν βασίζεται μόνο σε δημοσιεύματα στα μέσα ενημέρωσης.**

▶ Η καταγγελία **δεν συνδέεται με «συστηματικές παραβιάσεις» που αποτελούν ήδη αντικείμενο εξέτασης** από άλλη διαδικασία καταγγελίας του ΟΗΕ ή ανάλογη περιφερειακή διαδικασία καταγγελίας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει επιληφθεί ακόμη άλλος αρμόδιος φορέας/οργανισμός του σχετικού ζητήματος.

▶ **Εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων** – ο καταγγέλλων έχει υποβάλει τις ίδιες καταγγελίες στα εθνικά δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένου του ανώτατου δικαστηρίου. Υπάρχουν, ωστόσο, δύο εξαιρέσεις όσον αφορά αυτό: εάν τα εν λόγω ένδικα μέσα είναι αναποτελεσματικά ή εάν παρατείνονται αδικαιολόγητα.

▶ Η καταγγελία **δεν έχει προφανώς πολιτικά κίνητρα** και το **αντικείμενό** της είναι σύμφωνο με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

▶ Η καταγγελία περιέχει **περιγραφή των γεγονότων που συνδέονται με τις εικαζόμενες παραβιάσεις.**

Επιπλέον, η καταγγελία πρέπει να υποβληθεί γραπτώς και **σε μία από τις επίσημες γλώσσες του ΟΗΕ** (αραβικά, αγγλικά, γαλλικά, κινέζικα, ισπανικά ή ρωσικά).⁵⁷

53 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Human Rights Council Complaint Procedure. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index> και Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Welcome to the Human Rights Council. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/about-council>

54 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Human Rights Council Complaint Procedure. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index>

55 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2014. Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διαδικασία καταγγελίας. Σελίδα 11. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/ComplaintProcedure/ComplaintProcedurebooklet_E.pdf

56 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σελίδα 4. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/CP_information leaflet.pdf](https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/CP_information%20leaflet.pdf)

57 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions - What types of complaints are admissible under the complaint procedure of the HRC? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/faq>

Στάδια της διαδικασίας καταγγελίας⁵⁸

Η διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων περιλαμβάνει τέσσερα στάδια.

► **Αρχικός έλεγχος των καταγγελιών** – ο πρόεδρος της Ομάδας Εργασίας για τις Επικοινωνίες, μαζί με την γραμματεία, προβαίνει στον αρχικό έλεγχο των καταγγελιών. Όσες πληρούν τα κριτήρια αποδοχής κοινοποιούνται στα εν λόγω κράτη για να λάβουν τις απόψεις τους σχετικά με τις εικαζόμενες παραβιάσεις.

► **Εξέταση από την Ομάδα Εργασίας για τις Επικοινωνίες** – η Ομάδα Εργασίας για τις Επικοινωνίες εξετάζει την καταγγελία και είτε διακόπτει την εξέταση της καταγγελίας, θέτει την καταγγελία υπό εξέταση και ζητεί περισσότερες πληροφορίες από το εν λόγω κράτος και/ή τον καταγγέλλοντα είτε κοινοποιεί την καταγγελία στην Ομάδα Εργασίας για τις Καταστάσεις.

► **Εξέταση από την Ομάδα Εργασίας για τις Καταστάσεις** – η Ομάδα Εργασίας για τις Καταστάσεις εξετάζει την καταγγελία και είτε διακόπτει την εξέταση της καταγγελίας, τη θέτει υπό εξέταση και ζητεί περισσότερες πληροφορίες από το εν λόγω κράτος και/ή τον καταγγέλλοντα είτε κοινοποιεί την καταγγελία στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

► **Εξέταση από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** – εάν η καταγγελία φτάσει σε αυτό το στάδιο και εξεταστεί από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Συμβούλιο είτε:

- Διακόπτει την εξέταση της καταγγελίας (δεν προβαίνει σε καμία ενέργεια).
- Τη θέτει υπό εξέταση και ζητεί περισσότερες πληροφορίες.

- Παρακολουθεί την καταγγελία και **διορίζει έναν ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα** (με τη δέουσα εξειδίκευση) για να παρακολουθεί την κατάσταση και να υποβάλει σχετική αναφορά.
- **Διακόπτει την εξέταση** του θέματος στο πλαίσιο της διαδικασίας καταγγελίας, η οποία είναι εμπιστευτική, για να ξεκινήσει η **δημόσια εξέταση** (δημοσιοποίηση της υπόθεσης).
- **Συνιστά** στο Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα να **παράσχει σχετική βοήθεια** στο εν λόγω κράτος.

Πώς να υποβάλλετε καταγγελίες;

Καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν ταχυδρομικώς ή μέσω φαξ ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου⁵⁹ (βλ. στοιχεία επικοινωνίας παρακάτω).

Η καταγγελία δεν είναι απαραίτητο να υποβληθεί σε συγκεκριμένη μορφή. Ωστόσο, συνιστάται να χρησιμοποιείται το έντυπο της διαδικασίας καταγγελίας,⁶⁰ το οποίο είναι προσβάσιμο στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index>.

Στοιχεία επικοινωνίας⁶¹

Διεύθυνση:

Μονάδα Διαδικασίας Καταγγελίας Παράρτημα Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
Γραφείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη CH-1211 Γενεύη 10, Ελβετία

Φαξ: (41 22) 917 90 11

Email: ohchr-cp@un.org (or cp@ohchr.org)

⁵⁸ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Διαδικασία καταγγελίας ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σελίδα 3. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/CP_information leaflet.pdf](https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/CP_information%20leaflet.pdf)

⁵⁹ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Human Rights Council Complaint Procedure - Where to send communications? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index> και Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions - Where to send your complaint? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/fa>

⁶⁰ Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2014. Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Διαδικασία καταγγελίας. Σελίδα 15. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/ComplaintProcedure/ComplaintProcedurebook-let_E.pdf

⁶¹ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Human Rights Council Complaint Procedure - Where to send communications? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index>

– Η διαδικασία καταγγελίας έχει δεχθεί κριτική για την υποτιθέμενη έλλειψη αποτελεσματικότητάς της. Οι εξηγήσεις που δίδονται από τα ενδιαφερόμενα κράτη κρίνονται πολλές φορές επαρκείς, με αποτέλεσμα να κλείνουν οι υποθέσεις. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων λαμβάνει μέτρα για λίγες μόνο καταγγελίες.⁶² Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει πολλά στάδια και, ως εκ τούτου, μπορεί να διαρκέσει αρκετό χρονικό διάστημα. –

2.2.1.2. Καθολική περιοδική αξιολόγηση

Η καθολική περιοδική αξιολόγηση (Universal Periodic Review, UPR) καθιερώθηκε επίσης με το ψήφισμα 5/1 και είναι μια διαδικασία που αποσκοπεί στον τακτικό έλεγχο της δέσμευσης των κρατών μελών του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξάρτητα από καταγγελίες, κοινοποιήσεις ή ειδικές περιστάσεις. Τα πρότυπα εξέτασης είναι οι δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει τα αντίστοιχα κράτη. Καθώς τα κράτη δεσμεύονται μόνο από τις συνθήκες και τις συμβάσεις που έχουν επικυρώσει και η επικύρωση των συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι υποχρεωτική, οι δεσμεύσεις που πρέπει να τηρούν τα κράτη διαφέρουν. Ο μηχανισμός είναι συμπληρωματικός προς τους μηχανισμούς των οργάνων του ΟΗΕ (βλ. κεφάλαιο 2.2.2. Συνεργασία με όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ).

Η UPR είναι μια διαδικασία την οποία διαχειρίζονται τα κράτη και «ένας συνεργατικός μηχανισμός, βασισμένος στον διαδραστικό διάλογο, με πλήρη συμμετοχή της ενδιαφερόμενης χώρας και με συνεκτίμηση των αναγκών της για την ανάπτυξη των ικανοτήτων της».⁶³ Σε αντίθεση με τη διαδικασία καταγγελίας του HRC, στο πλαίσιο της UPR **όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών** (όχι μόνο τα μέλη του HRC) εξετάζουν το ένα το άλλο με μια διαδικασία αξιολόγησης από

ομοτίμους. Η διαδικασία πραγματοποιείται υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και αποσκοπεί στο να παράσχει την ευκαιρία στα κράτη να δηλώσουν τις δράσεις που έχουν αναλάβει για τη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην επικράτειά τους και για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁶⁴

Στο πλαίσιο της UPR, η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των κρατών μελών του ΟΗΕ επανεξετάζεται κάθε 4,5 χρόνια (ένας κύκλος UPR). Η διαδικασία UPR αποτελείται από τρία στάδια, τα οποία συντονίζουν και καθοδηγούν τα κράτη μέλη του HRC. Το αποτέλεσμα της εξέτασης είναι μια **νομικά μη δεσμευτική έκθεση** που αποτελείται από συστάσεις και συμπεράσματα μετά την υποβολή προτάσεων από κράτη και ΟΚΠ. Η εφαρμογή της έγκειται σε μεγάλο βαθμό στη διακριτική ευχέρεια του οικείου κράτους και δεν είναι νομικά εκτελεστή. Η έκθεση του επόμενου κύκλου UPR ακολουθεί τα συμπεράσματα και τις συστάσεις του προηγούμενου κύκλου.

Συμμετοχή των ΟΚΠ και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁵

Οι ΟΚΠ και οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν πολλές ευκαιρίες να επηρεάσουν την καθοδηγούμενη από το κράτος διαδικασία της UPR, συμμετέχοντας στα διάφορα στάδια της UPR, π.χ. ως εξής:

► Υποβάλλοντας στοιχεία στο ΟΗCHR

- Προτάσεις και πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα μπορούν να παρασχεθούν με τη μορφή προτάσεων στο ΟΗCHR.
- Οι εκθέσεις των ΟΚΠ πρέπει να υποβάλλονται έξι έως οκτώ μήνες πριν από τη σύνοδο που είναι αφιερωμένη στην εκάστοτε χώρα και να ακολουθούν τις τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές του ΟΗCHR⁶⁶.
- Για να υποβάλουν έκθεση στην UPR, οι ΟΚΠ δεν χρειάζεται να είναι μέλη του ECOSOC⁶⁷.

⁶² Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελβετίας στο Γραφείο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς στη Γενεύη. 2015. The Human Rights Council, A practical guide. Σελίδα 16. Διατίθεται στα αγγλικά και γαλλικά στη διεύθυνση: <https://www.fdfa.admin.ch/eda/fr/dfae/dfae/publikationen.filterResults.html?ter-m=Human+Rights+Council+practical+guide&filterseries%253Aeda=S%C3%A9lection&filtertopic%253Aeda=S%C3%A9lection&fromYear=&toYear=>

⁶³ A/RES/60/251 lit. 5 (e)

⁶⁴ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Universal Periodic Review. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/upr-main>

⁶⁵ UPR Info. 2022. The Role of Civil Society Organisations (CSO). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.upr-info.org/en/get-involved/cso/role>

⁶⁶ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας Universal Periodic Review (Fourth Cycle): Information and guidelines for relevant stakeholders' written submissions. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/StakeholdersTechnicalGuidelines4thCycle_EN.pdf

⁶⁷ Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) είναι ένα συμβούλιο του ΟΗΕ. Συντονίζει την οικονομική και κοινωνική ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών. Έχει 54 κράτη μέλη τα οποία εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

Μπορεί να συνεισφέρει κάθε φορέας της κοινωνίας των πολιτών.

► **Πραγματοποιώντας δράσεις συνηγορίας και ασκώντας πίεση σε άλλα κράτη**

- Ένας από τους βασικούς τρόπους με τους οποίους οι ΟΚΠ μπορούν να επηρεάσουν την UPR είναι πραγματοποιώντας δράσεις υπεράσπισης των συνιστώντων κρατών στο πλαίσιο της διαδικασίας. Με τον τρόπο αυτό, μπορούν να συνεκτιμηθούν οι ανησυχίες των ΟΚΠ στις προηγμένες ερωτήσεις και συστάσεις της UPR.⁶⁸

► **Λαμβάνοντας τον λόγο κατά την έγκριση της έκθεσης στην ολομέλεια του HRC**

- Το υπό αξιολόγηση κράτος παρέχει την τελική του απάντηση στις συστάσεις της UPR περίπου τέσσερις μήνες μετά την εξέταση. Οι ΟΚΠ μπορούν να συμμετάσχουν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου μέσω δράσεων συνηγορίας, π.χ. με περαιτέρω γραπτές προτάσεις, δημόσιες δηλώσεις και επαφές με τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να επηρεάσουν την υιοθέτηση των συστάσεων της UPR.
- Κατά τη διάρκεια της έγκρισης της έκθεσης στο HRC, διατίθενται 20 λεπτά στις ΟΚΠ που είναι διαπιστευμένες στο ECOSOC για να κάνουν δήλωση. Για να συμμετάσχουν στη διαδικασία αυτή, οι ΟΚΠ πρέπει να υποβάλουν αίτημα χρησιμοποιώντας ένα ηλεκτρονικό έντυπο.⁶⁹

► **Παρακολουθώντας την εφαρμογή των συστάσεων της UPR από το υπό αξιολόγηση κράτος⁷⁰**

- Οι ΟΚΠ μπορούν να συμβάλουν στη συστηματική παρακολούθηση της εφαρμογής των συστάσεων της UPR, μεταξύ άλλων, με την υποβολή ενδιάμεσων εκθέσεων σχετικά με την

κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα συμβαλλόμενα κράτη.⁷¹

Χρήσιμες πληροφορίες και πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συμβολή στην UPR ως ΟΚΠ ή υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση: <https://www.upr-info.org/en>

Παραδείγματα πρακτικής

Στο παρελθόν, το BVMN έχει συμμετάσχει στην UPR με διάφορα μέσα. Για παράδειγμα, έχει διοργανώσει συναντήσεις με διάφορες αντιπροσωπείες κρατών πριν από την επίσημη συνεδρίαση της UPR για να τους παράσχει στοιχεία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να θέσουν ερωτήματα στο υπό αξιολόγηση κράτος. Επίσης, το BVMN μαζί με τις οργανώσεις-εταίρους του έχει καταθέσει πληροφορίες στη UPR μέσω εκθέσεων προς το OHCHR, π.χ. σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα (2021).⁷²

Αποσπάσματα από τις παρατηρήσεις στο πλαίσιο της UPR του BVMN στην Ελλάδα το 2021⁷³

Κατά τη διάρκεια της προπαρασκευαστικής συνεδρίασης για τη UPR του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2021, που διοργανώθηκε από τη ΜΚΟ UPR-Info, το BVMN υπέβαλε τις βασικές συστάσεις του με βιντεοσκοπημένη παρέμβαση. Μεταξύ 26 άλλων ενδιαφερόμενων μερών, το BVMN συνέβαλε ουσιαστικά στη UPR, και οι συστάσεις και οι εκθέσεις του παρουσιάζονται στη Σύνοψη των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων μερών στο HRC για την Ελλάδα⁷⁴, όπου αναφέρεται, μεταξύ άλλων, η αυξημένη ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μεταναστών.⁷⁵

68 UPR Info. 2022. Civil Society Organisations (CSOs) - Take Action.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.upr-info.org/en/get-involved/civil-society-organisations-csos/take-action>

69 Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Άνευ ημερομηνίας NGO Participation in the Human Rights Council. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/ngo-participation>

70 UPR Info. 2022. The Role of Civil Society Organisations (CSO).

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.upr-info.org/en/get-involved/cso/role>

71 UPR Info. 2022. Civil Society Organisations (CSOs) - Take Action.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.upr-info.org/en/get-involved/civil-society-organisations-csos/take-action>

72 Για τις πλήρεις παρατηρήσεις, βλ.: Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2021. Universal Periodic Review Submission on Greece.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/universal-periodic-review-submission-on-greece/>

73 Για ολόκληρο το κεφάλαιο που αναφέρεται στην ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, βλ.: Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2021. Submission to the 39th Session of the Universal Periodic Review: Ελλάδα. Stakeholder Briefing Report. σελ. 24f. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/UPR_Greece_Submission_BVMN.pdf

74 Ομάδα εργασίας του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την τριακοστή ένατη σύνοδο στο πλαίσιο της καθολικής περιοδικής αξιολόγησης. 2021. Σύνοψη των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων μερών για την Ελλάδα*: Έκθεση του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. A/HRC/WG.6/39/GRC/3. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://undocs.org/A/HRC/WG.6/39/GRC/3>

75 Όπ.π., παρ. 36

6.4. Τον Σεπτέμβριο του 2020, η ελληνική αστυνομία εξέδωσε δελτίο Τύπου σχετικά με ποινικές έρευνες σε βάρος 33 υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τέσσερις διεθνείς ΜΚΟ, οι οποίες αναφέρουν επαναπροωθήσεις από την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων δύο μελών του ΒΜΝ, της Josoor και της Mare Liberum, «για οργανωμένο κύκλωμα με σκοπό τη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια». Οι κατηγορίες περιλάμβαναν κατασκοπεία, παραβίαση κρατικού απορρήτου, συγκρότηση και συμμετοχή σε εγκληματικές οργανώσεις και παραβίαση της μεταναστευτικής νομοθεσίας. Η ελληνική αστυνομία άφησε να διαρρεύσουν πληροφορίες στα μέσα ενημέρωσης, και κυβερνητικοί εκπρόσωποι καταδίκασαν τις οργανώσεις πριν από την επίσημη απαγγελία κατηγοριών.

6.6. Έχει επίσης αυξηθεί η εχθρότητα και η βία, λόγω της ανόδου της ακροδεξιάς, που στρέφεται κατά των εργαζομένων σε ανθρωπιστικές οργανώσεις, των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοσιογράφων. Η Mare Liberum δέχτηκε επιθέσεις αυτόκλητων ομάδων πολιτοφυλακής και εκφοβισμό από την αστυνομία. Τον Σεπτέμβριο του 2020 υπέβαλαν παράνομα σε έρευνα το πλοίο στο οποίο επέβαιναν και οι συσκευές τους κατασχέθηκαν από το Λιμενικό Σύμμα-Ελληνική Ακτοφυλακή, χωρίς να ενημερωθούν για τους νομικούς λόγους της έρευνας ούτε για τα δικαιώματά τους.

6.7. Η καταστολή των ΜΚΟ περιλαμβάνει την καταστολή των χώρων παροχής βοήθειας. Τον Ιούνιο του 2020 καταγράφηκαν αρκετές περιπτώσεις διανομής βοήθειας που αποτέλεσαν στόχο συντονισμένων επιδρομών της αστυνομίας στη Θεσσαλονίκη και γύρω από αυτήν με αποτέλεσμα μαζικές συλλήψεις και επαναπροωθήσεις στην Τουρκία. Αυτό αποτελεί μέρος της τάσης δημιουργίας εχθρικού περιβάλλοντος για τις ΜΚΟ και τους μετανάστες, μέσω της παρεμπόδισης της πρόσβασης των μεταναστών σε βασικές υπηρεσίες με την απειλή της σύλληψης και της απομάκρυνσης στην Τουρκία.

2.2.2. Συνεργασία με όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ

Τα όργανα που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ είναι επιτροπές που παρακολουθούν την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αποτελούνται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και εξετάζουν την εφαρμογή των υποχρεώσεων που προβλέπονται στις συνθήκες του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπάρχουν 10 διαφορετικά όργανα που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ με θεματικό αντικείμενο, που ευθυγραμμίζεται με τις συμβάσεις του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.⁷⁶ Για παράδειγμα, υπάρχει η Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων (CAT), η

Επιτροπή για τις βίαιες εξαφανίσεις (CED), η Επιτροπή για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων (CERD) και η Υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής (SPT). Η πιο σημαντική για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση είναι η **Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (CCPR)**, καθώς είναι **υπεύθυνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα**, όπως αναφέρθηκε παραπάνω (βλ. κεφάλαιο 2.1.2.).⁷⁷ Ο ιστότοπος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (CCPR) είναι ο εξής:

<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/ccpr>.

⁷⁶ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Treaty Bodies: United Nations Human Rights Treaty Bodies: What are the treaty bodies? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies>

⁷⁷ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Treaty Bodies: United Nations Human Rights Treaty Bodies: What are the treaty bodies? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies>

Το έργο παρακολούθησης των οργάνων που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ διευκολύνεται μέσω διαφόρων διαδικασιών: Υπάρχουν οι **εκθέσεις των κρατών μερών**, οι οποίες καταρτίζονται για την αξιολόγηση της εφαρμογής της σχετικής σύμβασης. Οι ΟΚΠ μπορούν να συμβάλουν στην αξιολόγηση αυτή.⁷⁸ Επιπλέον, το όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ μπορεί να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις των διατάξεων της εντολής του οργάνου σε τρεις διαφορετικές μορφές: **Καταγγελίες από κράτος σε κράτος**,⁷⁹ έρευνες σε συγκεκριμένο κράτος με δική του πρωτοβουλία⁸⁰ και **ατομικές επικοινωνίες**.

– Για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν στοχοποιηθεί από ποινικοποίηση, ο πιο κατάλληλος μηχανισμός στον οποίο μπορούν να προσφύγουν μπορεί να είναι η ατομική καταγγελία σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ. –

2.2.2.1. Ατομικές καταγγελίες σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ⁸¹

Σε περίπτωση που ένα άτομο πιστεύει ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά του που κατοχυρώνονται σε σύμβαση στην οποία το κράτος του είναι συμβαλλόμενο μέρος, μπορεί να υποβάλει ατομική καταγγελία. Όπως

αναφέρθηκε παραπάνω, το *Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα* μπορεί να είναι η σύμβαση που αφορά περισσότερο τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν στοχοποιούνται με ποινικοποίηση. Ως εκ τούτου, το πιο σχετικό όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ θα μπορούσε να είναι η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την υποβολή ατομικής καταγγελίας σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ;

► **Οποιοσδήποτε** μπορεί να υποβάλει ατομική καταγγελία κατά ενός κράτους στο αρμόδιο όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ.

► Το κράτος πρέπει να είναι **συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης** την οποία παρακολουθεί το όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ (βλέπε κεφάλαιο 2.1.).

► Το κράτος πρέπει να έχει «**αποδεχθεί την αρμοδιότητα της Επιτροπής** να εξετάζει ατομικές καταγγελίες, είτε με την επικύρωση ή την προσχώρηση σε ένα προαιρετικό πρωτόκολλο [...] είτε με σχετική δήλωση βάσει συγκεκριμένου άρθρου της Σύμβασης».⁸² Στην περίπτωση της CCPR, πρόκειται για την επικύρωση του πρωτοκόλλου λειτουργίας.⁸³ Όλα τα κράτη της Ευρώπης, εκτός από την Ελβετία και τη Μεγάλη Βρετανία, έχουν υπογράψει το *Προαιρετικό Πρωτόκολλο του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα*.⁸⁴ Ως εκ τούτου, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θεωρούν ότι τα δικαιώματά τους έχουν παραβιαστεί από τα εν λόγω

78 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας What the treaty bodies do: Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/what-treaty-bodies-do>

79 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Complaints about human rights violations: Treaty Bodies: Inter-state communications. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/complaints-about-human-rights-violations#interstate>

80 Για περισσότερες πληροφορίες, βλ.: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Complaints about human rights violations: Treaty Bodies: Inquiries. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/complaints-about-human-rights-violations#inquiries>

81 Εδώ θα βρείτε ένα ενημερωτικό δελτίο με πρόσθετες πληροφορίες σε διάφορες γλώσσες: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2013. Fact Sheet No. 07 (Rev. 2): Individual Complaints Procedures under the United Nations Human Rights Treaties. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-07-rev-2-individual-complaints-procedures-under-united>

82 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Complaints about human rights violations: Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/complaints-about-human-rights-violations>

83 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Complaints about human rights violations: Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/complaints-about-human-rights-violations>. Για το πλήρες νομικό κείμενο, βλ.: Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. 1966. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-international-covenant-civil-and-political>

84 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Status of Ratification: Dashboard. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://indicators.ohchr.org/>

συμβαλλόμενα κράτη, συμπεριλαμβανομένης της Κροατίας και της Ελλάδας, μπορούν να υποβάλουν ατομική καταγγελία στο όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ σχετικά με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους που κατοχυρώνονται στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

▶ Αυτό μπορεί επίσης να γίνει **για λογαριασμό ενός ατόμου** από τρίτο πρόσωπο. Σε αυτές τις περιπτώσεις απαιτείται γραπτή συγκατάθεση, εκτός εάν το άτομο δεν είναι σε θέση να το πράξει, π.χ. λόγω της αναγκαστικής εξαφάνισής του.

▶ Η υπόθεση **δεν μπορεί να εκκρεμεί ενώπιον οποιουδήποτε άλλου διεθνούς οργάνου ή φορέα**, π.χ. του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

▶ Πρέπει να **έχουν εξαντληθεί όλα τα εγχώρια ένδικα μέσα**, δηλαδή οι οδοί δικαιοδοσίας σε εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, μπορεί να υπάρξουν εξαιρέσεις ως προς αυτό, «όταν οι διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο έχουν παραταθεί αδικαιολόγητα ή τα ένδικα μέσα δεν είναι διαθέσιμα ή θα ήταν προφανώς αναποτελεσματικά».⁸⁵

Τρόπος υποβολής καταγγελίας⁸⁶

▶ Δεν απαιτείται ειδική μορφή. **Η προτιμώμενη μορφή**, ωστόσο, είναι το προκαθορισμένο έντυπο ατομικής καταγγελίας, του οποίου λήψη μπορείτε να πραγματοποιήσετε εδώ:

<https://www.ohchr.org/en/documents/tools-and-resources/form-and-guidance-submitting-individual-communication-treaty-bodies> (εδώ μπορείτε επίσης να πραγματοποιήσετε λήψη ενός λεπτομερούς ενημερωτικού δελτίου σχετικά με τον τρόπο υποβολής ατομικής καταγγελίας σε διάφορες γλώσσες).

▶ Πρέπει να είναι σε **μία από τις γλώσσες των Ηνωμένων Εθνών** (αραβικά, κινέζικα, αγγλικά, γαλλικά, ρωσικά και ισπανικά).

▶ Πρέπει να περιλαμβάνει το **όνομα, την εθνικότητα, την ημερομηνία γέννησης, την ταχυδρομική διεύθυνση και τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου** του φερόμενου ως θύματος, καθώς και το **κράτος** κατά του οποίου θέλει να υποβάλει καταγγελία.

▶ Πρέπει να περιλαμβάνει τα **σχετικά γεγονότα** για τα οποία θέλει κάποιος να υποβάλει καταγγελία, καθώς και γιατί αυτά συνιστούν παραβίαση της σχετικής σύμβασης (συνιστάται να αναφερθούν τα δικαιώματα που παραβιάζονται, καθώς και τα ένδικα μέσα που θα ήθελε να ασκήσει ο καταγγέλλων).

▶ Πρέπει να περιλαμβάνει τις **ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί για την εξάντληση των**

εθνικών ένδικων μέσων. Αυτό σημαίνει νομικά μέσα εντός της δικαιοδοσίας του οικείου κράτους, π.χ. τοπικά δικαστήρια. Σε περιπτώσεις που δεν εξαντλήθηκαν αυτά, ο καταγγέλλων θα πρέπει να παράσχει λεπτομερή εξήγηση για τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει να γίνει εξαίρεση.

▶ Πρέπει να αναφέρεται αν η υπόθεση έχει επίσης παραπεμφθεί σε άλλο διεθνές όργανο ή μέσο.

▶ Πρέπει να περιλαμβάνει **όλα τα έγγραφα της υπόθεσης** σε αντίγραφο. Εάν δεν είναι σε μία από τις γλώσσες των Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να προσκομιστεί πλήρης ή συνοπτική μετάφραση.

▶ Η καταγγελία πρέπει να αποσταλεί **γραπτώς και υπογεγραμμένη** ταχυδρομικώς, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή φαξ στην παρακάτω διεύθυνση.

⁸⁵ Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Individual Communications: Human Rights Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/individual-communications>

⁸⁶ Όπ.π.

Τι θα συμβεί μετά τη λήψη μιας καταγγελίας από το όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ;⁸⁷

Μόλις το όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ, που συχνά αναφέρεται ως επιτροπή, λάβει μια καταγγελία, **αποφασίζει αν θα την καταχωρίσει επίσημα** για να εξεταστεί από την επιτροπή. Κριτήρια για την απόφαση αυτή είναι κατά πόσον πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις και κατά πόσον η κατηγορία εμπίπτει στην αρμοδιότητα της αντίστοιχης επιτροπής. Στη συνέχεια, η υπόθεση θα **κοινοποιηθεί στο κράτος μέλος**, προκειμένου να του δοθεί η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του. Εδώ είναι σημαντικό να έχετε κατά νου ότι η διαδικασία αυτή δεν είναι εμπιστευτική και τα στοιχεία του καταγγέλλοντος θα διαβιβαστούν στο κράτος μέλος. Αφού λάβει τα σχόλια, η επιτροπή θα **λάβει απόφαση σχετικά με την καταγγελία**. Στις περιπτώσεις που δεν ληφθούν σχόλια, η επιτροπή θα λάβει απόφαση με βάση τις πληροφορίες που της παρέχονται. Σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης ή ευαισθησίας, «[ο]ρισμένες επιτροπές μπορούν, σε οποιοδήποτε στάδιο πριν από την εξέταση της υπόθεσης, να απευθύνουν αίτημα προς το κράτος μέλος για «προσωρινό μέτρο»⁸⁸ προκειμένου να αποτραπεί οποιαδήποτε ανεπανόρθωτη βλάβη του συντάκτη ή του φερόμενου ως θύματος στη συγκεκριμένη υπόθεση».⁸⁹

Προκειμένου να λάβει απόφαση επί της καταγγελίας, η επιτροπή εξετάζει τους λόγους υπέρ ή κατά της παραβίασης των δικαιωμάτων του θύματος και στη συνέχεια λαμβάνει απόφαση κεκλεισμένων των θυρών. Μόλις ληφθεί απόφαση, τόσο ο καταγγέλλων όσο και το κράτος μέλος ενημερώνονται ταυτόχρονα και η απόφαση δημοσιεύεται στον ιστότοπο του οργάνου που

έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ. Οι αποφάσεις των οργάνων που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ **δεν μπορούν να προσβληθούν με ένδικα μέσα και είναι συνεπώς οριστικές**. Εάν ένα κράτος μέρος κριθεί ένοχο, η επιτροπή θα εκδώσει **συστάσεις** και θα ζητήσει από το κράτος μέλος να της παράσχει πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή αυτών. Μόλις το κράτος απαντήσει, η απάντησή του διαβιβάζεται στον καταγγέλλοντα, ο οποίος μπορεί στη συνέχεια να παράσχει σχόλια. Στις περιπτώσεις που το κράτος δεν απαντήσει, η επιτροπή δεν θα κλείσει την υπόθεση, αλλά θα κινήσει **διαδικασίες παρακολούθησης**.⁹⁰

Στοιχεία επικοινωνίας

Οι ατομικές καταγγελίες σε διάφορα όργανα των Συνθηκών του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μπορούν να αποστέλλονται σε γραπτή μορφή με τους ακόλουθους τρόπους:⁹¹

Διεύθυνση:

Τμήμα αναφορών και ερευνών
Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στη Γενεύη
1211 Γενεύη 10, Ελβετία

Φαξ: + 41 22 917 90 22 (ιδίως για επείγοντα θέματα)

Email: petitions@ohchr.org

Ιστότοπος: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies>

– Παρόλο που το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται κυρίως

⁸⁷ Για πιο λεπτομερείς πληροφορίες, βλ: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Individual Communications: Human Rights Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/individual-communications>

⁸⁸ Τα προσωρινά μέτρα είναι ένα νομικό μέτρο έσχατης ανάγκης που μπορεί να εφαρμοστεί, μεταξύ άλλων, από διεθνή δικαστικά όργανα, π.χ. τα όργανα που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ. Πρόκειται για ένα «μέτρο[...] προστασίας σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης, προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα και τα πρόσωπα των θυμάτων φερόμενων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». (Naldi, Gino J. 2004. Interim Measures in the UN Human Rights Committee. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.jstor.org/stable/3663093>. Επίσης, Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Islets, Interim Measures, and Illegal Pushbacks: Erosion of Rule of Law in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/20548-2/>)

⁸⁹ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Individual Communications: Human Rights Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/individual-communications>- εκεί παρέχονται επίσης λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία και τους όρους.

⁹⁰ Όπ.π.

⁹¹ Εδώ μπορείτε να βρείτε τα όργανα που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ στα οποία μπορείτε να απευθυνθείτε μέσω αυτών των στοιχείων επικοινωνίας: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Individual Communications: Human Rights Treaty Bodies: How to direct complaints to the treaty bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/individual-communications#direct-complaint>

στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή για τις βίαιες εξαφανίσεις, η Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων και η Υποεπιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας θα μπορούσαν επίσης να επιληφθούν ιδιαίτερα σοβαρών περιπτώσεων ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις περιπτώσεις αυτές, η καταγγελία θα πρέπει να αφορά ειδικότερα παραβίαση των σχετικών συνθηκών ή συμφώνων του ΟΗΕ. Οι γενικές διαδικασίες και απαιτήσεις για την υποβολή καταγγελίας, καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας παραμένουν, ωστόσο, τα ίδια. –

2.2.2.2. Διαδικασία υποβολής αναφορών στους θεματοφύλακες των Συμβάσεων

Το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται από τους θεματοφύλακες των Συμβάσεων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των νομικά δεσμευτικών συμβάσεων είναι η διαδικασία υποβολής αναφορών από τους θεματοφύλακες των Συμβάσεων, οι οποίες αναφέρονται και ως κρατικές αναφορές. Μόλις ένα κράτος γίνει συμβαλλόμενο μέρος σε μια σύμβαση, πρέπει να υποβάλλει σε τακτική βάση έκθεση στο όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ, αναλύοντας την εφαρμογή των διατάξεων που ορίζονται στην αντίστοιχη σύμβαση. Παρόλο που έχει σχεδιαστεί διαφορετικά από τα διάφορα όργανα που έχουν συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ, σε κάθε περίπτωση, ο εν λόγω μηχανισμός παρακολούθησης διευκολύνεται μέσω μιας άκρως δομημένης περιοδικής διαδικασίας. Άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς, όπως οι ΟΚΠ και οι εθνικοί θεσμοί προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ), π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη μιας χώρας, έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τη διαδικασία υποβολής περιοδικών εκθέσεων των οργάνων που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ για να συμβάλουν στην επιρροή του διαλόγου μεταξύ επιτροπής και κράτους και στη θεματική εστίαση της εξέτασης, καθώς και στη διαμόρφωση του αποτελέσματος της περιόδου εξέτασης. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τη δημοσίευση συστάσεων και προβληματισμών σχετικά με την εφαρμογή της σύμβασης από το όργανο. Αν και καθένα από τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ έχει διαφορετικές μορφές αξιολόγησης και λήψης πληροφοριών από την κοινωνία των πολιτών, το γενικό πλαίσιο είναι ένα μοντέλο περιοδικής υποβολής εκθέσεων.⁹² Η έκθεση μιας ΟΚΠ μπορεί να περιέχει, για παράδειγμα,

αποδεικτικά στοιχεία για παραβιάσεις δικαιωμάτων και ενδείξεις για παραβάσεις της σύμβασης, καθώς και να επισημαίνει βέλτιστες πρακτικές ή τομείς για περαιτέρω βελτίωση. Συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τις απαιτήσεις τους για την υποβολή εκθέσεων μπορείτε να βρείτε στην υποενοότητα του κάθε οργάνου που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ στον ιστότοπο της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR). Για την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι κατευθυντήριες γραμμές είναι διαθέσιμες εδώ: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/ccpr/reporting-procedure>.

– Η συμβολή στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων ενός οργάνου που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ θα μπορούσε να αποτελέσει έναν πιθανό τρόπο μακροπρόθεσμης υπεράσπισης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση. Ωστόσο, άτομα με τα οποία μιλήσαμε που διαθέτουν εμπειρία σε θέματα συνηγορίας από τον ΟΗΕ συνέστησαν ότι η προσφυγή σε όργανο που έχει συσταθεί βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ μπορεί να έχει αντίκτυπο στον τελικό διάλογο και την έκθεση για τη χώρα, μόνο αν κάποιος υποβάλει στοιχεία που δείχνουν ότι ένα κράτος παραβιάζει τη σύμβαση στοχοποιώντας συστηματικά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως, θα χρειαζόταν ένα σύνολο αποδεικτικών στοιχείων για τα οποία θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι ισοδυναμούν με αποδείξεις για συνήθειες, συστηματικές ή εκτεταμένες παραβιάσεις των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη σύμβαση. Επομένως, η προσκόμιση στοιχείων για μία μόνο περίπτωση μπορεί να μην έχει αντίκτυπο. –

2.2.3. Ειδικές Διαδικασίες (ειδικός εισηγητής για των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων)

Στο πλαίσιο των Ειδικών Διαδικασιών του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Ειδικές Διαδικασίες), διορίζονται ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες για τα ανθρώπινα δικαιώματα από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στους οποίους ανατίθεται να υποβάλλουν εκθέσεις και να παρέχουν συμβουλές σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπάρχουν ατομικές Ειδικές Διαδικασίες, που ονομάζονται «ειδικοί εισηγητές» ή «ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες», και συλλογικές Ειδικές Διαδικασίες, οι οποίες είναι «ομάδες

⁹² Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας What the treaty bodies do: Treaty Bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/what-treaty-bodies-do>

εργασίας» που αποτελούνται από πέντε μέλη.⁹³

Ο ρόλος τους, μεταξύ άλλων, είναι: η πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρες, η ανάληψη δράσης όσον αφορά μεμονωμένες περιπτώσεις εικαζόμενων παραβιάσεων και προβλήματα διαρθρωτικού χαρακτήρα με την αποστολή ανακοινώσεων στα αρμόδια κράτη, η διεξαγωγή θεματικών μελετών και η συμμετοχή σε δράσεις συνηγορίας. Επιπλέον, υποβάλλουν ετήσια έκθεση στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ οι περισσότερες εξ αυτών υποβάλλουν επίσης ετήσια έκθεση στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.⁹⁴

Ποιος μπορεί να υποβάλει πληροφορίες/καταγγελίες στις Ειδικές Διαδικασίες;

Πληροφορίες/καταγγελίες στις Ειδικές Διαδικασίες μπορούν να υποβληθούν από:

- ▶ άτομα
- ▶ ομάδες
- ▶ ΟΚΠ
- ▶ διακυβερνητικές οντότητες
- ▶ εθνικό όργανο για τα ανθρώπινα δικαιώματα⁹⁵

Πώς υποβάλλονται πληροφορίες/καταγγελίες;

Συνιστάται η χρήση του ηλεκτρονικού εντύπου υποβολής της ειδικής διαδικασίας,⁹⁶ το οποίο είναι προσβάσιμο στο κάτω μέρος του ακόλουθου ιστοτόπου: <https://spsubmission.ohchr.org/>.

Μέσω ταχυδρομείου μπορούν να αποσταλούν στην ακόλουθη διεύθυνση:

OHCHR-UNOG
8-14 Avenue de la Paix
1211 Γενεύη 10
Ελβετία.⁹⁷

Τι κάνουν οι Ειδικές Διαδικασίες όταν λαμβάνουν πληροφορίες/καταγγελίες;

Οι Ειδικές Διαδικασίες αποστέλλουν **ανακοινώσεις** (ειδικές επιστολές) στις κυβερνήσεις και σε άλλους σχετικούς φορείς. Στις ανακοινώσεις τους, αναφέρουν τους ισχυρισμούς που έλαβαν σχετικά με παρελθούσες, τρέχουσες ή πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και/ή ανησυχίες που σχετίζονται με νομοθεσίες, πολιτικές ή πρακτικές που δεν συνάδουν με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι Ειδικές Διαδικασίες **ζητούν** επίσης **διευκρινίσεις** σχετικά με τους ισχυρισμούς για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, όταν είναι απαραίτητο, ζητούν από τις αρμόδιες αρχές να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψουν, να σταματήσουν ή να αποκαταστήσουν την εν λόγω παραβίαση. **Δεν μπορούν, ωστόσο, να επιβάλουν τις συστάσεις και τις απόψεις τους.**⁹⁸ Ως εκ τούτου, οι ανακοινώσεις τους δεν είναι νομικά δεσμευτικές.

Ο **σκοπός των ανακοινώσεων** είναι να επισημάνουν τις εικαζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις κυβερνήσεις και σε άλλους σχετικούς φορείς, καθώς και να προσπαθήσουν να αποτρέψουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή να διασφαλίσουν ότι οι παραβιάσεις αυτές θα σταματήσουν, θα διερευνηθούν ή θα αποκατασταθούν. Οι ανακοινώσεις είναι επίσης σημαντικές επειδή οι Ειδικές Διαδικασίες υποβάλλουν έκθεση σχετικά με τις ανακοινώσεις (και τις απαντήσεις των αρμόδιων αρχών) στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, γεγονός που ευαισθητοποιεί περισσότερο το κοινό σχετικά με το θέμα.⁹⁹

Ειδικός/ή Εισηγητής/ήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η πιο σημαντική ειδική διαδικασία για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ο/η Ειδικός/ή Εισηγητής/ήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που εκλέγεται με τριετή

⁹³ Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Special Procedures of the Human Rights Council. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/special-procedures-human-rights-council>

⁹⁴ Όπ.π.

⁹⁵ Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας What are Communications. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/what-are-communications>

⁹⁶ Όπ.π.

⁹⁷ Όπ.π.

⁹⁸ Όπ.π.

⁹⁹ Όπ.π.

θητεία.¹⁰⁰ Ο ρόλος του/της, μεταξύ άλλων, είναι: η προώθηση της εφαρμογής της Διακήρυξης του ΟΗΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ανάλυση της κατάστασης του δικαιώματος προαγωγής και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και η σύσταση αποτελεσματικών τρόπων για την καλύτερη προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Ειδικός Εισηγητής είναι επίσης εξουσιοδοτημένος να λαμβάνει, να αναλύει και να απαντά σε πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁰¹

Ο Ειδικός Εισηγητής, μεταξύ άλλων, ενεργεί με βάση τις πληροφορίες που λαμβάνει σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στέλνει ανακοινώσεις (όπως εξηγείται παραπάνω) και επείγουσες εκκλήσεις στα εν λόγω κράτη και σε άλλους σχετικούς φορείς, ζητώντας τους διευκρινίσεις και/ή θέτοντας υπόψη τους πληροφορίες για τις εν λόγω παραβιάσεις. Για να αναλύσει την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο Ειδικός Εισηγητής πραγματοποιεί επίσης επισκέψεις σε χώρες και συναντήσεις με υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλους σχετικούς φορείς.¹⁰²

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον Ειδικό Εισηγητή για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (συμπεριλαμβανομένης της επί του παρόντος κατόχου της εντολής), επισκεφθείτε τον ακόλουθο ιστότοπο:

<https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders>.

στοχοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

► Η Ειδική Εισηγήτρια έχει **αποστείλει ανακοινώσεις** στις αρμόδιες κρατικές αρχές, ζητώντας τους πρόσθετες πληροφορίες ή εξηγήσεις, σε πολλές περιπτώσεις αφού έλαβε πληροφορίες σχετικά με την ποινικοποίηση μεμονωμένων υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 2022, με βάση τις πληροφορίες που έλαβε σχετικά με την κράτηση και τη δίωξη του Bilal Yildiz, ενός ακτιβιστή για τους εκτοπισμένους, η Ειδική Εισηγήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (μαζί με άλλους δύο Ειδικούς Εισηγητές) απέστειλε ανακοινώσεις στις τουρκικές αρχές. Ζήτησαν από τις αρχές πρόσθετες πληροφορίες/διευκρινίσεις για την υπόθεση, καθώς και τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων ώστε να γίνουν σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα του κ. Yildiz.¹⁰³

► Τον Δεκέμβριο του 2021 η Ειδική Εισηγήτρια (μαζί με ορισμένους άλλους εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα) **κάλεσε τις ινδικές αρχές να σταματήσουν να στοχοποιούν τον Khurram Parvez, υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Κασμίρ**, ο οποίος συνελήφθη και τέθηκε υπό κράτηση. Καθώς ο κ. Parvez δεν είχε αφεθεί ελεύθερος, οι εμπειρογνώμονες (συμπεριλαμβανομένης της Ειδικής Εισηγήτριας για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων) επανέλαβαν την έκκλησή τους για την «άμεση και άνευ όρων απελευθέρωσή του» τον Νοέμβριο του 2022.¹⁰⁴

► Τον Νοέμβριο του 2022 η Ειδική Εισηγήτρια (μαζί με ορισμένους άλλους εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ) **κάλεσε την Τουρκία να «σταματήσει να χρησιμοποιεί την αντιτρομοκρατική νομοθεσία για να εκφοβίζει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων»** και να απελευθερώσει τον Sebnem Korur Fincanci, αναγνωρισμένο εμπειρογνώμονα κατά των

Το έργο της Ειδικής Εισηγήτριας σχετικά με τη

100 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας About Special Procedures. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>

101 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Mandate: Special Rapporteur on Human Rights Defenders. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders/mandate>

102 Ό.π.π.

103 Η σχετική ανακοίνωση είναι διαθέσιμη εδώ:

<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gld=27443>.

Κατάλογος όλων των απεσταλμένων ανακοινώσεων είναι διαθέσιμος στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://spcommreports.ohchr.org/TmSearch/Mandates?m=30>

104 Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2021. Οι εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ καλούν τις ινδικές αρχές να σταματήσουν να στοχοποιούν τον υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Κασμίρ, Khurram Parvez, και να τον απελευθερώσουν αμέσως. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/12/un-experts-urge-indian-authorities-stop-targeting-kashmiri-human-rights>. Επίσης, Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2022. One year in detention: UN experts demand immediate release of Kashmiri activist Khurram Parvez. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/one-year-detention-un-experts-demand-immediate-release-kashmiri-activist>

βασανιστηρίων.¹⁰⁵

► Η Ειδική Εισηγήτρια έχει επίσης συντάξει πολλές **εκθέσεις ανά χώρα και θεματικές** εκθέσεις στις οποίες επισημαίνεται το πρόβλημα της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε μια έκθεση του 2022, με τίτλο **Refusing to turn away: Human Rights Defenders working on the rights of refugees, migrants and asylum-seekers**,¹⁰⁶ η Εισηγήτρια, μεταξύ άλλων, συνέστησε στα κράτη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων (και ιδιαίτερα οι υπερασπιστές των δικαιωμάτων των μεταναστών, καθώς σε αυτό εστίαζε η έκθεση) να προστατεύονται από διάφορες μορφές πίεσης και αυθαιρεσίας, τις οποίες μπορεί να υποστούν λόγω του έργου τους. Επιπλέον, η Ειδική Εισηγήτρια τους συνέστησε να παρέχουν κατάλληλο περιβάλλον για τα άτομα και τις οργανώσεις των οποίων το έργο περιλαμβάνει την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, καθώς και να απέχουν από τη στοχοποίησή τους.¹⁰⁷

► Τον Ιούνιο του 2022 η Ειδική Εισηγήτρια πραγματοποίησε **επίσκεψη στην Ελλάδα**. Μαζί της συναντήθηκαν υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται για οργανώσεις-μέλη του BVMN. Πριν από αυτή την επίσκεψη, η Ειδική Εισηγήτρια ζήτησε από την κοινωνία των πολιτών να διατυπώσει παρατηρήσεις σχετικά με τα θέματα που αφορούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα. Σκοπός της συνάντησης με την Ειδική Εισηγήτρια ήταν η ευαισθητοποίηση σχετικά με την κατάσταση, καθώς και η συγκέντρωση στοιχείων για την έκθεση που θα συνέτασσε μετά την επίσκεψη, με την παροχή πολύτιμων πληροφοριών σχετικά με το έργο στην πράξη. Η **τελική** έκθεση αναλύει την ολοένα και πιο δύσκολη κατάσταση για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα και αναφέρεται συγκεκριμένα στην

κατάσταση των ΟΚΠ που εργάζονται με μετανάστες.¹⁰⁸ Τον Ιούλιο του 2022 μετά την επίσκεψή της, όταν το BVMN συνέταξε μια έκθεση σχετικά με τη διάβρωση του δικαίου και την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Ειδική Εισηγήτρια συνεισέφερε με έναν πρόλογο.¹⁰⁹

Στοιχεία επικοινωνίας¹¹⁰

Διεύθυνση:

Ειδική Εισηγήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων
8-14 Avenue de la Paix
1211 Geneve 10, Switzerland

Email: hrc-sr-defenders@un.org

– *Δεδομένου ότι η κύρια εστίαση του Ειδικού Εισηγητή είναι το θέμα των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η επικοινωνία μαζί του ή η υποβολή πληροφοριών ή καταγγελιών σχετικά με παραβιάσεις των δικαιωμάτων μπορεί να είναι μια χρήσιμη διέξοδος για τους ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, η συνεργασία με τον εν λόγω μηχανισμό θα μπορούσε να αποτελέσει μια καλή οδό συνηγορίας για την αντιμετώπιση της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων με ευρύτερο τρόπο σε επίπεδο ΟΗΕ.* –

Άλλες σχετικές Ειδικές Διαδικασίες:

Εκτός από τον Ειδικό Εισηγητή για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υπάρχουν και άλλες δυνητικά σχετικές Ειδικές Διαδικασίες. Με

105 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2022. Türkiye: UN experts call for release and end of judicial harassment of anti-torture expert. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/11/turkiye-un-experts-call-release-and-end-judicial-harassment-anti-torture>

106 Για την πλήρη έκθεση, ανατρέξτε στη διεύθυνση: Ειδική Εισηγήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 2022. Refusing to turn away: Human Rights Defenders working on the rights of refugees, migrants and asylum-seekers.

Διατίθεται στις επίσημες γλώσσες του ΟΗΕ στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a77178-refusing-turn-away-human-rights-defenders-working-rights-refugees>

107 Όπ.π. Σελίδες 21-22

108 Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 2022. Δήλωση σχετικά με τις προκαταρκτικές παρατηρήσεις και συστάσεις μετά την επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα [Ελληνικά / English]. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://srdefenders.org/statement-on-preliminary-observations-and-recommendations-following-official-visit-to-greece/>

109 Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Islets, Interim Measures, and Illegal Pushbacks: Erosion of Rule of Law in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/20548-2/>

110 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Ειδική Εισηγήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων - Σχετικά με την εντολή. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders>

βάση τον τομέα εργασίας τους, οι πιο σημαντικές για τους ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι εξής:¹¹¹

- ▶ **Ομάδα εργασίας για την αυθαίρετη κράτηση**
  - Email: hrc-wg-ad@un.org
- ▶ **Ειδικός/ή Εισηγητής/ήτρια για την προώθηση και προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία της γνώμης και έκφρασης**
  - Email: hrc-sr-freedex@un.org
- ▶ **Ειδικός Εισηγητής για τα δικαιώματα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι**
  - Email: hrc-sr-freeassembly@un.org
- ▶ **Ειδικός Εισηγητής για την ανεξαρτησία των δικαστών και των δικηγόρων**
  - Email: hrc-sr-independencejl@un.org
- ▶ **Ανεξάρτητος Εμπειρογνώμονας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διεθνή αλληλεγγύη**
  - Email: hrc-ie-solidarity@un.org
- ▶ **Ειδικός Εισηγητής για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών**
  - Email: hrc-sr-migrant@un.org
- ▶ **Ειδικός Εισηγητής για το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή**
  - Email: hrc-sr-privacy@un.org
- ▶ **Ειδικός Εισηγητής για τα βασανιστήρια και άλλους τρόπους σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής**
  - Email: hrc-sr-torture@un.org

2.2.4. Αντίποινα για τη συνεργασία με τον ΟΗΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τα αντίποινα και οι πράξεις εκφοβισμού μπορούν να λάβουν πολλές μορφές, από εκστρατείες συκοφαντήσης, ταξιδιωτικές απαγορεύσεις και περιοριστική νομοθεσία μέχρι απειλές και παρενοχλήσεις, αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, κακομεταχείριση, βασανιστήρια και δολοφονίες.¹¹²

Λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,¹¹³ τα αντίποινα και οι πράξεις εκφοβισμού μπορούν να στρέφονται κατά εκείνων που:¹¹⁴

▶ Έχουν συνεργαστεί ή επιδιώκουν να συνεργαστούν με τα Ηνωμένα Έθνη στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή έχουν καταθέσει μαρτυρίες ή έχουν παράσχει πληροφορίες.

▶ Κάνουν ή έχουν κάνει χρήση των διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί από τον ΟΗΕ για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και εκείνων που τους έχουν παράσχει νομική ή άλλη βοήθεια όσον αφορά τις διαδικασίες αυτές.

▶ Έχουν υποβάλει ή υποβάλλουν ανακοινώσεις στο πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών, καθώς και όσων τους παρείχαν νομική ή άλλη βοήθεια όσον αφορά τις εν λόγω ανακοινώσεις.

▶ Σχετίζονται με τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή με όσους έχουν βοηθήσει τα θύματα (π.χ. παρέχοντας νομική συνδρομή).

Με βάση τον παραπάνω ορισμό, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι επίσης ένας από τους πιθανούς στόχους τέτοιων πράξεων. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν και να προληφθούν πράξεις εκφοβισμού και αντιποίνων, είναι σημαντικό τα άτομα/οντότητες που στοχοποιούνται, συμπεριλαμβανομένων των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να αναφέρουν τέτοιες πράξεις στους αρμόδιους μηχανισμούς.

Όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ

Τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ έχουν εκφράσει πολλές φορές την ανησυχία τους για πράξεις εκφοβισμού και αντιποίνων.¹¹⁵ Τα περισσότερα από αυτά έχουν επίσης υιοθετήσει τις **κατευθυντήριες γραμμές του Σαν Χοσέ κατά του εκφοβισμού**

¹¹¹ Ο κατάλογος όλων των θεματικών Ειδικών Διαδικασιών με τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους είναι διαθέσιμος εδώ: <https://spinternet.ohchr.org/ViewAllCountryMandates.aspx?Type=TM>. Άλλα στοιχεία επικοινωνίας (διεύθυνση κ.λπ.), καθώς και γενικές πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένες Ειδικές Διαδικασίες, μπορείτε να βρείτε στους επίσημους ιστοτόπους τους.

¹¹² Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας About acts of intimidation and reprisal and human rights (overview). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/reprisals>

¹¹³ Ψηφίσματα 12/2, 24/24 και 36/21

¹¹⁴ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας About acts of intimidation and reprisal and human rights (OHCHR and reprisals). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/reprisals/about-acts-intimidation-and-reprisals-and-human-rights>

¹¹⁵ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Preventing and addressing acts of intimidation and reprisal for cooperation with the treaty bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/preventing-and-addressing-acts-intimidation-and-reprisal-cooperation-treaty-bodies>

ή των αντιποίνων,¹¹⁶ οι οποίες αποσκοπούν στο να παρέχουν «πρακτικές οδηγίες για την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας με την οποία παρέχεται προστασία από τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ» σε όσους κινδυνεύουν ή αντιμετωπίζουν εκφοβισμό/αντίποινα, επειδή συνεργάζονται ή επιδιώκουν να συνεργαστούν μαζί τους.¹¹⁷ Επιπλέον, ορισμένες επιτροπές διαθέτουν κατευθυντήριες γραμμές/πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο καταγγελίας των αντιποίνων στις ιστοσελίδες τους.¹¹⁸

Όλα τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ διαθέτουν **σημεία επαφής/εισηγητές** για τα αντίποινα. Συνεπώς, όσοι πιστεύουν ότι είναι θύματα αντιποίνων μπορούν να υποβάλουν καταγγελίες για εκφοβισμό και αντίποινα στο αρμόδιο όργανο που συστάθηκε βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ μέσω του αναφερόμενου σημείου επαφής ή εισηγητή. Αυτό μπορεί να γίνει με επιστολή στο «ειδικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο της επιτροπής» που είναι προσβάσιμο στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/preventing-and-addressing-acts-intimidation-and-reprisal-cooperation-treaty-bodies>.¹¹⁹

Τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ ανταποκρίνονται διαφορετικά σε διαφορετικές καταστάσεις που συνδέονται με τις καταγγελίες για εκφοβισμό και αντίποινα. Μπορούν να λάβουν **εμπιστευτικά αλλά και δημόσια μέτρα**, όπως η αποστολή ανακοινώσεων στα σχετικά κράτη και η αναφορά της υπόθεσης στα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ, σε δελτία τύπου και εκθέσεις ή στο πλαίσιο του διαδραστικού διαλόγου με τα κράτη.¹²⁰

Ειδικές Διαδικασίες

Οι κάτοχοι εντολών Ειδικών Διαδικασιών αντιμετωπίζουν περιπτώσεις εκφοβισμού ή αντιποίνων

εναντίον όσων αλληλεπιδρούν μαζί τους με βάση τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε περίπτωσης. Οι ενέργειές τους μπορεί να περιλαμβάνουν την προσέγγιση των αρμόδιων αρχών, την αποστολή ανακοινώσεων, δελτία τύπου, την αναφορά της υπόθεσης στις εκθέσεις τους, την ενημέρωση των αρμόδιων οργάνων του ΟΗΕ ή την προσπάθεια συνεργασίας με άλλους μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹²¹

Για να οργανώσουν συντονισμένες αντιδράσεις, οι κάτοχοι εντολών μπορούν να ενημερώσουν το σημείο επαφής της Επιτροπής Συντονισμού για τα αντίποινα. Η Επιτροπή Συντονισμού είναι ένα όργανο που αποτελείται από έξι κατόχους εντολών Ειδικών Διαδικασιών. Πρωταρχική λειτουργία της είναι ο συντονισμός μεταξύ των κατόχων εντολών και το να αποτελέσει το σημείο σύνδεσης μεταξύ αυτών, του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και της κοινωνίας των πολιτών.¹²² Η εν λόγω επιτροπή διορίζει ετησίως μεταξύ των μελών της ένα σημείο επαφής για τα αντίποινα και τηρεί αρχείο όλων των περιπτώσεων εκφοβισμού και αντιποίνων που αντιμετωπίζουν όσοι συνεργάζονται με τις Ειδικές Διαδικασίες. Η Επιτροπή Συντονισμού θέτει επίσης συστηματικά το ζήτημα των αντιποίνων και μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να προβεί σε πρόσθετες ενέργειες (π.χ. έκδοση ανακοινωθέν Τύπου).¹²³

Άλλοι μηχανισμοί

Εκτός από τα όργανα που συστάθηκαν βάσει των Συμβάσεων του ΟΗΕ και τις Ειδικές Διαδικασίες, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ασχολείται επίσης με τις καταγγελίες για εκφοβισμό και αντίποινα και απαντά σε αυτές. Για να επικοινωνήσετε με το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με πράξεις εκφοβισμού ή αντιποίνων, γράψτε στην ομάδα σύνδεσης ΜΚΟ της Γραμματείας του Συμβουλίου Ανθρωπίνων

116 Το πλήρες κείμενο είναι διαθέσιμο σε πολλές γλώσσες εδώ:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=HRI/MC/2015/6&Lang=en

117 Άρθρο 1 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών

118 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Preventing and addressing acts of intimidation and reprisal for cooperation with the treaty bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/preventing-and-addressing-acts-intimidation-and-reprisal-cooperation-treaty-bodies>

119 Όπ.π.

120 Όπ.π.

121 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Acts of intimidation and reprisal for cooperation with the Special Procedures. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/acts-intimidation-and-reprisal-cooperation-special-procedures>

122 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Επιτροπή Συντονισμού Ειδικών Διαδικασιών Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/coordination-committee-special-procedures>

123 Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας Acts of intimidation and reprisal for cooperation with the Special Procedures. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council/acts-intimidation-and-reprisal-cooperation-special-procedures>

Δικαιωμάτων: ohchr-hrcngo@un.org. Όσον αφορά πράξεις που σχετίζονται με τη UPR, γράψτε στη Γραμματεία της UPR: ohchr-uprreprisals@un.org.¹²⁴

3. Άλλοι διεθνείς οργανισμοί

3.1. ΟΑΣΕ

3.1.1. Γενική εισαγωγή

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) είναι ένας οργανισμός που απαρτίζεται από 57 κράτη (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας και της Κροατίας) σε όλη την Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Ασία. Ο ΟΑΣΕ είναι ένας «περιφερειακός οργανισμός ασφαλείας», ο οποίος στοχεύει στην επίτευξη ειρήνης και σταθερής δημοκρατίας μέσω του πολιτικού διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών του και μέσω πρακτικών επιτόπιων δράσεων. Το βασικό έργο του επικεντρώνεται κυρίως στην ασφάλεια και περιλαμβάνει τον έλεγχο των όπλων, την «ενίσχυση της διαχείρισης και της ασφάλειας των συνόρων», την επίλυση και την πρόληψη συγκρούσεων, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την αστυνόμευση, την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, περιβαλλοντικά ζητήματα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλα. Ο σημαντικότερος από τους μηχανισμούς του για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι το Γραφείο για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ODIHR).¹²⁵

3.1.2. Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ

Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ εδρεύει στη Βαρσοβία και επιδιώκει να προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και την καταπολέμηση

των διακρίσεων, υποστηρίζοντας τα κράτη και την κοινωνία των πολιτών μέσω του έργου του. Το ODIHR παρατηρεί τις εκλογές, εξετάζει τη νομοθεσία και συμβουλεύει τις κυβερνήσεις σχετικά με την ανάπτυξη και τη διατήρηση των δημοκρατικών θεσμών.¹²⁶ Το Γραφείο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εκδίδει τακτικά δημοσιεύσεις σχετικά με θέματα που αφορούν τη διεθνή κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹²⁷ Αν και οι δημοσιεύσεις αυτές απευθύνονται συνήθως σε κράτη και κυβερνητικά θεσμικά όργανα, πολλές από αυτές, όπως το *Strengthening the Resilience of National Human Rights Institutions Guidance Tool*,¹²⁸ αποτελούν πολύτιμους μηχανισμούς συνηγορίας που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αλλαγή σε θεσμικά όργανα που είναι σημαντικά για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ασφάλειά τους. Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να επικοινωνήσουν με το ODIHR χρησιμοποιώντας τα στοιχεία επικοινωνίας που παρατίθενται στο τέλος αυτής της ενότητας και να τους δώσουν πληροφορίες σχετικά με την ατομική τους κατάσταση, ώστε οι εκθέσεις και οι δημοσιεύσεις του ODIHR να είναι πιο ακριβείς.

Μια άλλη πτυχή του έργου του ODIHR για τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνει την παροχή υποστήριξης στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στα μέλη της κοινωνίας των πολιτών μέσω των επιτόπιων δράσεών του. Το ODIHR αναλαμβάνει επί του παρόντος αποστολές σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, το Κόσοβο, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία, τα Σκόπια, τη Μολδαβία, το Ασγκαμπάτ, το Νουρ-Σουλτάν, το Μπισκέκ, το Ντουσανμπέ και το Ουζμπεκιστάν.¹²⁹ Όσον αφορά την υποστήριξη που προσφέρει άμεσα στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις επιτόπιες δράσεις του, το ODIHR προσφέρει γενική υποστήριξη στο έργο των ΟΚΠ, καθώς και κατάρτιση σε ομάδες συνηγορίας υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹³⁰ Η κατάρτιση που προσφέρεται είναι συνήθως προσβάσιμη στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από συγκεκριμένες χώρες στις οποίες επικρατεί το πρόβλημα στο οποίο επικεντρώνεται η κατάρτιση. Για παράδειγμα, τον Σεπτέμβριο του 2022 διοργανώθηκε

¹²⁴ Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Άνευ ημερομηνίας How to share information about cases of intimidation and reprisals. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/reprisals/how-share-information-about-cases-intimidation-and-reprisals>

¹²⁵ Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/who-we-are>

¹²⁶ Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/odih/what-we-do>

¹²⁷ Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.osce.org/resources/publications?filters=im_taxonomy_vid_1:\(24\)](https://www.osce.org/resources/publications?filters=im_taxonomy_vid_1:(24))

¹²⁸ OSCE. 2022. Strengthening the Resilience of National Human Rights Institutions Guidance Tool. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/odih/524340>

¹²⁹ Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Σελίδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/human-rights>

¹³⁰ Όπ.π.

στην Πολωνία πενήνήμερο πρόγραμμα κατάρτισης με θέμα «τα ανθρώπινα δικαιώματα στα διεθνή σύνορα», αλλά έγιναν δεκτές αιτήσεις μόνο από υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δραστηριοποιούνται σε 13 χώρες.¹³¹ Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να παρακολουθούν την ενότητα «εκδηλώσεις» του ιστότοπου του ΟΑΣΕ έτσι ώστε να μην χάσουν την ευκαιρία να υποβάλουν αίτηση και να συμμετάσχουν σε προγράμματα κατάρτισης που τους αφορούν, όταν προκύπτουν τέτοιες ευκαιρίες και όταν πληρούν τα κριτήρια.¹³²

Ενώ το ODIHR επικεντρώνεται κυρίως στη βελτίωση των θεσμών στα κράτη όπου διεξάγει επιτόπιες δράσεις, προσφέρει επίσης κάποια άμεση υποστήριξη στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η άμεση υποστήριξη έχει τη μορφή της στενής παρακολούθησης των περιπτώσεων ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της συνεχούς ενημέρωσης των εθνικών αρχών για τις υποθέσεις αυτές, της πραγματοποίησης επισκέψεων σε κέντρα κράτησης, εάν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι φυλακισμένοι, και της συνεργασίας με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μέσω των πρωτοβουλιών κατάρτισης που αναφέρθηκαν παραπάνω. Το ODIHR συνεργάζεται επίσης με διεθνείς εταίρους για λογαριασμό των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου της Ευρώπης, της ΕΕ και των οργάνων του ΟΗΕ. Ωστόσο, δεν υπάρχει μηχανισμός για έκτακτες καταστάσεις ποινικοποίησης.¹³³ Τα στοιχεία επικοινωνίας του ODIHR παρέχονται παρακάτω.

Στοιχεία επικοινωνίας

Διεύθυνση:

Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ
Ul. Miodowa 10
00-251 Βαρσοβία
Πολωνία
Γραφείο: +48 22 520 06 00

Φαξ: +48 22 520 06 05

Email: office@odihhr.pl

3.2. Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣΤΕ) είναι ένας διεθνής οργανισμός που αποτελείται από 46 χώρες της Ευρώπης. Προωθεί τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και το κράτος δικαίου.¹³⁴ Ως οργανισμός που επικεντρώνεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι επίσης σημαντικό για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μπορεί (με τα θεσμικά του όργανα) να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την πρόληψη της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη βελτίωση της κατάστασής τους στα κράτη μέλη του Συμβουλίου.

3.2.1. Διακηρύξεις και συμβάσεις

Για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι πιο σχετικές διακηρύξεις και συμβάσεις που υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρώπης / στο πλαίσιο αυτού είναι οι ακόλουθες:

3.2.1.1. Διακήρυξη για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Το 2008 η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε τη *Διακήρυξη της Επιτροπής Υπουργών σχετικά με τη δράση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη βελτίωση της προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προώθηση των δραστηριοτήτων τους* (στο εξής: η Διακήρυξη για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων).¹³⁵ Λόγω της μορφής της ως διακήρυξης, δεν είναι νομικά δεσμευτική, αλλά εκφράζει μάλλον μια δήλωση προθέσεων.¹³⁶ Στην εν λόγω

131 Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. 2022. Training on human rights at international borders: Human rights principles, monitoring, safety and security. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/odihhr/523955>

132 Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Ημερολόγιο εκδηλώσεων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/events>

133 Ιστότοπος του ΟΑΣΕ. Σελίδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.osce.org/human-rights>

134 Συμβούλιο της Ευρώπης. Άνευ ημερομηνίας Do not get confused. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/about-us/do-not-get-confused>

135 Για να αποκτήσετε πρόσβαση στην πλήρη Διακήρυξη, βλ.: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Defenders/DeclarationHRDCoECommitteeMinisters.pdf>

136 Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Άνευ ημερομηνίας Practical Guide to Humanitarian Law. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://guide-humanitarian-law.org/content/article/3/soft-law/>

διακήρυξη, η Επιτροπή Υπουργών:

► **Καταδίκασε όλες τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων** των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις επιθέσεις που δέχονται. (Άρθρο 1)

► **Κάλεσε τα κράτη μέλη**, μεταξύ άλλων: να **δημιουργήσουν ένα περιβάλλον** που να διευκολύνει το έργο των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να **λάβουν αποτελεσματικά μέτρα** για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να αποτρέψουν τις επιθέσεις εναντίον τους ή την παρενόχλησή τους· να διασφαλίσουν την κατάλληλη διερεύνηση τέτοιων πράξεων εάν/όταν συμβαίνουν και να υποχρεώσουν τους υπευθύνους να λογοδοτήσουν· να διασφαλίσουν ότι η νομοθεσία τους είναι σύμφωνη με τα **διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, να διασφαλίσουν ότι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν **αποτελεσματική πρόσβαση** σε μηχανισμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· τέλος, να **συνεργάζονται** με τους μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης. (Άρθρο 2 στοιχεία i, ii, iv, vi)

► **Κάλεσε όλα τα όργανα και τους θεσμούς του Συμβουλίου της Ευρώπης** να επικεντρωθούν στα θέματα που αφορούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο του έργου τους. (Άρθρο 3)

► **Κάλεσε τον Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** να ενισχύσει τον ρόλο του και να παράσχει επαρκή προστασία στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων (άρθρο 4. Περισσότερα σχετικά με το θέμα αυτό αναφέρονται στο κεφάλαιο 3.2.2.2.).

► Συμφώνησε να διατηρήσει υπό εξέταση το ζήτημα του κατά πόσον το Συμβούλιο της Ευρώπης θα πρέπει να αναλάβει περαιτέρω δράση σχετικά με το θέμα αυτό. (Άρθρο 5)

3.2.1.2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Το κύριο έγγραφο σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχει εγκρίνει το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).¹³⁷ Η ΕΣΔΑ είναι μια σύμβαση που υποχρεώνει τα **κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που την έχουν υπογράψει και επικυρώσει να διασφαλίζουν τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται σε αυτήν σε όλους όσοι υπάγονται στη δικαιοδοσία τους**.¹³⁸ Η ΕΣΔΑ διαθέτει επίσης ορισμένα κείμενα πρωτοκόλλων που προσθέτουν δικαιώματα στην αρχική ΕΣΔΑ ή τροποποιούν ορισμένες από τις διατάξεις της.¹³⁹

Η ΕΣΔΑ είναι **δεσμευτική** για τα κράτη που την έχουν υπογράψει και επικυρώσει (το ίδιο ισχύει και για τα πρωτόκολλά της),¹⁴⁰ πράγμα που σημαίνει ότι τα κράτη αυτά πρέπει να συμμορφώνονται με αυτήν. Την ΕΣΔΑ έχει υπογράψει και επικυρώσει τόσο η Κροατία όσο και η Ελλάδα. Η Κροατία την υπέγραψε το 1996 και την επικύρωσε το 1997, ενώ η Ελλάδα την υπέγραψε το 1950 και την επικύρωσε το 1974.¹⁴¹ Είναι, ωστόσο, σημαντικό να σημειωθεί ότι η ΕΣΔΑ, στο άρθρο 57, παρείχε τη δυνατότητα στα κράτη να «διατυπώνουν επιφυλάξεις σε σχέση με οποιαδήποτε συγκεκριμένη διάταξη, στον βαθμό που οποιοδήποτε δίκαιο που ισχύει τότε στο έδαφός τους δεν είναι σύμφωνο με τη διάταξη» κατά την υπογραφή ή την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσής της. Ως εκ τούτου, δεν είναι μόνο σημαντικό να ελέγχεται αν ένα συγκεκριμένο κράτος έχει υπογράψει και επικυρώσει την ΕΣΔΑ και το(τα) σχετικό(-ά) πρωτόκολλο(-α), αλλά και αν έχει διατυπώσει επιφυλάξεις σχετικά με συγκεκριμένες διατάξεις.¹⁴²

Για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα πιο σημαντικά δικαιώματα που εγγυάται η ΕΣΔΑ (και τα πρωτόκολλά της) είναι τα εξής:

► **Η απαγόρευση των βασανιστηρίων** (άρθρο 3).

¹³⁷ Το πλήρες κείμενο της ΕΣΔΑ βρίσκεται στον ακόλουθο ιστότοπο:

<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c>

¹³⁸ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας The Court in brief.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf

¹³⁹ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2021. The ECHR in 50 questions. Σελίδα 3.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/50questions_eng.pdf

¹⁴⁰ Όπ.π.

¹⁴¹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Γραφείο Συνθηκών. Άνευ ημερομηνίας Διάγραμμα υπογραφών και επικυρώσεων της Σύμβασης 005. Διατίθεται στη διεύθυνση:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=005>

¹⁴² Για να δείτε ποιες χώρες έχουν υπογράψει και επικυρώσει την ΕΣΔΑ (καθώς και ποιες έχουν διατυπώσει επιφυλάξεις, δηλώσεις κ.λπ. σχετικά με αυτήν), επισκεφθείτε τον ακόλουθο ιστότοπο: Συμβούλιο της Ευρώπης, Γραφείο Συνθηκών. Άνευ ημερομηνίας Διάγραμμα υπογραφών και επικυρώσεων της Σύμβασης 005. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=005>. Στον ακόλουθο ιστότοπο μπορείτε επίσης να κάνετε αναζήτηση ανά πρωτόκολλο για να δείτε ποια χώρα το έχει υπογράψει και επικυρώσει ή έχει διατυπώσει επιφυλάξεις, δηλώσεις κ.λπ. σε αυτό: Συμβούλιο της Ευρώπης, Γραφείο Συνθηκών. Άνευ ημερομηνίας Αναζήτηση στις Συμβάσεις. Διατίθεται στη διεύθυνση:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/chartSignature/3>

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «κανείς δεν επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή ποινή».

► **Το δικαίωμα στην ελευθερία** (άρθρο 5). Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό, κανένας δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του, εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στη διάταξη και σύμφωνα με διαδικασία που προβλέπεται από τον νόμο. Περιέχει επίσης ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις για τους συλληφθέντες και τους κρατούμενους (π.χ. ότι ο συλληφθείς πρέπει να ενημερώνεται αμέσως για τους λόγους της σύλληψής του και τις κατηγορίες εναντίον του, σε γλώσσα που κατανοεί).

► **Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη** (άρθρο 6). Σύμφωνα με αυτό το δικαίωμα, ένα πρόσωπο που έχει υποβληθεί σε ποινική ή αστική διαδικασία έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να εκδικαστεί δίκαιως, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, το οποίο έχει συσταθεί βάσει νόμου. Καθιερώνει επίσης το τεκμήριο αθωότητας (ότι όταν ένα πρόσωπο κατηγορείται για ποινικό αδίκημα, πρέπει να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο) και τα ελάχιστα δικαιώματα των ατόμων που κατηγορούνται για ποινικό αδίκημα.

► **Μη επιβολή ποινής χωρίς νόμο** (άρθρο 7). Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό, ένα πρόσωπο δεν μπορεί να κριθεί ένοχο για ποινικό αδίκημα σχετικά με πράξη ή παράλειψη που δεν αποτελούσε ποινικό αδίκημα σύμφωνα με το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο όταν διαπράχθηκε. Επιπλέον, δεν μπορεί να επιβληθεί βαρύτερη ποινή από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης του ποινικού αδικήματος.

► **Το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής** (άρθρο 8). Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνει τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της κατοικίας και της αλληλογραφίας. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό, η δημόσια αρχή δεν μπορεί να παρεμβαίνει στην άσκηση του, παρά μόνο υπό τους όρους που καθορίζονται στη διάταξη που κατοχυρώνει το δικαίωμα αυτό.

► **Ελευθερία της έκφρασης** (άρθρο 10). Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης και της λήψης και της γνωστοποίησης πληροφοριών και ιδεών «χωρίς παρέμβαση της δημόσιας εξουσίας και ανεξαρτήτως συνόρων». Η διάταξη ορίζει επίσης σε ποιες περιπτώσεις η άσκηση των ελευθεριών που περιλαμβάνει το δικαίωμα αυτό μπορεί να υπόκειται σε διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις.

► **Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι** (άρθρο 11). Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό, το

άτομο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι με άλλους ανθρώπους και στην ελευθερία του ειρηνικού συνέρχεσθαι. Η διάταξη που ρυθμίζει το δικαίωμα αυτό καθορίζει επίσης τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπονται οι περιορισμοί αυτού του δικαιώματος.

► **Περιορισμός της χρήσης των περιορισμών των δικαιωμάτων** (Άρθρο 18). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, οι περιορισμοί που επιτρέπει η ΕΣΔΑ στα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται σε αυτή δεν μπορούν να εφαρμοστούν για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους έχουν προβλεφθεί.

► **Ελευθερία κυκλοφορίας** (άρθρο 2, Πρωτόκολλο αριθ. 4).¹⁴³ Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό, ένα πρόσωπο που βρίσκεται νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να επιλέγει ελεύθερα τον τόπο διαμονής του εντός αυτής της περιοχής. Επιπλέον, κάθε άτομο είναι ελεύθερο να εγκαταλείψει οποιοδήποτε κράτος, συμπεριλαμβανομένου του δικού του. Η διάταξη που ρυθμίζει το δικαίωμα αυτό καθορίζει επίσης τις προϋποθέσεις για τους περιορισμούς των δικαιωμάτων αυτών.

► **Διαδικαστικές διασφαλίσεις σχετικά με την απέλαση υπηκόων τρίτης χώρας** (άρθρο 1, Πρωτόκολλο αριθ. 7).¹⁴⁴ Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ένας υπήκοος τρίτης χώρας που διαμένει νόμιμα στο έδαφος ενός κράτους δεν μπορεί να απελαθεί από αυτό, εκτός εάν αυτό γίνεται βάσει απόφασης που έχει ληφθεί σύμφωνα με τον νόμο. Επιπλέον, στην εν λόγω διάταξη κατοχυρώνονται ορισμένες διαδικαστικές διασφαλίσεις/δικαιώματα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ένας τέτοιος υπήκοος τρίτης χώρας. Η σχετική διάταξη θεσπίζει επίσης εξαιρέσεις, όταν ένας υπήκοος τρίτης χώρας μπορεί να απελαθεί πριν ασκήσει τα εν λόγω δικαιώματα.

Σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ, μπορεί να κατατεθεί προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁴⁵ (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτό, καθώς και για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να κατατεθεί μια τέτοια προσφυγή, βλ. κεφάλαιο 3.2.2.1.).

3.2.2. Μηχανισμοί

Υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων

¹⁴³ Το δικαίωμα αυτό μπορεί να αφορά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται σε χώρα της οποίας δεν είναι πολίτες.

¹⁴⁴ Όπ.π.

¹⁴⁵ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας The Court in brief. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf

δικαιωμάτων όταν ποινικοποιούνται, καθώς και μηχανισμοί που θα μπορούσαν να είναι χρήσιμοι ως μέσο συνηγορίας σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την πρόληψή της.

3.2.2.1. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) είναι ένα διεθνές δικαστήριο που αποφαινεύεται επί ατομικών ή κρατικών προσφυγών σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ. Έχει την έδρα του στο Στρασβούργο και παρακολουθεί τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης που έχουν επικυρώσει την ΕΣΔΑ. **Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ είναι δεσμευτικές** – τα ενδιαφερόμενα κράτη οφείλουν να συμμορφώνονται με αυτές.¹⁴⁶ Ως εκ τούτου, το ΕΔΔΑ μπορεί να αποτελέσει έναν ισχυρό και σημαντικό μηχανισμό για τους ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων των οποίων τα δικαιώματα που εγγυάται η ΕΣΔΑ έχουν παραβιαστεί.

Ποιος μπορεί να υποβάλει ατομική προσφυγή;

Σύμφωνα με το άρθρο 34 της ΕΣΔΑ (ατομικές προσφυγές), το ΕΔΔΑ μπορεί να δέχεται προσφυγές από οποιαδήποτε:

- πρόσωπα
- ΜΚΟ
- ομάδες ατόμων

Τα εν λόγω άτομα πρέπει να ισχυρίζονται ότι είναι

θύματα παραβίασης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ ή στα πρωτόκολλα της από κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της ΕΣΔΑ (και του σχετικού πρωτοκόλλου).

Πώς υποβάλλεται η προσφυγή;

Κατά την υποβολή της προσφυγής, είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται **το τελευταίο επίσημο έντυπο προσφυγής**.¹⁴⁷ Αντίγραφα των σχετικών εγγράφων πρέπει να επισυνάπτονται στην προσφυγή.¹⁴⁸ Μπορείτε να μεταφορτώσετε το έντυπο της προσφυγής από τον ιστότοπο του ΕΔΔΑ στη διεύθυνση www.echr.coe.int/applicants.¹⁴⁹ Για τη σωστή συμπλήρωση του εντύπου, συνιστάται να ακολουθήσετε τις οδηγίες που παρέχονται στις **Σημειώσεις για τη συμπλήρωση του εντύπου προσφυγής**.¹⁵⁰ Για να αποφύγετε τα συνήθη λάθη, συνιστάται επίσης να διαβάσετε το έγγραφο **Συνήθη λάθη κατά τη συμπλήρωση του εντύπου προσφυγής και πώς να τα αποφύγετε**.¹⁵¹

Οι επίσημες γλώσσες του ΕΔΔΑ είναι η **αγγλική και η γαλλική**, αλλά μπορείτε να απευθυνθείτε στη Γραμματεία (το όργανο που παρέχει νομική και διοικητική συνδρομή στο ΕΔΔΑ όσον αφορά τα δικαστικά του καθήκοντα)¹⁵² **σε άλλη επίσημη γλώσσα κράτους που έχει επικυρώσει την ΕΣΔΑ**. Στη συνέχεια της διαδικασίας, ωστόσο, θα χρησιμοποιηθούν είτε τα αγγλικά είτε τα γαλλικά.¹⁵³

Οι **προσφυγές** (μαζί με αντίγραφα των σχετικών εγγράφων) **μπορούν να αποστέλλονται μόνο ταχυδρομικά** στη διεύθυνση¹⁵⁴ (βλ. στοιχεία επικοινωνίας παρακάτω).

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις του παραδεκτού των προσφυγών ενώπιον του Ευρωπαϊκού

¹⁴⁶ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας The Court in brief. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf

¹⁴⁷ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2022. Common Mistakes in Filling in the Application Form and How to Avoid Them. Σελίδα 1. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Applicant_common_mistakes_ENG.pdf

¹⁴⁸ International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

¹⁴⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την προσφυγή: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Άνευ ημερομηνίας Your Application to the ECHR: How to apply and how your application is processed. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/your_application_eng.pdf

¹⁵⁰ Το έγγραφο είναι διαθέσιμο εδώ: https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_ENG.pdf

¹⁵¹ Το έγγραφο είναι διαθέσιμο εδώ: https://www.echr.coe.int/Documents/Applicant_common_mistakes_ENG.pdf

¹⁵² Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας ECHR Registry. Σελίδα 1. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Registry_ENG.pdf

¹⁵³ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2022. Notes for filling in the application form. Σελίδες 2–3. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_ENG.pdf

¹⁵⁴ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Your application to the ECHR: How to apply and how your application is processed. Σελίδα 4. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/your_application_eng.pdf

Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;¹⁵⁵

Το ΕΔΔΑ μπορεί να εξετάζει μόνο καταγγελίες όσων ισχυρίζονται ότι έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματά τους βάσει της ΕΣΔΑ. Περισσότερο από το 90% των υποβαλλόμενων προσφυγών κηρύσσονται απαράδεκτες, γι' αυτό και είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζετε τις προϋποθέσεις του παραδεκτού. Για να κριθεί παραδεκτή η αίτηση, πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

▶ Οι καταγγελίες αναφέρονται **σε παραβιάσεις (παραβάσεις) των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ και/ή στα πρωτόκολλά** της.

▶ Οι καταγγελίες στρέφονται κατά ενός κράτους που έχει επικυρώσει την ΕΣΔΑ ή το σχετικό πρωτόκολλο.

▶ Οι καταγγελίες αναφέρονται σε πράξεις ή γεγονότα που συνέβησαν **μετά την επικύρωση** της ΕΣΔΑ ή του σχετικού πρωτοκόλλου από το εν λόγω κράτος. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τόσο η Κροατία όσο και η Ελλάδα έχει υπογράψει και επικυρώσει την ΕΣΔΑ (βλ. κεφάλαιο 3.2.1.2.).

▶ Οι καταγγελίες αφορούν θέματα που σχετίζονται με **δημόσια αρχή** (π.χ. νομοθετικό σώμα, διοικητικά όργανα, δικαστήρια).

▶ Ο αιτών έχει **«την ιδιότητα του θύματος»** (θίγεται προσωπικά και άμεσα από την παραβίαση ενός δικαιώματος που κατοχυρώνεται στην ΕΣΔΑ).

▶ **Εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων** – ο αιτών, πριν προσφύγει στο ΕΔΔΑ, πρέπει να έχει υποβάλει τις ίδιες καταγγελίες στα εθνικά δικαστήρια (συμπεριλαμβανομένου του ανώτατου δικαστηρίου). Ο αιτών δεν είναι, ωστόσο, υποχρεωμένος να χρησιμοποιήσει ένδικα μέσα που είναι αναποτελεσματικά.

▶ Ο αιτών έχει υποβάλει την πλήρη προσφυγή του **εντός τεσσάρων μηνών** από την έκδοση της οριστικής εθνικής απόφασης (η τετράμηνη προθεσμία αρχίζει να υπολογίζεται από τη στιγμή που εκδόθηκε/επιδόθηκε η απόφαση του ανώτατου εθνικού δικαστηρίου / εθνικής αρχής, ενώ όταν δεν υπάρχει αποτελεσματικό ένδικο μέσο, η τετράμηνη προθεσμία αρχίζει να

υπολογίζεται από την ημερομηνία της πράξης/παραβάσης που καταγγέλλεται).

▶ Οι ισχυρισμοί στην προσφυγή πρέπει να **είναι τεκμηριωμένοι** (βασισμένοι σε αδιάσειστα στοιχεία).

▶ Οι καταγγελίες **δεν έχουν εξεταστεί** ακόμη από το ΕΔΔΑ ή άλλο διεθνή φορέα.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το παραδεκτό είναι διαθέσιμες στον **Πρακτικό οδηγό για τα κριτήρια αποδοχής** του ΕΔΔΑ.¹⁵⁶

Χρήσιμα στοιχεία σχετικά με τη διαδικασία

▶ Οι διαδικασίες ενώπιον του ΕΔΔΑ διεξάγονται **κυρίως γραπτώς**.¹⁵⁷

▶ Η υποβολή προσφυγής στο ΕΔΔΑ **δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα**, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η τελική απόφαση του εθνικού δικαστηρίου πρέπει να τηρηθεί.¹⁵⁸

▶ Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να ζητηθούν **προσωρινά μέτρα** – επείγοντα μέτρα που εφαρμόζονται όταν υπάρχει «άμεσος κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης». Αποσκοπούν στην προστασία του προσφεύγοντα από οποιαδήποτε πρόσθετη βλάβη κατά το διάστημα εξέτασης της υπόθεσης από το ΕΔΔΑ. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, το ΕΔΔΑ μπορεί να ορίσει προσωρινά μέτρα για κάθε κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της ΕΣΔΑ. Οι αιτήσεις για προσωρινά μέτρα **γίνονται δεκτές μόνο κατ' εξαίρεση**. Οι πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι αυτές στις οποίες υπάρχει φόβος απειλής κατά της ζωής (άρθρο 2 της ΕΣΔΑ) ή κακομεταχείρισης (άρθρο 3 της ΕΣΔΑ).¹⁵⁹

▶ Η **κατάθεση** της προσφυγής **δεν συνεπάγεται κανένα κόστος** και ο προσφεύγων έχει τη δυνατότητα να **ζητήσει νομική συνδρομή** για την κάλυψη των εξόδων που θα προκύψουν κατά τα μεταγενέστερα στάδια της διαδικασίας.¹⁶⁰

▶ Δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει δικηγόρος κατά την έναρξη της διαδικασίας (για την υποβολή της προσφυγής), ωστόσο οι **προσφεύγοντες χρειάζονται δικηγόρο μόλις η οικεία κυβέρνηση ενημερωθεί** από

¹⁵⁵ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2022. Notes for filling in the application form. Σελίδες 1-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_ENG.pdf

¹⁵⁶ Μπορείτε να βρείτε τον πλήρη οδηγό εδώ: https://www.echr.coe.int/pages/home.aspx?p=caselaw/analysis/admi_guide

¹⁵⁷ International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

¹⁵⁸ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας. Your application to the ECHR: How to apply and how your application is processed. Σελίδα 11. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/your_application_eng.pdf

¹⁵⁹ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Μονάδα Τύπου. 2012. Interim measures. Σελίδα 1-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/fs_interim_measures_eng.pdf

¹⁶⁰ International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

το ΕΔΔΑ για την υπόθεση.¹⁶¹

► **Δεν είναι συγκεκριμένη η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του ΕΔΔΑ**, καθώς εξαρτάται από διάφορους παράγοντες (συμπεριλαμβανομένου του επειγόντος της υπόθεσης). Ωστόσο, μπορεί να χρειαστεί ικανό χρονικό διάστημα (μήνες ή χρόνια) μέχρι να εκδοθεί απόφαση.¹⁶²

► Εάν εκδοθεί απόφαση υπέρ του αιτούντος, μπορεί να του επιδικαστεί **δίκαιη ικανοποίηση** (χρηματικό ποσό για τη ζημία που υπέστη). Το κράτος μπορεί επίσης να υποχρεωθεί να επιστρέψει τα έξοδα που πραγματοποίησε ο προσφεύγων για την υπεράσπισή του. Εάν, ωστόσο, το ΕΔΔΑ δεν διαπιστώσει παραβίαση, ο προσφεύγων δεν υποχρεούται να καταβάλει τα δικαστικά έξοδα του κράτους.¹⁶³

Φάσεις της διαδικασίας

► Δύο στάδια από τα οποία περνούν οι προσφυγές είναι η **εξέταση του παραδεκτού και της ουσίας** της προσφυγής. Εάν η προσφυγή ή μία από τις καταγγελίες κηρυχθεί απαράδεκτη, η απόφαση αυτή είναι οριστική και δεν μπορεί να προσβληθεί.¹⁶⁴

► Εάν η προσφυγή δεν διαγραφεί από τον κατάλογο ή δεν κριθεί απαράδεκτη νωρίς, το αρμόδιο κράτος ενημερώνεται για την υπόθεση και αμφότερα τα μέρη μπορούν να υποβάλουν παρατηρήσεις.¹⁶⁵

► Πριν αποφασίσει επί της ουσίας, το ΕΔΔΑ προσπαθεί να ενθαρρύνει τον αιτούντα και το ενδιαφερόμενο κράτος να καταλήξουν σε **φιλικό διακανονισμό**. Εάν δεν υπάρξει διακανονισμός, το ΕΔΔΑ εξετάζει την αίτηση επί **της ουσίας** (δηλαδή αποφασίζει εάν υπήρξε παραβίαση της ΕΣΔΑ ή όχι).¹⁶⁶

► Κατά την τρίμηνη περίοδο μετά την έκδοση απόφασης επί της ουσίας από ένα τμήμα, η απόφαση δεν είναι ακόμη οριστική και οι διάδικοι (ο προσφεύγων και το ενδιαφερόμενο κράτος) **μπορούν να ζητήσουν την παραπομπή της προσφυγής στο τμήμα μείζονος συνθέσεως**, ένα ειδικό τμήμα που, μεταξύ άλλων, εξετάζει κατ' εξαίρεση υποθέσεις όταν παραπέμπονται σε αυτό.¹⁶⁷

Εκτέλεση της απόφασης

Τα ενδιαφερόμενα κράτη πρέπει να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και υποχρεούνται να τις εκτελούν. Η εφαρμογή των αποφάσεων εποπτεύεται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Εάν η Επιτροπή Υπουργών καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κράτος αποφάσισε να μην εφαρμόσει την απόφαση ή να μην επιλύσει την κατάσταση που οδήγησε στην παραβίαση, μπορεί να κινήσει **διαδικασία επί παραβάσει**, δηλαδή να προσφύγει στο ΕΔΔΑ για να εκδώσει οριστική απόφαση σχετικά με την κατάσταση.¹⁶⁸

Νομολογία

► Στην υπόθεση **Rasul Jafarou κατά Αζερμπαϊτζάν**,¹⁶⁹ απόφαση του 2016, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το Αζερμπαϊτζάν είχε παραβιάσει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 5 και 18 της ΕΣΔΑ σχετικά με τη σύλληψη του Rasul Jafarou, υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις 23 Απριλίου 2020 το Ανώτατο Δικαστήριο του

161 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2021. The ECHR in 50 questions. Σελίδα 6. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/50questions_eng.pdf

162 Όπ.π. Σελίδα 9 και International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

163 International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

164 Όπ.π.

165 Όπ.π.

166 Όπ.π. και Ερωτήσεις και απαντήσεις. Σελίδα 10.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://echr.coe.int/documents/questions_answers_eng.pdf

167 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2021. The ECHR in 50 questions. Σελίδα 5. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/documents/50questions_eng.pdf - επίσης, International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

168 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Μονάδα Τύπου). 2022. Q&A – the Infringement Procedure of the European Court of Human Rights. Σελίδα 1.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Press_Q_A_Infringement_Procedure_ENG.pdf. Βλ. επίσης International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/european-court-of-human-rights/>

169 Η πλήρης απόφαση είναι διαθέσιμη εδώ: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-161416>

Αζερμπαϊτζάν αθώωσε πλήρως τον Jafarov.¹⁷⁰

► Στην υπόθεση **Mammadov κατά Αζερμπαϊτζάν**,¹⁷¹ απόφαση του 2014, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε επίσης ότι το Αζερμπαϊτζάν είχε παραβιάσει τα άρθρα 5, 6 και 18 σχετικά με τη σύλληψη του Ilgar Mammadov, υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κατά τη διαδικασία επί παραβάσει το 2019, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι οι εθνικές αρχές δεν είχαν εξασφαλίσει την απαραίτητη επανόρθωση. Στη συνέχεια, η καταδίκη του Mammadov ακυρώθηκε. Έλαβε επίσης αποζημίωση.¹⁷²

► Στην υπόθεση **Kavala κατά Τουρκίας**,¹⁷³ απόφαση του 2019, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε παραβιάσεις των άρθρων 5 και 18 σε σχέση με τη σύλληψη του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Osman Kavala, και κάλεσε την Τουρκία να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να τερματιστεί η κράτηση του Kavala και να διασφαλιστεί η άμεση απελευθέρωσή του. Κατά τη διαδικασία επί παραβάσει το 2022, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε ότι η Τουρκία δεν συμμορφώθηκε με την υποχρέωσή της να εκτελέσει την προηγούμενη απόφαση και επιβεβαίωσε την τελική απόφαση που αποφάσισε την απελευθέρωση του Kavala.¹⁷⁴

► Στην υπόθεση **Μ.Η. κ.λπ. κατά Κροατίας**,¹⁷⁵ απόφαση του 2021, το ΕΔΔΑ έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 34 της ΕΣΔΑ, διότι ο περιορισμός που επιβλήθηκε στην επαφή μεταξύ των προσφευγόντων και του δικηγόρου τους, καθώς και η ποινική έρευνα κατά του εν λόγω δικηγόρου και η άσκηση πίεσης σε αυτόν, έγιναν με σκοπό να εμποδίσουν τους προσφεύγοντες να παραπέμψουν την υπόθεσή τους ενώπιον του ΕΔΔΑ.¹⁷⁶

Στοιχεία επικοινωνίας¹⁷⁷

Διεύθυνση (στην οποία πρέπει να αποστέλλονται οι προσφυγές): Ο Γραμματέας Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Συμβούλιο της Ευρώπης 67075 Στρασβούργο, Γαλλία

Τηλέφωνο: +33 (0)3 88 41 20 18

Φαξ: +33 (0)3 88 41 27 30
+33 (0)3 90 21 43 10

Ηλεκτρονικό έντυπο:

<https://app.echr.coe.int/Contact/EchrContactForm/English/22> (διατίθεται στο διαδίκτυο για ερωτήσεις σχετικά με το ΕΔΔΑ).

¹⁷⁰ European Human Rights Advocacy Centre. Άνευ ημερομηνίας Jafarov v Azerbaijan. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ehrac.org.uk/en_gb/key-ehrac-cases/jafarov-v-azerbaijan/

¹⁷¹ Η πλήρης απόφαση διατίθεται εδώ: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144124>

¹⁷² Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Μονάδα Τύπου). 2022. Q&A – the Infringement Procedure of the European Court of Human Rights. Σελίδα 2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.echr.coe.int/Documents/Press_Q_A_Infringement_Procedure_ENG.pdf

¹⁷³ Η πλήρης απόφαση διατίθεται εδώ: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-199515>

¹⁷⁴ Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2022. Türkiye's dismissal of European Court rulings sets dangerous precedent: UN expert. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/10/turkiyes-dismissal-europe-an-court-rulings-sets-dangerous-precedent-un-expert#:~:text=On%20July%202022%2C%20the,Kavala%20has%20not%20been%20released>

¹⁷⁵ Η πλήρης απόφαση διατίθεται εδώ: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-213213>

¹⁷⁶ Η υπόθεση αυτή αφορά κυρίως τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι νόμιμοι εκπρόσωποι.

¹⁷⁷ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Στοιχεία επικοινωνίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=contact&c=>, βλ. επίσης, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Τρόπος υποβολής προσφυγής. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/forms&c>

3.2.2.2. Ο/Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ο/Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στο εξής: ο Επίτροπος) είναι θεσμικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Μεταξύ άλλων, ο ρόλος του είναι να προωθεί τον αποτελεσματικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να παρέχει υποστήριξη στα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή των προτύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θεσπίζει το Συμβούλιο της Ευρώπης. Έχει επίσης την εντολή να εντοπίζει τις αδυναμίες της νομοθεσίας και της πρακτικής όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και να παρέχει συμβουλές και πληροφορίες σχετικά με την προστασία τους.¹⁷⁸ Η θητεία του κατόχου της εντολής διαρκεί έξι έτη.¹⁷⁹

Οι δραστηριότητες του Επιτρόπου επικεντρώνονται στους ακόλουθους τομείς: επισκέψεις σε χώρες και διάλογος με τις εθνικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών, δημοσίευση θεματικών εκθέσεων και παροχή συμβουλών σχετικά με τη συστηματική εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αύξηση της ευαισθητοποίησης. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο Επίτροπος **δεν μπορεί να ενεργήσει επί μεμονωμένων καταγγελιών**. Μπορεί, ωστόσο, να αναλάβει ευρύτερες πρωτοβουλίες με βάση αξιόπιστες πληροφορίες που συνδέονται με παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα.¹⁸⁰

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον Επίτροπο (συμπεριλαμβανομένου του σημερινού κατόχου της εντολής), επισκεφθείτε τον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/the-commissioner>.

Εντολή υποστήριξης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Όπως αναφέρεται στην αρχική του σελίδα, η υποστήριξη του έργου των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προστασία τους εμπίπτει στο πεδίο

εφαρμογής της εντολής του Επιτρόπου και αποτελεί σημαντικό μέρος αυτής.¹⁸¹ Η εντολή του για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενισχύθηκε περαιτέρω από τη Διακήρυξη της Επιτροπής Υπουργών για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εν λόγω διακήρυξη κάλεσε τον Επίτροπο να ενισχύσει τον ρόλο του στον τομέα αυτό ως εξής:¹⁸²

► Συνεχίζοντας να αναλαμβάνει δράση με βάση τις πληροφορίες που του υποβάλλουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλοι σχετικοί φορείς.

► Συνεχίζοντας να πραγματοποιεί συναντήσεις με διάφορους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρες και να δημοσιοποιεί στοιχεία για την κατάστασή τους.¹⁸³

► Παρεμβαίνοντας στις αρμόδιες αρχές και παρέχοντας βοήθεια για την εξεύρεση λύσεων σχετικά με τα προβλήματα που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

► Συνεργαζόμενος στενά με άλλους σχετικούς διακυβερνητικούς φορείς.

Στο πλαίσιο του έργου του σχετικά με την υποστήριξη και την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο Επίτροπος παρέχει συμβουλές και συστάσεις (οι οποίες, όπως προκύπτει από τους ίδιους τους όρους της εντολής του, δεν είναι νομικά δεσμευτικές) στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, όσον αφορά τις υποχρεώσεις του στον τομέα αυτό. Επιπλέον, ο Επίτροπος θίγει ζητήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον στο οποίο εργάζονται οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και περιπτώσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο. Έχει παρέμβει ως τρίτος ενώπιον του Ε-ΔΔΑ σε αρκετές υποθέσεις που αφορούσαν υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. παρακάτω). Ο Επίτροπος και το Γραφείο του διοργανώνουν επίσης θεματικές διαβουλεύσεις με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ετήσια βάση, ενώ συνεργάζεται επίσης με τον ΟΗΕ και άλλους περιφερειακούς μηχανισμούς για την παροχή υποστήριξης στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁸⁴

178 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Εντολή. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/mandate>

179 International Justice Resource Center. Άνευ ημερομηνίας Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ijrcenter.org/council-of-europe-commissioner-for-human-rights/>

180 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Εντολή. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/mandate>

181 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/human-rights-defenders>

182 Άρθρο 4 της εν λόγω διακήρυξης

183 Οι εκθέσεις ανά χώρα του Επιτρόπου είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/country-monitoring>

184 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/human-rights-defenders>

Προηγούμενο έργο σχετικά με την υποστήριξη των ποινικοποιημένων υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

► **Παρεμβάσεις ως τρίτο μέρος:** Ο Επίτροπος παρενέβη ως τρίτο μέρος σε πολλές υποθέσεις που αφορούσαν ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενώπιον του ΕΔΔΑ (π.χ. στις υποθέσεις *Kavala κατά Τουρκίας*, *Huseynov κατά Αζερμπαϊτζάν* και *Mammadov κατά Αζερμπαϊτζάν*). Σε ορισμένες από αυτές τις υποθέσεις (π.χ. *Kavala κατά Τουρκίας*), ο Επίτροπος συνέταξε επίσης εισήγηση προς την Επιτροπή Υπουργών ενόψει της εποπτείας της Επιτροπής για την εφαρμογή της απόφασης του ΕΔΔΑ και παρενέβη στη διαδικασία επί παραβάσει σχετικά με την υπόθεση.¹⁸⁵

► **Ανά χώρα εκθέσεις και δηλώσεις:** Στο πλαίσιο του έργου του σε διάφορες χώρες, ο Επίτροπος ασχολήθηκε επίσης με τη στάση ορισμένων κρατών μελών στις ανά χώρα εκθέσεις και δηλώσεις του. Στην έκθεση του 2019 για την Ουγγαρία, ο Επίτροπος επεσήμανε ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αντιμετωπίζουν εκφοβισμό, καθώς και άλλες μορφές αντιποίνων. Κάλεσε επίσης την κυβέρνηση να σταματήσει τέτοιες ενέργειες σε σχέση με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις ΜΚΟ, καθώς και να δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον για το έργο τους.¹⁸⁶

► **Σχόλια/δηλώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα:** Ο Επίτροπος έχει επίσης διατυπώσει πολλά σχόλια/δηλώσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για παράδειγμα, τον Αύγουστο του 2022 ο Επίτροπος δημοσίευσε δήλωση στην οποία ενθάρρυνε τα κράτη

μέλη να παρέχουν μεγαλύτερη υποστήριξη στους Ρώσους και Λευκορώσους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επισήμανε τα ελάχιστα μέτρα τα οποία τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσπαθήσουν να εφαρμόσουν.¹⁸⁷

► **Στρογγυλές τράπεζες και εκθέσεις:** Ο Επίτροπος και το Γραφείο του έχουν επίσης οργανώσει διάφορες στρογγυλές τράπεζες σχετικά με την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για τις οποίες έχουν συντάξει εκθέσεις που συνοψίζουν τα θέματα που συζητήθηκαν σε αυτές και παρουσιάζουν συστάσεις και συμπεράσματα σχετικά με το θέμα. Το 2019, για παράδειγμα, το Γραφείο του Επιτρόπου διοργάνωσε στρογγυλή τράπεζα με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τίτλο *Human Rights Defenders in the Council of Europe area: current challenges and possible solutions* (Υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή του Συμβουλίου της Ευρώπης: τρέχουσες προκλήσεις και πιθανές λύσεις). Στη στρογγυλή τράπεζα, ένα από τα θέματα ήταν η ασφάλεια και η ελευθερία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των αντιποίνων που ασκούνται εναντίον τους. Στην έκθεση που ακολούθησε τη στρογγυλή τράπεζα, ο Επίτροπος επεσήμανε τα κύρια θέματα και σημεία που συζητήθηκαν στη στρογγυλή τράπεζα και ολοκλήρωσε την έκθεση με συστάσεις με βάση τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.¹⁸⁸ Ένας τέτοιος μηχανισμός μπορεί να είναι πολύ σημαντικός για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσον αφορά τις μακροχρόνιες δράσεις συνηγορίας και τη δημιουργία αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

185 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/human-rights-defenders> και Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2022. Ο Επίτροπος Mijatović παρεμβαίνει στη διαδικασία επί παραβάσει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση *Osman Kavala κατά Τουρκίας*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/commissioner-mijatovic-intervenues-in-the-infringement-proceedings-before-the-european-court-of-human-rights-in-the-case-of-osman-kavala-v-turkey>

186 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος για Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2019. Η Ουγγαρία θα πρέπει να αντιμετωπίσει ζητήματα αλληλένδετα με τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά την προστασία των προσφύγων, τον χώρο της κοινωνίας των πολιτών, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και την ισότητα των φύλων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/hungary-should-address-interconnected-human-rights-issues-in-refugee-protection-civil-society-space-independence-of-the-judiciary-and-gender-equality>

187 Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2022. Υποστήριξη των κοινωνιών των πολιτών της Ρωσίας και της Λευκορωσίας και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/support-russian-and-belarusian-civil-societies-and-human-rights-defenders>

188 Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2019. HUMAN RIGHTS DEFENDERS IN THE COUNCIL OF EUROPE AREA: Current Challenges and Possible Solutions. Σελίδες 5 και 16. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/hr-defenders-in-the-coe-area-current-challenges-and-possible-solutions/168093aabf>

Στοιχεία επικοινωνίας¹⁸⁹

Διεύθυνση:

Συμβούλιο της Ευρώπης
Γραφείο Επιτρόπου για Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
67075 Στρασβούργο, Γαλλία

Τηλ: +33 (0)3 88 41 34 21

Φαξ: +33 (0)3 90 21 50 53

Μπορείτε επίσης να επικοινωνήσετε με τον Επίτροπο και το Γραφείο του μέσω **ηλεκτρονικής φόρμας**, η οποία είναι διαθέσιμη στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/contact>.

– Δεδομένου ότι η προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα από τα σημεία ενδιαφέροντος του Επιτρόπου, ο μηχανισμός αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει μια σημαντική διέξοδο για τους ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη συνηγορία υπέρ τους. –

3.2.2.3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΚΣΣΕ) είναι ένα όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης και συνεδριάζει συνήθως τέσσερις φορές τον χρόνο στο Στρασβούργο. Αποτελείται από 324 βουλευτές από τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών

μελών.¹⁹⁰ Ένας από τους σημαντικότερους ρόλους της ΚΣΣΕ είναι η έγκριση σχετικών κειμένων, συγκεκριμένα:¹⁹¹

► **Συστάσεις** – οι οποίες περιέχουν διάφορες προτάσεις που απευθύνονται στην Επιτροπή Υπουργών, ενώ η εφαρμογή των προτάσεων αυτών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κυβερνήσεων.

► **Ψηφίσματα** – τα οποία αφορούν αποφάσεις που λαμβάνονται από την ΚΣΣΕ «επί θεμάτων, τα οποία είναι εξουσιοδοτημένα να θέσει σε εφαρμογή, ή εκφράσεις απόψεων για τις οποίες είναι αποκλειστικά υπεύθυνη».

► **Γνώμες** – οι οποίες εκφράζονται σχετικά με τα ερωτήματα που παραπέμπει η Επιτροπή Υπουργών στην ΚΣΣΕ.

Η ΚΣΣΕ διαθέτει εννέα γενικές επιτροπές. Τους έχει ανατεθεί να συντάσσουν εκθέσεις και να παρατηρούν την κατάσταση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους.¹⁹² Οι επιτροπές προετοιμάζουν επίσης την πλειονότητα των εκθέσεων που συζητούνται στην ολομέλεια της ΚΣΣΕ.¹⁹³ Η πλέον αρμόδια επιτροπή για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.¹⁹⁴

Τι είναι η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;

Η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής: η Επιτροπή) είναι μία από τις γενικές επιτροπές της ΚΣΣΕ, η οποία έχει ως αποστολή την προώθηση του κράτους δικαίου, καθώς και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρέχει επίσης νομική υποστήριξη στην ΚΣΣΕ.¹⁹⁵

¹⁸⁹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Άνευ ημερομηνίας Contact us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/contact>

¹⁹⁰ Συμβούλιο της Ευρώπης. Άνευ ημερομηνίας Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/parliamentary-assembly1#:~:text=The%20Parliamentary%20Assembly%20of%20the,long%20plenary%20session%20in%20Strasbourg>

¹⁹¹ Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Άνευ ημερομηνίας Δημόσια έγγραφα της Συνέλευσης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://pace.coe.int/en/pages/official-documents>

¹⁹² Συμβούλιο της Ευρώπης. Άνευ ημερομηνίας Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/parliamentary-assembly1#:~:text=The%20Parliamentary%20Assembly%20of%20the,long%20plenary%20session%20in%20Strasbourg>, <https://pace.coe.int/en/pages/committees>

¹⁹³ Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Άνευ ημερομηνίας Οι γενικές επιτροπές της Συνέλευσης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://pace.coe.int/en/pages/committees>

¹⁹⁴ Μια άλλη σχετική επιτροπή είναι η Επιτροπή για την τήρηση των υποχρεώσεων και των δεσμεύσεων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης (Επιτροπή Παρακολούθησης). Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω επιτροπή, βλ: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-4/committee-on-the-honouring-of-obligations-and-commitments-by-member-states-of-the-council-of-europe-monitoring-committee>

¹⁹⁵ Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση. 2019. Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (AS/Jur). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-5-presentation/Jur-Presentation>

Η Επιτροπή ασχολείται με ποικίλα νομικά θέματα και θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαθέτει επίσης τρεις υποεπιτροπές: την υποεπιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την υποεπιτροπή για την τεχνητή νοημοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα και την υποεπιτροπή για την εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Επιτροπή διορίζει κοινοβουλευτικούς εισηγητές, οι οποίοι αναλαμβάνουν να συντάσσουν εκθέσεις βάσει έρευνας, ακροάσεων και διαλόγου με τους αρμόδιους εμπειρογνώμονες. Με βάση το έργο της εκδίδονται **ψηφίσματα και συστάσεις** που απευθύνει η ΚΣΕΕ στα κράτη μέλη και σε άλλα όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης.¹⁹⁶

Ένας από τους διορισμένους εισηγητές της Επιτροπής είναι ο **Γενικός Εισηγητής για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων** (στο εξής: ο Γενικός Εισηγητής). Σύμφωνα με το «πρόγραμμα εργασίας» της Επιτροπής,¹⁹⁷ ο Γενικός Εισηγητής έχει την εντολή να παρεμβαίνει όσον αφορά πράξεις εκφοβισμού και αντιποίνων κατά των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή σοβαρά εμπόδια στο έργο τους. Αρμοδιότητά του είναι, μεταξύ άλλων, να παρακολουθεί τις δραστηριότητες και να συνεργάζεται, όταν χρειάζεται, με τα όργανα και τους φορείς του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΗΕ που ασχολούνται με την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και με άλλους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα αυτό στο πλαίσιο του έργου τους. Σε ειδικές περιπτώσεις, μπορεί επίσης να εκδίδει δηλώσεις και προσφυγές εξ ονόματός τους ή να προτείνει στην επιτροπή να το πράξει.¹⁹⁸

Έργο σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η ΚΣΕΕ έχει εγκρίνει αρκετά ψηφίσματα σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένα από

αυτά είναι το ψήφισμα 2225 (2018) με τίτλο **Προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης**.¹⁹⁹ Στο εν λόγω ψήφισμα, η ΚΣΕΕ κάνει έκκληση στα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων:²⁰⁰

- ▶ Να σέβονται τις θεμελιώδεις ελευθερίες, καθώς και τα ανθρώπινα δικαιώματα των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ▶ Να μη ασκούν καμία μορφή εκφοβισμού και αντιποίνων κατά των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ▶ Να μην εποπτεύουν αυθαίρετα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ▶ Να διασφαλίζουν την πρόσβαση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αποτελεσματικά εσωτερικά ένδικα μέσα όσον αφορά τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.

Στοιχεία επικοινωνίας²⁰¹

Κοινοβουλευτική Συνέλευση

Διεύθυνση:

Parliamentary Assembly of the Council of Europe Avenue de l' Europe, F-67075 Στρασβούργο, Γαλλία

Τηλ: +33 (0)3 88 41 20 00

Μπορείτε επίσης να επικοινωνήσετε με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση μέσω ενός **εντύπου επικοινωνίας** που είναι προσβάσιμη στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://pace.coe.int/en/contact>.

¹⁹⁶ Όπ.π.

¹⁹⁷ Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. 2022. Πρόγραμμα εργασιών. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://assembly.coe.int/Committee/JUR/Work_ProgrammeE.pdf

¹⁹⁸ Όπ.π. Σελίδες 11-12

¹⁹⁹ Το εν λόγω ψήφισμα είναι διαθέσιμο εδώ: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24932&lang=en>

²⁰⁰ Άρθρο 5 του εν λόγω ψηφίσματος

²⁰¹ Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Άνευ ημερομηνίας Στοιχεία επικοινωνίας. Διατίθενται στη διεύθυνση: <https://pace.coe.int/en/contact>. Επίσης, Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση. Άνευ ημερομηνίας Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-5/committee-on-legal-affairs-and-human-rights>

Η Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων²⁰² (επικεφαλής της Γραμματείας):

Email: guenter.schirmer@coe.int

3.2.2.4. Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ

Η Διάσκεψη των ΔΜΚΟ (στο εξής: η Διάσκεψη) λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης και συγκεντρώνει περισσότερες από 400 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο. Η Διάσκεψη διεξάγει δύο συνόδους ολομέλειας στο Στρασβούργο ετησίως. Ωστόσο, παραμένει σε συνεχή επαφή με τα αρμόδια όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης μέσω της Μόνιμης Επιτροπής της Διάσκεψης.²⁰³

Εκτός από τη μόνιμη επιτροπή της, η Διάσκεψη διαθέτει επίσης **επιτροπές** που συγκροτούνται για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Οι επιτροπές αυτές συντάσσουν εκθέσεις και σχέδια δηλώσεων, συστάσεων και ψηφισμάτων που θα εξεταστούν από τη Γενική Συνέλευση της Διάσκεψης.²⁰⁴

Επιπλέον, η Διάσκεψη διαθέτει το **Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ**, το οποίο διεξάγει διάφορες μελέτες (τόσο θεματικές όσο και ανά χώρα) σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νομοθεσίας για τις ΜΚΟ και την εφαρμογή της, τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να δημιουργήσουν πρόβλημα όσον αφορά τη συμμόρφωσή της με τα διεθνή πρότυπα.²⁰⁵ Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ συγκεντρώνει επίσης ανακοινώσεις από ΜΚΟ και άλλους φορείς (βλ. στοιχεία επικοινωνίας παρακάτω).²⁰⁶

Το έργο της Διάσκεψης των ΔΜΚΟ σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

► Το 2016 ο πρόεδρος της Διάσκεψης εξέφρασε την ανησυχία του σχετικά με την ποινική διαδικασία που αφορούσε τη **Valentina Cherevatenko**, πρόεδρο της ΜΚΟ «Γυναίκες του Ντον». Λόγω της ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά της κας Cherevatenko από τις ρωσικές αρχές και του ενδεχομένου να οδηγηθεί στη φυλακή, υπήρξε ανταλλαγή επιστολών με τον πρέσβη της Ρωσικής Ομοσπονδίας το 2017. Τον Ιούλιο του 2017 η ποινική διαδικασία σταμάτησε.²⁰⁷

► Το 2017 ο Πρόεδρος της Διάσκεψης εξέφρασε την ανησυχία του για την κράτηση του **Taner Kiliç**, Προέδρου της Διεθνούς Αμνηστίας Τουρκίας. Επιπλέον, η Διάσκεψη εξέφρασε την ανησυχία της για τη σύλληψη μιας ομάδας υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έλαβε χώρα στην Τουρκία. Μετά τη διαδικασία, η ομάδα αποφυλακίστηκε. Ωστόσο, οι κατηγορίες εναντίον τους δεν αποσύρθηκαν.²⁰⁸

► Το 2019 η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Διάσκεψης **συνέχισε να υποστηρίζει τον Mehman Huseynov**, έναν Αζέρο μπλόγκερ και υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος ήταν υπό κράτηση σε πολύ κακή κατάσταση σε μια φυλακή στο Αζερμπαϊτζάν. Η επιτροπή **διοργάνωσε «επείγουσα παράλληλη εκδήλωση»** απευθυνόμενη στα αρμόδια θεσμικά όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης για να παρέμβουν άμεσα στην υπόθεσή του.²⁰⁹

► Το 2016 η Διάσκεψη υιοθέτησε τη **Σύσταση για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Υπερδνειστερία της Δημοκρατίας της Μολδαβίας**, με την οποία καλούσε τις «de facto αρχές» της εν λόγω περιοχής να σταματήσουν τις διώξεις και την παρενόχληση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και καλούσε τους διεθνείς και διακυβερνητικούς

²⁰² Για να βρείτε περισσότερα στοιχεία επικοινωνίας για την Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων, ανατρέξτε στην ενότητα «Γραμματεία» στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://pace.coe.int/en/pages/committee-5/committee-on-legal-affairs-and-human-rights>

²⁰³ Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ευρώπης. Άνευ ημερομηνίας Διάσκεψη των ΔΜΚΟ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europewatchdog.info/en/structure/ingo-conference/>

²⁰⁴ Συμβούλιο της Ευρώπης, Διάσκεψη των ΔΜΚΟ. Άνευ ημερομηνίας Διάσκεψη των ΔΜΚΟ: Επιτροπές. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/ingo/committees>

²⁰⁵ Συμβούλιο της Ευρώπης, Διάσκεψη των ΔΜΚΟ. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council>

²⁰⁶ Διάσκεψη των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης, Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ (φυλλάδιο). Σελίδα 5. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/expert-council-on-ngo-law-brochure-en/1680973972>

²⁰⁷ Διάσκεψη των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης. 2018. Έκθεση δραστηριοτήτων 2017. Σελίδα 3-4. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/conf-ple-2017-rapact-en/168077fb43>

²⁰⁸ Όπ.π. Σελίδα 4

²⁰⁹ Διάσκεψη των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης. Άνευ ημερομηνίας Έκθεση δραστηριοτήτων 2019 ΣΧΕΔΙΟ. Σελίδα 5. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/conf-ple-2019-activity-report-2019-final-en/16809fd6f7>

φορείς να συστήσουν μια επείγουσα αποστολή για την παρακολούθηση της κατάστασης.²¹⁰

▶ Το 2012 η Διάσκεψη υιοθέτησε τη **Σύσταση για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσική Ομοσπονδία**, με την οποία προέτρεψε τη Ρωσική Ομοσπονδία να σταματήσει την ποινική διαδικασία κατά του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων Igor Kalyarin, να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της ψυχολογικής και σωματικής ακεραιότητας όλων των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να εξασφαλίσει τις κατάλληλες συνθήκες για το έργο τους.²¹¹

▶ Το 2019 το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ εξέδωσε θεματική μελέτη με τίτλο **Χρήση του ποινικού δικαίου για τον περιορισμό του έργου των ΜΚΟ που υποστηρίζουν πρόσφυγες και άλλους μετανάστες στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης**.²¹²

▶ Το 2020 το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ εξέδωσε **Κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία του έργου των ΜΚΟ υπέρ των προσφύγων και άλλων μεταναστών**.²¹³

▶ Το 2022 το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ εξέδωσε θεματική μελέτη με τίτλο **Η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι: ο αντίκτυπος στις οργανώσεις και τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, στην οποία περιλαμβάνονται οι συστάσεις του προς τους αρμόδιους εθνικούς και διεθνείς

φορείς σχετικά με το θέμα.²¹⁴

Στοιχεία επικοινωνίας²¹⁵

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με τη **Διάσκεψη των ΔΜΚΟ** μέσω ενός **εντύπου επικοινωνίας** που είναι προσβάσιμο στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.coe.int/en/web/ingo/contact>.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον **πρόεδρο της Διάσκεψης** μέσω του **εντύπου επικοινωνίας** που είναι προσβάσιμο στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.coe.int/en/web/ingo/contact-germischer>.

E-mail (για να επικοινωνήσετε με το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων): NGOUnit@coe.int.

Μπορείτε επίσης να αναζητήσετε τη **βάση δεδομένων των ΔΜΚΟ**, η οποία περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις ΔΜΚΟ που έχουν συμμετοχικό καθεστώς στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Μεταξύ άλλων, η βάση δεδομένων περιέχει στοιχεία επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των επίσημων εκπροσώπων των εν λόγω ΔΜΚΟ, με τους οποίους μπορείτε να επικοινωνήσετε άμεσα.²¹⁶

210 Διάσκεψη των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης. 2016. Σύσταση CONF/PLE(2016)REC1, Προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή της Υπερδνειστερίας της Δημοκρατίας της Μολδαβίας: η περίπτωση της ένωσης «Promo LEX» που ιδρύθηκε στη Δημοκρατία της Μολδαβίας. Σελίδα 3. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680684cac>

211 Διάσκεψη των ΔΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης. 2012. Σύσταση CONF/PLE(2012)REC2, Η προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσική Ομοσπονδία. Σελίδα 2. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f03ce>

212 Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. 2019. Χρήση του ποινικού δικαίου για τον περιορισμό του έργου των ΜΚΟ που υποστηρίζουν πρόσφυγες και άλλους μετανάστες στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/expert-council-conf-exp-2019-1-criminal-law-ngo-restrictions-migration/1680996969>

213 Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. 2020. Κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία του έργου των ΜΚΟ υπέρ των προσφύγων και άλλων μεταναστών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/expert-council-conf-exp-2020-3-guidelines-on-protecting-ngo-work-in-su/16809e4a81>

214 Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. 2022. Η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι: ο αντίκτυπος στις οργανώσεις και τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/the-execution-of-judgments-involving-freedom-of-association-15-march-2/1680a5db86>

215 Συμβούλιο της Ευρώπης, Διάσκεψη των ΔΜΚΟ, Άνευ ημερομηνίας Contact us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/ingo/contact> Συμβούλιο της Ευρώπης, Διάσκεψη των ΔΜΚΟ, Άνευ ημερομηνίας Επικοινωνία με τον Gerhard Ermischer. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/ingo/contact-g-ermischer>. Επίσης, Διάσκεψη των ΜΚΟ του Συμβουλίου της Ευρώπης, Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για τη νομοθεσία περί ΜΚΟ (φυλλάδιο). Σελίδα 5. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/expert-council-on-ngo-law-brochure-en/1680973972>

216 Συμβούλιο της Ευρώπης, Διάσκεψη των ΔΜΚΟ. Άνευ ημερομηνίας Βάση δεδομένων Ingos. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.coe.int/en/web/ingo/database>

3.3. Δικηγορικοί σύλλογοι

Εάν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων ασκούν το επάγγελμα του δικηγόρου και έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση λόγω των ενεργειών τους στο πλαίσιο του νομικού τους επαγγέλματος, οι δικηγορικοί σύλλογοι μπορούν ενδεχομένως να προσφέρουν υποστήριξη και να ακολουθήσουν τις οδούς συνηγορίας. Σε γενικές γραμμές, οι δικηγορικοί σύλλογοι ενεργούν προς το συμφέρον των δικηγόρων,²¹⁷ το οποίο σε πολλές περιπτώσεις περιλαμβάνει επίσης την υπεράσπιση του κράτους δικαίου, την προώθηση της προστασίας της ανεξαρτησίας του δικηγορικού επαγγέλματος και την υποστήριξη της πρακτικής εφαρμογής και υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εθνικοί δικηγορικοί σύλλογοι

Κάθε χώρα διαθέτει δικηγορικό σύλλογο, ο οποίος όμως διαφέρει ως προς τη μορφή του. Δεν υπάρχει καθολικό πλαίσιο για την οργάνωση των εθνικών δικηγορικών συλλόγων. Η δομή τους, οι απαιτήσεις για τα μέλη τους, το πεδίο εφαρμογής του έργου τους και οι δράσεις τους διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης

Σε επίπεδο ΕΕ, το Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης (CCBE) εκπροσωπεί τους δικηγορικούς συλλόγους των 32 χωρών μελών και 12 παρατηρητών. Η ιδιότητα μέλους στο CCBE είναι ανεξάρτητη από την ιδιότητα μέλους στην ΕΕ. Αρκετές επιτροπές επικεντρώνονται σε διάφορους τομείς του δικαίου, μεταξύ άλλων, στα ανθρώπινα δικαιώματα και στους επαγγελματίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μεμονωμένοι δικηγόροι που είναι μέλη μίας από τις εθνικές οργανώσεις-μέλη μπορούν να απευθυνθούν στο CCBE για να ζητήσουν υποστήριξη κατά της ποινικοποίησής τους.

Έργο «Υπεράσπιση των υπερασπιστών»

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του CCBE μπορεί, μόλις λάβει γνώση της κατάστασης των δικηγόρων που βρίσκονται σε κίνδυνο και υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, π.χ. σε περίπτωση αναστολής,

σύλληψης ή δικαστικής παρενόχλησης μέσω επίσημων αρχών, να αποστείλει επιστολές στους αρχηγούς κρατών και σε άλλες αρμόδιες αρχές, προκειμένου να τους γνωστοποιήσει αυτή την κατάσταση διακριτικής μεταχείρισης και να ευαισθητοποιήσει το κοινό για την κατάσταση που αντιμετωπίζουν. Οι επιστολές αυτές συντάσσονται κατόπιν ειδοποίησης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τις εθνικές δικηγορικές ενώσεις ή κατόπιν άμεσου αιτήματος των θυμάτων της ποινικοποίησης. Κάθε μέλος δικηγορικού συλλόγου που είναι μέλος του CCBE μπορεί να ζητήσει να εξεταστεί η ανησυχία του, δεδομένου ότι οι επιθέσεις συνδέονται άμεσα με το δικηγορικό του επάγγελμα.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το CCBE μπορείτε να βρείτε στον ιστότοπό του στη διεύθυνση <https://www.ccbe.eu/>.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί του μέσω:

Email: ccbe@ccbe.eu

Τηλ: +32 (0)2 234 65 10

Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων

Η Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων (IBA) είναι ένας οργανισμός για διεθνείς νομικούς, δικηγορικούς συλλόγους και νομικές εταιρείες. Μέλη του είναι περισσότεροι από 80.000 μεμονωμένοι διεθνείς δικηγόροι και δικηγορικές εταιρείες, καθώς και 190 εθνικοί και περιφερειακοί δικηγορικοί σύλλογοι και δικηγορικές εταιρείες από περισσότερες από 170 χώρες. Στόχος της IBA είναι να επηρεάσει την ανάπτυξη της μεταρρύθμισης του διεθνούς δικαίου, την απονομή της δικαιοσύνης, την προώθηση της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος και την υποστήριξη της πρακτικής άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²¹⁸

Το **Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της IBA (IBAHRI)** είναι μια αυτόνομη και οικονομικά ανεξάρτητη οντότητα από την IBA. Έχει ως στόχο την προώθηση, προστασία και επιβολή «των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπό ένα δίκαιο κράτος δικαίου» και την «ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και του νομικού επαγγέλματος σε παγκόσμιο επίπεδο». Το IBAHRI προσφέρει δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων, όπως προγράμματα κατάρτισης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τεχνική βοήθεια για νομικούς. Μπορεί, για παράδειγμα, να παρέμβει και να υποστηρίξει «δικηγόρους και δικαστές που υφίστανται παρενόχληση, εκφοβισμό και αυθαίρετη σύλληψη μέσω συνηγορίας και παρακολούθησης δικών».²¹⁹ Μέχρι στιγμής δεν έχει

²¹⁷ <https://www.britannica.com/topic/bar-association>

²¹⁸ Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων. 2022. Σχετικά με την IBA. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ibanet.org/About-the-IBA>

²¹⁹ Διεθνής Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων. 2022. Σχετικά με το IBAHRI.

επικεντρωθεί συγκεκριμένα στην ποινικοποίηση των ασκούντων νομικά επαγγέλματα ως υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί του μέσω

E-mail: iba@int-bar.org

Τηλ: +44 (0) 20 7842 0090

3.4. Πρεσβείες

Οι πρεσβείες και τα προξενία αποτελούν δυναμική πηγή προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εξωτερικό. Ενώ η οριοθέτηση της πρεσβευτικής (διπλωματικής) και της προξενικής προστασίας είναι ένα ζήτημα υπό αμφισβήτηση (και αποτελεί ζήτημα ερμηνείας του διεθνούς δικαίου),²²⁰ οι πρεσβείες και τα προξενία σε άλλες χώρες μπορούν να προσφέρουν προστασία και υποστήριξη στους υπηκόους τους που έχουν υποστεί ζημία λόγω παραβίασης του διεθνούς δικαίου. Το πεδίο δράσης των πρεσβειών ρυθμίζεται στη *Σύμβαση της Βιέννης για τις διπλωματικές σχέσεις* (1961)²²¹ και των προξενικών στη *Σύμβαση της Βιέννης για τις προξενικές σχέσεις* (1963).²²²

Η προξενική προστασία έχει προληπτικό χαρακτήρα και θα πρέπει να παρέχεται πριν εξαντληθούν τα εθνικά ένδικα μέσα. Οι πρόξενοι παρεμβαίνουν για να εκπροσωπήσουν τους υπηκόους του κράτους καταγωγής τους σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους, αλλά δεν εκπροσωπούν το κράτος αυτό καθαυτό. Μπορούν να συνδράμουν τους υπηκόους τους που βρίσκονται σε κατάσταση κινδύνου, για παράδειγμα, πραγματοποιώντας επισκέψεις σε υπηκόους που βρίσκονται υπό κράτηση ή έχουν συλληφθεί, προσφέροντας νομική συνδρομή, παρακολουθώντας δίκες, εκπροσωπώντας τους στο δικαστήριο και

επικοινωνώντας με τις τοπικές αρχές.

Η διπλωματική προστασία έχει διορθωτικό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο αφού εξαντληθούν τα τοπικά ένδικα μέσα. Αυτό σημαίνει ότι οι πρεσβείες μπορούν να δραστηριοποιηθούν μόνο αφού λάβει χώρα παραβίαση δικαιωμάτων και το θιγόμενο πρόσωπο έχει ήδη λάβει όλα τα μέτρα στο κράτος στο οποίο παραβιάστηκαν τα δικαιώματα, για να αποκατασταθεί ή να αποζημιωθεί. Επιπλέον, μεταξύ των προϋποθέσεων για τη διπλωματική προστασία είναι η συνεχής και αναμφισβήτητη ιθαγένεια του ζημιωθέντος. Η ζημία που υπέστη πρέπει να είναι αποτέλεσμα παραβίασης του διεθνούς δικαίου από άλλο κράτος, όπως η άρνηση απονομής δικαιοσύνης ή η φυλάκιση χωρίς δίκη.²²³

Εάν ένας πολίτης της ΕΕ χρήζει διπλωματικής ή προξενικής προστασίας σε τρίτη χώρα όπου δεν εκπροσωπείται η χώρα καταγωγής του, ισχύει «η προστασία των διπλωματικών και προξενικών αρχών άλλου κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους». Αυτό απορρέει από το δικαίωμα της ΕΕ για ίση μεταχείριση, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παράγραφος 2 στοιχείο γ) και άρθρο 23 της *Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*²²⁴ και το άρθρο 46 του *Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*²²⁵, καθώς και στην οδηγία 2015/637/ΕΕ.²²⁶

Το επίπεδο παρέμβασης σε υποθέσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαρτάται από την πολιτική προσέγγιση του εκάστοτε κράτους προέλευσης. Τέτοιου είδους παρέμβαση μπορεί να είναι, για παράδειγμα, η παρακολούθηση της δίκης ή η συνοδεία προστασίας, η οποία μπορεί να παρέχεται συμπληρωματικά προς τις ευρύτερες προσπάθειες συνηγορίας του κράτους (για παράδειγμα, μπορεί να βοηθήσει στην ενημέρωση των εργασιών για την UPR, βλ. κεφάλαιο 2.2.1.2.). Για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ ισχύουν οι κοινές *κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, οι οποίες ορίζουν τα πρότυπα για την αλληλεπίδρασή

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ibanet.org/IBAHRI-About>

220 Βλ., για παράδειγμα, Künzli, A. (2006). Exercising Diplomatic Protection: The Fine Line Between Litigation, Demarches and Consular Assistance. *Heidelberg Journal of International Law* (2006), σελ. 321–350.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.zaoerv.de/66_2006/66_2006_2_a_321_350.pdf

221 Διατίθεται στη διεύθυνση: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf

222 Διατίθεται στη διεύθυνση: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf

223 Schweizer Eidgenossenschaft. Federal Department of Foreign Affairs FDFA. 2022.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/foreign-policy/international-law/respect-promotion/diplomatic-consular-protection/conditions-diplomatic-protection.html>

224 Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>

225 Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

226 Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0637>

τους με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες και την υποστήριξή τους (βλ. κεφάλαιο 4.2.3.). Αρκετά κράτη εκτός της ΕΕ²²⁷ έχουν εγκρίνει ειδικές κατευθυντήριες γραμμές για τις πρεσβείες σχετικά με την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αλληλεπίδραση με αυτούς. Τέτοιες συστάσεις περιλαμβάνουν τακτικές ανταλλαγές απόψεων με υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παραστάσεις σε δίκες και συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Σε ακραίες περιπτώσεις ποινικοποίησης και παραβίασης των δικαιωμάτων ενός υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως έσχατη λύση, ένα κράτος μπορεί να αποσύρει τους διπλωμάτες του από το κράτος που ασκεί την παραβίαση. Η ΕΕ διαθέτει διάφορα εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διατρέχουν κίνδυνο, όπως η παράσταση σε δίκες ή επισκέψεις κατά τη διάρκεια της κράτησης, ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί τη δημόσια και ιδιωτική διπλωματία για την ανάδειξη μεμονωμένων περιπτώσεων υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διατρέχουν κίνδυνο.

– Προκειμένου να προσφύγει κάποιος στις οδούς προστασίας από τα προξενεία και τις πρεσβείες, συνιστάται η δημιουργία δικτύου και η ανταλλαγή απόψεων με τα θεσμικά όργανα σχετικά με την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει πριν από την ποινικοποίηση. –

4. Ευρωπαϊκή Ένωση

4.1. Νομοθεσία

Η ΕΕ έχει ευρεία σφαίρα επιρροής, με 27 κράτη μέλη από το 2022. Κάθε κράτος μέλος δεσμεύεται από το δίκαιο της ΕΕ, καθώς το δίκαιο της ΕΕ λειτουργεί βάσει της αρχής της **υπεροχής**. Αυτό σημαίνει ότι, όταν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ μιας διάταξης του δικαίου της ΕΕ και του δικαίου ενός κράτους μέλους, η εν λόγω διάταξη του δικαίου της ΕΕ υπερισχύει του δικαίου του κράτους μέλους και εφαρμόζεται αντί

αυτού.²²⁸ Συνεπώς, οι νομοθετικές διατάξεις που εξετάζονται στην παρούσα ενότητα είναι νομικά δεσμευτικές για τα κράτη μέλη της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας και της Κροατίας).

Η ΕΕ μπορεί να προστατεύει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω των νομικών της κειμένων, όπως ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ή μέσω του μηχανισμού ProtectDefenders.eu, ο οποίος αφορά αποκλειστικά τα επείγοντα μέτρα προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο. Η ΕΕ προσφέρει επίσης πολιτική στήριξη στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απονέμοντας ετησίως το βραβείο Ζαχάρωφ και επιδεικνύοντας δημόσια στήριξη στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων με δημοσιεύσεις, παρακολούθηση εκλογών και άλλα.²²⁹

Ωστόσο, η ΕΕ διαθέτει δύο σημαντικά νομοθετικά κείμενα που λειτουργούν παράλληλα και ονομάζονται από κοινού «δέσμη μέτρων για τους διακινητές», και τα εν λόγω νομοθετικά κείμενα προσφέρουν ανεπαρκή νομική προστασία στους υπερασπιστές των δικαιωμάτων των μεταναστών. Αυτή η ανεπαρκής προστασία οφείλεται συχνά στην ποινικοποίηση των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των μεταναστών σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως για παράδειγμα στην Ελλάδα (βλ. κεφάλαιο 6.1.2). Επιπλέον, υπάρχουν πολύ περισσότερες δημοσιεύσεις της ΕΕ που είναι αφιερωμένες στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες (όπως οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων) από ό,τι αυτές που είναι αφιερωμένες στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίοι έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση εντός της ΕΕ, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι μπορεί να είναι πιο δύσκολο να βρει υποστήριξη από την ΕΕ εάν ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι πολίτης της ΕΕ ή διαμένει σε αυτήν (βλ. κεφάλαιο 4.2.3).

Οι διαθέσιμοι μηχανισμοί προστασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και επεξηγήσεις του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου γύρω από το ζήτημα της ποινικοποίησης, περιγράφονται λεπτομερέστερα σε αυτό το κεφάλαιο.

²²⁷ Για παράδειγμα: Καναδάς, Νορβηγία, Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένο Βασίλειο και Ελβετία.

²²⁸ Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/primacy-of-eu-law-precedence-supremacy.html>

²²⁹ Ιστότοπος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βραβείο Ζαχάρωφ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/en/home>

4.1.1. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (δηλαδή οι πολίτες ενός κράτους μέλους της ΕΕ) απολαμβάνουν ορισμένα δικαιώματα και ελευθερίες που απορρέουν από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος έχει **το ίδιο νομικό καθεστώς με τις Συνθήκες της ΕΕ**, πράγμα που σημαίνει ότι αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα νομικά κείμενα του δικαίου της ΕΕ και πρέπει να ακολουθείται από όλα τα κράτη μέλη.²³⁰ Τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι εγγυήσεις που περιέχονται στον Χάρτη διαμορφώνουν το σύνολο του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να τα γνωρίζουμε. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και υπάρχει δυνατότητα επίκλησής τους σε εθνικό δικαστήριο όταν ένα κράτος μέλος παραβιάζει ένα από αυτά τα δικαιώματα **κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ**.²³¹ Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται τα δικαιώματα αυτά κατά τη μεταφορά του δικαίου της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία και μπορούν να προσαχθούν στη δικαιοσύνη βάσει του Χάρτη, εάν δεν το πράξουν. Υπάρχουν πολλά θεμελιώδη δικαιώματα που περιγράφονται στον Χάρτη και τα οποία θα πρέπει να έχουν κατά νου οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων εάν αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση, ιδίως επειδή ένας από τους κυριότερους λόγους ποινικοποίησης σε χώρες όπως η Ελλάδα είναι η εφαρμογή από τα κράτη μέλη διατάξεων του δικαίου της ΕΕ, όπως η δέσμη μέτρων για τους διακινητές, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να γίνει επίκληση των δικαιωμάτων του Χάρτη στο δικαστήριο κατά τέτοιου είδους προσπαθειών ποινικοποίησης (βλ. κεφάλαια 4.1.2 και 6.1.2). Ωστόσο, εάν τα δικαιώματα κάποιου βάσει του Χάρτη παραβιάζονται από ένα κράτος μέλος χωρίς να εφαρμόζεται το δίκαιο της ΕΕ, θα πρέπει να προσφύγει στα εθνικά δικαστήρια βάσει του συντάγματος ή της εθνικής νομοθεσίας του εν λόγω κράτους.²³²

Παρακάτω αναφέρονται τα δικαιώματα που είναι πιο σημαντικά στο πλαίσιο της ποινικοποίησης. Είναι σημαντικό να έχετε κατά νου ότι, ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται στην Ένωση, οποιοσδήποτε ζει, διαμένει ή μετακινείται στην ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των

ανθρώπων σε κίνηση χωρίς επίσημα έγγραφα) δικαιούνται αυτά τα δικαιώματα και πολλά άλλα.

▶ «**Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια** είναι απαραβίαστη» και πρέπει να προστατεύεται». (Άρθρο 1)

▶ «Όλοι έχουν **δικαίωμα στη ζωή**» και κανείς δεν μπορεί να εκτελεστεί ή να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου». (Άρθρο 2)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της **σωματικής και διανοητικής του ακεραιότητας**». (Άρθρο 3)

▶ Απαγορεύονται τα «**βασανιστήρια και η απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή ποινή**». (Άρθρο 4)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην **ελευθερία και την ασφάλεια**». (Άρθρο 6)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει **δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής**, της κατοικίας και των επικοινωνιών του». (Άρθρο 7)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει **δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα** που το αφορούν» και η επεξεργασία των δεδομένων αυτών πρέπει να γίνεται με νομίμως είτε με τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου είτε για θεμιτό λόγο που προβλέπεται από τον νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγόμενα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους. (Άρθρο 8)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει **δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας**», καθώς και δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης σύμφωνα με τους εθνικούς νόμους που διέπουν αυτό το δικαίωμα. (Άρθρο 10)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει **δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης**», το οποίο περιλαμβάνει την «ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων». Είναι επίσης σεβαστές η ελευθερία και η πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης. (Άρθρο 11)

▶ «Κάθε πρόσωπο έχει **δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς** και στην **ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι** σε όλα τα επίπεδα». Αυτό αφορά, ιδίως, τον πολιτικό τομέα και και τους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, καθώς και τον συνδικαλιστικό τομέα. (Άρθρο 12)

▶ «Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων **αγαθών** του, να τα χρησιμοποιεί,

230 Ευρωπαϊκή Ένωση. 2009. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

231 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πότε εφαρμόζεται ο Χάρτης; Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/when-does-charter-apply_en#:~:text=For%20example%2C%20the%20Charter%20applies,apply%20an%20EU%20regulation%20directly

232 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πώς να αναφέρετε μια παραβίαση των δικαιωμάτων σας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/how-report-breach-your-rights_en#:~:text=If%20you%20feel%20that%20your,a%20specialised%20human%20rights%20body

να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί». Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, εκτός εάν η στέρηση αυτή είναι **νόμιμη** και προς το **δημόσιο συμφέρον**, και ο ιδιοκτήτης θα πρέπει να αποζημιωθεί για την απώλειά του εάν στερηθεί την ιδιοκτησία του. (Άρθρο 17)

▶ Καθένας έχει το **δικαίωμα ασύλου** τηρουμένων των κανόνων της σύμβασης της Γενεύης του 1951 και των Συνθηκών της ΕΕ. (Άρθρο 18)

▶ «Απαγορεύονται οι **ομαδικές απελάσεις**. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί σε κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή ποινή». (Άρθρο 19)

▶ «Όλοι οι άνθρωποι είναι **ίσοι έναντι του νόμου**». (Άρθρο 20)

▶ Καθένας έχει το **δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση**, δηλαδή κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα «στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεων του από τα θεσμικά όργανα, τους φορείς, τις υπηρεσίες και τους οργανισμούς της Ένωσης». (Άρθρο 41)

▶ Κάθε πρόσωπο (συμπεριλαμβανομένων των νομικών προσώπων) που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος έχει **δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα** των οργάνων της Ένωσης, ανεξαρτήτως υποθέματος. (Άρθρο 42)

▶ Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να **προσφεύγει** στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή **σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης** στο πλαίσιο της δράσης οποιουδήποτε οργάνου ή οργανισμού της ΕΕ (με εξαίρεση το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης). (Άρθρο 43)

▶ Κάθε πρόσωπο (συμπεριλαμβανομένων των νομικών προσώπων) που κατοικεί σε ένα κράτος μέλος ή έχει καταστατική έδρα σε αυτό «έχει **δικαίωμα αναφοράς**» (αποστέλλοντας αίτημα ή καταγγελία σχετικά με ζήτημα που αφορά το δίκαιο της ΕΕ) προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (Άρθρο 44)

▶ Κάθε άτομο έχει «**δικαίωμα πραγματικής προσφυγής** και αμερόληπτου δικαστηρίου». Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια εκδίκαση της υπόθεσής του εντός εύλογης προθεσμίας ενώπιον αμερόληπτου και ανεξάρτητου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, καθώς και την εγγυημένη παροχή δικαστικής αρωγής εάν δεν διαθέτει επαρκείς πόρους. (Άρθρο 47)

▶ Κάθε κατηγορούμενος για αδίκημα έχει το **δικαίωμα «να τεκμαίρεται ότι είναι αθώος** μέχρις αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο», καθώς και το δικαίωμα υπεράσπισης, το οποίο εγγυάται ο Χάρτης. (Άρθρο 48)

▶ Κάθε πρόσωπο έχει το **δικαίωμα να μην κριθεί αναδρομικά ένοχο** για ποινικό αδίκημα που δεν αποτελούσε αδίκημα κατά τη στιγμή της τέλεσής του, και αν κατά την τέλεση του αδικήματος ίσχυε ελαφρύτερη ποινή, θα εφαρμόζεται η ποινή αυτή. Κάθε πρόσωπο

που διαπράττει ποινικό αδίκημα έχει επίσης το δικαίωμα να υποστεί **ποινή ανάλογη προς το αδίκημα που διέπραξε**. (Άρθρο 49)

▶ Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να μην **δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές** για αδίκημα για το οποίο έχει «ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης σύμφωνα με τον νόμο». (Άρθρο 50)

▶ Οι **περιορισμοί των δικαιωμάτων που προβλέπονται** από τον Χάρτη πρέπει να είναι νόμιμοι και να σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Επιπλέον, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να είναι **αναλογικοί** και μπορούν να επιβάλλονται μόνο εάν είναι «αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά στους στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζονται από την Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων». (Άρθρο 52)

▶ Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν περιορίζει ούτε θίγει τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται σε άλλα πεδία εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένων άλλων διεθνών συμβάσεων. (Άρθρο 53)

4.1.2. Η δέσμη μέτρων για τους διακινητές

«Δέσμη μέτρων για τους διακινητές» είναι η ονομασία που δόθηκε στις δύο νομοθετικές πράξεις που καθορίζουν από κοινού τη νομική θέση της ΕΕ σχετικά με την παράνομη διακίνηση μεταναστών. Η δέσμη μέτρων για τους διακινητές αποτελεί τα ελάχιστα πρότυπα βάσει των οποίων τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να νομοθετούν στον τομέα αυτό, και τα δύο αυτά έγγραφα ερμηνεύονται διαφορετικά από αυτά, με αποτέλεσμα να έχει αυξηθεί η ποινικοποίηση των ατόμων και των οργανώσεων που παρέχουν ανθρωπιστική υποστήριξη σε ανθρώπους σε κίνηση σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ. Αυτή η αύξηση της ποινικοποίησης είναι αποτέλεσμα της επιεικειας που δόθηκε στα κράτη μέλη με τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές. Υπάρχουν πολλά βασικές ενότητες της δέσμης μέτρων για τους διακινητές που, λόγω της ασάφειας τους, επιτρέπουν στα κράτη μέλη να θεσπίσουν αυστηρή νομοθεσία κατά της παράνομης διακίνησης, η οποία δεν διασφαλίζει ότι οι εργαζόμενοι στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας προστατεύονται από την ποινικοποίηση ως παράνομοι διακινητές. Συχνά, μπορεί να προκύψει νομοθεσία που δεν προστατεύει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα αυτό ως αποτέλεσμα της πολιτικής ατμόσφαιρας που επικρατεί στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Εάν οι νομοθέτες είναι αντίθετοι με τη μετανάστευση και τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ασχολούνται με τους ανθρώπους σε κίνηση, η δέσμη μέτρων για τους διακινητές τους παρέχει την ελευθερία να νομοθετούν χωρίς εγγυήσεις για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα την ποινικοποίησή τους. Αυτό δημιουργεί ένα αβέβαιο περιβάλλον για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων

δικαιωμάτων, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλα μέλη της κοινωνίας των πολιτών σε πολλές χώρες της ΕΕ, καθώς φοβούνται ότι θα ποινικοποιηθούν επειδή ασκούν το έργο τους. Η δέσμη μέτρων για τους διακινητές αποτελείται από τις εξής πράξεις:

► την **Οδηγία 2002/90/ΕΚ** της 28ης Νοεμβρίου 2002 για τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής. Η οδηγία αυτή αποσκοπεί στον ορισμό των αδικημάτων της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής των ανθρώπων σε κίνηση.²³³

► **Απόφαση-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ** – η απόφαση αυτή εκδόθηκε μαζί με την ανωτέρω οδηγία και καθορίζει τις ελάχιστες κυρώσεις για τα εγκλήματα που προβλέπονται στην οδηγία 2002/90/ΕΚ.²³⁴

Το άρθρο 1 της οδηγίας 2002/90/ΕΚ περιγράφει το αδίκημα της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Υπάρχουν αρκετές βασικές διαφορές μεταξύ της εν λόγω οδηγίας και του αντίστοιχου Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα νομικό πλαίσιο χωρίς επαρκείς εγγυήσεις για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το άρθρο 1 παράγραφος 1 της οδηγίας 2002/90/ΕΚ απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ενδεδειγμένες κυρώσεις:

«α) **κατά παντός**, όστις εκ προθέσεως βοηθά πρόσωπο, το οποίο δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους, προκειμένου **να εισέλθει ή να διέλθει** από το έδαφος κράτους μέλους, **κατά παράβαση της νομοθεσίας του εν λόγω κράτους** σχετικά με την είσοδο ή τη διέλευση των υπηκόων τρίτων χωρών,

β) κατά παντός, όστις, για **κερδοσκοπικούς λόγους**, εκ προθέσεως βοηθά πρόσωπο, το οποίο δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους, προκειμένου να διαμείνει στο έδαφος κράτους μέλους, κατά παράβαση της νομοθεσίας του εν λόγω κράτους σχετικά με τη διαμονή των υπηκόων τρίτων χωρών».

Ειδικότερα, η πρόθεση απόκτησης οικονομικού οφέλους αποτελεί προϋπόθεση μόνο για το αδίκημα της υποβοήθησης της παράνομης διαμονής σε κράτος μέλος της ΕΕ, ενώ δεν αποτελεί προϋπόθεση για το αδίκημα της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου ή

διέλευσης. Αυτό σημαίνει ότι ένα πρόσωπο που παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια χωρίς να επιδιώκει οικονομικό όφελος σε ανθρώπους σε κίνηση και εισέρχονται στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί νομικά να θεωρηθεί «παράνομος διακινητής» σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία και να τιμωρηθεί ως τέτοιος. Το άρθρο 1 παράγραφος 2 προβλέπει μια προαιρετική εγγύηση που μπορεί να ενσωματώσει ένα κράτος μέλος για να προστατεύσει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ποινικοποίηση ως παράνομων διακινητών βάσει της εν λόγω νομοθεσίας. Επτά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν εφαρμόσει τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές με εξαίρεση για ανθρωπιστικές περιπτώσεις – πρόκειται για το Βέλγιο, την Ισπανία, την Ιταλία, την Ελλάδα (αλλά μόνο στην περίπτωση επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα), τη Φινλανδία, τη Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο (πριν από την αποχώρησή του από την ΕΕ).²³⁵ Το άρθρο 1 παράγραφος 2 ορίζει:

«Τα κράτη μέλη **δύνανται** να αποφασίσουν τη μη επιβολή κυρώσεων για τη συμπεριφορά που ορίζεται στην παράγραφο 1 στοιχείο α), εφαρμόζοντας την εθνική τους νομοθεσία και πρακτική, **εφόσον η συμπεριφορά αυτή αποσκοπεί στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στο συγκεκριμένο πρόσωπο**».

Η ενότητα αυτή αναγνωρίζει φαινομενικά την αδυναμία του άρθρου 1 παράγραφος 1 και επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβούν σε εξαιρέσεις προκειμένου να προστατεύσουν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ποινικοποίηση βάσει της εν λόγω οδηγίας, αλλά δεν **απαιτεί** να γίνει μια τέτοια εξαίρεση, σε αντίθεση με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θάλασσας και αέρος (βλ. κεφάλαιο 2.1.4). Σύμφωνα με τον ορισμό της παράνομης διακίνησης που παρέχεται στο εν λόγω πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών, για να θεωρηθεί κάποιος παράνομος διακινητής πρέπει να επιδιώκει να εξασφαλίσει οικονομικό όφελος διευκολύνοντας την παράνομη είσοδο ανθρώπων σε κίνηση. Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος δημοσίευσε νομοθετικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το εν λόγω Πρωτόκολλο, οι οποίες επιβεβαιώνουν ότι

233 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2002. Οδηγία 2002/90/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 για τον ορισμό της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής.
Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/90/oj>

234 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2002. 2002/946/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου για την πρόληψη της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής.
Διατίθεται στη διεύθυνση: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/946/oj

235 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2017. Refit Evaluation of the EU legal framework against facilitation of unauthorised entry, transit and residence: the Facilitators Package. Σελίδα 15.
Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2017\)117&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2017)117&lang=en)

η πρόθεση συμπερίληψης της πρόθεσης απόκτησης οικονομικού οφέλους στον ορισμό του παράνομου διακινητή ήταν να διασφαλιστεί ότι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν θα μπορούσαν να τιμωρηθούν βάσει του Πρωτοκόλλου για την εθελοντική τους εργασία.²³⁶

Δεδομένου ότι η οδηγία της ΕΕ δεν προβλέπει νομική απαίτηση τα κράτη μέλη να εξαιρούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ποινικοποίηση για τη διευκόλυνση της παράνομης διέλευσης και εισόδου, εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει εάν θα προστατεύει νομικά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις προσπάθειες ποινικοποίησης κατά τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, οι οδηγίες της ΕΕ αφήνουν το περιθώριο στο κράτος μέλος να θεσπίσει περισσότερη νομοθεσία στον τομέα αυτό μόλις η οδηγία ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι η νομοθεσία στον τομέα της παράνομης διακίνησης μεταναστών μπορεί να διαφέρει σημαντικά ανάλογα με το κράτος μέλος, ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη (όπως η Ελλάδα) η εθνική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει εξαίρεση όπως αυτή του άρθρου 1 παράγραφος 2 της οδηγίας, γεγονός το οποίο καθιστά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων ευάλωτους στο να ποινικοποιηθούν ως παράνομοι διακινητές, ενώ εξακολουθεί να συνάδει νομικά με τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές.

Πολλοί υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν ταχθεί κατά της δέσμης μέτρων για τους διακινητές για τους λόγους που περιγράφονται ανωτέρω, και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει λάβει υπόψη της την κριτική αυτή. Το 2017 η Επιτροπή προέβη σε αξιολόγηση της δέσμης μέτρων για τους διακινητές, στην οποία αναγνώρισε τις επικίνδυνες αδυναμίες της νομοθεσίας, αλλά τελικά κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν απαραίτητη εκείνη τη στιγμή αναθεώρηση της νομοθεσίας.²³⁷ Αντί να αλλάξει τον ίδιο τον νόμο, η ΕΕ άρχισε να δημιουργεί πολιτικές που επικεντρώνονται στο να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν

καλύτερα τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές στο εθνικό τους δίκαιο, όπως το ψήφισμα σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη, ώστε να αποτραπεί η ποινικοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας.²³⁸ Ωστόσο, το 2018 διεξήχθη μελέτη για τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές, η οποία ανατέθηκε από το Τμήμα Πολιτικής για τα Δικαιώματα των Πολιτών και τις Συνταγματικές Υποθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και διαπιστώθηκε για πρώτη φορά σε μελέτη που εγκρίθηκε από την ΕΕ ότι η δέσμη μέτρων για τους διακινητές είναι ένας «κακός νόμος» και πρέπει να αναθεωρηθεί.²³⁹ Η μελέτη αυτή, η οποία επικαιροποίησε προηγούμενες μελέτες που είχαν ανατεθεί από το Κοινοβούλιο, καταδεικνύει την αλλαγή της γνώμης της ΕΕ σχετικά με τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές, στην οποία συνέβαλαν υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακαδημαϊκοί που κατέγραψαν τις ιστορίες τους και συνηγόρησαν υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ευρήματα της μελέτης του 2018 ενδεχομένως υποδεικνύουν ότι στο μέλλον μπορεί να υπάρξει νομική αναθεώρηση, οπότε οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να συνεχίσουν να υποστηρίζουν τη νομική αναθεώρηση της δέσμης μέτρων για τους διακινητές, αποστέλλοντας επιστολές σε αξιωματούχους της ΕΕ, καταγράφοντας και (όπου είναι δυνατόν) δημοσιεύοντας τις ιστορίες ποινικοποίησής τους ως αποτέλεσμα της δέσμης μέτρων για τους διακινητές, καθώς και υποβάλλοντας αίτηση στην ΕΕ να αλλάξει τη νομοθεσία αυτή.²⁴⁰

4.1.3. Η προτεινόμενη οδηγία για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις SLAPP

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως (βλ. Εισαγωγή), SLAPP σημαίνει Strategic Lawsuits Against Public Participation (στρατηγικές νομικές αγωγές ενάντια στη συμμετοχή του κοινού) και αναφέρεται σε αγωγές που είναι αβάσιμες ως προς τη φύση τους, αλλά

²³⁶ Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος 2020. Νομοθετικός οδηγός για τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα πρωτόκολλά της. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/legislative-guide.html>

²³⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2017. Refit Evaluation of the EU legal framework against facilitation of unauthorised entry, transit and residence: the Facilitators Package. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD\(2017\)117&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2017)117&lang=en)

²³⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2020. Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τον ορισμό και την πρόληψη της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής 2020/C 323/01. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52020XC1001\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52020XC1001(01))

²³⁹ Τμήμα Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αρμόδιο για τα δικαιώματα των πολιτών και τις συνταγματικές υποθέσεις. 2018. Fit for Purpose? The Facilitation Directive and the criminalisation of humanitarian assistance to irregular migrants: 2018 update. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/608838/IPOL_STU\(2018\)608838_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/608838/IPOL_STU(2018)608838_EN.pdf)

²⁴⁰ Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Υποβάλετε αναφορά στην ΕΕ. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://commission.europa.eu/about-european-commission/get-involved/petition-eu_el

στρέφονται κατά των συμμετεχόντων στο δημόσιο (δηλαδή των ανθρώπων που εργάζονται προς το συμφέρον του κοινού, ιδίως των δημοσιογράφων και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων), συχνά με βάση αναληθείς ισχυρισμούς και με κίνητρο την πολιτική βούληση να παρεμποδιστεί το έργο των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού με την επιβολή νομικών εξόδων και την πρόκληση άλλων δυσκολιών. Οι SLAPP είναι μια συνηθισμένη μορφή ποινικοποίησης που αντιμετωπίζουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ, καθώς η άσκηση δίωξης κατά υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή οργάνωσης υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να παρεμποδιστεί το έργο τους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, ανεξάρτητα από το αν η υπόθεση είναι επιτυχής, η προετοιμασία αξιόπιστης νομικής υπεράσπισης απαιτεί χρόνο και χρήμα, πράγμα που σημαίνει ότι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προσπαθούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους κατά των SLAPP συχνά δεν μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως ή καθόλου τις δυνατότητές τους για να το κάνουν αυτό. Αυτή η αδυναμία να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους μπορεί να επιφέρει πιο μακροπρόθεσμες δυσκολίες στο έργο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι οργανώσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων να μην μπορούν να συνεχίσουν το έργο τους. Επιπλέον, οι διάδικοι σε τέτοιες υποθέσεις κατά των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων συχνά υποστηρίζονται από κρατικά κονδύλια, πράγμα που σημαίνει ότι οι πόροι και η επιρροή τους είναι πολύ μεγαλύτερες από εκείνες των στοχοποιημένων υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γεγονός το οποίο προκαλεί ανισορροπία ισχύος καθ' όλη τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας.

Παρόλο που δεν υπάρχει επί του παρόντος νομοθεσία της ΕΕ που να αποσκοπεί ειδικά στην προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ποινικοποίηση στην ΕΕ, η Επιτροπή JURI της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. κεφάλαιο 4.2.6) πρότεινε νωρίτερα φέτος μια οδηγία της ΕΕ με στόχο την προστασία των δημοσιογράφων και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις SLAPP. Η προτεινόμενη οδηγία θα εισαγάγει τις ακόλουθες εγγυήσεις για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους δημοσιογράφους που αποτελούν στόχο των SLAPP:

► Σε υποθέσεις SLAPP που δεν έχουν πραγματική νομική βάση και οι οποίες ενέχουν **διασυνοριακό στοιχείο** (δηλαδή ένα άτομο από ένα κράτος μέλος διώκεται σε άλλο κράτος μέλος), οι δικαστές θα έχουν την εξουσία να απορρίπτουν πρόωρα τις υποθέσεις αυτές, εάν ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλει αίτηση πρόωρης απόρριψης.

► Εάν η υπόθεση απορριφθεί, ο διάδικος που απήγγειλε τις κατηγορίες θα πρέπει να καταβάλει όλα τα διαδικαστικά έξοδα (έξοδα των δικηγόρων κ.λπ.) της υπόθεσης και/ή χρηματική αποζημίωση, εάν επιδικαστεί στον υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

► Ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αποτελεί στόχο της υπόθεσης μπορεί στη συνέχεια να λάβει αποζημίωση.

► Το δικαστήριο θα μπορεί επίσης να επιβάλλει πρόστιμα ή άλλες κυρώσεις στον διάδικο που προσέφυγε στο δικαστήριο, για να αποθαρρύνει μελλοντικές περιπτώσεις SLAPP.²⁴¹

Αυτή η προτεινόμενη οδηγία αποδεικνύει ότι πολλοί ευρωβουλευτές γνωρίζουν και τάσσονται υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται ποινικοποίηση με αυτόν τον τρόπο, και πολλά από τα μέλη της επιτροπής JURI υποστηρίζουν αρκετά ένθερμα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρίσκονται αντιμέτωποι με SLAPP.²⁴² Ενώ η προτεινόμενη οδηγία θα ήταν σίγουρα χρήσιμη για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους δημοσιογράφους που είναι θύματα SLAPP, έχει πολλά σημαντικά μειονεκτήματα. Το πιο σημαντικό είναι ότι η προτεινόμενη οδηγία εφαρμόζεται συγκεκριμένα μόνο σε περιπτώσεις όπου υπάρχει **διασυνοριακό στοιχείο**. Αυτό αποκλείει αμέσως πολλές περιπτώσεις SLAPP από τις παραμέτρους της παρούσας οδηγίας, καθώς δεν λαμβάνει υπόψη τις περιπτώσεις στις οποίες οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι δημοσιογράφοι στοχοποιούνται από SLAPP στη χώρα διαμονής/εγκατάστασής τους. Εάν η οδηγία τεθεί σε ισχύ με την παρούσα μορφή της, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι δημοσιογράφοι θα στερούνταν εγγυήσεων, εκτός εάν στοχοποιούνταν από SLAPP σε κάποια άλλη χώρα. Επιπλέον, η οδηγία αυτή, αν ψηφιστεί, δεν θα τεθεί σε ισχύ για χρόνια. Η οδηγία έχει μέχρι στιγμής προταθεί μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έχει εξεταστεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και δεν έχει ακόμη περάσει από πολλά άλλα

²⁴¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2022. Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές νομικές αγωγές ενάντια στη συμμετοχή του κοινού»). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0177>

²⁴² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. Οι ευρωβουλευτές επιθυμούν την προστασία των μέσων ενημέρωσης, των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών από καταχρηστικές αγωγές. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20211006IPR14311/meps-want-protection-for-media-ngos-and-civil-society-from-abusive-lawsuits>

στάδια της νομοθετικής διαδικασίας.²⁴³ Δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι η εν λόγω οδηγία θα εγκριθεί από την ΕΕ και, αν εγκριθεί, θα χρειαστούν αρκετά χρόνια μέχρι να τεθεί σε ισχύ, οπότε τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν την οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία, με αποτέλεσμα να χρειαστεί περισσότερος χρόνος.

Η προτεινόμενη οδηγία δεν παρέχει ευρεία προστασία σε όλους τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους δημοσιογράφους στην ΕΕ στην παρούσα μορφή της και δεν μπορούν να την επικαλεστούν ακόμη οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, κάθε προσπάθεια της ΕΕ να νομοθετήσει για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων αξίζει την προσοχή των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοσιογράφων και των συνηγόρων. Ενώ η νομοθεσία είναι προς το παρόν ελλιπής, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εξέλιξή της, υποστηρίζοντας την επαρκή προστασία στις μελλοντικές αναθεωρημένες εκδόσεις, επικοινωνώντας με τα μέλη της επιτροπής JURI και γνωστοποιώντας τους τις ιστορίες ποινικοποίησής τους, περιγράφοντας τη νομική προστασία που χρειάζονται.²⁴⁴ Άλλες μορφές συνηγορίας στη διεθνή σκηνή θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επισήμανση των ανεπαρειών της τρέχουσας μορφής της νομοθεσίας στους ευρωβουλευτές (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο συνηγορίας ενώπιον των ευρωβουλευτών ή των επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βλ. κεφάλαιο 4.2.6).

Ένας τρόπος συνηγορίας είναι ο Συνασπισμός κατά των SLAPP στην Ευρώπη (CASE). Ο CASE είναι ένας συνασπισμός ευρωπαϊκών ΜΚΟ που έχει ως στόχο την καταπολέμηση των SLAPP υιοθετώντας μια τριπλή προσέγγιση.

Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τα εξής:

- ▶ Εντοπισμό και αποκάλυψη όσων χρησιμοποιούν τις SLAPP.
- ▶ Παροχή πόρων στους στόχους των SLAPP, φέρνοντάς τους σε επαφή με δικηγόρους, ΜΚΟ,

οργανώσεις συνηγορίας και, ενίοτε, έκτακτη χρηματοδότηση.

▶ Υποστήριξη της μεταρρύθμισης της νομοθεσίας για την καλύτερη προστασία των στόχων των SLAPP.²⁴⁵

Ο CASE προσφέρει επίσης στα θύματα SLAPP την ευκαιρία να αναφέρουν και να καταγράψουν τις υποθέσεις τους, προκειμένου να δημιουργηθεί μια πληρέστερη καταγεγραμμένη συλλογή SLAPP που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε εκστρατείες συνηγορίας. Ο CASE αποτελεί μια χρήσιμη πηγή συνεργασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι θύματα SLAPP, καθώς ασχολείται αποκλειστικά με το να ενισχύει τις φωνές των θυμάτων SLAPP και να διασφαλίζει ότι οι υπεύθυνοι θα αποκαλυφθούν, καθώς και να ασκεί δημόσια πίεση στους Ευρωπαίους νομοθέτες για τη δημιουργία επαρκών εγγυήσεων για τα θύματα των SLAPP. Για να επικοινωνήσετε και να συνεργαστείτε με τον CASE, μπορείτε να επισκεφθείτε τον ιστότοπό του στη διεύθυνση [https:// www.the-case.eu/contact-us](https://www.the-case.eu/contact-us).

4.1.4. Κανονισμός της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων

Ορισμένες μορφές ποινικοποίησης συνιστούν παραβιάσεις της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων.²⁴⁶ Δεδομένου ότι οι εθνικές διατάξεις για την προστασία των δεδομένων στα κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύονται από τη νομοθεσία της ΕΕ, τα πιο σημαντικά δικαιώματα για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα της προστασίας των δεδομένων, τα οποία θα παρουσιάσουμε εδώ, κατοχυρώνονται στον κανονισμό της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων.

Ο πιο σχετικός κανονισμός για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ο **Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων**. Ο επίσημος τίτλος του είναι *Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών*.²⁴⁷ Νομοθετεί κάθε

²⁴³ Υπηρεσία Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. 2022. Στρατηγικές νομικές αγωγές ενάντια στη συμμετοχή του κοινού (SLAPP) [Νομοθεσία της ΕΕ σε εξέλιξη]. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://epthinktank.eu/2022/10/03/strategic-lawsuits-against-public-participation-slapps-eu-legislation-in-progress/>

²⁴⁴ Ο κατάλογος των μελών της επιτροπής JURI και τα στοιχεία επικοινωνίας τους βρίσκονται εδώ: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/home/members>

²⁴⁵ Δικτυακός τόπος του Συνασπισμού κατά των SLAPP στην Ευρώπη. Άνευ ημερομηνίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.the-case.eu/>

²⁴⁶ Τέτοιες μορφές μπορεί να είναι, για παράδειγμα, η παρακολούθηση ή ο έλεγχος των τηλεφώνων των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

²⁴⁷ Για το πλήρες νομικό κείμενο, βλ: Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της

ενέργεια που γίνεται με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα οποιουδήποτε προσώπου στην ΕΕ, η οποία αναλαμβάνεται από οποιοδήποτε άτομο, οργανισμό ή εταιρεία.²⁴⁸ Λόγω της μορφής του ως κανονισμού, είναι νομικά δεσμευτικός, άρα εκτελεστός και με συγκεκριμένες υποχρεώσεις λογοδοσίας, και εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και σε όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.²⁴⁹

Στο πλαίσιο της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το πιο σχετικό μέρος του κανονισμού είναι από το κεφάλαιο III και εξής, όπου καθορίζονται τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων (εννοώντας, ως προς το θέμα αυτό, το άτομο του οποίου τα δεδομένα συλλέγονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία). Τα πιο σημαντικά είναι τα ακόλουθα άρθρα του παρόντος κεφαλαίου:²⁵⁰

▶ Το άρθρο 12(1): **Δικαίωμα ενημέρωσης** σχετικά με τα δεδομένα που συλλέγονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία, καθώς και για την κατάρτιση προφίλ, «σε συνοπτική, διαφανή, κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, χρησιμοποιώντας σαφή και απλή διατύπωση», σε γραπτή μορφή.

▶ Το άρθρο 13: **Δικαίωμα ενημέρωσης** σε περιπτώσεις συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.²⁵¹

▶ Το άρθρο 15: **Δικαίωμα πρόσβασης** σε επεξεργασμένα προσωπικά δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με αυτά.

▶ Το άρθρο 16: **Δικαίωμα διόρθωσης** των προσωπικών δεδομένων, σε περίπτωση που αποκαλυφθεί ότι οι πληροφορίες που έχουν καταγραφεί είναι ανακριβείς ή έχουν αλλάξει, καθώς και **δικαίωμα συμπλήρωσης** ελλιπών δεδομένων.

▶ Το άρθρο 17: **Δικαίωμα διαγραφής** («δικαίωμα στη λήθη»)²⁵²

▶ Το άρθρο 18: **Δικαίωμα περιορισμού της επεξεργασίας**.

▶ Το άρθρο 21: **Δικαίωμα εναντίωσης** στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

▶ Το άρθρο 22: **Δικαίωμα του ατόμου να μην υπόκειται σε απόφαση που βασίζεται αποκλειστικά σε αυτοματοποιημένη ατομική λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ**.

▶ Το άρθρο 23: Ρυθμίζει τους **περιορισμούς αυτών των δικαιωμάτων**: ωστόσο, μόνο εάν «ο περιορισμός αυτός σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση».

Επιπλέον, είναι σημαντικά τα ακόλουθα άρθρα:

▶ Το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α): Επιτρέπει την επεξεργασία δεδομένων μόνο με τη **συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων**. Προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις, π.χ. η αναγκαιότητα για την εκτέλεση σύμβασης (άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) για την προστασία «ζωτικών συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου» [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο δ)] ή δημόσιο συμφέρον [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε)].

▶ Το άρθρο 9: Περιορίζει αυστηρά την **επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**: δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ειδικής κατηγορίας είναι «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό τη μοναδική ταυτοποίηση φυσικού προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή ή τον γενετήσιο προσανατολισμό φυσικού προσώπου».

▶ Το άρθρο 10: «Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν **ποινικές καταδίκες και αδικήματα ή σχετικά μέτρα ασφαλείας**²⁵³ [...]»

27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

248 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Τι διέπει ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ); Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/what-does-general-data-protection-regulation-gdpr-govern_en

249 Ευρωπαϊκή Ένωση. Άνευ ημερομηνίας Τύποι νομοθεσίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_en

250 Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

251 Για λεπτομέρειες σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται, ανατρέξτε στο αρχικό νομικό κείμενο.

252 Για λεπτομέρειες σχετικά με τους όρους διαγραφής, ανατρέξτε στο πρωτότυπο νομικό κείμενο.

253 Οι έρευνες και η ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνδέονται συχνά με ισχυρισμούς για

διενεργείται μόνο **υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής** ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή κράτους μέλους που προβλέπει **επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων**. Πλήρες ποινικό μητρώο τηρείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής».

▶ Η **διαβίβαση δεδομένων σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό** ρυθμίζεται από το άρθρο 44.

▶ Το άρθρο 77: **Δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή**.

Το άρθρο 79: **Δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής κατά υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, χρησιμοποιούνται τακτικά ορισμένοι βασικοί όροι για την εξήγηση των δικαιωμάτων και της νομοθεσίας (βλ. επίσης, κεφάλαιο 5.3.3. και κεφάλαιο 6.3.1.). Ως εκ τούτου, θα εξηγήσουμε εδώ τους πιο σημαντικούς.²⁵⁴

Ως **επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα** νοείται κάθε πράξη που πραγματοποιείται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή». Σε αυτές περιλαμβάνονται αυτοματοποιημένες ή μη αυτοματοποιημένες πράξεις (άρθρο 4 παράγραφος 2).

Ο **υπεύθυνος επεξεργασίας** δεδομένων είναι το πρόσωπο ή ο κυβερνητικός ή μη κυβερνητικός φορέας που αποφασίζει για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 4 παράγραφος 7).

Ο **εκτελών την επεξεργασία δεδομένων** είναι το πρόσωπο ή ο κυβερνητικός ή μη κυβερνητικός φορέας που επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα του υπευθύνου επεξεργασίας (άρθρο 4 παράγραφος 8).

4.2. Μηχανισμοί

Εντός της ΕΕ, υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συνηγορία υπέρ των δικαιωμάτων τους, ορισμένοι από τους οποίους μπορούν να παρέχουν προστασία εντός της επικράτειας της ΕΕ, ενώ άλλοι εκτός αυτής.

4.2.1. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως αποστολή του την «προώθηση και προστασία»²⁵⁵ των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον *Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ*. Στο πλαίσιο αυτό, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση των διακρίσεων, την προστασία των δεδομένων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Το έργο του ασκείται κυρίως στο επίπεδο της αυτηγορίας, της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων για την υποστήριξη των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και νομοθέτησης, και της παρακολούθησης της εφαρμογής τους σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.²⁵⁶ Εκτός από τη σύνδεση διαφόρων φορέων που εργάζονται για τα θεμελιώδη δικαιώματα, παρέχει επίσης σε τακτική βάση κατάρτιση, ενημερωτικό υλικό και εκθέσεις.²⁵⁷

Πώς μπορεί ο FRA να υποστηρίξει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Εκτός από τη θεματική του εστίαση στα συστήματα

ποινικά αδικήματα. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ., για παράδειγμα, κεφάλαιο 3.1.4. και κεφάλαιο 7.1.2.

254 Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

255 Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Σχετικά με τον FRA. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/about-fra>

256 Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Σχετικά με τον FRA. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/about-fra>. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Τι κάνουμε. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/about-fra/what-we-do>

257 Για μια επισκόπηση των δημοσιεύσεων του, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Υλικό και πόροι του FRA σχετικά με τον Χάρτη. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/fra-charter-resources>

και τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων,²⁵⁸ εστιάζει επίσης στο άσυλο, τη μετανάστευση και τα σύνορα.²⁵⁹ Εδώ δημοσιεύει ειδήσεις, αναλύσεις και εκθέσεις σε τακτική βάση. Συχνά ζητεί τη συμβολή της κοινωνίας των πολιτών πριν από τη δημοσίευση των εκθέσεων του, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν ένα πολύτιμο εργαλείο συνηγορίας λόγω της ευρείας εμπέλειας και εκτίμησης που τυγχάνουν αυτές οι εκθέσεις, μεταξύ άλλων και σε πολιτικό επίπεδο. Ο FRA παρουσιάζει συχνά τα αποτελέσματα των εκθέσεων του σε εθνικές κυβερνήσεις ή σε συνέδρια και διοργανώνει συναντήσεις και εκπαιδεύσεις με βάση τα τρέχοντα αποτελέσματα της έρευνάς του, είτε με βουλευτές, είτε με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ είτε με άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης.²⁶⁰ Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εκθέσεις του σχετικά με την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών, με έμφαση σε διάφορες χώρες της ΕΕ, καθώς και σχετικά με τη συρρίκνωση του χώρου και των νομοθετικών εξελίξεων που περιορίζουν ή προστατεύουν το έργο των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων,²⁶¹ και των τακτικών ενημερώσεων σχετικά με τις αποστολές έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο και το νομικό τους καθεστώς.²⁶² Ασχολείται επίσης με την αποτελεσματικότητα των εθνικών θεσμικών οργάνων προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοσιεύοντας, για παράδειγμα, εκθέσεις για το έργο και τις δυσκολίες τους, καθώς και το

καθεστώς διαπίστευσης των εθνικών διαμεσολαβητών.²⁶³ Για τον πλήρη κατάλογο των οργανισμών, των δημοσιεύσεων και των διαδικτυακών σεμιναρίων που αφορούν την κοινωνία των πολιτών, βλ.: <https://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society/library>.

Πώς να απευθυνθείτε στον FRA;

Εκτός από το να παρακολουθείτε την παρουσία του στο διαδίκτυο για να είστε ενήμεροι για τις ανησυχίες της κοινωνίας των πολιτών, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον FRA μέσω του εντύπου επικοινωνίας επικοινωνίας στον ιστότοπό του.

Επιπλέον, διαθέτει μια **πλατφόρμα για την κοινωνία των πολιτών και τα θεμελιώδη δικαιώματα**, η οποία αποτελεί, σύμφωνα με τον FRA, τον δίαυλο συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών μέσω της πλατφόρμας. Προσφέρει τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών, μέσω της οποίας οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να παρέχουν στον οργανισμό πληροφορίες για σχετικά θέματα και να παρέχουν στρατηγικές συμβουλές. Επιπλέον, ο οργανισμός προσπαθεί να υποστηρίξει τις οργανώσεις-μέλη της πλατφόρμας με εργαλεία, υλικό και διαδικτυακά σεμινάρια, καθώς και με την αύξηση των επαφών τους.²⁶⁴ Αν και υπάρχουν ορισμένα κριτήρια εγγραφής προκειμένου να καθοριστεί αν ένας οργανισμός είναι επιλέξιμος για την

- 258** Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Support for human rights systems and defenders. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/themes/support-human-rights-systems-and-defenders>
- 259** Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Asylum, migration and borders. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/themes/asylum-migration-and-borders>
- 260** Βλ., για παράδειγμα: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. Τα εθνικά κοινοβούλια και ο ρόλος του Χάρτη της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/news/2022/national-parliaments-and-role-eu-charter-national-law-making>. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. Παρουσίαση ευρημάτων έρευνας για τους Ρομά στην Τσεχία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/news/2022/roma-survey-findings-presented-czechia>. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. Ο διευθυντής του FRA πραγματοποιεί συναντήσεις με την επερχόμενη σουηδική προεδρία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/news/2022/fra-director-holds-meetings-incoming-swedish-presidency>. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. Συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την προστασία των παιδιών μεταναστών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/news/2022/european-parliament-discussion-protecting-migrant-children>.
- 261** Για το 2022, βλ., για παράδειγμα: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. Europe's civil society: still under pressure - 2022 update. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/civic-space-2022-update>
- 262** Για την τελευταία επικαιροποίηση τον Ιούνιο του 2022, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2022. June 2022 Update – Search and Rescue (SAR) operations in the Mediterranean and fundamental rights. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/june-2022-update-ngo-ships-sar-activities>
- 263** Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας National human rights systems and bodies. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/themes/national-human-rights-systems-and-bodies>
- 264** Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας Civil society and the Fundamental Rights Platform. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society>

πλατφόρμα,²⁶⁵ η διαδικασία εγγραφής μπορεί να ξεκινήσει εύκολα μέσω του ερωτηματολογίου που παρέχεται στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://fra.europa.eu/surveys/index.php/546734/lang-en>.

Στοιχεία επικοινωνίας

Ιστότοπος: <https://fra.europa.eu/en>

Έντυπο επικοινωνίας:

<https://fra.europa.eu/en/contact>

4.2.2. Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής

Ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής είναι ένα ανεξάρτητο όργανο που έχει αναλάβει την εποπτεία των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών τους διαδικασιών. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της εντολής του, ο Διαμεσολαβητής εξετάζει ζητήματα φυσικών προσώπων, εταιρειών και οργανισμών που αφορούν κακοδιοίκηση από **όργανα και οργανισμούς της ΕΕ**.²⁶⁶ Θεωρεί μια πράξη ως **κακοδιοίκηση** στις περιπτώσεις όπου ο αντίστοιχος φορέας παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα ή παραβιάζει τον νόμο ή τις αρχές της χρηστής διοίκησης.²⁶⁷ Ως εκ τούτου, κύριο μέλημά του είναι τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ, καθώς και θέματα όπως η διαφάνεια, η δεοντολογία και οι διοικητικές διαδικασίες, αλλά και τα θεμελιώδη δικαιώματα.²⁶⁸ Ο Διαμεσολαβητής λειτουργεί κυρίως με δύο διαφορετικούς τρόπους: είτε διερευνώντας τις καταγγελίες που λαμβάνει είτε εξετάζοντας συστηματικά ζητήματα με δική του πρωτοβουλία.²⁶⁹

Ο Διαμεσολαβητής δεν έχει εντολή να εκδίδει νομικά δεσμευτικές αποφάσεις.²⁷⁰

Εκτός από τις έρευνες που διεξάγονται μετά από καταγγελίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διεξάγονται με δική του πρωτοβουλία, ο Διαμεσολαβητής δημοσιεύει επίσης ειδικές εκθέσεις και διευκολύνει τις δημόσιες διαβουλεύσεις. Ειδικές εκθέσεις μπορούν να δημοσιεύονται βάσει ερευνών που πραγματοποιούνται έπειτα από καταγγελία ατόμου ή οργανισμού, ή με πρωτοβουλία του Διαμεσολαβητή. Στις εκθέσεις αυτές παρουσιάζονται στο κοινό η διαδικασία της έρευνας και τα αποτελέσματά της. Ενώ τα έγγραφα που αναφέρονται στα διάφορα στάδια των ερευνών τους είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο του Διαμεσολαβητή,²⁷¹ η απόφαση να συγκεντρωθούν σε μια έκθεση για να αναλυθεί εκτενέστερα ένα συγκεκριμένο θέμα εναπόκειται στο γραφείο του Διαμεσολαβητή.²⁷² Ξεκινούν δημόσιες διαβουλεύσεις, έτσι ώστε ο Διαμεσολαβητής να είναι σε θέση να κατανοήσει καλύτερα ένα ζήτημα που διερευνά. Οι δημόσιες διαβουλεύσεις είναι ανοικτές σε όλους. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή σε μια δημόσια διαβούλευση μπορεί να αποτελέσει εργαλείο συνηγορίας υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε περιπτώσεις όπου το θέμα που βρίσκεται στο επίκεντρο αφορά την ποινικοποίησή τους.²⁷³ Ωστόσο, κατά τη στιγμή της σύνταξης της παρούσας εργαλειοθήκης, ο Διαμεσολαβητής δεν έχει διεξαγάγει ποτέ δημόσια διαβούλευση σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι προσκλήσεις για δημοσίευση και τα σχετικά έγγραφα αναρτώνται σε τακτική βάση στον ακόλουθο ιστότοπο:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/strategic-issues/public-consultations>. Εδώ θα βρείτε επίσης

- 265** Για τον πλήρη κατάλογο των κριτηρίων, καθώς και για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εγγραφή, βλ: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). Άνευ ημερομηνίας How to register. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society/how-to-register>
- 266** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Emily O'Reilly. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/emily-oreilly>
- 267** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Make a complaint to the European Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>
- 268** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Τι κάνουμε. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/home>
- 269** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Emily O'Reilly. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/emily-oreilly>
- 270** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Make a complaint to the European Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>
- 271** Πληροφορίες σχετικά με όλα τα στάδια των αρχικών ερευνών μπορείτε να βρείτε εδώ: Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. All inquiries. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/all-inquiries>
- 272** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Special reports. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/special-reports> και για ειδικές εκθέσεις κατόπιν στρατηγικών ερευνών: Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Special reports. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/strategic-issues/strategic-inquiries/special-reports>
- 273** Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Public consultations. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/strategic-issues/public-consultations>

οδηγίες για το πώς να συμμετάσχετε σε μια διαβούλευση.

Πώς μπορεί ο Διαμεσολαβητής της ΕΕ να υποστηρίξει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Ο Διαμεσολαβητής μπορεί να υποστηρίξει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατόπιν υποβολής επίσημης καταγγελίας. Η καταγγελία πρέπει να αφορά θεσμικό όργανο της ΕΕ ή να περιλαμβάνει κακοδιαχείριση κονδυλίων της ΕΕ. Όσον αφορά τα κονδύλια της ΕΕ, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να ρωτήσει σχετικά με τη χορήγηση επιχορηγήσεων, την αλληλεπίδραση με τους αναδόχους και τους εταίρους χρηματοδότησης και συγκεκριμένες πτυχές όσον αφορά την εφαρμογή τους.²⁷⁴

– *Στον ιστότοπο του Διαμεσολαβητή δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής δημοσιεύσεις ή έρευνες σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁷⁵ Αυτό, ωστόσο, μπορεί να συνδέεται με τη σχετικά περιορισμένη εντολή του, η οποία επικεντρώνεται στην κακοδιοίκηση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.*

Τρόπος υποβολής καταγγελίας

Προϋποθέσεις:²⁷⁶

Κάθε φυσικό πρόσωπο, επιχείρηση ή οργανισμός μπορεί να υποβάλει καταγγελία στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή.

► Ο καταγγέλλων πρέπει να είναι **πολίτης της ΕΕ ή κάτοικος κράτους μέλους** της ΕΕ. Ωστόσο, οι πολίτες εκτός ΕΕ ή οι κάτοικοι τρίτων χωρών μπορούν επίσης να υποβάλουν πληροφορίες στον Διαμεσολαβητή της ΕΕ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Διαμεσολαβητής δεν μπορεί να ξεκινήσει έρευνα με τη μορφή ατομικής καταγγελίας, αλλά μπορεί να αποφασίσει να ξεκινήσει έρευνα με δική του πρωτοβουλία.

► Η καταγγελία **πρέπει να αφορά «κακοδιοίκηση από τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς και τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης».**

- Πλήρης κατάλογος των θεσμικών οργάνων

για τα οποία μπορεί να υποβάλει καταγγελία ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρέχεται εδώ: https://european-union.europa.eu/index_en (στο κάτω μέρος της σελίδας)

- Ο Διαμεσολαβητής ορίζει την **κακοδιοίκηση** ως μια περίπτωση κατά την οποία ο αντίστοιχος φορέας παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα ή παραβιάζει τον νόμο ή τις αρχές της χρηστής διοίκησης. Αφορά, μεταξύ άλλων, περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας, διακρίσεις ή αδικίες στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών των οργάνων ή θεσμικών οργάνων της ΕΕ ή της διαχείρισης των κονδυλίων της ΕΕ, καθώς και για την παρεμπόδιση της πρόσβασης σε πληροφορίες δημοσίου ενδιαφέροντος.

► Η καταγγελία **δεν μπορεί να υποβληθεί εφόσον παρέλθουν δύο έτη από** το ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση του περιστατικού το οποίο θέλει να καταγγείλει.

► Πριν από την υποβολή καταγγελίας, **«ο καταγγέλλων πρέπει πρώτα να έχει έρθει σε επαφή και να έχει προσπαθήσει να επιλύσει το ζήτημα με το εν λόγω όργανο».** Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι ο καταγγέλλων πρέπει να έχει έρθει σε επαφή με το όργανο που τον αφορά πριν από την υποβολή της καταγγελίας και να έχει ζητήσει ή προτείνει μέτρα για την επίλυση του ζητήματος, χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Η επαφή αυτή μπορεί να γίνει, για παράδειγμα, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Έχοντας εκπληρώσει όλα τα καθορισμένα κριτήρια, η καταγγελία μπορεί να υποβληθεί εφόσον έχει γίνει εγγραφή στην ακόλουθη ηλεκτρονική φόρμα:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/complainant-login>, ή μέσω ταχυδρομείου.

Για την υποβολή αιτήματος μέσω ταχυδρομείου, πρέπει να συμπληρώσετε το εκτυπώσιμο έντυπο καταγγελίας (θα το βρείτε εδώ: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>)²⁷⁷ και να το αποστείλετε στην ταχυδρομική διεύθυνση του Διαμεσολαβητή.

Εάν ο Διαμεσολαβητής λάβει καταγγελία, εφόσον πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις και παρέχονται επαρκείς πληροφορίες, ξεκινά ένα ερώτημα. Το

²⁷⁴ Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Management of EU funds (grants, procurement and contracts) and the role of the European Ombudsman.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/areas-of-work/management-of-eu-funds>

²⁷⁵ Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/home>

²⁷⁶ Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Make a complaint to the European Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>

²⁷⁷ Για λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υποβολής καταγγελίας, βλ: Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Make a complaint to the European Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>

ερώτημα αυτό μπορεί να είναι ότι ο Διαμεσολαβητής ζητά από το εκάστοτε ίδρυμα περισσότερες πληροφορίες, του ζητά να πραγματοποιήσουν συνάντηση ή να διεξαγάγει επιθεώρηση. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ο Διαμεσολαβητής βρίσκεται συνεχώς σε επαφή με τον καταγγέλλοντα και ενδέχεται να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες ή σχόλια σχετικά με τον τρόπο που πρέπει να προχωρήσει. Μπορεί επίσης να του προτείνει έναν τρόπο δράσης, καθώς και να του παράσχει συστάσεις. Σε περίπτωση που ο αρμόδιος φορέας δεν το αποδεχθεί αμέσως, έχει προθεσμία τριών μηνών για να γνωμοδοτήσει επί του θέματος. Στο τέλος της διαδικασίας, ο Διαμεσολαβητής εκδίδει την τελική απόφαση, η οποία περιλαμβάνει έκθεση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο το όργανο στο οποίο υποβλήθηκε το ερώτημα αντιμετώπισε το ζήτημα και κατά πόσον εφαρμόστηκαν ή όχι οι συστάσεις.²⁷⁸

Στοιχεία επικοινωνίας

Διεύθυνση:

Médiateur européen
1 avenue du Président Robert Schuman
CS 30403
F-67001 Strasbourg Cedex

Ιστότοπος: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/home>

Γενική φόρμα επικοινωνίας:

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/επαφές>

4.2.3. Προστασία της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων,²⁷⁹ καθώς και το ανανεωμένο σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία,²⁸⁰ περιγράφουν τους στόχους πολιτικής και τους μηχανισμούς προστασίας της ΕΕ για

τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ. Τα έγγραφα αυτά **δεν είναι νομικά δεσμευτικά** και, ως εκ τούτου, δεν θεσπίζουν ένα πλαίσιο νομικής προστασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, αλλά και τα δύο έγγραφα περιγράφουν τους στόχους της πολιτικής της ΕΕ σε σχέση με την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ και καθορίζουν χρήσιμα σημεία επαφής για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες σε περιόδους κρίσης. Τα έγγραφα αυτά, σε συνδυασμό με άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ για την παροχή υποστήριξης στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, προσφέρουν ένα ισχυρότερο σύστημα υποστήριξης για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται ποινικοποίηση, αν και σε τρίτες χώρες μόνο.

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων²⁸¹ επιδιώκουν να βελτιώσουν τη δέσμευση της ΕΕ να στηρίζει τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις εξωτερικές σχέσεις της. Οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν «πρακτικές προτάσεις» για να επιτευχθεί αυτό, καθώς και συμβουλές για τις αποστολές της ΕΕ στις σχέσεις τους με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αποστολές της ΕΕ είναι επιχειρήσεις που αναλαμβάνει η ΕΕ σε τρίτες χώρες ως απάντηση σε κατάσταση κρίσης, αποτελούμενες είτε από πολίτες είτε από στρατιωτικό προσωπικό, με στόχο τη διαχείριση της κρίσης μέσω της διατήρησης της ειρήνης, της πρόληψης συγκρούσεων ή της οικοδόμησης σταθερότητας όσον αφορά την εν λόγω τρίτη χώρα.²⁸² Οι κατευθυντήριες γραμμές για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων διέπουν τις αποστολές της ΕΕ σχετικά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο υποστήριξης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, όταν οι αποστολές έρχονται σε επαφή μαζί τους. Παρακάτω συνοψίζεται το περιεχόμενο των κατευθυντήριων γραμμών.

278 Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής. N. d. Make a complaint to the European Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/make-a-complaint>

279 Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2016. Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-guidelines-human-rights-defenders_en

280 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2020. Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_2020-2024.pdf

281 Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2016. Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-guidelines-human-rights-defenders_en

282 Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποστολές και επιχειρήσεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en

► Οι κατευθυντήριες γραμμές υπογραμμίζουν τη σημασία της **παρακολούθησης, της υποβολής εκθέσεων και της αξιολόγησης** της κατάστασης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες από τους επικεφαλής των αποστολών της ΕΕ στην εκάστοτε χώρα.

► Οι κατευθυντήριες γραμμές ενθαρρύνουν τις αποστολές της ΕΕ σε τρίτες χώρες (καθώς και τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)²⁸³ να **ακολουθήσουν ενεργητική πολιτική** έναντι των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη ότι η παρέμβαση της ΕΕ θα μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω θυματοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ορισμένες χώρες. Οι κατευθυντήριες γραμμές προτείνουν στις αποστολές της ΕΕ να **ανταλλάσσουν πληροφορίες** με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να **διατηρούν επαφές** μαζί τους, να παρέχουν **δημόσια αναγνώριση** στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να **παρίστανται και να παρακολουθούν τις δίκες** των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπου είναι απαραίτητο.

► Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ότι η ΕΕ θα **ενθαρρύνει τις τρίτες χώρες να συμμορφώνονται με τα σχετικά διεθνή πρότυπα** σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως με τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν επίσης ότι η Προεδρία, ο Υπάτος Εκπρόσωπος για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και άλλοι αξιωματούχοι της ΕΕ θα πραγματοποιούν **συναντήσεις με** υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων **και σχετικά με αυτούς** στις επισκέψεις τους σε τρίτες χώρες.

► Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ότι η **ΕΕ θα υποστηρίξει τις Ειδικές Διαδικασίες της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ** (οι οποίες περιλαμβάνουν ειδικούς εισηγητές, ειδικούς αντιπροσώπους, ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και ομάδες εργασίας).

► Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ότι τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών που αποσκοπούν στην **ανάπτυξη δημοκρατικών διαδικασιών και θεσμών**, καθώς και στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, αποτελούν ορθή

πρακτική υποστήριξη για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

► Οι κατευθυντήριες γραμμές αναφέρουν ότι η Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (COHOM) θα προβαίνει σε επανεξέταση της εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών, ενώ παράλληλα θα συνεργάζεται με άλλες σχετικές ομάδες εργασίας του Συμβουλίου.

Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες μπορούν να απευθύνονται στην πλησιέστερη αποστολή της ΕΕ και να ζητούν την τήρηση των ανωτέρω κατευθυντήριων γραμμών. Συγκεκριμένα, κάθε αποστολή της ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει έναν αξιωματικό σύνδεσμο για τα ανθρώπινα δικαιώματα ως σημείο επαφής για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος θα ασχολείται αποκλειστικά με την υποστήριξη των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων τρίτων χωρών που βρίσκονται σε κρίση.²⁸⁴ Εάν δεν υπάρχει αποστολή της ΕΕ στη χώρα του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο υπέρμαχος θα πρέπει να απευθυνθεί στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής της ΕΕ στη χώρα του.²⁸⁵ Οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής είναι εκπρόσωποι της ΕΕ που εδρεύουν σε τρίτη χώρα και έχουν ως αποστολή την επεξήγηση και εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας), την παρακολούθηση των πολιτικών και των εξελίξεων στη χώρα υποδοχής και τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων με την κυβέρνηση της χώρας υποδοχής. Εάν δεν υπάρχει αποστολή της ΕΕ, θα αναλαμβάνει μια αντιπροσωπεία της Επιτροπής παρόμοια δέσμευση ως προς τους στόχους πολιτικής που περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές και θα παρέχει επίσης στήριξη σε σχέση με τα παραπάνω στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρίσκονται σε τρίτες χώρες. Το 2022 το BVMN δημοσίευσε μια σειρά προτεινόμενων τροποποιήσεων στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναφέροντας ότι η προστασία για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων τρίτων χωρών που περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να παρέχεται και στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στους υπερασπιστές δικαιωμάτων των μεταναστών.²⁸⁶

²⁸³ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης. Η ΕΕ στον κόσμο. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-world-0_en

²⁸⁴ Frontline Defenders. 2013. Εγχειρίδιο προστασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/eu_action_handbook.pdf

²⁸⁵ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης. Η ΕΕ στον κόσμο. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-world-0_en

²⁸⁶ Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. Προτεινόμενες τροποποιήσεις των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. 2022. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/bvmn-proposed-amendments-to-the-eu-guidelines-on-human-rights-defenders/>

Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, 2020-2024

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024 είναι το τρίτο σχέδιο δράσης αυτού του είδους, με το οποίο επιδιώκεται να καθιερωθεί η δέσμευση της ΕΕ για την τήρηση των διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις σχέσεις της με τρίτες χώρες, ώστε να προαχθεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός της ΕΕ.²⁸⁷ Το σχέδιο δράσης δεν αποτελεί νομικό έγγραφο, αλλά καθορίζει τους στόχους και τους «άξονες δράσης» των θεσμικών οργάνων της ΕΕ σε πέντε κύριους τομείς, ενώ επιτρέπει στα όργανα της ΕΕ να εφαρμόσουν αυτούς τους άξονες δράσης κατά τη διάρκεια της περιόδου 2020-2024. Παρακάτω περιγράφονται οι πέντε κύριοι τομείς που θίγονται στο παρόν έγγραφο (καθώς και οι υποενότητες που αφορούν τους αγώνες των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τι δηλώνει ο καθένας από αυτούς για τους εν λόγω αγώνες).

1. Η προστασία και η ενδυνάμωση των ατόμων

1.1: Η ΕΕ δεσμεύεται να προστατεύει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες, φροντίζοντας να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε βοήθεια μέσω του μηχανισμού προστασίας της ΕΕ (βλ. κεφάλαιο 4.2.4), και αναγνωρίζοντας θετικά και δημόσια τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινωνία.

1.3: Η ΕΕ δεσμεύεται να καταδικάζει και να λαμβάνει τα «δέοντα μέτρα» κατά των νόμων που περιορίζουν αδικαιολόγητα το έργο των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοσιογράφων και άλλων μελών της κοινωνίας των πολιτών. Στην ενότητα αυτή αναφέρεται επίσης ότι η ΕΕ δεσμεύεται να καταδικάσει τις μορφές παρενόχλησης και εκφοβισμού δημοσιογράφων και εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης σε τρίτες χώρες, διασφαλίζοντας ότι ο μηχανισμός προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι προσβάσιμος σε αυτούς.

2. Η οικοδόμηση ανθεκτικών, χωρίς αποκλεισμούς και δημοκρατικών κοινωνιών

2.4: Η ΕΕ θα πρέπει να επιδιώξει να ενισχύσει τις ικανότητες των ΟΚΠ και των

υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τοπικό επίπεδο, ώστε να μπορούν να παρακολουθούν τακτικά τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες τους.

3. Η προώθηση ενός παγκόσμιου συστήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία

3.4: Η ΕΕ θα πρέπει να «εμβαθύνει τη συνεργασία της με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις ΟΚΠ και άλλους φορείς και να ενισχύσει τη στήριξή τους», προκειμένου να υπερασπιστεί το δικαίωμά τους να επιτελούν το έργο τους χωρίς το φόβο της παρενόχλησης, των διακρίσεων ή της βίας. Στην ενότητα αυτή αναφέρεται επίσης ότι η ΕΕ θα πρέπει να προσπαθήσει να «στηρίξει και να ενισχύσει» τις μακροχρόνιες σχέσεις με τις ΟΚΠ, τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λπ.

3.5: Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει το έργο συνηγορίας και να εργαστεί για τη δημιουργία χώρων επικοινωνίας των επιχειρήσεων με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις ΟΚΠ για τη «δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και την επιχειρηματικότητα και οικονομική ενδυνάμωση των γυναικών στο σύνολο της αλυσίδας εφοδιασμού».

4. Νέες τεχνολογίες και οι ευκαιρίες και προκλήσεις που τις συνοδεύουν

4.2: Η ΕΕ θα πρέπει να ασχοληθεί με τις νέες τεχνολογίες και να προσπαθήσει να τις αξιοποιήσει στο έπακρο, εστιάζοντας ιδιαίτερα στη μείωση των κινδύνων για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους δημοσιογράφους.

5. Συνεργασία

5.2: Η ενότητα αυτή αναφέρει την «άμεση στήριξη των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων» ως ένα από τα μέσα με τα οποία θα πρέπει να εφαρμοστεί το σχέδιο δράσης.²⁸⁸

Για την παρακολούθηση της προόδου του σχεδίου δράσης, η ΕΕ δημοσιεύει ετήσια έκθεση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, στην οποία περιγράφονται τα βήματα που έχουν γίνει και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί κάθε χρόνο από τη δημοσίευση του σχεδίου δράσης. Η ενότητα 1.1 της έκθεσης του 2021 περιέχει ενότητα σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁸⁹ Σε αυτό το τμήμα της

²⁸⁷ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. 2020. Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024. Διατίθεται στη διεύθυνση:

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_2020-2024.pdf

²⁸⁸ Όπ.π.

²⁸⁹ Υπάτος Εκπρόσωπος της ΕΕ για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. 2021. Ετήσια έκθεση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο. Διατίθεται στη διεύθυνση:

έκθεσης, η ΕΕ δίνει έμφαση στο έργο της με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός ΕΕ και τις δράσεις της για την άμεση υποστήριξή τους το 2021, που περιλάμβαναν:

- ▶ Ανταλλαγή απόψεων για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους διαλόγους της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- ▶ Δημόσιες δηλώσεις υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ▶ Παρακολούθηση δικών και επισκέψεις σε κρατούμενους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ▶ Διεξαγωγή διαλόγων με τους φορείς που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως στο ετήσιο φόρουμ ΕΕ-ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- ▶ Διεξαγωγή προγραμμάτων κατάρτισης για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της πανδημίας.
- ▶ Συνεργασία με την Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- ▶ Οικονομική στήριξη των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Για να επωφεληθεί κανείς από τη στήριξη αυτή ως υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτη χώρα, θα πρέπει να έρθει σε επαφή με τις αποστολές ή τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στη χώρα του και να τις ενημερώσει για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Οι εκπρόσωποι της ΕΕ θα πρέπει στη συνέχεια να ενεργήσουν σύμφωνα με τις πολιτικές δεσμεύσεις που διατυπώνονται τόσο στο σχέδιο δράσης όσο και στις κατευθυντήριες γραμμές για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να προσφέρουν την κατάλληλη μορφή στήριξης. Ωστόσο, εάν ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων αναζητά συγκεκριμένα οικονομική στήριξη, θα πρέπει να συνεργαστεί με το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EIDHR) είναι το μέσο που χρηματοδοτεί τον μηχανισμό προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ, ProtectDefenders.eu. Το EIDHR ιδρύθηκε το 2014 με τον κανονισμό αριθ. 234/2014, «για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως».²⁹⁰ Με τον κανονισμό αυτό θεσπίστηκε το EIDHR σε μια προσπάθεια να επιτευχθούν οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένων των δεσμεύσεων που ορίζονται στα έγγραφα που συνοψίζονται στην παραπάνω ενότητα. Όπως προαναφέρθηκε, οι στόχοι αυτοί επικεντρώνονται στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των αρχών της δημοκρατίας στις τρίτες χώρες, καθώς και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να τους βοηθήσουν να συμβάλουν ουσιαστικά στην πολιτική στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνίας των πολιτών.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, το EIDHR απευθύνει προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και χρηματοδοτεί έργα από ΟΚΠ, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και ιδιώτες σε πολλές διαφορετικές χώρες.²⁹¹ Το EIDHR έχει την εξουσία, σύμφωνα με τον κανονισμό αριθ. 235/2014, να λειτουργεί χωρίς τη συγκατάθεση της χώρας υποδοχής, μπορεί δηλαδή να χρηματοδοτεί έργα σε τρίτη χώρα χωρίς να ζητά την έγκριση της κυβέρνησης της χώρας. Αυτό επιτρέπει στο EIDHR να βοηθά διακριτικά τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε πολιτικά ευαίσθητα ζητήματα που θα μπορούσαν διαφορετικά να τους θέσουν σε κίνδυνο. Η χρηματοδότηση του EIDHR αφορά μόνο τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες.²⁹² Ίσως η μεγαλύτερη συμβολή του EIDHR στην ασφάλεια των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η

<https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2021%20Annual%20Report%20on%20Human%20Rights%20and%20Democracy%20in%20the%20World%20-%20Report%20by%20the%20European%20Union%20High%20Representative...pdf> Human Rights and Democracy in the World - Report by the European Union High Representative...pdf

290 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2014. Κανονισμός αριθ. 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/235/oj>

291 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πρόσκληση υποβολής προτάσεων και προσφορών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1472724335314&do=publi.welcome&ccnt=7573876&aoet=36538&nbPubliList=15&debuub=&orderby=upd&finpub=&pgm=7573843&orderbyad=Desc&ZGEO=&searchtype=AS&userlanguage=en>

292 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2014. Κανονισμός αριθ. 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/235/oj>

χρηματοδότηση του ProtectDefenders.eu, του μηχανισμού προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ.

4.2.4. ProtectDefenders.eu

Το ProtectDefenders.eu είναι μια κοινοπραξία 12 ΜΚΟ, οι οποίες αποτελούν από κοινού τον μηχανισμό προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΕΕ.²⁹³ Πρόκειται για έναν οργανισμό που χρηματοδοτείται από την ΕΕ, με επικεφαλής 12 ΜΚΟ, ο οποίος παρέχει επείγουσα και πρακτική υποστήριξη σε υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων **εκτός των κρατών μελών της ΕΕ**, οι οποίοι εμπίπτουν στον ορισμό των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παρέχεται στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²⁹⁴

Πώς μπορεί να βοηθήσει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

▶ Πρόγραμμα στήριξης έκτακτης ανάγκης – Το ProtectDefenders.eu μπορεί να παράσχει επιχορηγήσεις σε μεμονωμένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διατρέχουν κίνδυνο (και στις οικογένειές τους) προκειμένου να συμβάλει στη διασφάλιση της ασφάλειάς τους. Το ποσό που παρέχεται και ο τρόπος χρήσης του διαφέρει κατά περίπτωση, αλλά οι επιχορηγήσεις αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για παράδειγμα, για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς ταξιδιού, προσωπικής ασφάλειας, νομικής βοήθειας, συστημάτων συναγερμού, ιατρικών δαπανών, οικογενειακής υποστήριξης και επείγουσας μετεγκατάστασης (συνήθως σε άλλες περιοχές της ίδιας χώρας και για σύντομο χρονικό διάστημα). Ωστόσο, ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός και οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενθαρρύνονται να προτείνουν στην αίτησή τους οποιοδήποτε είδος υποστήριξης θα ταίριαζε καλύτερα στην κατάσταση τους.

▶ Πρόγραμμα προσωρινής μετεγκατάστασης – Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται στην παροχή πιο δομημένης και ολοκληρωμένης μετεγκατάστασης για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα μέλη των οικογενειών τους που διατρέχουν κίνδυνο. Το πρόγραμμα αυτό παρέχει οικονομική και τεχνική υποστήριξη για τη διευκόλυνση της μετεγκατάστασης με έμφαση στις προσωπικές ανάγκες του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, όπου είναι δυνατόν, παρέχοντας στον υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων τη δυνατότητα να συνεχίσει το έργο του κατά την

περίοδο μετεγκατάστασης. Το πρόγραμμα αυτό δίνει επίσης μεγάλη έμφαση στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του έργου του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την περίοδο μετά τη μετεγκατάσταση.

▶ Πλατφόρμα της ΕΕ για την προσωρινή μετεγκατάσταση υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (EUTRP) – Η ProtectDefenders.eu συντονίζει την Πλατφόρμα της ΕΕ για την προσωρινή μετεγκατάσταση, η οποία αποτελεί πρωτοβουλία της Επιτροπής της ΕΕ για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και μη κυβερνητικών φορέων που ασχολούνται με την παροχή βοήθειας στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα αποτελείται από 69 φορείς, συμπεριλαμβανομένων 60 μη κυβερνητικών φορέων, δύο θεσμικών οργάνων της ΕΕ, τεσσάρων εθνικών κυβερνήσεων και τριών περιφερειακών/τοπικών κυβερνήσεων. Η EUTRP έχει σχεδιαστεί ώστε να λειτουργεί ως πλατφόρμα επικοινωνίας και συντονισμού των φορέων αυτών που εμπλέκονται στη μετεγκατάσταση υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων μεταξύ τους, προκειμένου να μοιράζονται τις γνώσεις και τους πόρους τους, να συντονίζουν τις κοινές προσπάθειες μετεγκατάστασης και να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών μετεγκατάστασης των μελών της. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με την EUTRP μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση contact@protectdefenders.eu, ενώ περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <https://eutrp.eu/>.

▶ Πρωτοβουλίες παροχής καταφυγίων – Το Protectdefenders.eu παρέχει οικονομική και υλική υποστήριξη σε νέα καταφύγια για να τα βοηθήσει να φιλοξενήσουν αποτελεσματικότερα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χρειάζονται προσωρινή μετεγκατάσταση.

▶ Κατάρτιση – Το ProtectDefenders.eu παρέχει υπηρεσίες κατάρτισης, συνοδείας και ανάπτυξης ικανοτήτων σε υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλες τοπικές οργανώσεις.

▶ Υπεράσπιση – Το ProtectDefenders.eu παρακολουθεί την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων διεθνώς και στο πεδίο. Υποστηρίζει διάφορες δράσεις προστασίας τους, σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Υποβολή αίτησης για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Προσωρινής Μετεγκατάστασης

Εάν ένα πρόσωπο ή μια οντότητα ανταποκρίνεται στον

²⁹³ Ιστότοπος του ProtectDefenders. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://protectdefenders.eu/>

²⁹⁴ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. 1999. Διακήρυξη σχετικά με τα δικαιώματα και την ευθύνη των ιδιωτών, ομάδων και οργάνων της κοινωνίας για την προαγωγή και προστασία οικουμενικά αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHumanRights/DefendDefenders/Pages/Translation.aspx>

ορισμό του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χρησιμοποιείται από τον ΟΗΕ (δηλαδή είναι «ένα πρόσωπο το οποίο, ατομικά ή μαζί με άλλους, δρα ειρηνικά για την προώθηση ή την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με τη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων»),²⁹⁵ αντιμετωπίζει κίνδυνο λόγω του έργου που επιτελεί στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και χρειάζεται επείγουσα υποστήριξη την οποία δεν μπορεί να βρει αλλού, μπορεί να υποβάλει αίτηση για προσωρινή μετεγκατάσταση ή άλλες υπηρεσίες που παρέχει το ProtectDefenders.eu στον ιστότοπό του εδώ: <https://protectdefenders.eu/protecting-defenders/>.

Ωστόσο, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η οικονομική επιβάρυνση της προσωρινής μετεγκατάστασης μπορεί να διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση, ανάλογα με τη χώρα προορισμού.²⁹⁶ Επιπλέον, ο προϋπολογισμός που διαθέτει το ProtectDefenders.eu συχνά υπερβαίνει τον αριθμό των αιτήσεων στον τομέα αυτό, οπότε η αξιοπιστία του μηχανισμού αυτού εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η τοποθεσία, ο προορισμός και η χρονική στιγμή κατά την οποία ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλλει την αίτησή του. Εάν εγκριθεί η προσωρινή μετεγκατάσταση, θα δοθεί προτεραιότητα στη μετεγκατάσταση του υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ίδια χώρα ή περιοχή στην οποία εργαζόταν, σε μια προσπάθεια να βοηθηθεί να συνεχίσει το έργο του πιο αποτελεσματικά. Επίσης, ανά αίτηση μπορούν να εξεταστούν το πολύ πέντε υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που φιλοξενούνται μαζί, και καμία επιχορήγηση που χρηματοδοτείται από την ΕΕ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 10.000 ευρώ. Οι οργανώσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να γίνουν μέλη της EUTRP πριν υποβάλουν αίτηση, καθώς τα μέλη της EUTRP αποκτούν «προνομιακή πρόσβαση» σε αυτές τις προσωρινές επιχορηγήσεις μετεγκατάστασης.²⁹⁷

Η συνεχής επένδυση της ΕΕ στο ProtectDefenders.eu ως βασική πτυχή του προγράμματος «Παγκόσμια Ευρώπη 2021 Ανθρώπινα Δικαιώματα και Δημοκρατία»²⁹⁸ το καθιστά αξιόπιστο σημείο επαφής για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Για να επικοινωνήσετε με το ProtectDefenders.eu, μπορείτε να συμπληρώσετε την ηλεκτρονική φόρμα επικοινωνίας στον ιστότοπό της.²⁹⁹ Κατά την υποβολή της φόρμας επικοινωνίας, θα πρέπει να έχετε υπόψη σας ότι το ProtectDefenders.eu δίνει προτεραιότητα στις αιτήσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βρίσκονται σε κατάσταση κρίσης και ενδέχεται να χρειαστεί περισσότερος χρόνος για να απαντήσει σε αιτήσεις που αφορούν άλλα θέματα εκτός από επείγοντα αιτήματα υποστήριξης. Επιπλέον, υπάρχει μια εναλλακτική φόρμα στην ίδια τοποθεσία του ιστότοπου, η οποία επιτρέπει την υποβολή σχολίων ή παραπόνων σχετικά με το έργο του ProtectDefenders.eu. Κάθε σχόλιο ή παράπονο θα εξετάζεται κατά την παραλαβή του και θα παρέχεται απάντηση εντός 30 ημερών, οπότε το ProtectDefenders.eu θα επιληφθεί τυχόν προβλημάτων που καταγγέλλονται στην αρχική φόρμα υποβολής σχολίων.

4.2.5. Έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου

Το κράτος δικαίου αποτελεί μία από τις βασικές αξίες της ΕΕ. Ο όρος «κράτος δικαίου» περιλαμβάνει την υποχρέωση των κυβερνήσεων να δεσμεύονται από τον νόμο, καθώς και την απαγόρευση λήψης αυθαίρετων αποφάσεων, την πρόσβαση των ατόμων σε ανεξάρτητα δικαστήρια και δικαιοδοσία, τις προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς, την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και την ενημέρωση του κοινού για το έργο της κυβέρνησης.³⁰⁰

295 Ιστότοπος των Ειδικών Διαδικασιών των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Who is a Human Rights Defender?

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://srdefenders.org/who-is-an-hrd/who-is-a-human-rights-defender/#:~:text=Definition%3A%20a%20person%20who%2C%20individually,the%20human%20rights%20of%20others>

296 Το ProtectDefenders.eu χρηματοδοτεί το 95% των εξόδων μετεγκατάστασης, εάν η χώρα προορισμού βρίσκεται στον παγκόσμιο Νότο και το 70% εάν δεν βρίσκεται στον παγκόσμιο Νότο. Βλέπε <https://protectdefenders.eu/about-us/#faqs3> για περισσότερες πληροφορίες.

297 Ιστότοπος της πλατφόρμας προσωρινής μετεγκατάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. About Us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eutrp.eu/about-us/>

298 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2021. Strengthening human rights and democracy in the world: EU launches a EUR 1.5 billion plan to promote universal values. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://international-partnerships.ec.europa.eu/news-and-events/news/strengthening-human-rights-and-democracy-world-eu-launches-eu15-billion-plan-promote-universal-2021-12-09_en

299 Ιστότοπος του ProtectDefenders.eu. Contact us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://protectdefenders.eu/about-us/#contact>

300 News European Parliament. 2021. Rule of law: new mechanism aims to protect EU budget and values.

Προκειμένου να παρακολουθείται η κατάσταση του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη της ΕΕ και να ελέγχεται η συμμόρφωσή τους με αυτό, ο μηχανισμός του κράτους δικαίου δημιουργήθηκε, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της εντολής της Επιτροπής της ΕΕ. Η κύρια συνιστώσα αυτού του μηχανισμού είναι ένας ετήσιος διάλογος, στον οποίο συμμετέχουν διάφορα όργανα της ΕΕ, όπως η Επιτροπή της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο της ΕΕ, καθώς και εθνικές κυβερνήσεις και διάφοροι φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας δημοσιεύονται σε ετήσια έκθεση, η οποία στη συνέχεια αποτελεί τη βάση για τη διεξαγωγή διαλόγου σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.³⁰¹ Προκειμένου να λαμβάνει τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με το κράτος δικαίου στις αντίστοιχες χώρες τους, η Επιτροπή της ΕΕ απευθύνει κάθε χρόνο πρόσκληση προς τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, η οποία δημοσιεύεται στον ιστότοπο της Επιτροπής της ΕΕ στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism_en (βρίσκεται στο κάτω μέρος της σελίδας, όταν κάνετε κλικ στον σύνδεσμο για το αντίστοιχο έτος).

Σε περιπτώσεις που η Επιτροπή της ΕΕ διαπιστώσει ότι παραβιάζεται το κράτος δικαίου και, ως εκ τούτου, οι αξίες της ΕΕ, μπορεί είτε να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει³⁰² είτε, σε περίπτωση «κρίσης, η Επιτροπή μπορεί να ενεργοποιήσει το πλαίσιο του κράτους δικαίου για την αντιμετώπιση συστημικών

απειλών στις χώρες της ΕΕ».³⁰³ Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να ενεργοποιηθεί με βάση ένα μεμονωμένο περιστατικό, αλλά μόνο εάν υπάρχει απειλή για το κράτος δικαίου στη χώρα με συστηματική μορφή και εκτιμάται ότι η εθνική δικαιοδοσία δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει το ζήτημα.³⁰⁴ Πρόκειται για μια άλλη διαδικασία στο πλαίσιο της εντολής της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου, η οποία περιλαμβάνει τρία στοιχεία: την αξιολόγηση της κατάστασης από την Επιτροπή, την έκδοση συστάσεων και την παρακολούθηση της εφαρμογής των τελευταίων. Συνολικά, η διαδικασία αυτή έχει τη μορφή διαλόγου.³⁰⁵ Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ενός κράτους μέλους με τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του κράτους δικαίου, μπορεί να ενεργοποιηθεί το άρθρο 7 της *Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)*, και να επιβληθούν κυρώσεις στην αντίστοιχη χώρα.³⁰⁶ Η αξιολόγηση κάθε κατάστασης βασίζεται στις διαθέσιμες πληροφορίες, μεταξύ άλλων από το Συμβούλιο της Ευρώπης (βλ. κεφάλαιο 3.2. Συμβούλιο της Ευρώπης) και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλέπε κεφάλαιο 4.2.1. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης).³⁰⁷ Ως εκ τούτου, ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορεί να ενεργοποιήσει άμεσα τον μηχανισμό, αλλά έμμεσα ενημερώνοντας τους αρμόδιους φορείς.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20201001STO88311/rule-of-law-new-mechanism-aims-to-protect-eu-budget-and-values>

- 301** Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Μηχανισμός για το κράτος δικαίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism_el
- 302** Όπ.π.
- 303** Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Rule of law framework. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-framework_en
- 304** Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2014. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Ένα νέο πλαίσιο της ΕΕ για την ενίσχυση του κράτους δικαίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0158&from=EL>
- 305** Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μέτρα που μπορεί να λάβει η ΕΕ σε περίπτωση που ένα από τα κράτη μέλη της παραβιάζει τις αξίες της, βλέπε επίσης: News European Parliament. 2022. Breaches of EU values: how the EU can act (infographic). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20180222STO98434/breaches-of-eu-values-how-the-eu-can-act-infographic>
- 306** Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα πιθανά μέτρα που μπορεί να λάβει η ΕΕ σε περίπτωση που ένα από τα κράτη μέλη της παραβιάζει τις αξίες της, βλέπε επίσης: News European Parliament. 2022. Breaches of EU values: how the EU can act (infographic). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20180222STO98434/breaches-of-eu-values-how-the-eu-can-act-infographic>
- 307** Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2014. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο: Ένα νέο πλαίσιο της ΕΕ για την ενίσχυση του κράτους δικαίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0158&from=EL>

Πώς μπορεί η έκθεση για το κράτος δικαίου να υποστηρίξει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Αν και η έκθεση της Επιτροπής της ΕΕ για το κράτος δικαίου δεν οδηγεί σε νομικά δεσμευτικές συστάσεις και δεν μπορεί να παράσχει βραχυπρόθεσμη στήριξη ή να διευκολύνει την αλλαγή σε μια μεμονωμένη κατάσταση, μπορεί να είναι χρήσιμη για σκοπούς **μακροπρόθεσμης συνηγορίας**. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μπορεί να βοηθήσει στη συγκέντρωση στοιχείων για μεμονωμένες περιπτώσεις, καθώς και για τη συνολική κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών σε μια συγκεκριμένη χώρα. Στην ίδια την έκθεση συζητούνται οι τάσεις και η σχετική νομοθεσία, καθώς και οι συστάσεις που εκδίδονται, οι οποίες στη συνέχεια αποτελούν τη βάση για κοινοβουλευτικές και πολιτικές συζητήσεις.³⁰⁸ Ταυτόχρονα, ένα μειονέκτημα της έκθεσης μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι η Επιτροπή της ΕΕ έχει την εξουσία να αποφασίζει για τα θέματα που περιλαμβάνονται σε αυτή. Ως εκ τούτου, καθώς οι πολιτικές ποικίλλουν, τα θέματα μπορεί να υποδεικνύουν την πολιτική κλίση του Σώματος των Επιτρόπων που είναι επικεφαλής κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.³⁰⁹

Θεματικά, τα θέματα που εξετάζονται στην έκθεση για το κράτος δικαίου συνδέονται με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη γενικότερη κατάσταση τους σε μια χώρα. Τα κύρια θέματα είναι η ανεξαρτησία, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του συστήματος δικαιοσύνης μιας χώρας, τα μέτρα του κράτους για την καταπολέμηση της διαφθοράς, η πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και θέματα που σχετίζονται με το σύστημα ελέγχου και ισορροπίας ενός κράτους. Ειδικότερα, τα δύο τελευταία αφορούν άμεσα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς αφήνουν επίσης περιθώρια για την επεξεργασία του πλαισίου προστασίας ενός κράτους σε περίπτωση περιστατικών ποινικοποίησης, μείωσης του χώρου για την

κοινωνία των πολιτών και ύπαρξης ή έλλειψης ευνοϊκών παραγόντων για αυτούς, όπως η οικονομική υποστήριξη και οι τρόποι συμμετοχής.³¹⁰

– *Στις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν για την παρούσα εργαλειοθήκη, αρκετοί αναφέρθηκαν στη χρησιμότητα της έκθεσης για το κράτος δικαίου προκειμένου να συγκεντρωθούν στοιχεία μακροπρόθεσμης ισχύος για την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.* –

Μελέτη περίπτωσης Προτάσεις του BVMN στην Έκθεση για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα

Στις αρχές του 2022 το BVMN συνέβαλε στην Έκθεση για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, απαντώντας στις σχετικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που ζητήθηκε να υποβληθεί στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων.

Ο σύνδεσμος για τις πλήρεις προτάσεις είναι ο ακόλουθος: <https://www.borderviolence.eu/submission-rule-of-law-report-greece-february-2022/>.

Εκτός από το κράτος δικαίου σε σχέση με τους κύριους τομείς εργασίας του BVMN, δηλαδή τις επαναπροωθήσεις και την πρόσβαση στο άσυλο, δόθηκαν επίσης πληροφορίες σχετικά με τη σχετική νομοθεσία που περιορίζει την παρακολούθηση, την ευαισθητοποίηση και τη συνηγορία σε σχέση με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, καθώς και συγκεκριμένα περιστατικά ποινικοποίησης με στόχο άτομα ή μέλη του δικτύου.

Για παράδειγμα, το BVMN υπέβαλε τις ακόλουθες πληροφορίες (σημείο III: ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και πολυφωνία) σχετικά με τη μείωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών και τα περιστατικά ποινικοποίησης με στόχο τις οργανώσεις-μέλη τους και τους ανθρώπους που εργάζονται γι' αυτές.

308 Βλέπε, για παράδειγμα, τη συζήτηση στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Πολωνία και την Ουγγαρία στις αρχές του 2022: News European Parliament. 2022 Briefing: Rule of law in Hungary and Poland: plenary debate and resolution.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/agenda/briefing/2022-05-02/6/rule-of-law-in-hungary-and-poland-plenary-debate-and-resolution>. Για ένα παράδειγμα της έκθεσης για το κράτος δικαίου και τις εκδοθείσες συστάσεις, βλ. έκδοση 2022: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2022. 2022 Rule of law report - Communication and country chapters. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/publications/2022-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en

309 Για το νυν Σώμα των Επιτρόπων, βλ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Οι επίτροποι: Η πολιτική ηγεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024_en

310 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Μηχανισμός για το κράτος δικαίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism_en, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Άνευ ημερομηνίας Έκθεση για το κράτος δικαίου 2023: Η έκθεση για το κράτος δικαίου 2023 παρακολουθεί τις σημαντικές εξελίξεις που αφορούν το κράτος δικαίου σε όλα τα κράτη μέλη. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2023-rule-law-report_en

Όχι μόνο οι δημοσιογράφοι αλλά και οι ΜΚΟ συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην ενημέρωση σχετικά με τη μετανάστευση και τις συναφείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες αντιμετωπίζουν επίσης αυξανόμενες προκλήσεις, καθώς και προσπάθειες καταστολής και ποινικοποίησης. «Ο περιορισμένος χώρος στην Ελλάδα για τις ομάδες που εργάζονται με μετανάστες και αιτούντες άσυλο», όπως αναφέρεται στην προηγούμενη έκθεση για το κράτος δικαίου, μειώνεται συνεχώς. «Ενώ η Ελλάδα να αντιμετωπίζει έντονη διεθνή κριτική για τις επαναπροωθήσεις και τις ευρύτερες ανησυχίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο, η κυβέρνηση έχει προχωρήσει στη φίμωση ομάδων οι αναφορές των οποίων ρίχνουν φως σε αυτές τις παραβιάσεις» (Human Rights Watch, <https://bit.ly/3fM4ebY>).

Κατά το προηγούμενο έτος, οι ΜΚΟ που καταγράφουν και αναφέρουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανθρώπων σε κίνηση ενοχοποιούνταν συνεχώς από κυβερνητικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του Υπουργού Μετανάστευσης Νότη Μηταράκη (telesur, <https://bit.ly/3lhDuft>), ως διασπορείς «ψευδών ειδήσεων». Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, εάν οι ενέργειές τους εξεταστούν υπό το πρίσμα του προσφάτως ψηφισθέντος ποινικού νόμου για τις ψευδείς ειδήσεις, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Τον Σεπτέμβριο του 2020 η ελληνική κυβέρνηση κατηγόρησε 33 μέλη ΜΚΟ για σύσταση εγκληματικής οργάνωσης, κατασκοπεία, διευκόλυνση παράνομης εισόδου και παραβίαση κρατικών μυστικών (Ekathimerini, <https://bit.ly/3nDlvqY>), μεταξύ των οποίων και εθελοντές δύο οργανώσεων μελών του ΒVMN, της Mare Liberum και της Josoor (Χρηστίδης κ.ά., <https://bit.ly/3tGgy5M>). Οι κατηγορούμενοι δεν ενημερώθηκαν για την κατηγορία από τα κυβερνητικά όργανα, αλλά από δημοσιογράφους στους οποίους διέρρηξαν τα ονόματά τους από μέλη της αστυνομίας (AlJazeera, <https://bit.ly/3Kml22y>), και δεν έγινε ούτε δίκη ούτε απαγγελία κατηγοριών. Ως εκ τούτου, η υπόθεση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως συνεχής παρενόχληση με τη μορφή νομικών ενεργειών κατά των εν λόγω εθελοντών, ενώ συνεπάγεται ταυτόχρονα αρνητική κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης και δυσφήμιση (Gruber, <https://bit.ly/3lmxn9X>). Επιπλέον, ο Έλληνας Υπουργός Μετανάστευσης άρχισε να ενοχοποιεί τις ΜΚΟ ως «παράνομες» και συνεργαζόμενες με την Τουρκία (AlJazeera, <https://bit.ly/3Kml22y>). Η οργάνωση-εταίρος του ΒVMN, Josoor, έχει ενημερωθεί έκτοτε για μια δεύτερη ποινική υπόθεση στην οποία η οργάνωση κατηγορείται ότι πλήρωσε χρήματα για ψευδείς μαρτυρίες παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ελληνική αστυνομία, διαδίδοντας έτσι ψευδείς ειδήσεις. Και εδώ, στο πλαίσιο του νέου νόμου για τις ψευδείς ειδήσεις, η κατηγορία αυτή καθίσταται εξαιρετικά ανησυχητική.

Μια άλλη οργάνωση-μέλος του ΒVMN, η Mare Liberum, υφίσταται επανειλημμένα παρενόχληση με τη μορφή υπερβολικών διοικητικών ελέγχων ή λογιστικών ελέγχων, επιτήρησης από τις αρχές επιβολής του νόμου, καθώς και σοβαρές απειλές από την Ελληνική Ακτοφυλακή, π.χ. μέσω της στόχευσής τους με όπλα κατά τη διάρκεια της αποστολής τους.

Τα επαναλαμβανόμενα περιστατικά είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι αποστολές της Mare Liberum και, συνεπώς, να μειωθεί η παρακολούθηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτή η αύξηση των δράσεων καταστολής δημιουργεί δυσκολίες για τις ΜΚΟ που κάνουν λόγο για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανθρώπων σε κίνηση, ιδίως όταν συνδυάζεται με την έλλειψη προστασίας από τις παρενοχλήσεις και τις απειλές.

Στο ελληνικό κεφάλαιο της Έκθεσης για το Κράτος Δικαίου 2022, δεν κατονομάζονται ρητά οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, η Επιτροπή αναφέρει: «η κατάσταση των δημοσιογράφων εγείρει σημαντικές ανησυχίες λόγω του γεγονότος ότι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν απειλές και επιθέσεις, ενώ το επαγγελματικό τους περιβάλλον έχει επιδεινωθεί

περαιτέρω». Στην έκθεση συμπεριέλαβαν επίσης την παρακολούθηση δημοσιογράφων και τις SLAPP που τους στοχοποιούν, όπως και «τις ΟΚΠ που δραστηριοποιούνται ειδικά στον τομέα του ασύλου, της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης».³¹¹

4.2.6. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το πιο δημοκρατικό θεσμικό όργανο της ΕΕ, καθώς είναι το μόνο που εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες της ΕΕ που έχουν δικαίωμα ψήφου. Μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, είναι συννομοθέτης, πράγμα που σημαίνει ότι ψηφίζει και τροποποιεί τη νομοθεσία της ΕΕ. Η εντολή του περιλαμβάνει επίσης την εποπτεία του προϋπολογισμού της ΕΕ, καθώς και άλλων οργάνων της ΕΕ, και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στην ΕΕ και παγκοσμίως.³¹² Επί του παρόντος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελείται από 705 μέλη, τα οποία εκλέγονται για περίοδο πέντε ετών στα 27 κράτη μέλη. Ο αριθμός των εδρών ανά χώρα καθορίζεται από τον πληθυσμό του. Στο κοινοβούλιο οι θέσεις των ευρωβουλευτών καθορίζονται από την πολιτική τους κατεύθυνση και όχι από τη χώρα που εκπροσωπούν.³¹³

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να θεωρηθεί ως πιθανή οδός συνηγορίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αποτελούν στόχο ποινικοποίησης.

Επίσημοι τρόποι επικοινωνίας με τους ευρωβουλευτές

Κάθε ευρωβουλευτής έχει μια ομάδα βοηθών που εργάζονται γι' αυτόν, οι οποίοι μπορεί να εργάζονται είτε στους κύριους τόπους εργασίας του Κοινοβουλίου (Βρυξέλλες, Λουξεμβούργο, Στρασβούργο) είτε στη χώρα από την οποία έχουν εκλεγεί.³¹⁴ Οι πολίτες μπορούν να επικοινωνήσουν απευθείας με τους ευρωβουλευτές και τους βοηθούς τους.

Για έναν κατάλογο όλων των ευρωβουλευτών, καθώς και την πολιτική τους κατεύθυνση, τη χώρα που εκπροσωπούν, τις δραστηριότητες και τους βοηθούς τους, καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας τους, δείτε: <https://www.europarl.europa.eu/meps/el/full-list/all>.

Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να

γράψουν απευθείας στους ευρωβουλευτές, να υποβάλουν πληροφορίες ή να ζητήσουν να συναντηθούν μαζί τους μέσω διαδικτύου ή αυτοπροσώπως. Για να έχετε μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας σε ένα αίτημα επικοινωνίας, θα ήταν καλό να ενημερωθείτε για τις πολιτικές εστίες και τις πολιτικές θέσεις ενός ευρωβουλευτή. Θα ήταν ίσως πιο αποτελεσματικό να απευθυνθείτε σε έναν ευρωβουλευτή που ασχολείται με το θέμα που σας απασχολεί ή σε έναν ευρωβουλευτή από τη χώρα σας. Για παράδειγμα, ένας Γερμανός υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα μπορούσε να απευθυνθεί σε έναν Γερμανό ευρωβουλευτή που ασχολείται με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

– Η εμπειρία των ατόμων που ερωτήθηκαν για την παρούσα έρευνα έδειξε ότι η επικοινωνία με τους ευρωβουλευτές μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο, ακόμη και σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Για παράδειγμα, μετά τη σύλληψη ενός υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο ευρωβουλευτής ή οι νομικοί του εκπρόσωποι θα μπορούσαν να στείλουν ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στις αρμόδιες αρχές, το οποίο θα μπορούσε να ασκήσει πολιτική πίεση. –

Επικοινωνία με τις επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου³¹⁵

Όταν αναπτύσσεται νέα νομοθεσία στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει μια πρώτη πρόταση, η οποία στη συνέχεια διαβιβάζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εκεί η πρόταση εξετάζεται πρώτα από μία από τις επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Καθώς οι επιτροπές έχουν διαφορετικά θεματικά πεδία, θα ασχοληθεί με αυτή η επιτροπή στην αρμοδιότητα της οποίας εμπίπτει το θέμα. Στη φάση αυτή, η πρόταση εξετάζεται και τροποποιείται. Οι επιτροπές συνεδριάζουν σε μηνιαία βάση για να εγκρίνουν την υπό επεξεργασία νομοθεσία μέσω ψηφοφορίας. Το αποτέλεσμα υποβάλλεται στη συνέχεια στο Κοινοβούλιο, το οποίο εγκρίνει την πρόταση σε σύνοδο ολομέλειας.³¹⁶ Επομένως, μπορεί κανείς να πει ότι οι εργασίες στις επιτροπές αποτελούν τον πυρήνα των εργασιών

312 Σχετικά με το Κοινοβούλιο: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Καλώς ήρθατε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el>

313 Σχετικά με το Κοινοβούλιο: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/organisation-and-rules/organisation/members>

314 Ευρωβουλευτές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Σχετικά με τους ευρωβουλευτές. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/meps/el/about/meps>

315 Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε επίσης: Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/home>

316 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. A quick look at Parliamentary Committees. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/236967/About-committees-booklet-EN.pdf>

σχετικά με το περιεχόμενο της νέας νομοθεσίας ή των νομοθετικών αλλαγών.

Μέρος των μηνιαίων συνεδριάσεων των επιτροπών εκτός από τη συζήτηση για τη νομοθεσία και τις τροποποιήσεις της νομοθεσίας, είναι οι μη νομοθετικές εκθέσεις. Ως εκ τούτου, οι ευρωβουλευτές που εργάζονται σε αυτές ασκούν μεγάλη επιρροή στη νομοθετική ατζέντα της ΕΕ μέσω της συνεισφοράς τους στο ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής της ΕΕ. Επιπλέον, εποπτεύουν την ΕΕ, παρακολουθώντας την εφαρμογή της νομοθεσίας. Περαιτέρω δραστηριότητες εποπτείας επικεντρώνονται στα διάφορα όργανα της ΕΕ, για παράδειγμα με τη σύσταση ομάδων εργασίας ελέγχου και την ακρόαση εμπειρογνομώνων.³¹⁷

Εξετάζοντας την εντολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθίσταται προφανές ότι η συνεργασία με τα μέλη των επιτροπών είναι ιδιαίτερα επωφελής για τη μακροπρόθεσμη συνηγορία υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά τη νέα νομοθεσία που μπορεί να έχει αντίκτυπο στο έργο τους, για παράδειγμα αυξάνοντας ή μειώνοντας τον χώρο της κοινωνίας των πολιτών σε μια χώρα, αλλά και όσον αφορά την παρακολούθηση της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, μπορεί να συνιστάται η επέκταση του δικτύου στους ευρωβουλευτές και η άσκηση πίεσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και η προσπάθεια ευαισθητοποίησης σχετικά με το ζήτημα της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. κεφάλαιο 1).

Το έργο των επιτροπών βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις συμβουλές εξωτερικών εμπειρογνομώνων: «Οι επιτροπές λαμβάνουν ανεξάρτητες συμβουλές και γραπτή εμπειρογνομοσύνη (μελέτες, ενημερώσεις, εμπειριστατωμένες αναλύσεις και άλλα κείμενα) από τις διάφορες ερευνητικές υπηρεσίες του Κοινοβουλίου [...]. Διοργανώνονται εργαστήρια και επιτροπές με στόχο να δώσουν τη δυνατότητα στους ευρωβουλευτές να θέσουν ερωτήσεις και να ανταλλάξουν απόψεις με εμπειρογνώμονες για θέματα που σχετίζονται με τις κοινοβουλευτικές εργασίες ή για θέματα που παρουσιάζουν επίκαιρο ενδιαφέρον».³¹⁸ Στις ΟΚΠ ανατίθεται

η εκπόνηση μελετών, ενημερωτικών δελτίων για πολιτικές και αναλύσεων για συγκεκριμένα θέματα στα οποία διαθέτουν εμπειρογνομοσύνη. Το έργο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για περαιτέρω νομοθετικές διαδικασίες από τους ευρωβουλευτές.

Σχετικές επιτροπές³¹⁹ για την υπεράσπιση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση μπορεί να είναι οι εξής:

- ▶ **DROI: Η Υποεπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** ασχολείται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου εντός και εκτός της ΕΕ, ιδίως παρακολουθώντας τις εξωτερικές δράσεις και πολιτικές της ΕΕ και ρίχνοντας φως σε συγκεκριμένες καταστάσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.³²⁰ Για πληροφορίες σχετικά με το έργο της, τις επερχόμενες συναντήσεις και εκδηλώσεις, δείτε: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/droi/home/highlights>.
- ▶ **JURI: Νομικές υποθέσεις** Υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη διαμόρφωση ορθών νομικών θέσεων και εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ.³²¹ Για πληροφορίες σχετικά με το έργο της, τις επερχόμενες συναντήσεις και εκδηλώσεις, δείτε: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/juri/home/highlights>.
- ▶ **LIBE: Πολιτικές ελευθερίες, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις** Ασχολείται με τη νομοθεσία και την εποπτεία που αφορούν την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη, με έμφαση στα θεμελιώδη δικαιώματα. Το έργο της επικεντρώνεται επί του παρόντος, μεταξύ άλλων, στο κράτος δικαίου, την προστασία των δεδομένων, το άσυλο και τη μετανάστευση, καθώς και την καταπολέμηση των διακρίσεων. Δίνει έμφαση στην τακτική ανταλλαγή απόψεων με την κοινωνία των πολιτών.³²²

Επιπλέον, «το Κοινοβούλιο μπορεί επίσης να

³¹⁷ Όπ.π.

³¹⁸ Όπ.π.

³¹⁹ Για τον κατάλογο όλων των σημερινών επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του πεδίου εργασιών τους, βλ: Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/home>

³²⁰ Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. DROI. Άνευ ημερομηνίας Πληροφορίες: Καλωσόρισμα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/droi/about>

³²¹ Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. JURI. Άνευ ημερομηνίας Πληροφορίες: Καλωσόρισμα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/juri/about>

³²² Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. LIBE. Άνευ ημερομηνίας Πληροφορίες: Καλωσόρισμα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/libe/about>

συγκροτεί εξεταστικές επιτροπές και ειδικές επιτροπές για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων». ³²³ Για παράδειγμα, συστάθηκε η εξεταστική επιτροπή για τη διερεύνηση της χρήσης του Pegasus και αντίστοιχου κατασκοπευτικού λογισμικού παρακολούθησης, η οποία εξετάζει τη χρήση του λογισμικού στα κράτη μέλη της ΕΕ, γεγονός που επηρεάζει το έργο των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοσιογράφων. ³²⁴ Το κύριο πεδίο εργασιών της είναι τα ζητήματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής με στόχο την προστασία των πολιτικών και των δημοσιογράφων, καθώς και των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ένας πιθανός λόγος αλληλεπίδρασης με την επιτροπή θα μπορούσε να είναι αν κάποιος πιστεύει ότι παρακολουθείται με το λογισμικό Pegasus και μπορεί να το αποδείξει, να στείλει πληροφορίες στους εισηγητές της εν λόγω ομάδας.

Δεδομένου ότι μπορούν να δημιουργηθούν νέες υποομάδες εργασίας και επιτροπές, είναι σημαντικό να απευθύνεστε στους ευρωβουλευτές (βλ. παραπάνω) για να τους ενημερώνετε για τα σχετικά θέματα.

Κοινοβουλευτικές ερωτήσεις

Οι κοινοβουλευτικές ερωτήσεις είναι ένα πολιτικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση, τη διερεύνηση γεγονότων και την υποστήριξη της δημιουργίας γνώσεων σχετικά με θέματα που αφορούν την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι ευρωβουλευτές μπορούν να υποβάλλουν κοινοβουλευτικές ερωτήσεις προς όλα τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, π.χ. την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τους οργανισμούς της ΕΕ, όπως ο Frontex. Ως εκ τούτου, αποτελούν επίσης ένα εργαλείο ελέγχου. Οι ερωτήσεις μπορούν να υποβληθούν είτε προφορικά

κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της ολομέλειας, στο χρονικό διάστημα που έχει οριστεί ειδικά γι' αυτό, είτε γραπτώς. ³²⁵ Προηγουμένως, οι ευρωβουλευτές έθεσαν ερωτήσεις σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη νομοθεσία που προστατεύει ή περιορίζει το έργο τους. ³²⁶

Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να απευθυνθούν σε κάθε ευρωβουλευτή ξεχωριστά με ερωτήσεις και θέματα που θα ήθελαν να τους θέσουν. Εάν το θέμα εμπίπτει στα θέματα επιστημικού ενδιαφέροντος και ατζέντας των ευρωβουλευτών, μπορούν να υποβάλουν κοινοβουλευτικές ερωτήσεις βάσει της πρωτοβουλίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Όλες οι ερωτήσεις, καθώς και οι απαντήσεις που παρέχονται, δημοσιεύονται στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://www.europarl.europa.eu/plenary/el/parliamentary-questions.html?tabType=all#sidesForm>.

– Παρόλο που οι ερωτηθέντες δεν θεώρησαν τις ερωτήσεις αυτές ως εργαλείο εξίσου ισχυρό με τις ερωτήσεις που απευθύνονται σε ορισμένα εθνικά κοινοβούλια, μπορούν να θεωρηθούν ως ένας προσιτός μηχανισμός για τη διαμόρφωση της ατζέντας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Επιπλέον, για τις περισσότερες από τις οδούς συνηγορίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να υπάρχουν καλά αναπτυγμένες σχέσεις, οι οποίες μπορεί να χρειαστούν σημαντικό χρονικό διάστημα. –

5. Κροατία

5.1. Νομοθεσία

- 323** Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. A quick look at Parliamentary Committees. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/236967/About-committees-booklet-EN.pdf>
- 324** Επιτροπές Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άνευ ημερομηνίας Εξεταστική επιτροπή για τη διερεύνηση της χρήσης του Pegasus και αντίστοιχου κατασκοπευτικού λογισμικού παρακολούθησης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/committees/el/pega/home/highlights>- Τμήμα Πολιτικής για τα Δικαιώματα των Πολιτών και τις Συνταγματικές Υποθέσεις, Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Πολιτικών. 2022. Pegasus and surveillance spyware. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/732268/IPOL_IDA\(2022\)732268_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/732268/IPOL_IDA(2022)732268_EN.pdf)
- 325** Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Άνευ ημερομηνίας Ερωτήσεις και ενωσιακές πράξεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/plenary/el/parliamentary-questions.html>
- 326** Βλέπε, για παράδειγμα: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. Κοινοβουλευτική ερώτηση - E-004519/2021: Εφαρμογή της οδηγίας για τη διευκόλυνση και ανθρωπιστική βοήθεια. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-004519_EN.html- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. Ερώτηση για γραπτή απάντηση E-003513/2021 προς την Επιτροπή: Ποινικοποίηση των μεταναστών στην Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-003513_EN.pdf- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2021. Κοινοβουλευτική ερώτηση - E-003495/2021: Σύλληψη της Ολλανδής δημοσιογράφου Ingeborg Beugel στην Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-004519_EN.html- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2020. Ερώτηση για γραπτή απάντηση E-005517/2020 προς την Επιτροπή: Δίωξη των ΜΚΟ στην Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-005517_EN.pdf

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μια εισαγωγή στην κροατική νομοθεσία σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

5.1.1. Σύνταγμα

Παρόλο που δεν υπάρχει νόμος που να ορίζει ρητά τα δικαιώματα ή την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κροατία, τα δικαιώματά τους ως ατόμων στην κροατική επικράτεια ορίζονται στο *κροατικό Σύνταγμα*.³²⁷ Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες κατοχυρώνονται στο σύνταγμα στα άρθρα 14–20. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

- ▶ **Ισότητα ενώπιον του νόμου και καταπολέμηση των διακρίσεων** (άρθρο 14).
- ▶ **Ευθύνη όσων παραβιάζουν** τις διατάξεις που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα (άρθρο 20).

Επιπλέον, το σύνταγμα απαριθμεί τις προσωπικές και πολιτικές ελευθερίες και τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 21–47. Τα πιο σημαντικά για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση είναι τα εξής:

- ▶ Το δικαίωμα στην **ανθρώπινη ελευθερία** και προσωπικότητα (άρθρο 22).
- ▶ **Ελευθερία κυκλοφορίας** (άρθρο 32).
- ▶ Το **απαρβίαστο της κατοικίας** (άρθρο 34).
- ▶ Η **προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής**, της αξιοπρέπειας και της υπόληψης. (Άρθρο 35).
- ▶ Η ελευθερία και **προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας** και της αλληλογραφίας (άρθρο 36).
- ▶ Η προστασία των **προσωπικών δεδομένων** (άρθρο 37).
- ▶ Η **ελευθερία σκέψης**, της έκφρασης, λόγου και δημόσιας γνώμης, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης και της πρόσβασης στην πληροφόρηση (άρθρο 38).
- ▶ Το δικαίωμα **του συνέρχεσθαι** και ειρηνικής διαμαρτυρίας (άρθρο 42).
- ▶ Η **ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι** (άρθρο 43).
- ▶ Το δικαίωμα υποβολής **αναφορών, καταγγελιών και προτάσεων** (άρθρο 46).

Επιπλέον, στο σύνταγμα κατοχυρώνονται διάφορα οικονομικά δικαιώματα, τα οποία μπορεί να είναι σημαντικά σε περίπτωση τυπικών ή άτυπων μορφών ποινικοποίησης:

- ▶ Η **αναλογικότητα του περιορισμού των ελευθεριών ή δικαιωμάτων** (άρθρο 16).
- ▶ Το **δικαίωμα προσφυγής** κατά μεμονωμένων

νομικών αποφάσεων (άρθρο 18).

- ▶ «Οι επιμέρους αποφάσεις των κυβερνητικών υπηρεσιών, της δημόσιας διοίκησης και των φορέων που είναι επιφορτισμένοι με δημόσια εξουσία πρέπει να **βασίζονται στον νόμο**» (άρθρο 19).
- ▶ Απαγόρευση της σύλληψης ή της κράτησης χωρίς **γραπτή δικαστική απόφαση**, η οποία πρέπει να **επιδεικνύεται** κατά τη στιγμή της σύλληψης (άρθρο 24).
- ▶ Ενώ η σύλληψη χωρίς ένταλμα επιτρέπεται σε περιπτώσεις «εύλογης υποψίας ότι [ένα] πρόσωπο έχει διαπράξει σοβαρό ποινικό αδίκημα», το πρόσωπο πρέπει να **«ενημερώνεται, με κατανοητό τρόπο**, για τους λόγους της σύλληψης και για τα δικαιώματά του» (άρθρο 24).
- ▶ Οι συλληφθέντες και οι κρατούμενοι έχουν **το δικαίωμα να ασκήσουν έφεση** κατά της σύλληψής τους (άρθρο 24).
- ▶ Κατά τη σύλληψη ή την κράτηση, πρέπει να τυγχάνει κανείς **ανθρώπινης μεταχείρισης** και σεβασμού της **αξιοπρέπειάς** του (άρθρο 25).
- ▶ Όταν κάποιος κρατείται για ποινικό αδίκημα, έχει «το δικαίωμα να **προσαχθεί ενώπιον δικαστηρίου εντός της ελάχιστης προθεσμίας**» (άρθρο 25).
- ▶ Οι πολίτες της Κροατίας, καθώς και οι αλλοδαποί, απολαμβάνουν **ίσα δικαιώματα ενώπιον του δικαστηρίου** και των κυβερνητικών υπηρεσιών και οργάνων (άρθρο 26).
- ▶ Όλοι έχουν δικαίωμα **νομικής συνδρομής** (άρθρο 27).
- ▶ **Τεκμήριο αθωότητας**: υποχρέωση απόδειξης της ενοχής με δικαστική απόφαση (άρθρο 28).
- ▶ Όλοι έχουν δικαίωμα σε **δίκαιη δίκη**: τα δικαστήρια πρέπει να είναι **ανεξάρτητα και αμερόληπτα** και η δίκη πρέπει να διεξάγεται σε **εύλογο χρονικό διάστημα** (άρθρο 29).
- ▶ Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να **ενημερώνεται σε γλώσσα που κατανοεί** (άρθρο 29): να έχει **«επαρκή χρόνο και δυνατότητα να προετοιμάσει** την υπεράσπισή του/της» (άρθρο 29): να έχει **συνήγορο υπεράσπισης** και δωρεάν συνήγορο σε περίπτωση οικονομική αδυναμίας (άρθρο 29) και να έχει δωρεάν **διερμηνέα** (άρθρο 29).
- ▶ Η **έρευνα κατοικίας** επιτρέπεται μόνο με εντολή δικαστηρίου, σε συνδυασμό με **γραπτό ένταλμα**. Εξαιρέσεις μπορούν να γίνουν μόνο εάν «αυτό είναι απαραίτητο για την εκτέλεση εντάλματος σύλληψης ή τη σύλληψη παραβάτη ή για την αποτροπή σοβαρής απειλής για τη ζωή ή για σημαντική περιουσία» (άρθρο 34): επιπλέον, η αναζήτηση αποδεικτικών στοιχείων

³²⁷ Για το πλήρες νομικό κείμενο στα αγγλικά, βλ.: Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Κροατίας (ενοποιημένο κείμενο). 2010. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.policinglaw.info/assets/downloads/2010_Constitution_of_Croatia.pdf

σε μια κατοικία μπορεί να διεξαχθεί μόνο **παρουσία μάρτυρα** (άρθρο 34).

5.1.2. Νόμος περί αλλοδαπών: απαγόρευση παροχής βοήθειας σε υπήκοο τρίτης χώρας για παράνομη διέλευση, διαμετακόμιση και παραμονή (άρθρο 53)

Η ποινικοποίηση των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των μεταναστών βασίζεται κυρίως στην κατηγορία της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, παράνομης παραμονής ή παράνομης μεταφοράς υπηκόου τρίτης χώρας. Σύμφωνα με την κροατική υπηρεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, «η ερμηνεία της νομοθεσίας επιδιώκει να ποινικοποιήσει το έργο των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ασχολούνται με τα δικαιώματα των προσφύγων, ενώ παράλληλα τους συνδέει αβάσιμα με διακινητές ανθρώπων και εγκληματικές δραστηριότητες».³²⁸

Αυτού του είδους οι κατηγορίες βασίζονται στο άρθρο 53 του νόμου περί αλλοδαπών της Κροατίας (Επίσημη Εφημερίδα NN 133/20, 114/22, 151/22),³²⁹ σχετικά με την «[α]παγόρευση παροχής βοήθειας σε υπήκοο τρίτης χώρας για παράνομη διέλευση, διαμετακόμιση και παραμονή».

Επιπλέον, αναφέρεται ότι:

«1) **Απαγορεύεται η συνδρομή και η προσπάθεια συνδρομής υπηκόου τρίτης χώρας στην παράνομη διέλευση** των κρατικών συνόρων, στη διαμετακόμιση μέσω του κρατικού εδάφους, εάν ο υπήκοος τρίτης χώρας έχει εισέλθει παράνομα στη Δημοκρατία της Κροατίας, και **στην παράνομη παραμονή του**.

2) Η συνδρομή κατά την έννοια της παραγράφου 1 του παρόντος νόμου δεν περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- συνδρομή που αναφέρεται στα άρθρα 197 και 198 του παρόντος νόμου
- συνδρομή στην παράνομη διέλευση των κρατικών συνόρων με σκοπό τη διάσωση ζωής, την πρόληψη

τραυματισμού, την παροχή επείγουσας ιατρικής βοήθειας και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σύμφωνα με τους νόμους που διέπουν την ανθρωπιστική βοήθεια και την εναέρια κυκλοφορία, τον κανονισμό που καθορίζει τους όρους και τον τρόπο διεξαγωγής έρευνας και διάσωσης αεροσκαφών και τις διεθνείς συμβάσεις για την έρευνα και διάσωση στη θάλασσα και για τη διεθνή πολιτική αεροπορία

- συνδρομή στην παράνομη παραμονή για **ανθρωπιστικούς λόγους** χωρίς την πρόθεση να αποτραπούν ή να αναβληθούν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εξασφάλιση της επιστροφής».³³⁰

Το άρθρο 197 αναφέρεται στην κατάσταση της ειδοποίησης ενός υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει και εργάζεται παράνομα σε περίπτωση απόφασης απέλασης ή επιστροφής.

Το άρθρο 198 αφορά την παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής. Η επείγουσα ιατρική βοήθεια ορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 2 του νόμου για την υποχρεωτική ασφάλιση υγείας και την υγειονομική περίθαλψη των αλλοδαπών στη Δημοκρατία της Κροατίας,³³¹ που ορίζει την εν λόγω βοήθεια ως: «παροχή διαγνωστικών και θεραπευτικών διαδικασιών που είναι απαραίτητες για την εξάλειψη άμεσου κινδύνου για τη ζωή και την υγεία».

Μπορεί να επιβληθεί ποινή φυλάκισης έως **60 ημέρες** ή χρηματική ποινή **3.050 ευρώ** για κάθε άτομο που βοήθησε ή προσπάθησε να βοηθήσει στην παράνομη διέλευση, διαμετακόμιση και παραμονή (άρθρο 249(8), νόμος περί αλλοδαπών).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το παραπάνω άρθρο απαγορεύει όχι μόνο τη βοήθεια αλλά και την απόπειρα βοήθειας, γεγονός που δημιουργεί περιθώρια για **διαφορετικές ερμηνείες στην εφαρμογή του**. Συνολικά, πρόκειται για ένα αυστηρά κατασταλτικό και αδικαιολόγητο μέτρο. Με τον τρόπο αυτό καταργείται η αναλογικότητα που είχε καθιερωθεί προηγουμένως στην *οδηγία 2002/90/EZ*. Η οδηγία αποσκοπεί «στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, της

328 Human Rights House Zagreb. 2018. Thematic Report: Human Rights Defenders in Croatia: Obstacles and Challenges. Διατίθεται στη διεύθυνση:

https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2019/01/KLJP_HumanRightsDefendersInCroatia_edit1801.pdf

329 Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο στα κροατικά, βλ: Zakon o strancima. 2022. NN 133/20, 114/22, 151/22. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima>. Κατά τη δημοσίευση της παρούσας εργαλειοθήκης, ο τροποποιημένος νόμος (ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 01/2023) δεν είχε μεταφραστεί επίσημα στα αγγλικά. Για την αγγλική έκδοση των προηγούμενων τροποποιήσεων (2020) του νόμου περί αλλοδαπών, βλ: Aliens Act. 2020. Official Gazette 133/2020. Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://mup.gov.hr/UserDocsImages/zakoni/ALIENS%20ACT%20\(Official%20Gazette%20No%20133_2020\).pdf](https://mup.gov.hr/UserDocsImages/zakoni/ALIENS%20ACT%20(Official%20Gazette%20No%20133_2020).pdf)

330 Όπ.π.

331 Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο στα κροατικά, βλ: Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj. 2022. NN 80/13, 15/18, 26/21, 46/22. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://zakon.hr/z/634/Zakon-o-obveznom-zdravstvenom-osiguranju-i-zdravstvenoj-zaštiti-stranaca-u-Republici-Hrvatskoj->

παράνομης απασχόλησης, της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών». Οι προσπάθειες επιβολής κυρώσεων, ωστόσο, θα αφορούν μόνο τις προαναφερθείσες αξιόποινες πράξεις, ενώ η οδηγία υπογραμμίζει την ανάγκη να καθοριστούν συγκεκριμένα οι παραβάσεις στις οποίες αναφέρονται και οι καταστάσεις που εξαιρούνται. Ωστόσο, η απαγόρευση που περιγράφεται στον νόμο *περί αλλοδαπών* παραμένει μέχρι σήμερα **πολύ ασαφής**, ιδίως όσον αφορά το ζήτημα του τι συνεπάγεται ο όρος «απόπειρα» και τον ορισμό των ανθρωπιστικών λόγων στους οποίους αναφέρεται. Στην πράξη, οι αρχές προσπαθούν να περιορίσουν τους ορισμούς αυτούς με σκοπό να μειώσουν τις νόμιμες δραστηριότητες των οργανώσεων και των ακτιβιστών, καθώς και να τους εκφοβίσουν. Επιπλέον, παραμένει ασαφές πώς ένα άτομο το οποίο βοηθά έναν άνθρωπο σε κίνηση **μπορεί να ελέγξει** αν ο άνθρωπος αυτός διαμένει παράνομα στο έδαφος της χώρας ή αν πέρασε παράνομα τα σύνορα, δεδομένου ότι δεν έχει την εξουσία να ελέγξει τα έγγραφα ή τα στοιχεία του. Παρόλο που είναι σημαντικό να τονιστεί η ανθρωπιστική εξαίρεση που προκύπτει από το άρθρο, είναι επίσης σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι **δεν ορίζεται σαφώς**. Εδώ και χρόνια, η κοινωνία των πολιτών στην Κροατία ζητεί καλύτερη ρύθμιση και νομικό ορισμό του όρου «ανθρωπιστικοί λόγοι». Συγκεκριμένα, το Κέντρο Μελετών για την Ειρήνη προτείνει να προστεθεί στο άρθρο το εξής: «Βοήθεια για ανθρωπιστικούς λόγους θεωρείται η βοήθεια που δεν οδηγεί σε κανένα υλικό και οικονομικό όφελος για τον βοηθό, αλλά καθοδηγείται από την ηθική και ανθρωπιστική αρχή σε περιπτώσεις αναγκαίας βοήθειας για την προστασία της ζωής ή της ακεραιότητας ενός προσώπου που διασχίζει παράνομα τα σύνορα ή διαμένει παράνομα στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κροατίας». Ωστόσο, η αλλαγή έχει απορριφθεί αρκετές φορές.

5.2. Μηχανισμοί

Στην επικράτεια της Κροατίας, και όσον αφορά την κροατική κυβέρνηση, έχουν δημιουργηθεί ορισμένοι μηχανισμοί και δομές υποστήριξης που μπορεί να

έχουν σημασία σε περίπτωση ποινικοποίησης ενός υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα τις παρουσιάσουμε στις επόμενες ενότητες.

5.2.1. Διαμεσολαβητής

Ο Διαμεσολαβητής της Δημοκρατίας της Κροατίας είναι ένα ανεξάρτητο και αυτόνομο όργανο του οποίου ο ρόλος είναι η προώθηση και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών.³³² Έχει επίσης την εντολή να ενεργεί ως εθνικός φορέας ισότητας, πράγμα που σημαίνει ότι προωθώντας την ισότητα και φροντίζοντας για την κεντρική συλλογή δεδομένων, ενεργεί προληπτικά όσον αφορά την προστασία από τις διακρίσεις.³³³ Επιπλέον, ένας από τους ρόλους του Διαμεσολαβητή είναι να ενεργεί ως εθνικός προληπτικός μηχανισμός για την προστασία των ατόμων που στερούνται της ελευθερίας τους. Στο πλαίσιο αυτό, επισκέπτεται, μεταξύ άλλων, τους χώρους όπου άτομα στερούνται ή ενδέχεται να στερηθούν την ελευθερία τους και παρέχει συστάσεις στους αρμόδιους φορείς σχετικά με τη μεταχείριση και τις συνθήκες διαβίωσης των ατόμων που βρίσκονται υπό αυτές τις συνθήκες.³³⁴ Επιπλέον, ο Διαμεσολαβητής είναι επίσης επιφορτισμένος με την εξωτερική αναφορά παρατυπιών σύμφωνα με τον κροατικό νόμο περί προστασίας των πληροφοριοδοτών. Ο κάτοχος της εντολής διορίζεται από το κροατικό κοινοβούλιο με οκταετή θητεία.³³⁵

Μεταξύ άλλων, η αποστολή του Διαμεσολαβητή όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι:³³⁶

► Να εξετάζει τις καταγγελίες που σχετίζονται με παράνομες πρακτικές και παρατυπίες όσον αφορά το έργο των δημόσιων αρχών (κρατικοί φορείς, φορείς τοπικών/περιφερειακών μονάδων αυτοδιοίκησης και νομικά πρόσωπα που έχουν δημόσια εξουσία).

³³² Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας About us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/about-us/>

³³³ EQUINET - European Network of Equality Bodies. Άνευ ημερομηνίας Διαμεσολαβητής της Δημοκρατίας της Κροατίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://equineteurope.org/eb/cp-slug-172/>

³³⁴ Independent Police Complaints Authorities' Network (IPCAN). Άνευ ημερομηνίας Διαμεσολαβητής της Δημοκρατίας της Κροατίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ipcan.org/members/ombudsman-of-the-republic-of-croatia#:~:text=Lora%20Vidovi%C>

³³⁵ Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας About us. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/about-us/>

³³⁶ Independent Police Complaints Authorities' Network (IPCAN). Άνευ ημερομηνίας Διαμεσολαβητής της Δημοκρατίας της Κροατίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ipcan.org/members/ombudsman-of-the-republic-of-croatia#:~:text=Lora%20Vidovi%C>

▶ Όταν απαιτείται από ειδικό νόμο, να εξετάζει καταγγελίες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά νομικών και φυσικών προσώπων.

▶ Να παρακολουθεί την κατάσταση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και να επισημαίνει την ανάγκη προστασίας τους.

Ποιες είναι οι απαιτήσεις για την εμπλοκή του Διαμεσολαβητή;³³⁷

Ο Διαμεσολαβητής είναι ελεύθερος να αποφασίσει εάν και σε ποιον βαθμό θα εξετάσει μια καταγγελία. Είναι πιθανό να αποφασίσει **να μην αναλάβει δράση** στις ακόλουθες περιπτώσεις:

▶ Όταν υπάρχουν εν εξελίξει δικαστικές διαδικασίες. Αυτό δεν ισχύει όταν πρόκειται για περιπτώσεις όπου είναι προφανές ότι οι διαδικασίες αυτές καθυστερούν άσκοπα ή ότι υπάρχει προφανής κατάχρηση εξουσίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να ζητήσει εξηγήσεις από τον πρόεδρο του αρμόδιου δικαστηρίου.

▶ Εάν η καταγγελία αφορά ζητήματα που εξετάζονται σε εν εξελίξει διαδικασίες (εκτός εάν οι διαδικασίες αυτές καθυστερούν αδικαιολόγητα ή σε περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται προφανής κατάχρηση εξουσίας).

▶ Εάν η προθεσμία για την υποβολή προσφυγής δεν έχει παρέλθει ακόμη ή εάν υπάρχουν διαθέσιμα ένδικα μέσα βάσει ειδικών νόμων.

▶ Εάν ο καταγγέλλων δεν άσκησε προσφυγή εντός της προθεσμίας ή δεν έκανε χρήση των ένδικων μέσων που προβλέπονται από ειδικούς νόμους.

▶ **Εάν έχουν περάσει περισσότερα από τρία έτη** από την έκδοση της σχετικής απόφασης ή από τη σχετική παρατυπία. Ισχύει, ωστόσο, μια εξαίρεση σε αυτό εάν ο Διαμεσολαβητής κρίνει ότι το σχετικό ζήτημα

είναι ύψιστης σημασίας για την προστασία των ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πώς να υποβάλετε καταγγελία;

Καταγγελία στον Διαμεσολαβητή μπορεί να υποβάλει κάθε άτομο που θεωρεί ότι παράνομες ή παράτυπες δραστηριότητες κρατικού φορέα, φορέα της τοπικής/περιφερειακής αυτοδιοίκησης ή νομικού προσώπου που έχει δημόσια εξουσία έχουν οδηγήσει σε κίνδυνο ή παραβίαση των δικαιωμάτων και ελευθεριών του που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα ή τον νόμο,³³⁸ καθώς και οποιοσδήποτε υποψιάζεται ότι έχει υποστεί διακρίσεις.³³⁹

Μια καταγγελία πρέπει να περιλαμβάνει:³⁴⁰

▶ Το όνομα, το επώνυμο και τη διεύθυνση του καταγγέλλοντος.

▶ Το όνομα του φορέα κατά του οποίου ο καταγγέλλων υποβάλλει την καταγγελία.

▶ Τον αριθμό αναφοράς της υπόθεσης του καταγγέλλοντος³⁴¹ που έχει δοθεί από τον φορέα κατά του οποίου υποβάλλεται η καταγγελία.

▶ Αντίγραφα των εγγράφων που σχετίζονται με τη διαδικασία και άλλων εγγράφων που είναι σχετικά.

▶ Περιγραφή της κατάστασης – διευκρίνιση σχετικά με τα δικαιώματα που φέρονται να έχουν παραβιαστεί και εάν ο καταγγέλλων έχει κάνει χρήση ένδικων μέσων (καθώς και, κατά περίπτωση, πότε ασκήθηκαν).

Οι καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν ταχυδρομικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (βλ. στοιχεία επικοινωνίας παρακάτω). Η υποβολή καταγγελίας στον Διαμεσολαβητή είναι **δωρεάν**.³⁴²

³³⁷ Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: When will the Ombudswoman not proceed upon a complaint? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³³⁸ Για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που έχουν χαρακτηριστεί σημαντικά για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κροατία, βλ. κεφάλαιο 5.1.

³³⁹ Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: Who can turn to the Ombudswoman and in which cases? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³⁴⁰ Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: What must a complaint contain? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³⁴¹ Την υπόθεση ενώπιον του φορέα τον οποίο αφορά η καταγγελία.

³⁴² Pučka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: How to address the Ombudswoman? Is there any fee for lodging a complaint with the Ombudswoman? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

Τι θα συμβεί αφού ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλει καταγγελία;

Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο Διαμεσολαβητής θα ζητήσει απαντήσεις και πρόσθετες πληροφορίες από τους εν λόγω φορείς και πρόσωπα στο πλαίσιο της διαδικασίας διερεύνησης. Ως εκ τούτου, ο χρόνος απάντησης του Διαμεσολαβητή εξαρτάται από την παροχή των πληροφοριών αυτών. Οι πρώτες πληροφορίες σχετικά με τη διερεύνηση μιας καταγγελίας συνήθως λαμβάνονται εντός 30 ημερών.³⁴³

Μετά την εξέταση μιας καταγγελίας, ο Διαμεσολαβητής μπορεί να διατυπώσει συστάσεις ή να υποβάλει προτάσεις, γνώμες και προειδοποιήσεις προς τους φορείς κατά των οποίων στρέφεται η καταγγελία. Οι φορείς αυτοί πρέπει στη συνέχεια να ενημερώσουν τον Διαμεσολαβητή σχετικά με τα μέτρα που έλαβαν για τον σκοπό αυτό.³⁴⁴

Στοιχεία επικοινωνίας³⁴⁵

Διεύθυνση:

Ručki pravobranitelji
Savska cesta 41/3, 10 000 Zagreb

Φαξ: + 385 1 6431 628

Email: info@ombudsman.hr

5.2.2. Κατάθεση αγωγής/έφευσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να στραφούν κατά της τυπικής ποινικοποίησης είναι μέσω των νομικών οδών που προσφέρει το κροατικό κράτος. Όσον αφορά το θέμα αυτό, η άσκηση έφευσης μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, όταν το δικαστήριο εκδίδει ποινική απόφαση.

– Δεδομένου ότι οι δικαστικές διαδικασίες μπορεί να είναι πολύ περίπλοκες, συνιστάται ιδιαίτερα να ζητάτε συμβουλές και βοήθεια από έναν έμπειρο δικηγόρο όταν αποφασίζετε αν θα καταθέσετε αγωγή/έφευση ή αν θα ασκήσετε άλλο ένδικο μέσο.-

Δικαστικό σύστημα στην Κροατία

Η δικαστική εξουσία στην Κροατία ασκείται από τα τακτικά δικαστήρια, τα ειδικά δικαστήρια και το Ανώτατο Δικαστήριο. Τα τακτικά δικαστήρια είναι τα δημοτικά και τα επαρχιακά δικαστήρια. Καλύπτουν θέματα που αφορούν υποθέσεις για τις οποίες δεν υπάρχει ειδικό δικαστήριο. Τα ειδικά δικαστήρια είναι: τα διοικητικά δικαστήρια, τα εμπορικά δικαστήρια, το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, το Ανώτατο Εμπορικό Δικαστήριο, το Ανώτατο Πλημμελειοδικείο και το Ανώτατο Ποινικό Δικαστήριο. Καλύπτουν όλα τα θέματα που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με τον νόμο.³⁴⁶

Επιπλέον, τα δικαστήρια χωρίζονται σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια. Τα πρωτοβάθμια δικαστήρια είναι δημοτικά, εμπορικά, διοικητικά δικαστήρια και πλημμελειοδικεία. Σε αυτά κινούνται διαδικασίες για τη διευθέτηση νομικών υποθέσεων. Τα δευτεροβάθμια δικαστήρια είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με τις προσφυγές κατά των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων. Τα δευτεροβάθμια δικαστήρια είναι τα επαρχιακά δικαστήρια (σε σχέση με τα δημοτικά δικαστήρια), το Ανώτατο Πλημμελειοδικείο (σε σχέση με τα πλημμελειοδικεία), το Ανώτατο Εμπορικό Δικαστήριο (σε σχέση με τα εμπορικά δικαστήρια) και το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (σε σχέση με τα διοικητικά δικαστήρια). Το Ανώτατο Δικαστήριο είναι το δικαστήριο τελευταίου βαθμού δικαιοδοσίας που, μεταξύ άλλων, αποφασίζει σχετικά με τα έκτακτα ένδικα μέσα που αφορούν τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις και τα τακτικά ένδικα μέσα (εφέσεις), όταν αυτό επιβάλλεται από σχετικό νόμο.³⁴⁷

³⁴³ Ručka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: What is the deadline for acting upon a complaint? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³⁴⁴ Ručka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: Ombudswoman's authorities while proceeding upon complaints? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³⁴⁵ Ručka pravobraniteljica, Republika Hrvatska. Άνευ ημερομηνίας Frequently asked questions: How can I submit a complaint in writing? Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ombudsman.hr/en/frequently-asked-questions/>

³⁴⁶ Supreme Court of the Republic of Croatia. Άνευ ημερομηνίας About Judicial Power. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.vsrh.hr/en/about-judicial-power.aspx> και Ευρωπαϊκή Πύλη Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης. Άνευ ημερομηνίας Δικαστικό σύστημα στη Δημοκρατία της Κροατίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/16/EL/national_justice_systems?CROATIA&init=true&member=1

³⁴⁷ Όπ.π.

– Όπως προαναφέρθηκε, η ποινικοποίηση των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των μεταναστών στην Κροατία συνδέεται κυρίως με τις κατηγορίες της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, της παράνομης παραμονής ή της παράνομης μεταφοράς υπηκόου τρίτης χώρας, οι οποίες βασίζονται στο άρθρο 53 του νόμου περί αλλοδαπών της Κροατίας (βλ. κεφάλαιο 5.1.2.). Οι προαναφερθείσες πράξεις του άρθρου 53 του νόμου περί αλλοδαπών συνιστούν πλημμέλημα,³⁴⁸ πράγμα που σημαίνει ότι οι υποθέσεις αυτές εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των πλημμελειοδικείων. Στη συνέχεια, ένα από τα πιο σημαντικά ένδικα μέσα για τους υπερασπιστές των δικαιωμάτων των μεταναστών σε τέτοιες περιπτώσεις, εάν το πλημμελειοδικείο δεν αποφασίσει υπέρ τους, μπορεί να είναι η προσφυγή στο Ανώτατο Πλημμελειοδικείο. –

Έφεση σε ποινικές διαδικασίες

Το δικαίωμα προσφυγής κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (άρθρο 18).³⁴⁹ Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 464 παράγραφος 1 του νόμου περί ποινικής δικονομίας της Κροατίας, **ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση** κατά της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα μπορούν να ασκήσουν έφεση κατά απόφασης που εκδόθηκε σε πρώτο βαθμό **εντός προθεσμίας 15 ημερών** από την ημέρα επίδοσης του αντιγράφου της απόφασης (άρθρο 463 παράγραφος 1). Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να προσβληθεί μια απόφαση ορίζονται στο άρθρο 467 παράγραφος 1. Σύμφωνα με το άρθρο 490, είναι επίσης δυνατή η άσκηση έφεσης κατά απόφασης δευτεροβάθμιου δικαστηρίου ενώπιον τριτοβάθμιου δικαστηρίου (Ανώτατο Δικαστήριο), αλλά μόνο για τους λόγους που ορίζονται στο εν λόγω άρθρο.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα άσκησης έφεσης σε ποινικές διαδικασίες μπορείτε να βρείτε στα άρθρα 463–496 του νόμου περί ποινικής δικονομίας.³⁵⁰ Δεδομένου ότι το κροατικό σύστημα έφεσης είναι πολύπλοκο και έχει σύντομες προθεσμίες, εάν κάποιος θέλει να ασκήσει έφεση, συνιστάται ιδιαίτερα να ζητήσει τη συμβουλή δικηγόρου.

5.2.3. Αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας

Η αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας είναι ένας πρόσθετος, καθώς και ένας κατ' εξαίρεση μηχανισμός για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα και, ως εκ τούτου, δεν αποτελεί τακτικό ή έκτακτο³⁵¹ ένδικο μέσο. Μπορεί να κατατεθεί στο Συνταγματικό Δικαστήριο, ένα ειδικό όργανο που κατέχει μοναδική θέση εκτός του δικαστικού σώματος και έχει τις δικές του συνταγματικές αρμοδιότητες. Μία από τις σημαντικότερες αρμοδιότητές του είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα.³⁵²

Σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 1 του Συνταγματικού Νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Κροατίας (εφεξής: Ο νόμος για το Συνταγματικό Δικαστήριο)³⁵³ οποιοσδήποτε μπορεί να υποβάλει αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας στο Συνταγματικό Δικαστήριο εάν πιστεύει ότι

► **μια ατομική πράξη**, με την οποία εκδόθηκε απόφαση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, ή σχετικά με την υποψία/κατηγορία για εγκληματική πράξη (και η οποία εκδόθηκε από κρατικό φορέα, φορέα τοπικής/περιφερειακής αυτοδιοίκησης ή νομικό πρόσωπο με δημόσια εξουσία),

348 Αυτό προκύπτει από το άρθρο 249 παράγραφος 9, σε συνδυασμό με το άρθρο 249 παράγραφος 8 του νόμου περί αλλοδαπών.

349 Για το πλήρες νομικό κείμενο στα αγγλικά, βλ.: Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Κροατίας (ενοποιημένο κείμενο). 2010. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.policinglaw.info/assets/downloads/2010_Constitution_of_Croatia.pdf

350 Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (στα κροατικά): Zakon o kaznenom postupku. 2022. NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>

351 Τα έκτακτα ένδικα μέσα είναι ένδικα μέσα που μπορεί να ασκήσει κάποιος μετά την έκδοση μιας τελεσίδικης απόφασης.

352 Jelušić M. The Constitutional Complaint in the Croatian Model. International Conference “Review and Way Forward for the Individual Application System, Seven Years On”. 2019. Σελίδα 1 και 5. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/mario-jelusic/168098e476>

353 Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (στα κροατικά): Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. 2002. NN 99/99, 29/02, 49/02. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/137/Ustavni-zakon-o-Ustavnom-sudu-Republike-Hrvatske>

► **έχει παραβιάσει τα συνταγματικά του δικαιώματα** (δηλαδή τα ανθρώπινα δικαιώματα ή τις θεμελιώδεις ελευθερίες που εγγυάται το Σύνταγμα, ή το δικαίωμά του στην τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση).

Η αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας μπορεί να υποβληθεί **εντός 30 ημερών από την ημέρα λήψης της απόφασης** (άρθρο 64 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο). Το Συνταγματικό Δικαστήριο μπορεί, ωστόσο, να επιτρέψει την επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση (να επιτρέψει την εξέταση της αίτησης από το Δικαστήριο, ακόμη και αν αυτή υποβλήθηκε μετά την ανωτέρω προθεσμία), εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις (άρθρο 66 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο).

Προϋπόθεση για την υποβολή αίτησης είναι **να έχουν εξαντληθεί τα ένδικα μέσα**. Αυτό σημαίνει ότι, εάν υπάρχει άλλο ένδικο μέσο που προβλέπει την παραβίαση των συνταγματικών δικαιωμάτων, η αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας δεν μπορεί να υποβληθεί πριν από την εξάντληση του εν λόγω μέσου. Μπορεί να υποβληθεί μόνο μετά από αυτή (άρθρο 62 παράγραφος 2 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο). Ισχύουν, ωστόσο, **δύο εξαιρέσεις** σε αυτό. Το Συνταγματικό Δικαστήριο μπορεί να κινήσει διαδικασία ακόμη και αν δεν έχουν εξαντληθεί όλα τα ένδικα μέσα, εάν:

► Το αρμόδιο δικαστήριο **δεν αποφάσισε εντός εύλογου χρονικού διαστήματος** σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ή την υποψία ή την κατηγορία για ποινικό αδίκημα.

► **Η επίμαχη ατομική πράξη συνιστά σοβαρή παραβίαση των συνταγματικών δικαιωμάτων** και είναι προφανές ότι ο αιτών μπορεί να υποστεί «**σοβαρές και ανεπανόρθωτες συνέπειες**» εάν δεν κινήσει η διαδικασία ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου (άρθρο 63 παράγραφος 1 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο).³⁵⁴

Εάν το Συνταγματικό Δικαστήριο αποφασίσει **να δεχθεί** μια αίτηση ελέγχου συνταγματικότητας (δηλαδή δεν την απορρίψει), το Συνταγματικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 76 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο:

► **Καταργεί την επίμαχη πράξη** που παραβίασε το σχετικό συνταγματικό δικαίωμα.

► **Αναπέμπει το θέμα** στο όργανο που εξέδωσε την πράξη που καταργήθηκε για να κινήσει νέα

διαδικασία, εάν το αρμόδιο όργανο / νομικό πρόσωπο που είναι επιφορτισμένο με δημόσια εξουσία πρέπει να εκδώσει νέα πράξη για να αντικαταστήσει την καταργηθείσα πράξη.

► **Εκδίδει απόφαση με την οποία κηρύσσει την αντισυνταγματικότητα της σχετικής ατομικής πράξης** και αναφέρει ποιο(α) συνταγματικό(α) δικαίωμα(α) του αιτούντος παραβιάστηκε(αν), εάν η επίμαχη πράξη που παραβίασε το(α) συνταγματικό(α) δικαίωμα(α) του αιτούντος δεν παράγει πλέον έννομα αποτελέσματα.

Για να διαβάσετε περισσότερα σχετικά με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία σχετικά με τη συνταγματική προσφυγή, ανατρέξτε στο κεφάλαιο Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών (άρθρα 62-80) του Συνταγματικού Νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Κροατίας.³⁵⁵

5.2.4. Εθνική υποστηρικτική ΟΚΠ – CPS

Στην Κροατία το Κέντρο Μελετών για την Ειρήνη (CPS, συντομογραφία στα κροατικά: CMS), μια ΟΚΠ που ασχολείται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο, υποστηρίζει επίσης τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιπτώσεις ποινικοποίησης. Σε περιπτώσεις τέτοιων περιστατικών, είναι χρήσιμο να απευθυνθεί κάποιος σε αυτούς, καθώς έχουν πολυετή εμπειρία στη συνεργασία με υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαθέτουν εδραιωμένα δίκτυα και γνώσεις σχετικά με διάφορους τρόπους συνηγορίας, τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Το CPS εργάζεται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, της ένταξης, της οικοδόμησης ειρήνης, των διακρίσεων και της ανισότητας στην Κροατία. Εκτός από τη διεξαγωγή έρευνας, την παρακολούθηση και τα εκπαιδευτικά προγράμματα, το CPS συνεργάζεται επίσης με εθνικούς και διεθνείς κρατικούς και μη κρατικούς φορείς, καθώς και με διάφορα μέσα ενημέρωσης, και έχει μακροχρόνια εμπειρία στη συνηγορία υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων.³⁵⁶ Οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να απευθυνθούν στο CPS για υποστήριξη σε περίπτωση που υποστούν εκφοβισμό ή ποινικοποίηση για την

³⁵⁴ Για να μάθετε περισσότερα σχετικά με τις αναφερόμενες εξαιρέσεις, ανατρέξτε στο άρθρο 63 του νόμου για το Συνταγματικό Δικαστήριο.

³⁵⁵ Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (στα κροατικά): Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. 2002. NN 99/99, 29/02, 49/02).

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/137/Ustavni-zakon-o-Ustavnom-sudu-Republike-Hrvatske>

³⁵⁶ Κέντρο Μελετών για την Ειρήνη (CPS). 2022. Κέντρο Μελετών για την Ειρήνη - CPS. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.cms.hr/en/o-cms-u-tko-je-tko/cms>

αλληλεγγύη τους, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και/ή τις ανθρωπιστικές τους δραστηριότητες, ή αν ασκηθούν νομικές διαδικασίες εναντίον τους λόγω του έργου τους για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στοιχεία επικοινωνίας

Τηλ: +385 1 482 00 94

Κινητό: +385 (0)91 3300181

Email: cms@cms.hr

Ιστότοπος: <https://www.cms.hr/en>

5.3. Προστασία σε σχέση με ειδικές μορφές ποινικοποίησης

Στην Κροατία το BVMN παρατηρεί ότι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετωπίζουν διάφορες μορφές άτυπης ποινικοποίησης. Μεταξύ αυτών είναι ο εκφοβισμός από αστυνομικούς. Στην περίπτωση της οργάνωσης-εταίρου του BVMN Are You Syrious? (AYS), για παράδειγμα, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ανακριθούν εθελοντές από την αστυνομία και να επισκεφτούν αστυνομικοί το σπίτι των γονέων ενός υπαλλήλου μετά την ανακοίνωση συνέντευξης Τύπου στην οποία μέλη της ΟΚΠ θα μιλούσαν για τις πιέσεις που ασκεί η αστυνομία προς τις ΟΚΠ και τους δικηγόρους που υποστηρίζουν την οικογένεια Hussiny.³⁵⁷ Εξάλλου, υπήρξαν περιστατικά κατά τα οποία η αστυνομία εισήλθε στους χώρους της AYS χωρίς ταυτότητα κατά τη διάρκεια μιας συνάντησης του προσωπικού και ζήτησε ταυτότητες από τους παρευρισκόμενους, και ένα περιστατικό όπου υπάλληλος της ΟΚΠ δέχθηκε ακατάλληλες ερωτήσεις σχετικά με την εθνικότητά της.³⁵⁸ Σε μία περίπτωση, «ανακλήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα στην Κροατία στον σύντροφο μιας υπαλλήλου, αφού αρνήθηκε να γίνει πληροφοριοδότης της

Υπηρεσίας Ασφάλειας και Πληροφοριών».³⁵⁹ Επιπλέον, «τα τελευταία χρόνια, οι εθελοντές της AYS [και της CPS] κρατούνταν σε κροατικά αστυνομικά τμήματα έως και για 10 ώρες όταν προσέρχονταν για να παρακολουθήσουν την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου για λογαριασμό των πελατών τους. Κατά τη διάρκεια αυτής της άτυπης κράτησης, τους απειλούσαν τακτικά με ποινική δίωξη, τους φώναζαν, τους εξευτέλιζαν και στη συνέχεια τους άφηναν ελεύθερους χωρίς να τους έχουν απαγγείλει επίσημες κατηγορίες».³⁶⁰

Ως εκ τούτου, στο ακόλουθο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τα δικαιώματα του ατόμου και τους μηχανισμούς προστασίας σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας ή των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών, καθώς και παραβίασης των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων.

5.3.1. Αστυνομικά και διοικητικά παραπτώματα

5.3.1.1. Δικονομικά δικαιώματα και νομοθεσία σχετικά με την αστυνομία

Οι αστυνομικές εξουσίες δεν είναι απεριόριστες και ορισμένα δικαιώματα πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν ασκούνται οι αστυνομικές εξουσίες. Είναι σημαντικό οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και τους περιορισμούς των αστυνομικών εξουσιών, προκειμένου να αναγνωρίζουν τις περιπτώσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς από την αστυνομία κατά την αλληλεπίδρασή τους με αυτήν.

Συνταγματικά δικαιώματα και αλληλεπίδραση με την αστυνομία

Όταν αλληλεπιδρούμε με την αστυνομία, είναι καλό να έχουμε κατά νου ορισμένα δικαιώματα τα οποία εγγυάται το Σύνταγμα, με σημαντικότερα το δικαίωμα μη

357 Η AYS και η CPS, και οι δύο οργανώσεις μέλη της BVMN, υποστήριξαν επί σειρά ετών την οικογένεια της Madina Hussiny που πέθανε κατά τη διάρκεια της επαναπροώθησής της από την Κροατία στη Σερβία. Στο πλαίσιο της μήνυσης που κατέθεσαν προς υποστήριξή τους, ως αποτέλεσμα της οποίας η κροατική αστυνομία κρίθηκε ένοχη για τον θάνατο του κοριτσιού, οι ΟΚΠ αντιμετώπισαν διάφορες μορφές άτυπης ποινικοποίησης. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ: Tondo, Lorenzo. 2021 Croatia violated rights of Afghan girl who was killed by train, court rules. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/nov/19/croatia-violated-rights-of-afghan-girl-who-was-killed-by-train-court-rules>

358 Border Violence Monitoring Network 2022. Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN Member Organisations and their Team Members in 2021. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf>

359 Όπ.π.

360 Όπ.π. Δείτε επίσης εδώ: Human Rights House Zagreb. 2018. Thematic Report: Human Rights Defenders in Croatia: Obstacles and Challenges. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2019/01/KLJP_HumanRightsDefendersInCroatia_edit1801.pdf

στέρξης της ελευθερίας (άρθρο 23), την ελευθερία κυκλοφορίας (άρθρο 32) και διατάξεις που συνδέονται με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων (άρθρα 35–37). Μια πολύ σημαντική διάταξη είναι η απαίτηση αναλογικότητας σε περίπτωση περιορισμού των ελευθεριών και των δικαιωμάτων, η οποία κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 16. Επιπλέον, το Σύνταγμα περιέχει δικονομικές εγγυήσεις που μπορεί να είναι σημαντικές κατά την αλληλεπίδραση με την αστυνομία ή άλλες αρχές (βλ. κεφάλαιο 5.1.1.).

Ρύθμιση των αστυνομικών αρμοδιοτήτων και της αστυνομικής συμπεριφοράς

Οι αρμοδιότητες και η εντολή της αστυνομίας ρυθμίζονται κυρίως στον **νόμο περί αστυνομικών καθηκόντων και εξουσιών**,³⁶¹ ενώ η οργανωτική δομή καθορίζεται στον **νόμο περί αστυνομίας**.³⁶²

Σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 1 του **Νόμου περί αστυνομίας**, ο αστυνομικός **πρέπει να εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με τον νόμο και άλλους κανονισμούς**. Το άρθρο αυτό ορίζει επίσης ότι ο αστυνομικός οφείλει να συμμορφώνεται με τις διατάξεις του Κώδικα αστυνομικής δεοντολογίας και με τους κανόνες του επαγγέλματος. Επιπλέον, το άρθρο 14 παράγραφος 2 του Νόμου περί αστυνομικών καθηκόντων και εξουσιών, καθώς και το άρθρο 31 παράγραφος 1 του Νόμου περί αστυνομίας, αναφέρουν ότι πρέπει να **«σέβονται την αξιοπρέπεια, την υπόληψη και την τιμή κάθε προσώπου, καθώς και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες του ατόμου»**.

Οι ακόλουθες διατάξεις του Νόμου περί αστυνομικών καθηκόντων και εξουσιών μπορεί να αφορούν άμεσα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν έρχονται σε επαφή με την αστυνομία:

▶ «Ο αστυνομικός θα ασκεί πάντοτε **την αστυνομική εξουσία που θα παρεμβαίνει το λιγότερο δυνατό στις ανθρώπινες ελευθερίες και δικαιώματα** και θα εξυπηρετεί τον σκοπό του έργου της αστυνομίας» (άρθρο 5 παράγραφος 2).

▶ «Ο αστυνομικός οφείλει να ασκεί τις αστυνομικές εξουσίες σύμφωνα με το **Σύνταγμα και τον νόμο**» (άρθρο 14 παράγραφος 1).

▶ «Ένας αστυνομικός **με πολιτικά είναι**

υποχρεωμένος να επιδεικνύει το σήμα και την υπηρεσιακή του ταυτότητα πριν ασκήσει τις αστυνομικές εξουσίες του. Ένας **ένστολος** αστυνομικός **υποχρεούται να επιδεικνύει το σήμα και την υπηρεσιακή του ταυτότητα κατόπιν αιτήσεως** του προσώπου έναντι του οποίου θα ασκήσει τις αστυνομικές εξουσίες του» (άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2).³⁶³

▶ Η συλλογή, αξιολόγηση, αποθήκευση, επεξεργασία και χρήση **δεδομένων** ρυθμίζεται στα άρθρα 23–29.

▶ «Εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά, ο αστυνομικός **υποχρεούται να ενημερώνει το πρόσωπο για τον λόγο που εξακριβώνει την ταυτότητά του**» (άρθρο 30 παράγραφος 2).

▶ Ο **έλεγχος/επιθεώρηση** προσώπων, αντικειμένων και μεταφορικών μέσων (όταν επιτρέπεται κ.λπ.) ορίζεται στα άρθρα 75–77.

▶ Η χρήση καταναγκαστικών μέσων ρυθμίζεται στα άρθρα 81–98. Σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 3 **«τα μέσα εξαναγκασμού πρέπει να χρησιμοποιούνται μετά από προειδοποίηση**, εκτός εάν είναι πιθανό η προειδοποίηση να υπονόμευε την επίτευξη του σκοπού τους». Επιπλέον, «ο αστυνομικός **δεν χρησιμοποιεί καταναγκαστικά μέσα σε βαθμό μεγαλύτερο από αυτόν που είναι αναγκαίος** για την επίτευξη του σκοπού της πράξης» και **«χρησιμοποιεί πάντοτε τα λιγότερο καταναγκαστικά μέσα** για την επίτευξη του σκοπού» (άρθρο 83 παράγραφοι 1 και 2).

Ο **Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού**³⁶⁴ ορίζει περαιτέρω τη συμπεριφορά των αστυνομικών. Σύμφωνα με το άρθρο 2, ο Κώδικας παρουσιάζει τα «ηθικά και δεοντολογικά πρότυπα της αστυνομίας, τα οποία εκφράζουν τη βούληση και την επιθυμία των αστυνομικών να ενεργούν νόμιμα, επαγγελματικά, ειλικρινά, με ακεραιότητα, αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη και ανθρωπιά». Οι ακόλουθες διατάξεις του Κώδικα μπορεί να αφορούν άμεσα τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

▶ «Οι αστυνομικοί εργάζονται για την προάσπιση και τον σεβασμό των **ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών**. Σέβονται την αξιοπρέπεια, την υπόληψη και την τιμή κάθε ανθρώπου, όταν περιορίζουν τις ελευθερίες και τα δικαιώματα σύμφωνα με τον νόμο» (άρθρο 2 παράγραφος 1).

▶ «Η αξιοπρέπεια, η υπόληψη και η τιμή κάθε ανθρωπίνου όντος προστατεύονται κατά τρόπο ώστε να **αποτρέπεται κάθε μορφή βίας, κακοποίησης, απάνθρωπης μεταχείρισης και άλλης ταπεινωτικής**

³⁶¹ Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (κροατικά): Zakon o policijskim poslovima i ovlastima. 2019. NN 76/09, 92/14, 70/19. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/173/Zakon-o-policijskim-poslovima-i-ovlastima>

³⁶² Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (κροατικά): Zakon o policiji. 2019. NN 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/282/Zakon-o-policiji>

³⁶³ Ισχύουν, ωστόσο, εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό, βλ. το άρθρο 17.

³⁶⁴ Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (κροατικά): Ministarstvo Unutarnjih Poslova. Etički kodeks policijskih službenika. 2012. NN 62/12. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_06_62_1501.html

μεταχείρισης του ανθρώπου» (άρθρο 2 παράγραφος 2).

▶ «Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, οι αστυνομικοί **διασφαλίζουν ότι τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες κατοχυρώνονται για όλους**, ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση, την εκπαίδευση, την κοινωνική κατάσταση ή άλλα χαρακτηριστικά» (άρθρο 3).

▶ «Οι αστυνομικοί **φυλάσσουν τα δεδομένα και τις πληροφορίες** των οποίων λαμβάνουν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και **δεν τα χρησιμοποιούν ούτε τα αποκαλύπτουν χωρίς λόγο»** (άρθρο 8).

Δικονομικά δικαιώματα και σχετικές διατάξεις του νόμου περί ποινικής δικονομίας

Σε περιπτώσεις τυπικής ποινικοποίησης, είναι σημαντικό να γνωρίζετε τα δικονομικά δικαιώματα που εγγυάται ο νόμος περί ποινικής δικονομίας. Τα πιο σημαντικά δικαιώματα και διατάξεις για τους ποινικοποιημένους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι τα ακόλουθα:

▶ Το **τεκμήριο της αθωότητας** σύμφωνα με το οποίο ένα πρόσωπο είναι αθώο και δεν μπορεί να θεωρηθεί ένοχο για μια εγκληματική πράξη έως ότου διαπιστωθεί η ενοχή του με τελεσίδικη απόφαση (άρθρο 3 παράγραφος 1).

▶ «Κάθε κρατούμενος και κατηγορούμενος πρέπει να τυγχάνει **ανθρώπινης μεταχείρισης και σεβασμού της αξιοπρέπειάς του»** (άρθρο 7 παράγραφος 1).

▶ Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2, ο **συλληφθείς** πρέπει να **ενημερώνεται αμέσως με τρόπο που να κατανοεί**.³⁶⁵

- Για τους λόγους της σύλληψης.
- Για το γεγονός ότι δεν υποχρεούται να καταθέσει.
- Ότι έχει το δικαίωμα νομικής συνδρομής από συνήγορο υπεράσπισης της επιλογής του.
- Ότι η αρμόδια αρχή θα ενημερώσει, κατόπιν αιτήματός του, την οικογένειά του ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο υποδείξει.
- Σχετικά με τα άλλα δικαιώματα που προβλέπονται στον νόμο περί ποινικής δικονομίας.

▶ Το δικαίωμα να εκδικάζονται **δίκαια και δημόσια, εντός εύλογου χρόνου και σύμφωνα με τον νόμο**, οι εναντίον του κατηγορίες από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, το οποίο έχει συσταθεί βάσει νόμου (άρθρο 11 παράγραφος 1).

▶ Τα **βασικά δικαιώματα του κατηγορουμένου/εναγομένου** καθορίζονται στο άρθρο 64 παράγραφος 1.

Σύμφωνα με τον παρόντα νόμο και σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, ο κατηγορούμενος έχει:

- Το **δικαίωμα να ενημερώνεται** το συντομότερο δυνατό, με τρόπο που κατανοεί, για τους λόγους για τους οποίους είναι ύποπτος διάπραξης ποινικού αδικήματος και για τους λόγους της κατηγορίας.
- **Δικαίωμα να χρησιμοποιεί τη γλώσσα του κατά τη διαδικασία**, δηλαδή τη γλώσσα που ο κατηγορούμενος μιλάει και κατανοεί.
- Το **δικαίωμα να υπερασπίζεται τον εαυτό του, με δικηγόρο υπεράσπισης** της επιλογής του ή με δικηγόρο υπεράσπισης που ενεργεί με την επίσημη ιδιότητά του.
- Το **δικαίωμα σε δικηγόρο ο οποίος θα αμειψθεί από τον κρατικό προϋπολογισμό**, εάν δεν είναι σε θέση να καλύψει τα έξοδα της υπεράσπισης.
- Το **δικαίωμα να επικοινωνεί** ελεύθερα, ανεμπόδιστα και εμπιστευτικά **με τον συνήγορο υπεράσπισης του**.
- Το **δικαίωμα σε επαρκή χρόνο για την προετοιμασία** της υπεράσπισης.
- Το **δικαίωμα να παρουσιάσει ή να μην παρουσιάσει την υπεράσπισή του** και να αρνηθεί να απαντήσει σε μια ερώτηση ή να υπερασπιστεί τον εαυτό του δια της σιωπής.
- Το **δικαίωμα πρόσβασης στη δικογραφία**.
- Το **δικαίωμα να προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία και να συμμετέχει** στη λήψη αποδεικτικών στοιχείων και σε άλλες δικονομικές ενέργειες, καθώς και στην ακροαματική διαδικασία.
- Το **δικαίωμα εξέτασης συγκατηγορουμένων, μαρτύρων και εμπειρογνομόνων**.
- Το **δικαίωμα συζήτησης** των κυρώσεων και ορισμένων άλλων μέτρων.
- Το **δικαίωμα άσκησης ένδικων μέσων**.

▶ Η **σύλληψη** ρυθμίζεται στα άρθρα 106–111. Σύμφωνα με το άρθρο 108, ο **συλληφθείς πρέπει να ενημερωθεί αμέσως και εγγράφως για τα δικαιώματά του** σύμφωνα με το άρθρο 108α. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

- Λόγοι σύλληψης και λόγοι υποψίας.
- Το δικαίωμα ότι δεν είναι υποχρεωμένος να καταθέσει.
- Το δικαίωμα σε δικηγόρο υπεράσπισης της επιλογής του ή σε δικηγόρο που θα οριστεί από τον κατάλογο των δικηγόρων που εφημερεύουν.
- Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση.
- Το δικαίωμα να ενημερωθεί, κατόπιν αιτήματός του, η οικογένειά του ή άλλο πρόσωπο

365 Αυτό σημαίνει ότι οι εν λόγω πληροφορίες πρέπει να παρουσιάζονται σε γλώσσα που κατανοεί ο συλληφθείς (και να είναι μεταφρασμένες στη γλώσσα αυτή, εάν είναι απαραίτητο) και ότι εάν το άτομο είναι κωφό, αναλφάβητο ή έχει άλλες δυσκολίες κατανόησης, οι πληροφορίες πρέπει να προσαρμόζονται έτσι ώστε να κατανοεί το περιεχόμενο.

που έχει υποδείξει ο ίδιος σχετικά με τη σύλληψή του.

- Το δικαίωμα του αλλοδαπού υπηκόου να ενημερώσει, κατόπιν αιτήματός του, αμέσως την αρμόδια προξενική αρχή ή πρεσβεία για τη σύλληψη και να μπορεί να έρθει σε επαφή μαζί της χωρίς καθυστέρηση.
- Το δικαίωμα να έχει πρόσβαση στη δικογραφία σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου.
- Το δικαίωμα σε επείγουσα ιατρική βοήθεια.
- Η ενημέρωση ότι η μέγιστη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας από τη στιγμή της σύλληψης έως τη στιγμή της προσαγωγής του προσώπου ενώπιον του δικαστή είναι 48 ώρες, ή 36 ώρες για ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με φυλάκιση έως ενός έτους.

Εάν δεν είναι δυνατόν να δοθούν γραπτές οδηγίες, η αστυνομία πρέπει να ενημερώσει αμέσως τον συλληφθέντα για τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 7 (βλ. ανωτέρω) με τρόπο που κατανοεί, εκτός εάν ο συλληφθείς δεν είναι σε θέση να κατανοήσει τις οδηγίες ή υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή ή την περιουσία του. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 109 παράγραφοι 1 και 2, **η αστυνομία οφείλει να μεταφέρει τον συλληφθέντα σε αστυνομική μονάδα κράτησης**, που ορίζεται από ειδικό νόμο, και να τον παραδώσει στον προϊστάμενο των κρατητηρίων **ή να τον αφήσει ελεύθερο εντός 24 ωρών** (ή 12 ωρών για ποινικά αδικήματα που τιμωρούνται με φυλάκιση έως ενός έτους) **από τη στιγμή της σύλληψης**.

▶ Η **αστυνομική κράτηση** ρυθμίζεται στα άρθρα 112-118, ενώ η **προσωρινή κράτηση** ρυθμίζεται στα άρθρα 122-144.

▶ Οι **έρευνες σε οικίες και οι προσωπικές έρευνες** ρυθμίζονται στα άρθρα 240-260. Σύμφωνα με το άρθρο 242 παράγραφος 1, εκτός εάν ο παρών νόμος ορίζει διαφορετικά, η έρευνα πρέπει να **διατάσσεται από ανακριτή με τη μορφή γραπτού αιτιολογημένου εντάλματος έρευνας**, κατόπιν αιτήματος του εισαγγελέα. Επιπλέον, εκτός εάν ο παρών νόμος ορίζει διαφορετικά, **πριν από την έναρξη της έρευνας, το ένταλμα έρευνας πρέπει να παραδίδεται στο πρόσωπο που πρόκειται να ερευνηθεί ή του οποίου οι εγκαταστάσεις πρόκειται να ερευνηθούν ή στο πρόσωπο που έχει στην κατοχή του το αντικείμενο που πρόκειται να ερευνηθεί**.

▶ Το **δικαίωμα προσφυγής** (βλ. κεφάλαιο 5.2.2.).

5.3.1.2. Τρόπος αντιμετώπισης της

ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας

Η ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας ή της διοίκησης ως μορφή ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να αντιμετωπιστεί από το άτομο / τον φορέα-στόχο με τους ακόλουθους τρόπους.

Επικοινωνώντας με τον Διαμεσολαβητή

Η εξέταση καταγγελιών κατά της αστυνομίας για κακοδιοίκηση, καθώς και καταγγελιών σχετικά με εικαζόμενες διακρίσεις, εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εθνικού Διαμεσολαβητή.³⁶⁶

Ως εκ τούτου, οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ατόμων κατά τη διάρκεια αστυνομικών επιχειρήσεων και αστυνομικών συλλήψεων μπορούν να αντιμετωπιστούν με υποβολή καταγγελίας στον Κροάτη Διαμεσολαβητή (όπως περιγράφεται ανωτέρω στο κεφάλαιο 6.2.1.).

Διαδικασίες υποβολής καταγγελιών ενώπιον του Υπουργείου και της Επιτροπής Καταγγελιών

Ο Νόμος περί αστυνομίας ορίζει τη διαδικασία καταγγελίας κατά της συμπεριφοράς αστυνομικού στα άρθρα 5-6. Η εν λόγω διαδικασία δεν αποκλείει τη χρήση άλλων ένδικων μέσων για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών (άρθρο 5 εδάφιο (ε) του Νόμου περί αστυνομίας).

α) Ποιος μπορεί να υποβάλει καταγγελία και εντός ποίου χρονικού διαστήματος;

Καταγγελία στο Υπουργείο Εσωτερικών μπορεί να υποβληθεί από **φυσικό ή νομικό πρόσωπο που πιστεύει ότι τα δικαιώματα ή οι ελευθερίες του έχουν παραβιαστεί** από πράξη (ή παράλειψη) αστυνομικού κατά την άσκηση αστυνομικών εξουσιών. Η καταγγελία μπορεί να υποβληθεί **εντός 30 ημερών** από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση της παραβίασης.³⁶⁷

β) Τι πρέπει να περιέχει η καταγγελία;³⁶⁸

Η καταγγελία πρέπει να είναι κατανοητή και να περιέχει:

- ▶ Το όνομα, το επώνυμο και τη διεύθυνση του

³⁶⁶ Byrne J., Priestley W. Police Oversight Mechanisms in the Council of Europe Member States. Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. 2015 (επικαιροποιήθηκε το 2017). Σελίδα 21. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/police-oversight-mechanisms-in-the-coe-member-states/16807175dd>

³⁶⁷ Άρθρο 5 παράγραφος 1 του Νόμου περί αστυνομίας

³⁶⁸ Άρθρο 5 παράγραφος 2 του Νόμου περί αστυνομίας

καταγγέλλοντος.

- Τον τόπο, τον χρόνο και περιγραφή των ενεργειών/παραλείψεων που παραβίασαν τα δικαιώματα ή τις ελευθερίες του καταγγέλλοντος ή άλλου προσώπου.
- Την υπογραφή του καταγγέλλοντος.

γ) Τι συμβαίνει μετά την καταγγελία;

Η καταγγελία εξετάζεται από τον προϊστάμενο της οργανικής μονάδας του Υπουργείου στην οποία υπάγεται ο καταγγελλόμενος αστυνομικός ή από αστυνομικό που τελεί υπό την εποπτεία του. **Πρέπει να ενημερώσουν τον καταγγέλλοντα για τις διαπιστώσεις επί των πραγματικών περιστατικών και τα μέτρα που έλαβαν εντός 30 ημερών** από την παραλαβή της καταγγελίας. Ο καταγγέλλων που δεν είναι ικανοποιημένος με το περιεχόμενο μιας τέτοιας κοινοποίησης μπορεί να **υποβάλει καταγγελία στην Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου εντός 15 ημερών** από την παραλαβή της κοινοποίησης. Η εν λόγω υπηρεσία υποχρεούται να απαντήσει εντός 30 ημερών (αρχής γενομένης από την ημερομηνία παραλαβής της καταγγελίας).³⁶⁹

Εάν, **εντός 15 ημερών** από την παραλαβή της απάντησης από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, ο καταγγέλλων **εκφράσει δυσαρέσκεια** σχετικά με τη διαδικασία ελέγχου και το περιεχόμενο της απάντησης, ο φάκελος κοινοποιείται **στην Επιτροπή Καταγγελιών (Povjerenstvo za rad po pritužbama)**. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι η καταγγελία είναι, εν όλω ή εν μέρει, δικαιολογημένη, **το Υπουργείο πρέπει να επανεξετάσει την προηγούμενη απόφασή του (και να ενημερώσει σχετικά τον καταγγέλλοντα)** εντός 30 ημερών από την παραλαβή της απόφασης της Επιτροπής.³⁷⁰

δ) Πώς να υποβάλετε καταγγελία;³⁷¹

Η καταγγελία μπορεί να υποβληθεί στην **αρμόδια αστυνομική διοίκηση**, εάν αφορά αστυνομικό της αστυνομικής διοίκησης, ή στην **οργανωτική μονάδα του Υπουργείου Εσωτερικών** στην έδρα του, εάν η καταγγελία αφορά αστυνομικό του Υπουργείου στην έδρα του.

Καταγγελία μπορεί επίσης να υποβληθεί στην **Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου** (βλ. επικοινωνία παρακάτω), η οποία θα διαβιβάσει την καταγγελία σχετικά με την εργασία ενός αστυνομικού στην αρμόδια αστυνομική διεύθυνση / άλλη οργανωτική μονάδα του Υπουργείου.

Οι καταγγελίες μπορούν να υποβληθούν:

► **Αυτοπροσώπως** – από τις 8 π.μ. έως τις 4 μ.μ. στο γραφείο της αρμόδιας αστυνομικής διεύθυνσης ή στην αρμόδια οργανωτική μονάδα του Υπουργείου στην έδρα του (Ζάγκρεμπ, Ilica 335 i Ulica grada Vukovara 33).

► **Τηλεφωνικά** – 24 ώρες το 24ωρο, εάν ένα άτομο πιστεύει ότι έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματά του ή τα δικαιώματα άλλου ατόμου ή ότι ένας αστυνομικός έχει παραβιάσει τον νόμο:

- **Στον αριθμό 192** (Κέντρο Επιχειρησιακής Επικοινωνίας της Αστυνομικής Διεύθυνσης στην περιοχή της οποίας συνέβη το περιστατικό).
- **Στον δωρεάν τηλεφωνικό αριθμό του Υπουργείου Εσωτερικών** για καταγγελίες: 0800 0192.

► Μπορούν να υποβληθούν **γραπτές καταγγελίες**:

- Στην αρμόδια αστυνομική διεύθυνση – εγγράφως στη διεύθυνσή της, με φαξ ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.
- Στη διεύθυνση: Ravnateljstvo policije, Ured glavnog ravnatelja policije, sa sjedištem u Zagrebu, Ilica. 335- με φαξ στο 01/3788-318- ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση policija@mup.hr.
- Στην Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου – εγγράφως στη διεύθυνση Služba za unutarnju kontrolu, sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 33, με φαξ στο 01/6122-603 ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: unutarnja@mup.hr.

Παράνομα αποδεικτικά στοιχεία σε ποινικές διαδικασίες

Σε περιπτώσεις που έχει ασκηθεί ποινική διαδικασία εναντίον ενός υπέρμαχου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αστυνομία έχει αποκτήσει στοιχεία από τον ίδιο ή από άλλο πρόσωπο έχοντας παραβιάσει τα θεμελιώδη δικαιώματά του, ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να ισχυριστεί ότι τα στοιχεία που αποκτήθηκαν με αυτόν τον τρόπο είναι παράνομα και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την έκδοση απόφασης από το δικαστήριο στην ποινική διαδικασία εναντίον του.

Αυτό απορρέει από το άρθρο 10 του νόμου περί

³⁶⁹ Άρθρο 5 εδάφιο α) του Νόμου περί αστυνομίας.

³⁷⁰ Άρθρο 5 εδάφιο β) του Νόμου περί αστυνομίας και άρθρο 5 εδάφιο γ) παράγραφοι 6 και 7 του Νόμου περί αστυνομίας

³⁷¹ e - Građani, Informaciije i usluge. Άνευ ημερομηνίας Kako se žaliti na rad policijskog službenika. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://gov.hr/hr/kako-se-zaliti-na-rad-policijskog-službenika/1238>

ποινικής δικονομίας,³⁷² που ρυθμίζει τα παράνομα αποδεικτικά στοιχεία. Στην πρώτη παράγραφο αναφέρεται ότι «οι αποφάσεις του δικαστηρίου σε ποινικές διαδικασίες **δεν μπορούν να στηρίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με παράνομο τρόπο** (παράνομα αποδεικτικά στοιχεία)».

Τα παράνομα αποδεικτικά στοιχεία ορίζονται στο άρθρο 10 παράγραφος 2 ως:

▶ Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά **παράβαση της απαγόρευσης των βασανιστηρίων, της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής** που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα / τον νόμο/ το διεθνές δίκαιο.

▶ Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά **παράβαση του δικαιώματος υπεράσπισης, του δικαιώματος στην υπόληψη και την τιμή, και του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής** που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα / τον νόμο / το διεθνές δίκαιο.³⁷³

▶ Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν κατά **παράβαση των διατάξεων της ποινικής διαδικασίας** και προβλέπονται ρητά στον νόμο περί ποινικής δικονομίας.

▶ Αποδεικτικά στοιχεία **που αποκτήθηκαν με βάση τα προαναφερθέντα παράνομα αποδεικτικά στοιχεία.**

Επικοινωνία με την Επιτροπή Εσωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Ασφάλειας

Μια πιθανή οδός για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν αντιμετωπίσει ή αντιμετωπίζουν ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας θα μπορούσε επίσης να είναι η επικοινωνία με την Επιτροπή Εσωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Ασφάλειας. Η εν λόγω επιτροπή είναι μία από τις επιτροπές του κροατικού κοινοβουλίου και έχει, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ενός αρμόδιου οργάνου εργασίας σε σχέση με θέματα που αφορούν τον έλεγχο και την εποπτεία του έργου της αστυνομίας.³⁷⁴

Αρμοδιότητα της επιτροπής είναι να παρακολουθεί τα σώματα ασφαλείας και πληροφοριών σύμφωνα με τον νόμο, ιδίως όσον αφορά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που εγγυάται το κροατικό Σύνταγμα. Παρέχει επίσης γνωμοδοτήσεις σχετικά με τον διορισμό των διευθυντών των υπηρεσιών ασφαλείας σύμφωνα με το Σύνταγμα.³⁷⁵

Στοιχεία επικοινωνίας³⁷⁶

Τηλ: +385 1 4569 459

Φαξ: +385 1 63 03 293

E-mail: odbupns@sabor.hr

– Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες στο διαδίκτυο σχετικά με το έργο της επιτροπής όσον αφορά την εποπτεία και τον έλεγχο του έργου της αστυνομίας, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί πόσο αποτελεσματικός μπορεί να είναι αυτός ο μηχανισμός. –

5.3.2. Ανάρμοστη συμπεριφορά των μυστικών υπηρεσιών

5.3.2.1. Νομοθεσία για την ασφάλεια και τις πληροφορίες

Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών

Το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Κροατίας αποτελείται από δύο υπηρεσίες, τη γενική υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών (SOA) και τη στρατιωτική υπηρεσία ασφαλείας-πληροφοριών (VSOA). Η νομική βάση και για τα δύο είναι ο *νόμος για το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας*.³⁷⁷ Ενώ η VSOA υπάγεται στο Υπουργείο

372 Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (στα κροατικά): Zakon o kaznenom postupku. 2022. NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>

373 Υπάρχει, ωστόσο, μια εξαίρεση όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που λαμβάνονται με αυτόν τον τρόπο. Βλ. άρθρο 10 παράγραφος 3.

374 Κοινοβούλιο της Κροατίας. Άνευ ημερομηνίας Επιτροπή Εσωτερικής Πολιτικής και Εθνικής Ασφάλειας.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/en/committees/domestic-policy-and-national-security-committee-10-term>

375 Όπ.π.

376 Όπ.π.

377 Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. Σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/about-us/security-intelligence-system-of-the-republic-of-croatia/>. Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ.: Νόμος για το σύστημα ασφαλείας και

Άμυνας, υποστηρίζοντας κυρίως τον στρατό σε θέματα κυριαρχίας και άμυνας της χώρας,³⁷⁸ η SOA «συλλέγει και αναλύει πληροφορίες με στόχο τον εντοπισμό και την πρόληψη των δραστηριοτήτων ατόμων ή ομάδων που στρέφονται κατά της ανεξαρτησίας, της ακεραιότητας και της κυριαρχίας της Δημοκρατίας της Κροατίας ή αποσκοπούν στη βίαιη ανατροπή της συνταγματικής τάξης, απειλούν να παραβιάσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες ή να θέσουν σε κίνδυνο τα θεμέλια του οικονομικού συστήματος της Δημοκρατίας της Κροατίας».³⁷⁹ Αυτά μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν ξένες χώρες ή άλλα άτομα ή ενδιαφερόμενους φορείς που θεωρούνται σχετικοί με την εθνική ασφάλεια.³⁸⁰

Η εποπτεία της αρχής ασκείται από:

- ▶ το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας και το Γραφείο του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας (επαγγελματική εποπτεία).
- ▶ την Επιτροπή Εθνικής Ασφάλειας του κροατικού κοινοβουλίου και απευθείας από το κροατικό κοινοβούλιο (κοινοβουλευτική εποπτεία).
- ▶ το Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών (πολιτική εποπτεία).
- ▶ Εσωτερική μονάδα εποπτείας.³⁸¹

Σχετική νομοθεσία - ο νόμος για το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας

Ενώ τα θεμελιώδη ή τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν κατοχυρώνονται ρητά στον νόμο για το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας, αναφέρονται, ωστόσο, ως σχετικά μέρη του συντάγματος σε διάφορα σημεία. Επιπλέον, οι νομικές διατάξεις εφαρμόζονται έτσι ώστε τα διάφορα εποπτικά όργανα των Υπηρεσιών Ασφαλείας και Πληροφοριών

να μπορούν να αναφέρουν και να ενεργούν σε περιπτώσεις πιθανών παραβιάσεων των τελευταίων μέσω των υπηρεσιών (βλ., για παράδειγμα, τα άρθρα 8, 105, 107, 111, 112). Το άρθρο 33 επιτρέπει την εφαρμογή μεθόδων που **περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα**, όπως αυτά κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα. Οι μέθοδοι όμως αυτές επιτρέπονται μόνο «εάν οι πληροφορίες δεν μπορούν να ληφθούν με οποιονδήποτε άλλο τρόπο ή εάν η συλλογή τους συνδέεται με δυσανάλογες δυσκολίες. Σε περιπτώσεις όπου είναι δυνατή η επιλογή μεταξύ πολλών διαφορετικών μέτρων συλλογής μυστικών πληροφοριών, εφαρμόζεται το λιγότερο παρεμβατικό για τα συνταγματικά κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες».³⁸² Σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 1, «[η] **Δημοκρατία της Κροατίας είναι υπεύθυνη για κάθε ζημία** που υφίστανται πολίτες ή νομικά πρόσωπα λόγω παράνομων, σκόπιμων ή εξαιρετικά απρόσεκτων πράξεων των υπαλλήλων των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών»,³⁸³ και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 1, «δεν επιτρέπεται ο εξαναγκασμός οποιουδήποτε να γίνει μυστικός συνεργάτης».³⁸⁴

5.3.2.2. Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών

Για την κοινωνία των πολιτών, και συνεπώς για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο κυριότερος μηχανισμός εποπτείας της SOA είναι το Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών. Το συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη, συμπεριλαμβανομένου ενός προέδρου, τα οποία είναι Κροάτες πολίτες και δεν κατέχουν ηγετική θέση σε πολιτικό κόμμα. Διορίζονται από την κροατική

πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2006. Τάξη: 011-01/06-01/26 - Αρ. μητρώου: 71-05-03/1-06-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.soa.hr/UserFiles/File/Security_and_Intelligence_System_Act.pdf. Περαιτέρω σχετικές νομικές διατάξεις μπορείτε να βρείτε επίσης εδώ: Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. Legislation. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/documents/legislation/>

378 Hrvatski Generalski Zbor. 2018. Vojno sigurnosno-obavještajna agencija (VSOA). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://hrvatskigeneralskizbor.hr/propisi-republike-hrvatske/nacionalna-sigurnost/vojno-sigurnosno-obavjestajna-agencija-vsoa/>

379 Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. What is SOA. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/about-us/what-is-soa/>

380 Όπ.π.

381 Για λεπτομερείς πληροφορίες, βλ: Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. Oversight. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/about-us/oversight/>

382 Νόμος για το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2006. Τάξη: 011-01/06-01/26 - Αρ. μητρώου: 71-05-03/1-06-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.soa.hr/UserFiles/File/Security_and_Intelligence_System_Act.pdf

383 Όπ.π.

384 Όπ.π.

κυβέρνηση για περίοδο τεσσάρων ετών.³⁸⁵ Το Συμβούλιο λειτουργεί υπό την κοινοβουλευτική Επιτροπή Εθνικής Ασφάλειας και είναι ανεξάρτητο όργανο.³⁸⁶ Παρακολουθεί τη νομιμότητα των εργασιών του οργανισμού και των μεθόδων λειτουργίας του, ιδίως τη συλλογή πληροφοριών, εάν οι μέθοδοι αυτές περιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες, και αποστέλλει τα πορίσματά του στα αρμόδια όργανα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν εποπτικά καθήκοντα.³⁸⁷ Σε περίπτωση που παρατηρηθεί ή διαπιστωθεί παράνομη ή παράτυπη δράση των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών, το Συμβούλιο παρέχει υποστήριξη στα άτομα και σε άλλα μέρη όσον αφορά τις δυνατότητες καταγγελίας, ιδίως σε περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.³⁸⁸

Αιτήματα προς το Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών

Οι πολίτες, οι κρατικοί φορείς ή τα νομικά πρόσωπα μπορούν να υποβάλουν αίτημα σε περιπτώσεις όπου παρατηρούν ή υφίστανται «παράνομες διαδικασίες ή παρατυπίες στο έργο των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών, ιδίως σε περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα».³⁸⁹

Πώς να υποβάλετε καταγγελία³⁹⁰

▶ Το αίτημα μπορεί να υποβληθεί μόνο εγγράφως, με απευθείας παράδοσή του σε μέλος του Συμβουλίου, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω ταχυδρομείου.

▶ «Τα αιτήματα από νομικά πρόσωπα και κρατικούς φορείς πρέπει να περιέχουν την επωνυμία και

την έδρα του νομικού προσώπου ή του κρατικού φορέα, καθώς και τα στοιχεία του προσώπου που είναι εξουσιοδοτημένο να τα εκπροσωπεί και την υπογραφή του. Κατ' εξαίρεση, τα αιτήματα των πολιτών που υποβάλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν χρειάζεται να περιέχουν τη χειρόγραφη υπογραφή του αιτούντος».

Τι θα συμβεί αφού ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλει καταγγελία;

▶ Το Συμβούλιο μπορεί να ενεργήσει μόνο για τις παρατηρήσεις που αναφέρονται στην καταγγελία.

▶ Οφείλει να ενημερώσει τον καταγγέλλοντα μόλις ολοκληρωθεί η εποπτεία.

▶ Εάν είναι απαραίτητο για να αποφασίσει σχετικά με μια καταγγελία, το συμβούλιο έχει πρόσβαση σε εκθέσεις και εσωτερικά έγγραφα του οργανισμού και μπορεί να διεξαγάγει συνεντεύξεις με τον υπάλληλο που σχετίζεται με την εξέταση.

▶ Τα αποτελέσματα των ερευνών κοινοποιούνται στον πρόεδρο της χώρας, τον πρόεδρο του κοινοβουλίου, τον πρωθυπουργό και τον επικεφαλής εισαγγελέα.³⁹¹

Στοιχεία επικοινωνίας

Υποβολή αιτήματος:

Διεύθυνση:

Trg sv. Marka 6

10000 Ζάγκρεμπ

(με την ένδειξη «Για το Συμβούλιο Πολιτικής Εποπτείας των Υπηρεσιών Ασφαλείας και Πληροφοριών»)

Email: vgnsa@sabor.hr

385 Hrvatski Sabor. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών - 7η θητεία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/hr/council-civilian-oversight-security-and-intelligence-agencies-7th-term>

386 Hrvatski Sabor. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών - 10η θητεία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/hr/council-civilian-oversight-security-and-intelligence-agencies-10th-term>

387 Για λεπτομερείς πληροφορίες, βλ: Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. Oversight. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/about-us/oversight/>

388 Hrvatski Sabor. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών - 7η θητεία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/hr/council-civilian-oversight-security-and-intelligence-agencies-7th-term>

389 Hrvatski Sabor. 2018. 10. saziv Hrvatskoga sabora (22.7.2020.): Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/vijece-za-gradanski-nadzor-sigurnosno-obavjestajnih-agencija-10-saziv-hr-vatskoga> (ελεύθερη μετάφραση από τα κροατικά)

390 Όπ.π.

391 Hrvatski Sabor. Άνευ ημερομηνίας Συμβούλιο για την πολιτική εποπτεία των υπηρεσιών ασφαλείας και πληροφοριών - 7η θητεία. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.sabor.hr/hr/council-civilian-oversight-security-and-intelligence-agencies-7th-term>

5.3.2.3. Δικαίωμα στην πληροφόρηση

Δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες

Σύμφωνα με τον κροατικό νόμο για το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες,³⁹² φυσικά και νομικά πρόσωπα, επίσης αλλοδαπής ιθαγένειας (άρθρο 6), έχουν δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες των δημόσιων αρχών. Αυτό ισχύει και για την Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών.

Στην περίπτωση των Υπηρεσιών Ασφαλείας και Πληροφοριών, ένα άτομο που επιθυμεί να έχει πρόσβαση σε τέτοιες πληροφορίες πρέπει να υποβάλει αίτημα. Ως τέτοιες θεωρούνται οι «πληροφορίες που κατέχει, διαθέτει και ελέγχει η SOA [Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών]».³⁹³

Πώς μπορεί κάποιος να υποβάλει αίτημα στην Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών για να αποκτήσει πρόσβαση σε πληροφορίες;³⁹⁴

- ▶ Το αίτημα πρέπει να υποβληθεί μέσω έγγραφου εντύπου, το οποίο βρίσκεται στον ακόλουθο σύνδεσμο:
<https://www.soa.hr/Files/pdf/Obrazac-broj-2-Obrazac-zahtjeva-za-pristup-informaciji-jppeng.pdf>.
- ▶ Το συμπληρωμένο έντυπο μπορεί να αποσταλεί μέσω ταχυδρομείου, φαξ ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Στοιχεία επικοινωνίας για αιτήματα πρόσβασης σε πληροφορίες

Διεύθυνση:

Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών
Savska cesta 39/1
10 000 Ζάγκρεμπ

Φαξ: 01/ 688-1951

Email: informiranje@soa.hr

Δικαίωμα να γνωρίζει κανείς αν παρακολουθείται

Σύμφωνα με το άρθρο 40 του νόμου για το σύστημα ασφαλείας-πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας, «[οι] υπηρεσίες πληροφοριών ασφαλείας υποχρεούνται να ενημερώνουν εγγράφως τους πολίτες εντός 15 ημερών, κατόπιν αιτήματός τους, εάν έχουν εφαρμοστεί μέτρα μυστικής συλλογής πληροφοριών εναντίον τους ή εάν τηρούνται αρχεία με τα προσωπικά τους δεδομένα, και να τους επιτρέπουν να έχουν πρόσβαση στα συλλεχθέντα δεδομένα, κατόπιν αιτήματός τους».³⁹⁵

Για να μάθει αν παρακολουθείται από την Υπηρεσία Ασφαλείας και Πληροφοριών, ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να στείλει γραπτό αίτημα στο Συμβούλιο για την Πολιτική Εποπτεία των Υπηρεσιών Ασφαλείας και Πληροφοριών. Παρότι τα άτομα με τα οποία μιλήσαμε είπαν, με βάση την εμπειρία τους, ότι το Συμβούλιο δεν μπορεί να πει στον υπέρμαχο ανθρωπίνων δικαιωμάτων αν παρακολουθείται, απαντούν στο ερώτημα αν κάποιος υπόκειται σε παράνομη παρακολούθηση, γεγονός που επιτρέπει να εξαχθεί στη συνέχεια το συμπέρασμα ότι παρακολουθείται.

5.3.3. Ποινικοποίηση που συνδέεται με παραβιάσεις των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

5.3.3.1. Κανονισμός για την προστασία των δεδομένων

Το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατοχυρώνεται στο *κροατικό Σύνταγμα* (βλ. ανωτέρω).

Ως προς το θέμα αυτό, το άρθρο 37 αναφέρει τα εξής: «Η ασφάλεια και το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων πρέπει να είναι εγγυημένα για όλους. Χωρίς τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου προσώπου, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να συλλέγονται, να υποβάλλονται σε επεξεργασία και να χρησιμοποιούνται μόνο υπό τους όρους που ορίζει ο

³⁹² Για το πρωτότυπο νομικό κείμενο, βλ. (κροατικά): Zakona O Pravu Na Pristup Informacijama. 2013. Klasa: 011-01/13-01/27; Urbroj: 71-05- 03/1-13-2.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html

³⁹³ Υπηρεσία ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2022. Right to access information. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.soa.hr/en/information/right-to-access-information/>

³⁹⁴ Όπ.π.

³⁹⁵ Νόμος για το σύστημα ασφαλείας και πληροφοριών της Δημοκρατίας της Κροατίας. 2006. Τάξη: 011-01/06-01/26 - Αρ. μητρώου: 71-05-03/1-06-2

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.soa.hr/UserFiles/File/Security_and_Intelligence_System_Act.pdf

νόμος». ³⁹⁶ Η προστασία των δεδομένων των φυσικών προσώπων ρυθμιζόταν μέχρι το 2018 από τον κροατικό νόμο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. ³⁹⁷ Λόγω της προσχώρησης της χώρας στην ΕΕ, ο νόμος αυτός ευθυγραμμίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 της ΕΕ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ)). ³⁹⁸ Ως εκ τούτου, ο προηγούμενος νόμος για την προστασία των δεδομένων αντικαταστάθηκε το 2018 από τον νόμο για την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (Φύλλο Επίσημης Εφημερίδας 42/18). ³⁹⁹ Ως εκ τούτου, επί του παρόντος, ο ΓΚΠΔ αποτελεί τη βάση για την προστασία των δεδομένων ενός ατόμου στην Κροατία, ενώ ο νόμος προβλέπει ορισμένες πρόσθετες ρυθμίσεις για την εφαρμογή του. Ως εκ τούτου, τα άτομα έχουν όλα τα δικαιώματα προστασίας δεδομένων που κατοχυρώνονται στον ΓΚΠΔ (βλ. κεφάλαιο 4.1.4.). ⁴⁰⁰

Επίσης σημαντικός είναι ο νόμος για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας και ανταλλαγής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της επιβολής ποινικών κυρώσεων (Φύλλο Επίσημης Εφημερίδας 68/18), ⁴⁰¹ ο οποίος εφαρμόζεται σε περιπτώσεις ποινικών αδικημάτων. Διασφαλίζει, επίσης στο πλαίσιο ποινικών αδικημάτων, ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε «δίκαιη και νόμιμη επεξεργασία» ⁴⁰²

(άρθρο 6 παράγραφος 1), και μπορούν να υποβληθούν σε επεξεργασία μόνο στον βαθμό που είναι απαραίτητο (άρθρο 6 παράγραφοι 2 και 4). Ο νόμος αυτός διασφαλίζει επίσης το δικαίωμα στην πληροφόρηση (άρθρο 13 και 14), το δικαίωμα στην πρόσβαση (άρθρο 15, το οποίο περιορίζεται υπό ορισμένες προϋποθέσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 16) και το δικαίωμα διόρθωσης ή διαγραφής και περιορισμού της επεξεργασίας (άρθρο 17).

5.3.3.2. Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (καταγγελία)

Ο Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι η εθνική αρχή που επιβλέπει την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων στη χώρα. Ως υπηρεσία, μπορεί να ενεργεί είτε με δική της πρωτοβουλία είτε όταν της ζητηθεί από ένα άτομο για να διαπιστώσει αν παραβιάστηκε ένα δικαίωμα προστασίας δεδομένων. ⁴⁰³ Σε περίπτωση «καταγγελιών που υποβάλλονται από ένα υποκείμενο δεδομένων ή από φορέα, οργανισμό ή ένωση, [οφείλει να] διερευνήσει, στον βαθμό που κρίνεται σκόπιμο, το αντικείμενο της καταγγελίας και να ενημερώσει τον καταγγέλλοντα για την πρόοδο και την έκβαση της έρευνας εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, ιδίως εάν απαιτείται περαιτέρω έρευνα ή συντονισμός με άλλη εποπτική αρχή». ⁴⁰⁴ Επιπλέον, αυξάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με το θέμα της

- ³⁹⁶ Για το πλήρες νομικό κείμενο στα αγγλικά, βλ: Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Κροατίας (ενοποιημένο κείμενο). 2010. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.policinglaw.info/assets/downloads/2010_Constitution_of_Croatia.pdf
- ³⁹⁷ Για περαιτέρω νομική ανάλυση, βλ: Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας Legal Framework. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/legal-framework/>
- ³⁹⁸ Για το νομικό κείμενο, βλ: Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>
- ³⁹⁹ Το αρχικό νομικό κείμενο μπορείτε να το βρείτε εδώ: Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. 2018. Klasa: 011-01/18-01/48; Urbroj: 71-06-01/1-18-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html, για μια αγγλική έκδοση, βλ: National legislation: Act on the Implementation of the General Data Protection Regulation. 2018. Τάξη: 022-03/18-01/55. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/national-legislation/>
- ⁴⁰⁰ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας Rights of individuals. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/rights-of-individuals/>
- ⁴⁰¹ Το αρχικό νομικό κείμενο μπορείτε να το βρείτε εδώ: Zakon o zaštiti fizičkih osoba u vezi s obradom i razmjenom osobnih podataka u svrhe sprječavanja, istraživanja, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija. 2018. Klasa: 011-01/18-01/97; Urbroj: 71-06-01/1-18-2. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_07_68_1391.html
- ⁴⁰² Δωρεάν μετάφραση από τα κροατικά
- ⁴⁰³ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας Rights of individuals. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/rights-of-individuals/>
- ⁴⁰⁴ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας About the agency. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/about-the-agency/>

προστασίας των δεδομένων, παρακολουθεί τις εξελίξεις όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων και παρέχει κατάρτιση, συμβουλευτική και συστάσεις.⁴⁰⁵

Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να ζητήσει κανείς τη διεξαγωγή έρευνας από την Κροατική Υπηρεσία Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα;

▶ Οποιοσδήποτε θεωρεί ότι τα δικαιώματά του, όπως κατοχυρώνονται στον ΓΚΠΔ της ΕΕ ή στον νόμο για την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων, έχουν παραβιαστεί, μπορεί να υποβάλει αίτημα στον Οργανισμό Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

▶ Το αίτημα πρέπει να είναι σε κατανοητή μορφή και να περιέχει όλες τις πληροφορίες που αναφέρονται παρακάτω.⁴⁰⁶

▶ Προτού σταλεί ένα αίτημα σε αυτόν, ο Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ζητεί να επικοινωνήσει με τον υπεύθυνο επεξεργασίας των δεδομένων⁴⁰⁷ σχετικά με το ζήτημα. Αυτός μπορεί να είναι, για παράδειγμα, ο υπεύθυνος οργανισμός, η εταιρεία ή ένας κρατικός φορέας.⁴⁰⁸

☞ Το έντυπο αιτήματος για την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων και το έντυπο καταγγελίας μπορείτε να τα βρείτε εδώ: <https://azop.hr/zahtjev-za-utvrdivanje-povrede-prava/> (διαθέσιμο μόνο στα κροατικά)

☞ Μια καταγγελία μπορεί να υποβληθεί εναντίον εταιρειών, οργανισμών και ιδρυμάτων που διαθέτουν υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων

Πώς να υποβάλετε καταγγελία στον Κροατικό Οργανισμό Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

▶ Αυτοπροσώπως.

▶ Σε γραπτή μορφή στη διεύθυνση του οργανισμού, στο ηλεκτρονικό του ταχυδρομείο ή μέσω φαξ.

▶ Μέσω του ηλεκτρονικού εντύπου: <https://azop.hr/zahtjev-za-utvrdivanje-povrede-prava/>

(διαθέσιμο μόνο στα κροατικά).

▶ Δεδομένα που πρέπει να περιλαμβάνονται σε μια αίτηση:

- Όνομα, επώνυμο και διεύθυνση.
- Ποιο δικαίωμα παραβιάστηκε;
- Κατόπιν αιτήματος, θα πρέπει να υποβληθούν έγγραφα σχετικά με το περιστατικό.

Τι θα συμβεί αφού ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλει καταγγελία;⁴⁰⁹

▶ Ο οργανισμός μπορεί να ξεκινήσει **έρευνα** για ένα συγκεκριμένο ζήτημα, ενώ ταυτόχρονα έχει την εντολή να έχει πρόσβαση στα δεδομένα που συλλέγονται και υποβάλλονται σε επεξεργασία, καθώς και την εντολή να ερευνά τον εκάστοτε χώρο και να λαμβάνει σχετικές πληροφορίες από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

▶ Ο οργανισμός αποφασίζει σχετικά με το αίτημα με απόφαση υπό μορφή νομικά δεσμευτικής **διοικητικής πράξης**.

▶ Εάν δεν επιτρέπεται προσφυγή κατά της απόφασης του οργανισμού, «μπορεί να κινηθεί **διοικητική διαφορά** με την υποβολή προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου».⁴¹⁰

▶ Όταν διαπιστώνεται παραβίαση της προστασίας δεδομένων, ο οργανισμός μπορεί να επιβάλει **διοικητικά πρόστιμα**. Παρότι τα πρόστιμα αυτά μπορούν να απευθύνονται σε νομικά πρόσωπα, δεν μπορούν να επιβληθούν σε δημόσιες αρχές.

▶ Όταν σχεδιάζονται πράξεις που είναι πιθανό να παραβιάζουν τα δικαιώματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο οργανισμός μπορεί να **εκδώσει προειδοποίηση**, σε περιπτώσεις πράξεων ήδη εν εξελίξει, μπορεί να εκδώσει **επίπληξη ή εντολή συμμόρφωσης** με τα δικαιώματα του ατόμου ή **αλλαγής των υφιστάμενων πράξεων και διαδικασιών** ή να **ανακαλέσει την πιστοποίησή του**.

▶ Επιπλέον, σε μεμονωμένες περιπτώσεις μπορεί να διατάξει τη **διαγραφή ή τη διόρθωση** δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Στοιχεία επικοινωνίας

⁴⁰⁵ Όπ.π.

⁴⁰⁶ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας Rights of individuals. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/rights-of-individuals/>

⁴⁰⁷ Για επεξήγηση του όρου «υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων», βλ. κεφάλαιο 4.1.4.

⁴⁰⁸ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας Zahtjev za utvrdivanje povrede prava. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/zahtjev-za-utvrdivanje-povrede-prava/>

⁴⁰⁹ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας About the agency. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/about-the-agency/>

⁴¹⁰ Κροατικός Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Άνευ ημερομηνίας How to lodge a complaint. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://azop.hr/how-to-lodge-a-complaint/>

Διεύθυνση:

Οργανισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
Selska cesta 136
10 000 Ζάγκρεμπ (Κροατία)

Φαξ: +38514609099

Email: azop@azop.hr

Website: <https://azop.hr/naslovna-english/>

6. Ελλάδα

6.1. Νομοθεσία

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μια εισαγωγή στην ελληνική νομοθεσία σχετικά με την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

6.1.1. Σύνταγμα

Παρόλο που δεν υπάρχει διάταξη στην ελληνική νομοθεσία ειδικά σχεδιασμένη για την προστασία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όλοι οι Έλληνες πολίτες μπορούν να επωφεληθούν από τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο ελληνικό σύνταγμα. Δεν υπάρχει ειδικό συνταγματικό δικαστήριο στην Ελλάδα, αλλά κάθε δικαστήριο μπορεί να κηρύξει αντισυνταγματική μια νομική διάταξη εάν παραβιάζει συνταγματικά δικαιώματα.

— το δικαστήριο μπορεί στη συνέχεια να επιλέξει να μην εφαρμόσει τη διάταξη σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά δεν μπορεί να κηρύξει τη διάταξη άκυρη (μόνο το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο έχει την εξουσία να κηρύξει ένα αντισυνταγματικό νομοθέτημα «ανίσχυρο».⁴¹¹

Παρακάτω συνοψίζονται τα συνταγματικά δικαιώματα που αφορούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁴¹²

▶ **Ισότητα** των Ελλήνων πολιτών **ενώπιον του νόμου** (άρθρο 4).

▶ Ελευθερία όλων των Ελλήνων πολιτών να **αναπτύσσουν ελεύθερα την προσωπικότητά τους και να συμμετέχουν στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή** της χώρας (άρθρο 5).

▶ **Δικαίωμα στην πληροφόρηση** (άρθρο 5

στοιχείο α).

▶ Κανείς δεν συλλαμβάνεται ή φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο **δικαστικό ένταλμα** που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή προφυλάκιση, εκτός εάν το πρόσωπο συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω κατά τη διάπραξη εγκλήματος (άρθρο 6).

▶ Μια πράξη ή παράλειψη δεν θεωρείται έγκλημα, εκτός εάν υπάρχει νόμος που ορίζει ότι, **κατά τη στιγμή της τέλεσής της, ήταν εγκληματική. Απαγορεύεται η γενική δήμευση της παρουσίας** και απαγορεύεται η θανατική ποινή, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον νόμο για κακουργήματα τα οποία τελούνται σε καιρό πολέμου και σχετίζονται με αυτόν (άρθρο 7).

▶ Η υπόθεση κάθε ατόμου **πρέπει να εκδικάζεται από τον δικαστή** που του έχει ορίσει ο νόμος και δεν επιτρέπεται να συγκροτούνται δικαστικές επιτροπές ή έκτακτα δικαστήρια (άρθρο 8).

▶ Η **ιδιωτική και οικογενειακή ζωή** του ατόμου είναι απαραβίαστη και δεν διεξάγεται καμία έρευνα σε κατοικία, παρά μόνο εάν και όπως προβλέπεται από τον νόμο (άρθρο 9).

▶ Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από τη συλλογή, τη χρήση και την επεξεργασία των **προσωπικών του δεδομένων**, όπως ορίζει ο νόμος, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα (άρθρο 9 στοιχείο α).

▶ Δικαίωμα έγγραφης **αναφοράς στις δημόσιες αρχές**. Οι δημόσιες αρχές οφείλουν να ενεργούν σύμφωνα με τον νόμο και να παρέχουν στον/στους αναφέροντα/αναφέροντες αιτιολογημένη γραπτή απάντηση (άρθρο 10).

▶ **Δικαίωμα του συνέρχεσθαι ήσυχα και χωρίς όπλα** (άρθρο 11).

▶ Οι Έλληνες έχουν **το δικαίωμα να ιδρύουν μη κερδοσκοπικές ενώσεις και σωματεία**. Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου, παρά μόνο με δικαστική απόφαση (άρθρο 12).

▶ Η **ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης** είναι απαραβίαστη και όλοι οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να τελούν τα σχετικά με τη λατρεία της υπό την προστασία των νόμων, υπό την προϋπόθεση ότι οι πρακτικές αυτές δεν προσβάλλουν τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη (άρθρο 13).

▶ Κάθε πρόσωπο έχει την **ελευθερία να εκφράζει** τις απόψεις του γραπτώς, προφορικώς και μέσω του ελεύθερου τύπου. Κάθε πρόσωπο που θίγεται από μια **ανακριβή δημοσίευση** έχει το δικαίωμα να απαντήσει, οπότε ο εκδότης **υποχρεούται να προβεί σε πλήρη και άμεση επανόρθωση**. Κάθε πρόσωπο που θίγεται από **δυσφημιστικό δημοσίευμα** έχει δικαίωμα απάντησης, ο δε εκδότης έχει αντιστοίχως υποχρέωση **να δημοσιεύσει ή να διαβιβάσει την απάντηση** (άρθρο 14).

⁴¹¹ Ελληνικό Κοινοβούλιο. 2022. Το Σύνταγμα της Ελλάδας. Άρθρο 100. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/2019_SYDAGMA_EN_2022_WEB.pdf

⁴¹² Βλέπε ανωτέρω για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα δικαιώματα που περιγράφονται παραπάνω.

► Οι διατάξεις του άρθρου 14 δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, τη φωνογραφία, τη ραδιοφωνία, την τηλεόραση και κάθε άλλο παρεμφερές μέσο μετάδοσης λόγου ή παράστασης (άρθρο 15).

► Η **ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία** του κράτους. Κανείς δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση που να ανταποκρίνεται στην αξία της ιδιοκτησίας κατά τον χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο (άρθρο 17).

► Το **απόρρητο της ελεύθερης ανταπόκρισης**, όπως είναι οι επιστολές και άλλες μορφές επικοινωνίας, είναι απαραβίαστο (άρθρο 19).

► Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην παροχή **έννομης προστασίας** από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σε αυτά τις απόψεις του σχετικά με τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά του σύμφωνα με τον νόμο (άρθρο 20).

► Τα δικαιώματα κάθε προσώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους, και όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων αυτών. Απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος (άρθρο 25).

6.1.2. Νόμοι κατά της παράνομης διακίνησης ανθρώπων

Ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων ποινικοποιούνται στην Ελλάδα είναι ότι κατηγορούνται για **διευκόλυνση της παράνομης εισόδου** ανθρώπων σε κίνηση. Πρόκειται για κακούργημα της ελληνικής νομοθεσίας που δημιουργήθηκε με δεδηλωμένο σκοπό την αποτροπή της παράνομης διακίνησης μεταναστών στα ελληνικά σύνορα, αλλά λόγω της διατύπωσης της νομοθεσίας, οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να αποτελέσουν στόχους προσπαθειών ποινικοποίησης βάσει της νομοθεσίας αυτής επειδή παρέχουν επείγουσα βοήθεια ή άλλες επείγουσες υπηρεσίες σε ανθρώπους σε κίνηση που εισέρχονται στην Ελλάδα. Ο ελληνικός νόμος 4251/2014, *Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και άλλες διατάξεις*, αποτελεί τη νομοθετική βάση για το ελληνικό αδίκημα της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου.⁴¹³ Ο κύριος σκοπός του Νόμου 4251/2014 ήταν να μεταφέρει στο ελληνικό δίκαιο την οδηγία 2003/109/EK του

Συμβουλίου της ΕΕ της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες, παρά το γεγονός ότι η εν λόγω οδηγία δεν περιέχει κανόνες σχετικά με τη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου.⁴¹⁴ Ωστόσο, οι διατάξεις του Νόμου 4251/2014, αν και καθιστούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαιρετικά ευάλωτους σε προσπάθειες ποινικοποίησης, συνάδουν με τις σχετικές διατάξεις της ΕΕ που περιλαμβάνονται στη δέσμη μέτρων για τους διακινητές (βλ. κεφάλαιο 4.1.2).

Όπως και η δέσμη μέτρων της ΕΕ για τους διακινητές, ο Νόμος 4251/2014 δεν ορίζει ως «παράνομο διακινητή» κάποιον που διευκολύνει την παράνομη είσοδο με σκοπό το οικονομικό κέρδος, με αποτέλεσμα οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ασχολούνται με τους μετανάστες να κατηγορούνται για το αδίκημα της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου βάσει της νομοθεσίας αυτής.

Τα άρθρα 29 και 30 του Νόμου 4251 θεσπίζουν το αδίκημα της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου και καθορίζουν τις κυρώσεις που μπορεί να επιφέρει το αδίκημα αυτό σε περίπτωση καταδίκης.⁴¹⁵ Το σχετικό περιεχόμενο των άρθρων αυτών συνοψίζεται ως εξής:

► Όποιος **διευκολύνει την είσοδο ή την έξοδο** από το ελληνικό έδαφος **υπηκόου τρίτης χώρας που δεν διαθέτει νόμιμη θεώρηση**, μπορεί να αντιμετωπίσει ποινή φυλάκισης έως και 10 ετών, καθώς και ελάχιστο πρόστιμο 20.000 ευρώ, εάν καταδικαστεί.

- Εάν η εν λόγω διευκόλυνση έγινε με σκοπό τον προσπορισμό κέρδους ή εάν η διευκόλυνση έγινε από κοινού με κάποιον άλλο ή κατ'επάγγελμα ή κατά συνήθεια, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον 50.000 ευρώ.

► Όποιος **διευκολύνει την παράνομη διαμονή υπηκόου τρίτης χώρας** στην ελληνική επικράτεια ή **δυσχεραίνει τις έρευνες των αστυνομικών αρχών** για εντοπισμό, σύλληψη και απέλασή του, μπορεί να τιμωρηθεί με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή τουλάχιστον 5.000 ευρώ σε περίπτωση καταδίκης.

- Εάν η διευκόλυνση της παράνομης διαμονής υπηκόου τρίτης χώρας έγινε με σκοπό την απόκτηση κέρδους, η ποινή φυλάκισης αυξάνεται σε τουλάχιστον δύο έτη και η ποινή αυξάνεται

⁴¹³ Ελληνικό Κοινοβούλιο. 2014. Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://issuu.com/anas32/docs/greek_law_4251-2014_en_residence-pe

⁴¹⁴ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2003. Οδηγία 2003/109/EK του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/109/oj>

⁴¹⁵ Ελληνικό Κοινοβούλιο. 2014. Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις. Το άρθρο 29 και άρθρο 30. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://issuu.com/anas32/docs/greek_law_4251-2014_en_residence-pe

σε τουλάχιστον 10.000 ευρώ σε περίπτωση καταδίκης.

▶ Ο **οδηγός οποιουδήποτε μεταφορικού μέσου** που μεταφέρει στο ελληνικό έδαφος **υπηκόους τρίτων χωρών που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου** στην Ελλάδα (ή οποιονδήποτε που δεν διαθέτει έγκυρο διαβατήριο, θεώρηση ή άλλα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα που προβλέπονται στο άρθρο 5), ή **παραλαμβάνει** τους εν λόγω υπηκόους τρίτων χωρών από σημεία εισόδου στα ελληνικά σύνορα και τους μεταφέρει στην ενδοχώρα ή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή τρίτης χώρας, ή **διευκολύνει τη μεταφορά τους ή τους παρέχει κάλυψη για να διαφύγουν των αρχών**, καταδικάζεται σε φυλάκιση έως 10 ετών και σε χρηματική ποινή από 10.000 έως 30.000 ευρώ για κάθε μεταφερόμενο πρόσωπο.

- Εάν ο οδηγός μετέφερε τον υπήκοο τρίτης χώρας με σκοπό το κέρδος, κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, εάν είναι κατ' εξακολούθηση παραβάτης, εάν διέπραξε το αδίκημα ενώ ενεργούσε υπό την ιδιότητα του δημόσιου υπαλλήλου, του ταξιδιωτικού, ναυτιλιακού ή ταξιδιωτικού πράκτορα, ή εάν δύο ή περισσότερα άτομα διέπραξαν το αδίκημα από κοινού, η ελάχιστη ποινή φυλάκισης γίνεται 10 έτη και η ποινή κυμαίνεται από 30.000-60.000 ευρώ για κάθε μεταφερόμενο άτομο, κατόπιν καταδίκης.
- Εάν η αξιόποινη πράξη θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή, η ελάχιστη ποινή φυλάκισης γίνεται 15 έτη φυλάκισης, καθώς και ελάχιστο πρόστιμο 200.000 ευρώ για κάθε μεταφερόμενο πρόσωπο σε περίπτωση καταδίκης.
- Εάν η αξιόποινη πράξη είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινης ζωής, η ελάχιστη ποινή φυλάκισης γίνεται ισόβια κάθειρξη και επιβάλλεται ελάχιστη πρόστιμο 700.000 ευρώ για κάθε μεταφερόμενο άτομο.

▶ Το άρθρο 30 ορίζει ότι οι **κυρώσεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε όσους διασώζουν ανθρώπους στη θάλασσα** ή μεταφέρουν ανθρώπους των οποίων η **προστασία απαιτείται από το διεθνές δίκαιο**.

▶ Κατάσχονται περιουσιακά στοιχεία που «πρόερχονται» από τα αδικήματα αυτά, καθώς και

περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν ως αποτέλεσμα των αδικημάτων αυτών με οποιονδήποτε τρόπο ή περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν εν όλω ή εν μέρει για τα αδικήματα αυτά. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτά θα περιέρχονται στην κυριότητα του κράτους, εκτός εάν υπάρχει απαίτηση βάσει των άρθρων 310 παράγραφος 2 και 373 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας να επιστραφούν στον ιδιοκτήτη.⁴¹⁶

▶ Τα εν λόγω αδικήματα της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου ή διαμονής στην ελληνική επικράτεια υπηκόων τρίτων χωρών είναι κακουργήματα, που είναι το βαρύτερο αδίκημα στο ελληνικό δίκαιο. Για τα αδικήματα αυτά αρμόδιο είναι το τριμελές εφετείο.

▶ Οι ποινές αυτές εφαρμόζονται και όταν τα αδικήματα διαπράττονται στο εξωτερικό από Έλληνα υπήκοο ή αλλοδαπό, ακόμη και αν δεν βρίσκεται παράνομα στη χώρα στην οποία τελούνται.

Εξαιρετικά σημαντικό για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ότι τα άρθρα 29 και 30 του νόμου 4251/2014 δεν εξαιρούν από το αδίκημα της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου τα άτομα που ασκούν ανθρωπιστικό έργο με μετανάστες, καθώς το κατά πόσον ένα άτομο διευκόλυνε την παράνομη είσοδο για τον προσπορισμό **οικονομικού οφέλους** επηρεάζει μόνο τη διάρκεια της ποινής και όχι το αν το άτομο είναι υπεύθυνο βάσει της νομοθεσίας αυτής. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος,⁴¹⁷ το οποίο ορίζει ότι για να χαρακτηριστεί κάποιος ως παράνομος διακινητής πρέπει να επιδιώκει τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους, εξαιρώντας έτσι τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ευθύνη βάσει του Πρωτοκόλλου.

Ωστόσο, ο Νόμος 4251/2014 είναι σύμφωνος με το νομικό πλαίσιο της ΕΕ στον τομέα αυτό, τη δέσμη μέτρων για τους διακινητές.⁴¹⁸ Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 6.1.2 της παρούσας εργαλειοθήκης, η δέσμη μέτρων για τους διακινητές παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να αποφασίσουν αν θέλουν να συμπεριλάβουν εξαίρεση για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους νομικούς ορισμούς των παράνομων διακινητών. Αρκετά κράτη μέλη το έχουν πράξει

416 Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2019. Νόμος 4620, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

417 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. 2004. Πρωτόκολλο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών διά ξηράς, θαλάσσης και αέρος, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://treaties.un.org/doc/Treaties/2000/11/20001115%2011-21%20AM/Ch_XVIII_12_bp.pdf

418 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2002. Οδηγία 2002/90/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 για τον ορισμό της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/dir/2002/90/oj>, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2002. Απόφαση-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2002, για την ενίσχυση του ποινικού πλαισίου για την πρόληψη της διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής. Διατίθεται στη διεύθυνση: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2002/946/oj

αυτό, αλλά η Ελλάδα όχι, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι σε ανθρωπιστικές οργανώσεις να είναι ευάλωτοι στην ποινικοποίηση βάσει της ελληνικής νομοθεσίας απλώς και μόνο επειδή επιτελούν την εργασία τους. Στον ιστότοπο του BVMM υπάρχει ένας πίνακας που απεικονίζει την εξέλιξη της νομοθεσίας στον τομέα αυτό από την ΕΕ, τον ΟΗΕ και την Ελλάδα, καθώς και περαιτέρω ανάλυση του θέματος.⁴¹⁹

6.1.3. Αλλαγές στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα

Τον Μάρτιο του 2022 η Ελλάδα θέσπισε έναν νόμο που, σε συνδυασμό με τη νομοθεσία του 2014 για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, καταργεί ένα ακόμη επίπεδο νομικής προστασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο νόμος αυτός επέφερε σημαντικές αλλαγές στην επιβολή ποινών, τις οποίες οι Έλληνες υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να γνωρίζουν, καθώς οι αλλαγές αυτές καθιστούν πολύ αυστηρότερες τις συνέπειες της καταδίκης για ένα αδίκημα όπως η διευκόλυνση παράνομης εισόδου.

Ο εν λόγω νόμος είναι ο Νόμος 4908/2022, ο οποίος τροποποιεί το άρθρο 187 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα (Ε.Π.Κ.). Το άρθρο 187 του ΕΠΚ αφορά τη **σύσταση εγκληματικών οργανώσεων** και τη **συμμετοχή** σε αυτές. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, εγκληματική οργάνωση είναι μια **ομάδα δύο ή περισσότερων ατόμων που ενώθηκαν με σκοπό την διάπραξη εγκλήματος**.⁴²⁰ Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών, στον ορισμό αυτό **μπορεί να περιλαμβάνονται οι οργανώσεις υπέρμαχων ανθρωπίνων** δικαιωμάτων που βοηθούν ανθρώπους σε κίνηση, καθώς η διευκόλυνση της παράνομης εισόδου ή διέλευσης θεωρείται κακούρηγμα βάσει του Νόμου 4251/2014.

Προηγουμένως, το άρθρο 187 επέτρεπε την αναστολή ορισμένων ποινών φυλάκισης ενόσω μια υπόθεση εκκρεμούσε προς εκδίκαση. Συγκεκριμένα, το άρθρο 187 του ΕΠΔ επέτρεπε στους δικαστές να αναστέλλουν ποινές μέχρι πέντε έτη κατά την κρίση τους, ενώ οι

μικρότερες ποινές μπορούσαν να ανασταλούν εντελώς, εάν ο κατηγορούμενος μπορούσε να προσκομίσει στοιχεία ότι ήταν υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ότι ήταν απίθανο να υποτροπιάσει, ότι θα υπέφερε στη φυλακή λόγω ψυχικής ασθένειας και ούτω καθεξής. Αυτό ίσχυε ακόμη και για κακουργήματα, όπως η διευκόλυνση της παράνομης εισόδου ή διέλευσης μεταναστών.

Ωστόσο, σύμφωνα με τις αλλαγές που επέφερε ο Νόμος 4908/2022, **οποιοσδήποτε καταδικάζεται** για τη συμμετοχή άλλου προσώπου ή προσώπων σε **κακούρηγμα** αντιμετωπίζει **υποχρεωτική ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και έως τριών ετών**, η οποία **δεν μπορεί να ανασταλεί** λόγω των περιστάσεων κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, είτε στο πλαίσιο της ίδιας της καταδίκης είτε εν αναμονή της απόφασης επί της έφεσης κατά της απόφασης.⁴²¹ Αν και σπάνια οι προσπάθειες ποινικοποίησης που καταβάλλουν οι ελληνικές αρχές κατά των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταλήγουν πράγματι σε καταδίκη, αυτές οι τροποποιήσεις του ΕΠΚ καταργούν το δίκτυο ασφαλείας που υπήρχε προηγουμένως για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τη μορφή της αναστολής της ποινής. Αυτό καθιστά την καταδίκη μια πολύ πιο τρομακτική προοπτική, καθώς επισύρει υποχρεωτική φυλάκιση, γεγονός που εντείνει ακόμα περισσότερο το κλίμα φόβου που επικρατεί στην Ελλάδα για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μια άλλη πρόσφατη αλλαγή στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα που θα πρέπει να γνωρίζουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι αυτή που εισήγαγε ο Νόμος 4855/2021 σχετικά με τη διασπορά «ψευδών ειδήσεων».⁴²² Η διάταξη αυτή τροποποίησε τον Ποινικό Κώδικα, ώστε να θεωρείται ποινικό αδίκημα η διασπορά ψευδών ειδήσεων που είναι «ικανές να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή στη δημόσια υγεία», με πιθανή ποινή φυλάκισης έως και πέντε ετών σε περίπτωση καταδίκης.⁴²³ Ο νόμος αυτός είναι πολύ ασαφής ως προς τον ορισμό των «ψευδών ειδήσεων», πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι και οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων (καθώς και κάθε πρόσωπο στην Ελλάδα) μπορεί να

⁴¹⁹ Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Policy Brief: Criminalization of POM. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/policy-brief-criminalization-of-pom/>

⁴²⁰ Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2022. Νόμος αριθ. 4908, Μέτρα αντιμετώπισης της οπαδικής βίας, ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των λεσχών φιλάθλων, αθλητικός εθελοντισμός, πνευματικός αθλητισμός, ηλεκτρονικός αθλητισμός (e-sports), εργασιακός αθλητισμός, άλλες διατάξεις για τον εκσυγχρονισμό της αθλητικής νομοθεσίας και λοιπές διατάξεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

⁴²¹ Όπ.π. στο άρθρο 187

⁴²² Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2021. Νόμος αριθ. 4855, Τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και λοιπές επείγουσες διατάξεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

⁴²³ Όπ.π.

προσαχθούν στη δικαιοσύνη και να φυλακιστούν, επειδή αναφέρθηκαν στις κυβερνητικές πολιτικές, αν η κυβέρνηση ισχυριστεί απλώς ότι οι αναφορές τους είναι ψευδείς. Αυτό αποτέλεσε σε πολλές περιπτώσεις αφορμή παρακολούθησης υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοσιογράφων, επειδή εξέφρασαν την αντίθεσή τους στην κυβερνητική πολιτική.⁴²⁴ Οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι χαρακτηρίζουν επίσης όλο και περισσότερο τις αναφορές υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετικά με την κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα ως ψευδείς ειδήσεις,⁴²⁵ γεγονός το οποίο περιορίζει αδικαιολόγητα την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα και θέτει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους δημοσιογράφους σε κίνδυνο ποινικοποίησης βάσει του νόμου αυτού.

6.1.4. Νομοθεσία για την προστασία δεδομένων

Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 στοιχείο α) του ελληνικού Συντάγματος, καθώς και στον Νόμο 4264/2019,⁴²⁶ με τον οποίο τέθηκαν σε εφαρμογή οι διατάξεις του ΓΚΠΔ στην Ελλάδα. Το άρθρο 5 του Νόμου 4264/2019 καθορίζει τη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιους φορείς, διευκρινίζοντας ότι οι δημόσιοι φορείς μπορούν να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα όταν «είναι **απαραίτητο** για την εκτέλεση καθήκοντος προς το **δημόσιο** συμφέρον ή κατά την άσκηση **δημόσιας εξουσίας** που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας».

Ωστόσο, από το 2019 η ελληνική κυβέρνηση έχει προβεί σε αρκετές αλλαγές στους νόμους για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής, οι οποίοι

αφαιρούν ορισμένα σημαντικά δικαιώματα από τους Έλληνες πολίτες στον τομέα της ιδιωτικότητας των δεδομένων και της τεχνολογικής επιτήρησης, επιτρέποντας στους δημόσιους φορείς να λειτουργούν χωρίς έλεγχο και καθιστώντας έτσι πολύ δύσκολο να επαληθευτεί η τήρηση του Νόμου 4246/2019. Οι αλλαγές αυτές είναι οι εξής.

Ο νόμος 4622/2019 επέφερε μια σημαντική αλλαγή στη δομή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών της Ελλάδας (ΕΥΠ). Προηγουμένως, η ΕΥΠ ήταν ένας ανεξάρτητος οργανισμός που διοικούνταν από μια εσωτερική επιτροπή, αλλά μετά την εφαρμογή αυτού του νόμου, η ΕΥΠ λογοδοτεί πλέον στον πρωθυπουργό της χώρας και τελεί υπό τον άμεσο έλεγχό του.⁴²⁷ Αυτό καθιστά πιο δύσκολο να λογοδοτήσει ο οργανισμός και να διασφαλιστεί ότι δεν υποκινείται από τους πολιτικούς στόχους του πρωθυπουργού, γεγονός που θα μπορούσε να αποβεί επιζήμιο για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανάλογα με την πολιτική κατεύθυνση του πρωθυπουργού κάθε φορά. Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση άλλαξε τα απαιτούμενα προσόντα για τον διορισμό του επικεφαλής της ΕΥΠ, γεγονός που επέτρεψε στον Παναγιώτη Κοντολέων να αναλάβει τη θέση, ο οποίοςς έκτοτε παραιτήθηκε μετά την αποκάλυψη ότι η ΕΥΠ επιχείρησε να παρακολουθήσει το τηλέφωνο του ευρωβουλευτή Νίκου Ανδρουλάκη.⁴²⁸

Ο Νόμος 4790/2021 αφορά κυρίως τα μέτρα σχετικά με την πανδημία Covid-19, αλλά το άρθρο 87 του νόμου αυτού τροποποιεί την παράγραφο 9 του άρθρου 5 του Νόμου 2225/1994. Προηγουμένως, ο Νόμος 2225/1994 εξασφάλιζε ότι οι Έλληνες πολίτες μπορούσαν, κατόπιν αιτήματος προς την ελληνική Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ),⁴²⁹ να ενημερώνονται εάν και για ποιον λόγο παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ, υπό την προϋπόθεση

424 Εφημερίδα των Συντακτών 2021. Πολίτες σε καθεστώς παρακολούθησης από την ΕΥΠ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3Krukzx>

425 Alarabiya News. 2021. Greece calls migrant pushback claims “fake news” by Turkey. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3fBv1aL>

426 Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2019. Νόμος αριθ. 4624, Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΕΑΠΔΠΧ), μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.dpa.gr/sites/default/files/2020-08/LAW%204624_2019_EL_TRANSLATED%20BY%20THE%20HDP.A.PDF

427 Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2019. Νόμος αριθ. 4622: Οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

428 Financial Times. 2022. Greek wiretap cases turn up the heat on prime minister. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.ft.com/content/733a2316-74a4-4155-82a4-ce60b6b9bd34>

429 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ΑΔΑΕ (την ελληνική ανεξάρτητη αρχή που έχει ως αποστολή τη διασφάλιση του απορρήτου κάθε μορφής ελεύθερης επικοινωνίας ή αλληλογραφίας), δείτε εδώ: <http://www.adae.gr/i-adae/paroyiasia/>

ότι ο στόχος αυτής της παρακολούθησης δεν θα διακυβευόταν από την αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών. Η ΑΔΑΕ θα είχε τότε την εξουσία να διεξαγάγει έρευνα ή έλεγχο της ΕΥΠ και να αποκαλύψει εάν ο πολίτης βρισκόταν υπό παρακολούθηση. Ωστόσο, μετά τον Νόμο 4790/2021, η ΕΥΠ αρκεί πλέον να επικαλεστεί λόγους εθνικής ασφάλειας όταν ερωτάται για την παρακολούθηση ενός πολίτη, και στη συνέχεια να μην αποκαλύψει καμία πληροφορία για την παρακολούθηση αυτή ή για το αν πραγματοποιήθηκε ποτέ.⁴³⁰ Ο νόμος αυτός ισχύει αναδρομικά, πράγμα που σημαίνει ότι η ΕΥΠ μπορεί να αρνηθεί ακόμη και να αποκαλύψει πληροφορίες σχετικά με τις προσπάθειες παρακολούθησης που έλαβαν χώρα πριν από την ψήφιση του νόμου.

Η ψήφιση του νόμου αυτού, και συγκεκριμένα του άρθρου 87, το οποίο δεν σχετίζεται με τις άλλες διατάξεις που περιέχονται στο νομοθέτημα αυτό, είχε ως αποτέλεσμα η ΕΥΠ να μπορεί να ελέγχει όποιον κρίνει απαραίτητο, χωρίς να χρειάζεται να λογοδοτεί στην ΑΔΑΕ ή στο κοινό. Επιπλέον, η ΕΥΠ λογοδοτεί πλέον απευθείας στην κυβέρνηση και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει αξιόπιστος τρόπος να διασφαλιστεί ότι οι δραστηριότητες της ΕΥΠ δεν βασίζονται σε πολιτική μεροληψία.

Αυτές οι αλλαγές στη νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων συμπίπτουν με πολλά σκάνδαλα που ξέσπασαν στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σχετικά με τις αποκαλύψεις ότι η ΕΥΠ παρακολουθούσε κρυφά τις ηλεκτρονικές συσκευές των πολιτών χρησιμοποιώντας το κατασκοπευτικό λογισμικό Predator.⁴³¹ Συγκεκριμένα, αποκαλύφθηκε σε ένα άρθρο της *Εφημερίδας των Συντακτών* ότι ένας δημοσιογράφος που εργαζόταν για το ερευνητικό ειδησεογραφικό πρακτορείο Solomoni είχε τεθεί υπό παρακολούθηση, ειδικά λόγω ενός άρθρου για έναν 12χρονο πρόσφυγα που τελούσε υπό διοικητική κράτηση στο νησί της Κω, του οποίου η ζωγραφιά είχε δημοσιευτεί στη γαλλική εφημερίδα *Le Monde*.⁴³² Ένας κυβερνητικός εκπρόσωπος απάντησε

ισχυριζόμενος ότι η ΕΥΠ παρακολουθεί «τους κινδύνους για τη δημόσια ασφάλεια από "εσωτερικές ή εξωτερικές απειλές"». ⁴³³ Αυτή η άποψη της κυβέρνησης, ότι η δημοσιογραφία που επικεντρώνεται σε ανθρώπους σε κίνηση αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια, είναι αναληθής, και αν εξεταστεί σε συνδυασμό με τις πρόσφατες αλλαγές στους νόμους περί προστασίας δεδομένων που καταργούν την ελευθερία και τα δικαιώματα των δημοσιογράφων, δημιουργεί ένα εχθρικό περιβάλλον για τους δημοσιογράφους και τους υπερασπιστές των δικαιωμάτων των μεταναστών στην Ελλάδα και συνεχή ανησυχία για την ελευθερία του Τύπου και τις προθέσεις της κυβέρνησης.

6.2. Μηχανισμοί

6.2.1. Ο Συνήγορος του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι μια ανεξάρτητη κυβερνητική αρχή που βοηθά τους Έλληνες πολίτες να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.⁴³⁴ Η εντολή του κατοχυρώνεται στο *ελληνικό Σύνταγμα*, καθώς και οι αρχές λειτουργίας του στον *Νόμο αριθ. 3094/2003* και στο *Προεδρικό Διάταγμα αριθ. 273*.⁴³⁵ Εκτός από το γεγονός ότι εστιάζει στα δικαιώματα των παιδιών, το έργο της αρχής επικεντρώνεται στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, στην ισότητα των φύλων και στην καταπολέμηση των διακρίσεων στον δημόσιο τομέα. Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αρμόδιος για την παρακολούθηση διαφόρων θεσμικών οργάνων που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους τομείς, καθώς και του προσωπικού τους, συμπεριλαμβανομένων των καταγγελιών σχετικά με τη συμπεριφορά τους στις διάφορες δράσεις τους, καθώς και τις καταχρήσεις της ιδιότητάς τους. Για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πιο αρμόδια είναι τα περιφερειακά και εθνικά υπουργεία, οι δήμοι, η αστυνομία (συμπεριλαμβανομένης της Ελληνικής Ακτοφυλακής), οι φυλακές και τα

⁴³⁰ Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2021. Νόμος αριθ. 4790/2021, Κατεπείγουσες ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνεχιζόμενες συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ανάπτυξη, την κοινωνική προστασία και την επαναλειτουργία των δικαστηρίων και άλλα ζητήματα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

⁴³¹ Εφημερίδα των Συντακτών 2021. Πολίτες σε καθεστώς παρακολούθησης από την ΕΥΠ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3Krukzx>

⁴³² DW. 2021. Fears of threat to media freedom in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3tGN4EW>

⁴³³ BalkanInsight. 2021. Greek Intelligence Service Accused of 'Alarming' Surveillance Activity. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/32dBUvX>

⁴³⁴ Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2016. Who and What is the Greek Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2016/06/17/en_r.pdf

⁴³⁵ Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2022. Σύνταγμα/Νόμοι. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/en/category/syntagma-nomoi>

νοσοκομεία.⁴³⁶ **Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει εντολή να εκδίδει νομικά δεσμευτικές αποφάσεις.** Μπορεί μόνο να εκδώσει συστάσεις ή προτάσεις.⁴³⁷ Εκτός από τη διερεύνηση μεμονωμένων υποθέσεων αφού λάβει μια καταγγελία,⁴³⁸ ή υποθέσεων δημοσίου συμφέροντος με δική του πρωτοβουλία,⁴³⁹ ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί επίσης να δημοσιοποιήσει συγκεκριμένα θέματα μέσω των ετήσιων και ειδικών εκθέσεων του.⁴⁴⁰

Ποιες είναι οι απαιτήσεις για την εμπλοκή του Συνήγορου του Πολίτη;⁴⁴¹

▶ Προτού ο Συνήγορος του Πολίτη αρχίσει να ασχολείται με μια υπόθεση, το άτομο πρέπει να επικοινωνήσει γραπτώς με τη δημόσια αρχή με την οποία έχει διαφορές.

▶ Στον Συνήγορο του Πολίτη μπορούν να απευθυνθούν Έλληνες ή αλλοδαποί πολίτες που διαμένουν στην Ελλάδα, καθώς και νομικά πρόσωπα ή ενώσεις. Οι αλλοδαποί μπορούν να υποβάλλουν καταγγελία στον Συνήγορο του Πολίτη «ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς εισόδου ή διαμονής τους στη χώρα»· αυτό ισχύει επίσης για «νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (όπως μια ένωση, ένα ίδρυμα, μια εταιρεία) ή μια ένωση προσώπων χωρίς νομική μορφή (όπως μια πρωτοβουλία πολιτών)».⁴⁴²

▶ Μια παράνομη ενέργεια ή παράλειψη ενέργειας του δημόσιου διοικητικού τομέα οδήγησε σε παραβίαση του δικαιώματος ενός ατόμου προκειμένου να απευθυνθεί στον Συνήγορο του Πολίτη.

▶ Δεν έχουν περάσει έξι μήνες το πολύ από τότε που το άτομο έμαθε για την πράξη κακοδιοίκησης.

▶ Το περιστατικό δεν εκκρεμεί ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου.

▶ Το περιστατικό δεν συνδέεται με την εθνική ασφάλεια.

Τρόπος υποβολής αναφοράς

▶ Η αναφορά πρέπει να υποβληθεί εγγράφως, με υπογραφή, καθώς και να ζητά άμεσα την παρέμβαση του Συνήγορου του Πολίτη.⁴⁴³

▶ Αναφορά εξ ονόματος τρίτου μπορεί να υποβληθεί μόνο σε περίπτωση γραπτής εξουσιοδότησης ή ειδικά ρυθμιζόμενης εκπροσώπησης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δεν απαιτείται εξουσιοδότηση εάν «η αναφορά υποβάλλεται για λογαριασμό κάποιου που, λόγω έκτακτων περιστάσεων, δεν είναι σε θέση να την υπογράψει, ή εάν η αναφορά υποβάλλεται από δικηγόρο για λογαριασμό πελάτη».⁴⁴⁴

▶ Οι αναφορές δεν μπορούν να υποβληθούν ανώνυμα.

▶ Οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν αυτοπροσώπως στα γραφεία της Αρχής, τα οποία βρίσκονται στη διεύθυνση Χαλκοκονδύλη 17, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα, Δευτέρα-Παρασκευή, 08.30-14:00, και κάθε Τετάρτη μέχρι τις 16:30 (κατόπιν προγραμματισμένου ραντεβού).

▶ Οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν ταχυδρομικώς στην παρακάτω διεύθυνση: Χαλκοκονδύλη 17, Τ.Κ. 104 32 Αθήνα.

▶ Οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν ηλεκτρονικά μέσω αυτής της φόρμας: <https://www.synigoros.gr/en/anafora/ipovoli-anaforas>.

▶ Απαιτείται η συμπλήρωση προσωπικού email, από το οποίο μπορείτε επίσης να παρακολουθείτε την πορεία της αναφοράς σας στο διαδίκτυο (θα σας αποσταλεί μέσω email ένας κωδικός παρακολούθησης της αναφοράς).

436 Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2016. Who and What is the Greek Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2016/06/17/en_r.pdf. Επίσης, Δίκτυο Ανεξάρτητων Αρχών Διερεύνησης Καταγγελιών κατά της Αστυνομίας. 2022. Ο Συνήγορος του Πολίτη. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ipcan.org/members/the-greek-ombudsman>

437 Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2016. Who and What is the Greek Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2016/06/17/en_r.pdf

438 Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2022. Ο Συνήγορος του Πολίτη. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/en/category/synhgoros-toy-polith>

439 Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Διεκπεραίωση των καταγγελιών των πολιτών. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=stp.en.processing>

440 Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2022. Ο Συνήγορος του Πολίτη. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/en/category/synhgoros-toy-polith>

441 Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2016. Who and What is the Greek Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2016/06/17/en_r.pdf

442 Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Υποβολή αναφοράς. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=stp.en.submission-of-a-complaint>

443 Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Πού παρεμβαίνουμε. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=stp.en.faq#fi133585>

444 Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Υποβολή αναφοράς. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=stp.en.submission-of-a-complaint>

Μπορείτε να παρακολουθήσετε την κατάσταση μιας υπόθεσης εδώ: <https://www.synigoros.gr/en/anafora/parakolouthisi-anaforas>. Στον ιστότοπό του, ο Συνήγορος του Πολίτη παρέχει λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με τον τρόπο υποβολής μιας ηλεκτρονικής αναφοράς, τον έλεγχο της τρέχουσας κατάστασής της και το κλείσιμο της ηλεκτρονικής αναφοράς. Ωστόσο, παρέχονται μόνο στα ελληνικά. Στο παράρτημα παρέχεται μετάφραση (κεφάλαιο 8.1.).

Τι θα συμβεί αφού ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποβάλει αναφορά;

Ο Συνήγορος του Πολίτη ενεργεί ως ο διαμεσολαβητής μεταξύ του ατόμου και της δημόσιας διοίκησης. Αφού λάβει μια αναφορά, αυτή ανατίθεται σε έναν υπάλληλο, τα στοιχεία επικοινωνίας του οποίου θα σταλούν στον καταγγέλλοντα στη συνέχεια. Μετά την εξέταση του κατά πόσον η υπόθεση εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Συνήγορου του Πολίτη, ο αντίστοιχος υπάλληλος θα ξεκινήσει έρευνα για την υπόθεση, καθώς και για τη σχετική νομοθεσία, και θα ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες από την οικεία δημόσια υπηρεσία ή τον καταγγέλλοντα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο υπάλληλος μπορεί να πραγματοποιήσει συνεντεύξεις, να συγκροτήσει μια επιτροπή εμπειρογνομόνων ή να ξεκινήσει επιτόπιες έρευνες. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, διατυπώνονται συστάσεις προς την αρμόδια αρχή και παρακολουθείται η εφαρμογή τους. Σε περιπτώσεις που δεν εφαρμοστούν οι συστάσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να υποβάλει αναφορά στον αρμόδιο υπουργό, ο οποίος στη συνέχεια θα αποφασίσει για τις περαιτέρω ενέργειες. Σε περιπτώσεις άρνησης συνεργασίας από τον αρμόδιο διοικητικό φορέα, καθώς και σε περιπτώσεις διαπίστωσης παράνομης δραστηριότητας, ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να κινήσει ποινική διαδικασία.⁴⁴⁵

Στοιχεία επικοινωνίας

Τηλ.: (+30) 213 1306 600

Email: grafeiosynigorou@synigoros.gr και press@synigoros.gr

Ιστότοπος: <https://www.synigoros.gr/en>

Ενώ στο παρελθόν ο Συνήγορος του Πολίτη εξέταζε εκτενώς την ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας,⁴⁴⁶ δεν δημοσιεύθηκε ποτέ έκθεση στα αγγλικά για την κατάσταση ή την ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα.⁴⁴⁷

6.2.2. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι μια ανεξάρτητη εθνική επιτροπή που συμβουλεύει το ελληνικό κράτος σε θέματα που αφορούν την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Η ΕΕΔΑ ιδρύθηκε με τον Νόμο 2667/1998 σύμφωνα με τις Αρχές των Παρισίων του 1991 του ΟΗΕ.⁴⁴⁸ Οι Αρχές των Παρισίων θεσπίζουν τα ελάχιστα πρότυπα που πρέπει να πληρούν οι εθνικοί θεσμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) προκειμένου να εκτελούν αποτελεσματικά την εντολή τους και να θεωρούνται αξιόπιστοι.

Η Παγκόσμια Συμμαχία Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (GANHRI) βαθμολογεί όλους τους ΕΘΑΔ ως προς τη συμμόρφωσή τους με τις Αρχές των Παρισίων περίπου κάθε πέντε χρόνια.⁴⁴⁹ Από το 2022 η ΕΕΔΑ είναι διαπιστευμένη με το καθεστώς «Α», πράγμα που σημαίνει ότι συμμορφώνεται πλήρως με τις Αρχές των Παρισίων. Οι αρχές αυτές, συνοπτικά, απαιτούν ότι κάθε NHRI διαθέτει:

- Ευρεία εντολή που του επιτρέπει να παρακολουθεί την εφαρμογή όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Ευρεία καθήκοντα, έτσι ώστε κάθε ΕΘΑΔ να μπορεί να εκπληρώνει την εντολή του με διάφορα μέσα – για παράδειγμα, μέσω της παρακολούθησης και της υποβολής αναφορών, της παροχής συμβουλών, της λήψης καταγγελιών, της παροχής εκπαίδευσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα.

- Εκ του νόμου κατοχυρωμένη (είτε στη νομοθεσία είτε στο σύνταγμα) ανεξαρτησία από την

⁴⁴⁵ Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Processing Citizens' complaints. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=stp.en.processing>

⁴⁴⁶ Independent Police Complaints Authorities' Network (IPCAN). Άνευ ημερομηνίας Ο Συνήγορος του Πολίτη. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ipcan.org/members/the-greek-ombudsman>

⁴⁴⁷ Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Αναφορές. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.synigoros.gr/en/category/ekdoseis-ek8eseis>

⁴⁴⁸ Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 1998. Νόμος αριθ. 2667, Σύσταση Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

⁴⁴⁹ Ιστότοπος της Παγκόσμιας Συμμαχίας Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Accreditation. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ganhri.org/accreditation/>

κυβέρνηση.

▶ Πολυφωνία, ώστε να διασφαλίζεται η ακριβής εκπροσώπηση των πολιτών μιας χώρας που ασχολούνται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

▶ Επαρκείς εξουσίες, ώστε κάθε ΕΘΑΔ να μπορεί να διεξάγει έρευνες και ανακρίσεις για την εκπλήρωση της εντολής του.

▶ Επαρκείς πόρους, ώστε να διασφαλιστεί ότι κάθε ΕΘΑΔ μπορεί να εκπληρώσει την εντολή του.

▶ Προθυμία συνεργασίας με άλλες ΜΚΟ, κρατικά όργανα και ΟΚΠ.

▶ Διεθνή δραστηριοποίηση, ώστε οι διεθνείς και περιφερειακοί φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων να ενημερώνονται για το έργο κάθε ΕΘΑΔ.⁴⁵⁰

Η λειτουργία της ΕΕΔΑ διέπεται από τον Νόμο 4780/2021, ο οποίος περιγράφει τη δομή και το νομικό καθεστώς του οργανισμού.⁴⁵¹

Τα μέλη της ΕΕΔΑ διορίζονται από 42 φορείς που εργάζονται για την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, από ΜΚΟ, συνδικαλιστικές οργανώσεις, πανεπιστήμια, πολιτικά κόμματα και άλλα. Η ΕΕΔΑ παρακολουθεί τη γενική κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τα πιο διαδεδομένα ζητήματα που αφορούν την προστασία και την προαγωγή τους. Στη συνέχεια, η ΕΕΔΑ δημοσιεύει τα πορίσματά της και συμβουλεύει την κυβέρνηση σχετικά με την κατάσταση και τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν.

Τι μπορεί να κάνει η ΕΕΔΑ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Η ΕΕΔΑ δεν έχει την εξουσία να εκδίδει νομικά δεσμευτικές συστάσεις, αλλά μπορεί να συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του κοινού και της κυβέρνησης για σημαντικά ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Η ΕΕΔΑ δημοσιεύει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα και την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων επί τόπου, στο πλαίσιο του κύκλου παρακολούθησης του κράτους δικαίου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλ. κεφάλαιο 4.2.5.), και διατυπώνει συστάσεις προς την κυβέρνηση χρησιμοποιώντας αυτές τις

πληροφορίες. Οι εκθέσεις που δημοσιεύονται από την ΕΕΔΑ, όπως αυτή του 2022 που παρέχει στοιχεία για την Ειδική Εισηγήτρια για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. κεφάλαιο 2.2.3.) σε απάντηση της έκκλησής της για στοιχεία σχετικά με τον ελληνικό χώρο της κοινωνίας των πολιτών, εξετάζουν σημαντικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, όπως η δυσκολία που συνεπάγεται η νέα διαδικασία εγγραφής, καθώς και η ολοένα και πιο συχνή ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁴⁵²

Παρόλο που η ΕΕΔΑ δεν μπορεί να αλλάξει άμεσα τη νομική υποδομή για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορεί να χρησιμοποιήσει την προβολή και το νομικό της καθεστώς για να συνηγορήσει υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διάφορα πλαίσια, χρησιμοποιώντας την έρευνά της για να πιέσει για τη δημιουργία ενός συστήματος νομικής προστασίας για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Περαιτέρω παραδείγματα του έργου της ΕΕΔΑ περιλαμβάνουν τη συμμετοχή σε κοινοβουλευτικές συνόδους με συμβουλευτική ιδιότητα, τη συνδρομή άλλων εθνικών αρμόδιων φορέων στη σύνταξη των εκθέσεών της (για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα), την υποστήριξη της επικύρωσης διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΑΣΕ, το ΣΤΕ, ο ΟΗΕ, άλλους ΕΘΑΔ και ΜΚΟ, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

6.2.3. Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (RVRN) είναι μια κοινή πρωτοβουλία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και της ΕΕΔΑ, που δημιουργήθηκε το 2011. Το RVRN αποτελείται (από το 2022) από τους συντονιστές του (Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και ΕΕΔΑ), 52 ΜΚΟ και φορείς που παρέχουν ποικίλες νομικές, ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες σε θύματα ρατσιστικών ή άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις.

⁴⁵⁰ Ιστότοπος της Παγκόσμιας Συμμαχίας Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Paris Principles. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://ganhri.org/paris-principles/#:~:text=The%20Paris%20Principles%20>

⁴⁵¹ Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2021. Νόμος αριθ. 4780, Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Τεχνολογικής Δεοντολογίας. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.et.gr/SearchNomoi>

⁴⁵² Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. 2022. Απάντηση στην πρόσκληση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την προετοιμασία της Έκθεσής της σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται σε θέματα μετανάστευσης, προσφύγων και ασύλου. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.nchr.gr/images/pdf/ektheseis_diethwn_eurwpaikwn_forewn/2022/Corrigendum_GNCHR_Reply_to_the_call_for_inputs_on_Human_Rights_Defender_on_migration.pdf

Ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων συμμετέχουν επίσης στο RVRN μόνο ως παρατηρητές. Το RVRN ιδρύθηκε για να ικανοποιήσει τόσο την ανάγκη σύνδεσης των οργανώσεων που καταγράφουν περιστατικά ρατσιστικής βίας όταν έρχονται σε επαφή με τα θύματα, όσο και την ανάγκη δημιουργίας ενός επίσημου και αξιόπιστου συστήματος καταγραφής τέτοιων περιστατικών βίας.⁴⁵³

Το RVRN ορίζει τα περιστατικά «ρατσιστικής βίας» ως κάθε βίαιη και/ή εγκληματική πράξη ή συμπεριφορά που στρέφεται εναντίον κάποιου λόγω χρώματος, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκείας, εθνικότητας ή εθνότητας, αναπηρίας, ταυτότητας φύλου ή χαρακτηριστικών φύλου.⁴⁵⁴ Κάθε χρόνο, το RVRN συντάσσει έκθεση για τα περιστατικά ρατσιστικής βίας που καταγράφουν οι οργανώσεις-μέλη του κατά τη διάρκεια του έτους.⁴⁵⁵ Οι εκθέσεις αυτές έχουν ως στόχο να παρουσιάσουν πόσα περιστατικά ρατσιστικής βίας έχει καταγράψει συνολικά η οργάνωση, καθώς και τα κίνητρα πίσω από κάθε τέτοιο περιστατικό και τις διαφορές μεταξύ των περιστατικών, προκειμένου να παρουσιάσουν την κατάσταση της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια και πληρότητα. Το RVRN καταγράφει επίσης εγκληματικές και/ή βίαιες δραστηριότητες κατά υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν αυτοί στοχοποιούνται λόγω των προσπαθειών τους να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, και έχει παρατηρήσει ότι οι υπερασπιστές των δικαιωμάτων των μεταναστών είναι αυτοί που στοχοποιούνται πιο συχνά με ρατσιστική βία.

Το RVRN καταγράφει τα περιστατικά ρατσιστικής βίας παίρνοντας συνέντευξη από τα θύματα με τα οποία έρχονται σε επαφή οι οργανώσεις-μέλη του κατά τη διάρκεια του έργου τους. Ωστόσο, μπορεί να απευθυνθεί κάποιος στο RVRN ως μάρτυρας ή να ζητήσει υπηρεσίες από έναν από τους οργανισμούς-μέλη του, συμπληρώνοντας την ηλεκτρονική φόρμα

επικοινωνίας.⁴⁵⁶ Για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται ποινικοποίηση στην Ελλάδα, το RVRN παρέχει μια νόμιμη οδό μέσω της οποίας μπορούν να αναφέρουν την ιστορία τους (εφόσον ενέχει στοιχεία ρατσισμού όπως ορίζεται από το RVRN παραπάνω), την οποία χρησιμοποιεί στο πλαίσιο των προσπαθειών υπεράσπισης που καταβάλλει, και η οποία είναι αναπόσπαστο μέρος ενός νομικού συστήματος προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

6.2.4. Κατάθεση αγωγής/έφεσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου

Δεδομένου ότι το ελληνικό σύστημα νομολογίας, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας προσφυγής, είναι πολύ περίπλοκο, με σύντομες και διαφορετικές προθεσμίες ανάλογα με την ημερομηνία

αποδεδειγμένης γνωστοποίησης της δικαστικής απόφασης, υψηλό επίπεδο γραφειοκρατίας και περιστατικά καταχρήσεων, οι ΟΚΠ συνιστούν να υπάρχει πάντα δικηγόρος όταν κάποιος απευθύνεται στην ελληνική δικαιοσύνη.⁴⁵⁷

Σε περίπτωση τυπικής ποινικοποίησης, ένας σχετικός μηχανισμός στον οποίο μπορούν να προσφύγουν οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να είναι τα ένδικα μέσα του ελληνικού κράτους. Όσον αφορά το θέμα αυτό, η άσκηση έφεσης μπορεί να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο, όταν το δικαστήριο εκδίδει απόφαση. Επιπλέον, η χρήση νομικών οδών μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την αντιμετώπιση της άτυπης ποινικοποίησης, όπως η ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας ή της διοίκησης, όπως αναλύεται παρακάτω (κεφάλαιο 6.3.2.2.).

Το ελληνικό νομικό σύστημα αποτελείται από πολιτικά, ποινικά και διοικητικά δικαστήρια.⁴⁵⁸ Το σύστημα

453 Δικτυακός τόπος του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. Σχετικά με το RVRN. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rvrn.org/en/>

454 Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. 2022. Απάντηση στην πρόσκληση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την προετοιμασία της Έκθεσής της σχετικά με τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται σε θέματα μετανάστευσης, προσφύγων και ασύλου. Σελίδα 6. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.nchr.gr/images/pdf/ektheseis_diethwn_eurwpaikwn_forewn/2022/Corrigendum_GNCHR_Reply_to_the_call_for_inputs_on_Human_Rights_Defender_on_migration.pdf

455 Δικτυακός τόπος του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. Annual reports. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rvrn.org/en/category/reports/>

456 Ιστότοπος του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. Contact Forms. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://rvrn.org/en/contact-form/>

457 Fair Trials International. 2011. Criminal Proceedings and Defence Rights in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.fairtrials.org/app/uploads/2022/01/Greece-advice-note.pdf>

458 Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας. Άνευ ημερομηνίας Οργανόγραμμα των δικαστηρίων στην Ελλάδα.

των ποινικών δικαστηρίων χωρίζεται σε τρία διαφορετικά είδη δικαστηρίων, ανάλογα με τον τομέα δικαιοδοσίας τους, τα πταισματοδικεία, πλημμελειοδικεία και τα μεικτά ποινικά δικαστήρια ή πολυμελή εφετεία, τα οποία χειρίζονται σοβαρότερα εγκλήματα, όπως ανθρωποκτονίες, βιασμούς ή πολιτικά πλημμελήματα.⁴⁵⁹

Οι αστικές υποθέσεις εκδικάζονται σε πρώτο βαθμό είτε από τα περιφερειακά δικαστήρια είτε από τα πρωτοδικεία, ανάλογα με «την εκτιμώμενη αξία της επίδικης υπόθεσης».⁴⁶⁰ Οι διοικητικές υποθέσεις εξετάζονται από τα διοικητικά δικαστήρια (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια).⁴⁶¹ Σε περιπτώσεις προσφυγής, αρμόδιο είναι το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Διοικητικό Εφετείο.⁴⁶² Τα διοικητικά δικαστήρια είναι αρμόδια, καθώς «ασκούν[...] επί των "εκτελεστών πράξεων" των διοικητικών αρχών όσον αφορά τη συνταγματικότητα και τη νομιμότητά τους».⁴⁶³

Επιπλέον, υπάρχουν δευτεροβάθμια δικαστήρια, τα λεγόμενα Εφετεία, τα οποία είναι αρμόδια για την εκδίκαση των εφέσεων κατά της κατώτερης δικαιοδοσίας.⁴⁶⁴ Ο εισαγγελέας του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου είναι αρμόδιος για την κίνηση των ποινικών διαδικασιών, συνήθως αφού ενημερωθεί για ένα περιστατικό από άτομο που υποβάλλει μήνυση. Ωστόσο, μπορεί επίσης να κινήσει *αυτεπαγγέλτως* τη διαδικασία, για παράδειγμα όταν ενημερωθεί από τον Τύπο ή τις δημόσιες αρχές.⁴⁶⁵

Ο κατηγορούμενος, ο οποίος αναφέρεται επίσης ως «εναγόμενος» στον *ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας*, έχει δικαίωμα να ασκήσει έφεση.⁴⁶⁶ Αυτό ισχύει για τις αποφάσεις όλων των δικαστηρίων. Οι

σχετικές προϋποθέσεις καθορίζονται στο άρθρο 486 (και επ.) του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Οι αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου της Ελλάδας (Άρειος Πάγος) δεν μπορούν να αναιρεθούν. Το δικαστήριο αυτό εκδικάζει τις εφέσεις με τη διαδικασία της αναίρεσης, δηλαδή στον ύψιστο βαθμό μετά την εξάντληση των κατώτερων ένδικων μέσων. Ως εκ τούτου, μπορεί να αποφανθεί για τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων ή των αποφάσεων του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Ωστόσο, ο Άρειος Πάγος δεν εξετάζει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης επί της ουσίας καθώς δεν έχει τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας. Εξετάζει μόνο η νομική ορθότητα των αποφάσεων που εκδίδονται από τα ελληνικά δικαστήρια πρώτου και δεύτερου βαθμού, κατόπιν προσφυγής στον Άρειο Πάγο.⁴⁶⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 473 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η έφεση μπορεί να ασκηθεί εντός προθεσμίας **10 ημερών** από την καταχώριση της απόφασης στη γραμματεία των δικαστηρίων.

6.3. Προστασία σε σχέση με ειδικές μορφές ποινικοποίησης

Στην Ελλάδα το BVMN παρατηρεί ότι οι υπέρμαχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντιμετωπίζουν διάφορες μορφές άτυπης ποινικοποίησης. Αυτές περιλαμβάνουν εκφοβισμούς από αστυνομικούς, για παράδειγμα, η *Mare Liberum*, η οποία «έχει επανειλημμένα υποστεί παρενόχληση με τη μορφή υπερβολικών διοικητικών ελέγχων ή λογιστικών ελέγχων, επιτήρηση από τις αστυνομικές αρχές, καθώς και σοβαρές απειλές από την Ελληνική Ακτοφυλακή με τη μορφή απειλών με πυροβόλα όπλα».⁴⁶⁸ Υπήρξαν επίσης περιπτώσεις

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ministryofjustice.gr/English/?page_id=758 και ευρωπαϊκή δικαιοσύνη. 2022. National justice systems Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/16/EN/national_justice_systems?GREECE&member=1

459 Anagnostopoulos, Ilias and Zapanti, Jerina. 2016. Procedure Before Criminal Courts. Περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Papanonopoulou, Geena (εκδ.). Greek Law Digest. σ. 62-69.

460 European Commission for the Efficiency of Justice. 2017. Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44115

461 Όπ.π.

462 Όπ.π.

463 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2022. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: 2022 Rule of Law Report Country Chapter on the rule of law situation in Greece.

Διατίθεται στη διεύθυνση: https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/21_1_194014_coun_chap_greece_en.pdf

464 Όπ.π.

465 Anagnostopoulos, Ilias and Zapanti, Jerina. 2016. Procedure Before Criminal Courts. Περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Papanonopoulou, Geena (εκδ.). Greek Law Digest. σ. 62-69.

466 Για λεπτομέρειες σχετικά με τα δικαιώματα του ατόμου κατά την αλληλεπίδραση με την αστυνομία, καθώς και τα δικονομικά δικαιώματα, ανατρέξτε στο κεφάλαιο 6.3.2.1. σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα.

467 Όπ.π.

468 Border Violence Monitoring Network 2022. Accused of Solidarity: A Report on Incidents of Criminalisation Targeting BVMN

φωτογράφισης των διαβατηρίων των εθελοντών. «Επιπλέον, μία από τις ανώνυμες οργανώσεις-μέλη του ΒΜΜΝ στην Ελλάδα αναφέρει αύξηση της αστυνομικής παρουσίας σε όλη την περιοχή διανομής τους»⁴⁶⁹ σε σχεδόν καθημερινή βάση. Αυτό μπορεί να συμβαίνει με «τη μορφή αστυνομικών ντυμένων με πολιτικά ρούχα, οι οποίοι περπατούν, κυκλοφορούν με αυτοκίνητα χωρίς διακριτικά και σταθμεύουν εμφανώς κοντά στον χώρο διανομής, παρατηρώντας τις δραστηριότητες μέσα από τα αστυνομικά οχήματα. Υπήρξαν ακόμα και περιπτώσεις όπου διακόπηκαν οι δραστηριότητες διανομής προκειμένου να ελεγχθούν οι ταυτότητες και οι άδειες εργασίας».⁴⁷⁰ Το γεγονός αυτό ευθυγραμμίζεται με τις αναφορές για αύξηση της αστυνομικής βίας τα τελευταία χρόνια στη χώρα γενικότερα, σε συνδυασμό με τη θέσπιση νόμων που περιορίζουν τον χώρο της κοινωνίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού.⁴⁷¹

Ως εκ τούτου, στο ακόλουθο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τα δικαιώματα του ατόμου και τους μηχανισμούς προστασίας σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας ή των διοικητικών αρχών, καθώς και παραβίασης των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων.

6.3.1. Παραβίαση των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων

Η παρούσα ενότητα περιγράφει τους ελληνικούς νόμους σχετικά με την προστασία των δεδομένων και την Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων της ΕΕ, ο οποίος διέπει τους εν λόγω νόμους, ανατρέξτε στο κεφάλαιο 6.1.4.

6.3.1.1. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και οι νόμοι περί προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας στην Ελλάδα

Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι μια ανεξάρτητη αρχή αρμόδια για την παρακολούθηση της εφαρμογής στην Ελλάδα των νόμων περί προστασίας δεδομένων, όπως ο ΓΚΠΔ, ο Νόμος 4624/2019, ο Νόμος 3471/2006 (που διέπει την ηλεκτρονική προστασία των προσωπικών δεδομένων)⁴⁷² και άλλοι. Ιδρύθηκε με τον Νόμο 2472/1997, αλλά ο νόμος αυτός έχει έκτοτε καταργηθεί και η νομική βάση της Αρχής βρίσκεται πλέον στα άρθρα 9-20 του Νόμου 4624/2019, στα οποία αναφέρεται ως «εποπτική αρχή». Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) για να συμβάλουν στην ορθή εφαρμογή του ΓΚΠΔ σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και των πρόσθετων νόμων περί προστασίας δεδομένων σε εθνικό επίπεδο.

Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει μια σειρά από εξουσίες και αρμοδιότητες που της ανατίθενται από τον ΓΚΠΔ και τον ν. 4624/2019, προκειμένου να διασφαλίσει ότι μπορεί να παρακολουθεί και να επιβάλλει αποτελεσματικά την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων. Αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

► Να διατάσσει τους υπευθύνους επεξεργασίας και τους εκτελούντες την επεξεργασία δεδομένων να **παρέχουν τις πληροφορίες που χρειάζονται** για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.⁴⁷³

Member Organisations and their Team Members in 2021.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Criminalisation.pdf>

469 Όπ.π.

470 Όπ.π.

471 Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας. 2022. Internal Violence Report: Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/Internal-Violence-Greece-2022.pdf>; Efsyn. 2020. ΕΛ.ΑΣ. εκτός ελέγχου σε κρεσέντο καταστολής για το Πολυτεχνείο. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/268944_elas-ektos-eleghoy-se-kresento-katastolis-gia-polyteh-neio- Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA). 2021. Legal environment and space of civil society organisations in supporting fundamental rights: Ελλάδα. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/franet_greece_civic_space_2021.pdf; Smith, Helena. 2019. Greek activists warn of surge in police brutality and rights violations. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/31/greek-activists-warn-of-surge-in-police-brutality-and-rights-violations>

472 Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2006. Νόμος αριθ. 3471, Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.dpa.gr/sites/default/files/2019-10/law_3471_06en.pdf

473 Ο όρος «επεξεργασία» ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ, και σημαίνει «κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Περιλαμβάνει πράξεις όπως η συλλογή, η καταγραφή, η καταστροφή, η αποκάλυψη ή η μεταβολή των προσωπικών δεδομένων ενός ατόμου. Ο «υπεύθυνος επεξεργασίας» ορίζεται στο άρθρο 4

▶ Να διεξάγει **έρευνες** στους υπευθύνους επεξεργασίας με τη μορφή ελέγχων προστασίας δεδομένων, να ελέγχει τις πιστοποιήσεις και να ενημερώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας για παραβάσεις του ΓΚΠΔ (βλ. κεφάλαιο 6.1.4).

▶ **Να αποκτά πρόσβαση** από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στα **δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τα καθήκοντα του υπευθύνου επεξεργασίας**, καθώς και πρόσβαση στις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος την επεξεργασία (σύμφωνα με τον νόμο), συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

▶ **Να παρέχει προειδοποιήσεις** προς τους υπευθύνους επεξεργασίας ή τους εκτελούντες την επεξεργασία για το ότι οι ενέργειες που σχεδιάζουν θα **παραβιάσουν τον ΓΚΠΔ** ή άλλους νόμους περί προστασίας δεδομένων, και να απευθύνει **επιπλήξεις** όταν οι πράξεις επεξεργασίας ενός υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία έχουν **ήδη παραβιάσει τον ΓΚΠΔ**.

▶ **Να διατάσσει** τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία να **συμμορφωθεί με τα αιτήματα του υποκειμένου των δεδομένων** για την άσκηση των δικαιωμάτων του βάσει του ΓΚΠΔ, καθώς και να συμμορφωθεί με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ εντός συγκεκριμένης προθεσμίας και με συγκεκριμένο τρόπο (που καθορίζεται από την ΑΠΔ).

▶ Να διατάσσει έναν υπεύθυνο επεξεργασίας να ενημερώσει το υποκείμενο των δεδομένων ότι έχει σημειωθεί παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

▶ Να επιβάλλει **περιορισμούς ή κυρώσεις** στους εκτελούντες την επεξεργασία δεδομένων και στους υπευθύνους επεξεργασίας που παραβιάζουν τον ΓΚΠΔ και άλλους νόμους περί προσωπικών δεδομένων.

▶ **Να παρέχει συμβουλές και γνωμοδοτήσεις** προς το εθνικό **κοινοβούλιο**, την ελληνική κυβέρνηση, άλλους φορείς και το κοινό.

▶ **Να εγκρίνει** την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από **δημόσιους φορείς** σε περιπτώσεις όπου αυτό **απαιτείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος**.

▶ **Να ευαισθητοποιεί το κοινό** σε θέματα προστασίας δεδομένων και να ενημερώνει τους υπευθύνους

επεξεργασίας για τις υποχρεώσεις τους, ιδίως όταν πρόκειται για δεδομένα παιδιών.

▶ **Να διατυπώνει γνώμη** σχετικά με νέους νόμους και τις κανονιστικές πράξεις που αφορούν την προστασία των δεδομένων.

▶ Να δημιουργεί κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις σε θέματα που σχετίζονται με την επεξεργασία δεδομένων.

▶ Να απαντά στα αιτήματα υποκειμένων των δεδομένων με **πληροφορίες σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων τους** στον τομέα αυτό.

▶ Να διερευνά ή επιθεωρεί την **εφαρμογή της νομοθεσίας** σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

▶ **Να δημιουργεί κατάλογο** σε σχέση με την ανάγκη **εκτίμησης των επιπτώσεων** σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

▶ **Να ελέγχει** τους **κώδικες δεοντολογίας** των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων και να ενθαρρύνει τη δημιουργία και άλλων.

▶ **Να ενθαρρύνει** τη θέσπιση **μηχανισμών που να πιστοποιούν** πότε ένας υπεύθυνος επεξεργασίας προστατεύει επαρκώς τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και **να δημοσιεύει απαιτήσεις διαπίστευσης** για τους οργανισμούς που παρακολουθούν τους κώδικες δεοντολογίας, καθώς και για τους φορείς πιστοποίησης.

▶ **Να συνεργάζεται με άλλες εποπτικές αρχές** για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής του ΓΚΠΔ.

▶ **Να συντάσσει ετήσια έκθεση** για τις δραστηριότητές της και να την υποβάλλει στο ελληνικό κοινοβούλιο, την κυβέρνηση και άλλες αρχές. Οι εκθέσεις αυτές διατίθενται επίσης στο κοινό, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο ΕΣΠΔ.

▶ **Να παραπέμπει τις παραβάσεις** της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων στις **δικαστικές αρχές** και **να κινεί ή να συμμετέχει σε νομικές διαδικασίες** για την επιβολή του ΓΚΠΔ και άλλων νόμων περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.⁴⁷⁴

Οι εξουσίες που ανατίθενται στην ΑΠΔ από τον ΓΚΠΔ και τον ν. 4624/2019, οι οποίες έχουν ερευνητικό, επιτακτικό, διορθωτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα, μπορούν να βοηθήσουν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων των οποίων τα προσωπικά δεδομένα έχουν υποστεί ψηφιακή ή άλλη επεξεργασία από υπευθύνους επεξεργασίας που επιδιώκουν την ποινικοποίησή τους. Εκτός από ένα αίτημα ενημέρωσης κάποιου

παράγραφος 7 του ΓΚΠΔ, και σημαίνει το πρόσωπο (φυσικό ή νομικό), τη δημόσια αρχή, την υπηρεσία ή άλλο φορέα «που καθορίζει τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μπορούν να παρέχουν έναν υπεύθυνο επεξεργασίας ή τα κριτήρια διορισμού ενός υπευθύνου επεξεργασίας, όταν ο σκοπός και τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθορίζονται από το εθνικό ή το ενωσιακό δίκαιο.

474 Ευρωπαϊκή Ένωση. 2016. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων). Άρθρο 58. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/2016-05-04>

για τα δικά του δικαιώματα προστασίας δεδομένων, η ΑΠΔ μπορεί επίσης να διερευνά καταγγελίες που υποβάλλονται κατά υπευθύνων επεξεργασίας οι οποίοι ενεργούν κατά παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων. Η διαδικασία υποβολής καταγγελίας και οι σχετικές προϋποθέσεις περιγράφονται στον δικτυακό τόπο της Αρχής και συνοψίζονται ως εξής.⁴⁷⁵

Προϋποθέσεις για την υποβολή καταγγελίας

► Για την υποβολή καταγγελίας πρέπει να είναι κανείς **είτε υποκείμενο των δεδομένων** (ιδίως εάν ο τόπος κατοικίας του και ο τόπος όπου έλαβε χώρα η φερόμενη παράβαση είναι η Ελλάδα)⁴⁷⁶ είτε **συνδρομητής ή χρήστης υπηρεσιών ηλεκτρονικής επικοινωνίας**. Τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν να αναθέσουν σε μη κερδοσκοπικούς φορείς, οργανώσεις, σωματεία ή ενώσεις με καταστατικούς σκοπούς γενικού συμφέροντος που λειτουργούν νόμιμα και εργάζονται για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων σε σχέση με την προστασία των δεδομένων, να **υποβάλουν καταγγελία στην ΑΠΔ για λογαριασμό τους**.

► Οι συνδρομητές/χρήστες υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες **μόνο** για θέματα που αφορούν την παραβίαση της ειδικής νομοθεσίας για την επεξεργασία **δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες**.

► Προκειμένου να εξεταστεί η καταγγελία κάποιου, πρέπει να εμπίπτει στην **αρμοδιότητα** της ΑΠΔ, δηλαδή να αφορά:

i) **Παραβίαση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων** σύμφωνα με τα άρθρα 15-22 του ΓΚΠΔ, υπό την προϋπόθεση ότι το υποκείμενο των δεδομένων **έχει προηγουμένως ασκήσει τα δικαιώματά του** στον υπεύθυνο επεξεργασίας και είτε **δεν έχει λάβει απάντηση** είτε **έχει λάβει μη ικανοποιητική απάντηση**.

ii) **Παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων** κατά παράβαση του ΓΚΠΔ και του ν. 3471/2006 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Η ΑΠΔ συνιστά να απευθύνεται κανείς στον υπεύθυνο επεξεργασίας και να **ασκεί τα δικαιώματά του πριν από την υποβολή** καταγγελίας, προκειμένου αυτή να είναι καλύτερα τεκμηριωμένη ή να επιλυθεί το ζήτημα ταχύτερα.

► Πριν υποβάλει καταγγελία, το άτομο πρέπει να **απευθυνθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας** (ασκώντας, για παράδειγμα, τα δικαιώματά του βάσει του ΓΚΠΔ), στην περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει ορίσει **υπεύθυνο προστασίας δεδομένων** (ΥΠΔ). Μπορεί να επικοινωνήσει με τον ΥΠΔ για θέματα σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την άσκηση των δικαιωμάτων του. Εάν ο **ΥΠΔ δεν επιλύσει το ζήτημα**, τότε μπορεί να υποβληθεί καταγγελία στην ΑΠΔ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι **εάν κάποιος δεν απευθυνθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας με τον τρόπο αυτό** προτού υποβληθεί καταγγελία, η **καταγγελία ενδέχεται να μην εξεταστεί**.

► Η ΑΠΔ μπορεί να μην εξετάσει την καταγγελία ενός ατόμου εάν είναι **ασαφής, ανυπόστατη, υποβάλλεται καταχρηστικά** (ιδίως εάν έχει υποβληθεί επανειλημμένα), **υποβάλλεται ανώνυμα ή δεν περιέχει τις απαιτούμενες πληροφορίες**. Τέτοιες ανεπαρκείς καταγγελίες θεωρούνται απαράδεκτες και αρχειοθετούνται χωρίς να εξετάζονται. **Πώς να υποβάλετε καταγγελία**

► Ο υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να συνδεθεί στην **ηλεκτρονική πύλη της ΑΠΔ** στον ακόλουθο σύνδεσμο: <http://request.dpa.gr/DEV/>.

► Οι **καταγγέλλοντες που διαμένουν ή εργάζονται συνήθως στην Ελλάδα**, ή ένας φορέας που εκπροσωπεί τα υποκείμενα των δεδομένων που είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, μπορούν να συνδεθούν στην ηλεκτρονική πύλη με τους κωδικούς τους στο taxisnet.

► Συμπληρώστε το σχετικό ηλεκτρονικό έντυπο ανάλογα με το είδος της καταγγελίας.

Εάν κάποιος δεν μπορεί να συνδεθεί με τους κωδικούς του στο taxisnet επειδή δεν διαμένει, δεν εργάζεται ή δεν είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, μπορεί να υποβάλει την καταγγελία του **στα αγγλικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου**.

► Σε περίπτωση υποβολής καταγγελίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, πρέπει να επιλέξει το **σχετικό έντυπο** από τον **ιστότοπο της ΑΠΔ**,⁴⁷⁷ ανάλογα με το είδος της υπόθεσης.

► Αφού συμπληρωθεί πλήρως το σχετικό έντυπο, θα πρέπει να αποσταλεί ένα **μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με τα συνημμένα έγγραφα** στη διεύθυνση complaints@dpa.gr.

Περιορισμοί των καταγγελιών στην ΑΠΔ

⁴⁷⁵ Ιστότοπος της Ελληνικής Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Καταγγελία στην Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.dpa.gr/en/individuals/complaint-to-the-hellenic-dpa>

⁴⁷⁶ Το άρθρο 4 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ ορίζει ως «υποκείμενο των δεδομένων» ένα αναγνωρίσιμο φυσικό πρόσωπο (δηλαδή ένα πρόσωπο που μπορεί να αναγνωριστεί με αναφορά σε όνομα, αριθμό ταυτότητας, δεδομένα θέσης κ.λπ.).

⁴⁷⁷ Ιστότοπος της Ελληνικής Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Καταγγελία στην Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.dpa.gr/en/individuals/complaint-to-the-hellenic-dpa>

▶ Το άρθρο 57 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του ΓΚΠΔ επιτρέπει στην ΑΠΔ να κρίνει μόνη της τον βαθμό στον οποίο πρέπει να εξετάσει κάθε καταγγελία, πράγμα που σημαίνει ότι **δεν υπάρχει εγγύηση** ότι η ΑΠΔ θα εξετάσει εξίσου κάθε αίτηση.

▶ Η ΑΠΔ μπορεί να θεσπίσει διορθωτικά μέτρα, όπως πρόστιμα κατά των υπευθύνων επεξεργασίας δεδομένων, αλλά **δεν έχει την εξουσία να επιδικάζει αποζημίωση** στα υποκείμενα των δεδομένων που υποβάλλουν αιτήσεις. Εάν ένα υποκείμενο των δεδομένων επιθυμεί να αποζημιωθεί για την παραβίαση των δικαιωμάτων του όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει αντ' αυτού να ασκήσει δικαστική προσφυγή (εάν τα δικαιώματά του φέρεται να έχουν παραβιαστεί λόγω επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) ή να ζητήσει αποζημίωση ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων (για τη ζημία που υπέστη από υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία λόγω παραβίασης του ΓΚΠΔ).

6.3.2. Ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας και των διοικητικών αρχών

6.3.2.1. Δικονομικά δικαιώματα και σχετική νομοθεσία

Δικαιώματα κατά την αλληλεπίδραση με την αστυνομία σε καθημερινές καταστάσεις ή πριν από μια σύλληψη

Όσον αφορά την αλληλεπίδραση με την αστυνομία, ισχύει συγκεκριμένα το άρθρο 5, το άρθρο 7 και το άρθρο 9 του Συντάγματος (βλ. ανωτέρω).

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, «όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια **απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους**, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής ή γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων». Επίσης, «**Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας**, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας απαγορεύονται και τιμωρούνται όπως

νόμος ορίζει» (άρθρο 7 παράγραφος 2. Επιπλέον, το άρθρο 7 παράγραφος 3 **απαγορεύει τη δήμευση περιουσιακών** στοιχείων και το άρθρο 9 παράγραφος 1 ρυθμίζει την **έρευνα σε κατοικία και την προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής**.⁴⁷⁸

Η εντολή και η οργανωτική δομή της Ελληνικής Αστυνομίας καθορίζονται από τον ν. 2800/2000, άρθρο 8 και εξής.⁴⁷⁹

Στον Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού (Προεδρικό Διάταγμα αριθ. 254/2004) υπάρχουν διατάξεις για τη συμπεριφορά του προσωπικού της αστυνομίας.⁴⁸⁰ Η παραβίαση του Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού μπορεί να οδηγήσει σε εσωτερικά πειθαρχικά μέτρα. Εάν η ίδια πράξη συνιστά αδίκημα του Ποινικού Κώδικα, τιμωρείται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις.

Στον κώδικα αυτό, οι ακόλουθες διατάξεις αφορούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

▶ Το άρθρο 1 στοιχείο β): Το προσωπικό της αστυνομίας «είναι υποχρεωμένο να **σέβεται την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων** τόσο ως ατόμων όσο και ως μελών της κοινωνίας».

▶ Άρθρο 1 στοιχείο δ). Το προσωπικό της αστυνομίας «οφείλει να ενεργεί, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, με γνώμονα τις αρχές της νομιμότητας, της **αναλογικότητας**, της επιείκειας, της χρηστής δημόσιας διακυβέρνησης, της **μη διάκρισης** και του σεβασμού της διαφορετικότητας των ανθρώπων».

▶ Το άρθρο 2 στοιχείο β): «Το προσωπικό της αστυνομίας υποχρεούται, κατά την επέμβασή του, να **αποδεικνύει την αστυνομική ιδιότητα και την επαγγελματική του ταυτότητα**».

Το άρθρο 2 στοιχείο δ): «Η αστυνομία δεν προκαλεί, υποκινεί ή **ανέχεται πράξεις βασανιστηρίων και απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής** και αναφέρει περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

▶ Το άρθρο 2 στοιχείο ε): Το προσωπικό της αστυνομίας «χρησιμοποιεί **μη βίαια μέσα**, διατηρώντας και επιβάλλοντας τον νόμο. Η χρήση βίας επιτρέπεται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία και στον βαθμό που προβλέπεται και απαιτείται για την επιβολή του νόμου. Η χρήση βίας σέβεται πάντοτε τις αρχές της

⁴⁷⁸ Για το πρωτότυπο κείμενο στα αγγλικά: Ελληνικό Κοινοβούλιο. 2022. Το Σύνταγμα της Ελλάδας. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/2019_SYDAGMA_EN_2022_WEB.pdf

⁴⁷⁹ OSCE polis. Άνευ ημερομηνίας Country Profile: Greece: Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://polis.osce.org/country-profiles/greece>

⁴⁸⁰ Μπορείτε να βρείτε την πρωτότυπη έκδοση στα ελληνικά εδώ: Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού. 2004. Προεδρικό Διάταγμα 254/2004- ΦΕΚ 238Α'/3-12-2004. Διατίθεται στη διεύθυνση: http://www.astynomia.gr/images/stories/Attachment14238_KOD_FEK_238A_031204.pdf. Για μετάφραση στα αγγλικά, βλ.: Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού. 2004. Προεδρικό Διάταγμα 254/2004- ΦΕΚ 238Α'/3-12-2004. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4c90ec3a2.html>

αναγκαιότητας, της επάρκειας και της αναλογικότητας. Η αστυνομία χρησιμοποιεί τα **πιο μετριοπαθή μέσα** αποφεύγοντας κάθε περιττή αναστάτωση, σκληρότητα ή αδικαιολόγητη φθορά της περιουσίας».

► Το άρθρο 2 στοιχείο ζ): Το προσωπικό της αστυνομίας «επιβεβαιώνει τις παραβάσεις του νόμου χωρίς καμία διάκριση με γνώμονα την **ορθή κρίση, την ψυχραιμία και την ευγένεια**. Η αστυνομία **εξηγεί την παράβαση** που διέπραξε ο παραβάτης, καθώς και τα δικαιώματά του/της με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια, προκειμένου να διασαφηνιστούν οι αμφιβολίες αποφεύγοντας τις αμφισβητήσεις και τις υπερβολές».

Επιπλέον, στον *Κώδικα Ποινικής Δικονομίας* προβλέπεται ότι:

► Όταν ζητείται από τους πολίτες να **δηλώσουν την ταυτότητά τους** ενώπιον του δικαστηρίου ή από «ανακριτικό υπάλληλο», είναι υποχρεωμένοι να το κάνουν, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, και τη διεύθυνση κατοικίας τους. Εάν ο εν λόγω πολίτης δηλώσει ότι δεν έχει μαζί του έγγραφα ταυτότητας, ο υπάλληλος πρέπει να καταγράψει τα στοιχεία που θα δηλώσει και στη συνέχεια να τα επαληθεύσει (άρθρο 273). Αυτό δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά ότι πρέπει να συνοδεύσει τον αστυνομικό σε ένα αστυνομικό τμήμα για την επαλήθευση των εγγράφων.⁴⁸¹

► Σε περίπτωση **έρευνας σε κατοικία**, πρέπει να παρίσταται «δικαστικός λειτουργός» (άρθρο 256 παράγραφος 2). Στην πράξη, αυτός είναι ο εισαγγελέας. Επίσης, πρέπει να κληθεί ως μάρτυρας ο ιδιοκτήτης της κατοικίας ή ένας γείτονας (άρθρο 256 παράγραφος 4) και η έκθεση για την έρευνα πρέπει να δίνεται στον ένοικο της κατοικίας όπου έγινε αυτή (άρθρο 256 παράγραφος 3). Επιπλέον, πρέπει να επιδεικνύεται ένταλμα.⁴⁸²

► Οι διατάξεις σχετικά με τη **σωματική έρευνα** ορίζονται στο άρθρο 257, σύμφωνα με το οποίο η σωματική έρευνα σε κατηγορούμενο επιτρέπεται «όταν το πρόσωπο που διεξάγει την ανάκριση κρίνει ότι εξαιτίας σπουδαίων λόγων **είναι χρήσιμη για την εξακρίβωση της αλήθειας**. Τρίτα πρόσωπα [μη κατηγορούμενοι] ερευνώνται όταν υπάρχει **σοβαρή και βάσιμη υπόνοια** ότι θα βρεθούν ίχνη ή άλλα αντικείμενα που σχετίζονται με την πράξη για την οποία κατηγορείται το πρόσωπο αυτό ή κάτι απολύτως απαραίτητο. Η σωματική έρευνα **δεν πρέπει να προκαλεί βλάβη στην υγεία του προσώπου** που υποβάλλεται σε

αυτήν και πρέπει να διενεργείται με τρόπο που να μη θίγει, όσο είναι δυνατό, την **αξιοπρέπεια** του προσώπου»⁴⁸³ (άρθρο 257 παράγραφος 1). Επιπλέον, «πρέπει να διενεργείται ιδιαιτέρως και **χωριστά για κάθε πρόσωπο**. Αν αναζητείται ορισμέ-νο πράγμα ή έγγραφο, εκείνος που ενεργεί την έρευνα **καλεί προηγουμένως τον κάτοχό του** να το παραδώσει»⁴⁸⁴ (άρθρο 257 παράγραφος 2). Επιπλέον, το άρθρο ορίζει ότι η σωματική έρευνα σε γυναίκα πρέπει να διενεργείται από γυναίκα. Αυτό υποστηρίζεται από το άρθρο 199 παράγραφος 1, το οποίο θεσπίζει επίσης το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια κατά τη σωματική έρευνα. Επιπλέον, το πρόσωπο που ερευνάται έχει το δικαίωμα να ερευνάται **παρουσία ατόμου της εμπιστοσύνης** του (άρθρο 199 παράγραφος 2).

Όταν αντιμετωπίζουν περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας, οι ΟΚΠ που εργάζονται στο πεδίο συνιστούν τα πρόσωπα να απευθύνονται πάντα σε δικηγόρο ή σε ΟΚΠ που παρέχει νομική υποστήριξη.⁴⁸⁵ Κατά τις αλληλεπιδράσεις με την αστυνομία, το Νομικό Κέντρο Λέσβου δημοσίευσε επίσης μια εργαλειοθήκη που περιέχει περαιτέρω οδηγίες και συμβουλές για το θέμα αυτό. Μπορείτε να τις βρείτε εδώ: <http://legalcentre-lesvos.org/information/> (πληροφορίες από το 2021).

Δικονομικά δικαιώματα κατά και μετά τη σύλληψη, κατά τη διάρκεια της κράτησης ή κατά τη διάρκεια της δίκης

Όταν σας έχει ασκηθεί δίωξη, συνιστάται ιδιαίτερα να απευθύνεστε πάντα σε δικηγόρο ή σε ΟΚΠ για να σας παράσχει νομική υποστήριξη. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζετε κανείς τα δικαιώματά του και να είναι σε θέση να τα αναφέρει και να επιμένει σε αυτά κατά τη διάρκεια της κράτησης.

Η βάση για τα δικονομικά δικαιώματα στην Ελλάδα κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα. Το άρθρο 6 παράγραφος 1 απαγορεύει τη σύλληψη και τη φυλάκιση «χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό **ένταλμα**», ενώ το άρθρο 6 παράγραφοι 3 και 4 αναλύει τους μέγιστους χρόνους κράτησης. Το άρθρο 8 διατυπώνει την αρχή του φυσικού δικαστή. Αυτό σημαίνει ότι ο δικαστής πρέπει να είναι αμερόληπτος και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να είναι προκατελιγμένος ή να έχει συμφέρον από την έκβαση της

⁴⁸¹ Νομικό Κέντρο Λέσβου. 2021. Know your rights: Interacting with the police. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://legalcentresvos.org/wp-content/uploads/2021/11/English-Interacting-with-the-police.pdf>

⁴⁸² Όπ.π.

⁴⁸³ Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

⁴⁸⁴ Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

⁴⁸⁵ Νομικό Κέντρο Λέσβου. 2021. Know your rights: Interacting with the police. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://legalcentresvos.org/wp-content/uploads/2021/11/English-Interacting-with-the-police.pdf>

δίκης όπως, για παράδειγμα, οικονομικό κέρδος. Εξάλλου, ο δικαστής έχει την υποχρέωση να ακούσει και τις δύο πλευρές και να δώσει στο άτομο το οποίο θα επηρεάσει η απόφαση την ευκαιρία να μιλήσει και να απαυχήσει στην άλλη πλευρά.⁴⁸⁶

Λεπτομερείς διατάξεις και δικονομικά δικαιώματα προβλέπονται στον *Κώδικα Ποινικής Δικονομίας* της χώρας, οι αναθεωρημένες εκδόσεις του οποίου τέθηκαν σε ισχύ τον Ιούλιο του 2019.⁴⁸⁷ Ενώ ο *Ποινικός Κώδικας* ορίζει τα εγκλήματα και τις ποινές και θεσπίζει διατάξεις για την αξιολόγηση των τελευταίων, ο *Κώδικας Δικονομίας* θεσπίζει τις σχετικές δικονομικές διατάξεις.

Στη συνέχεια, περιγράφονται ορισμένες διατάξεις του *Κώδικα Ποινικής Δικονομίας* που αφορούν τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι οποίες, σύμφωνα με πληροφορίες,⁴⁸⁸ είναι πιθανό να παραβιαστούν όταν έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση.⁴⁸⁹

▶ Το άρθρο 91: Δικαίωμα σε **δωρεάν νομική συνδρομή**. Παρέχεται εφόσον πληρούνται ορισμένα εισοδηματικά κριτήρια και για συγκεκριμένο χρόνο φυλάκισης, όπως ορίζεται στα άρθρα 6 και 7.

▶ Το άρθρο 95: **Δικαίωμα στην πληροφόρηση**: «Ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση τουλάχιστον για τα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση και ε) το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης».⁴⁹⁰

▶ Το άρθρο 97: **Δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου** της επιλογής του κατηγορουμένου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας. Επίσης, άρθρο 98: **Δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα** κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας.

▶ Το άρθρο 100: Δικαίωμα **ενημέρωσης σχετικά με την απαγγελία κατηγοριών, καθώς και πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας και λήψης αντιγράφου** αυτής.

▶ Το άρθρο 101: Δικαίωμα σε **διερμηνεία και**

μετάφραση. Βλ. επίσης άρθρο 237.

▶ Το άρθρο 104: Δικαίωμα **σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης**

▶ Το άρθρο 105 παράγραφος 2. **Δικαίωμα σε δικηγόρο** σε περίπτωση έρευνας, ιδίως πριν μιλήσει στην αστυνομία. Σε περίπτωση σύλληψης πολίτη, αυτό ισχύει για τους υπόπτους και τους κατηγορούμενους.⁴⁹¹

▶ Οι διατάξεις για την ανάκριση ενός υπόπτου έρευνας καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 246, σχετικά με τις έρευνες σύμφωνα με το άρθρο 253, σχετικά με τη δήμευση σύμφωνα με το άρθρο 260, και σχετικά με τη σύλληψη και την προσωρινή κράτηση σύμφωνα με το άρθρο 275.

▶ Το άρθρο 276 παράγραφος 1 ορίζει ότι «[...] κανείς δεν συλλαμβάνεται χωρίς ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένο **ένταλμα** του ανακριτή ή απόφαση του δικαστικού συμβουλίου, που πρέπει να κοινοποιούνται κατά τη στιγμή της σύλληψης».⁴⁹²

▶ Ωστόσο, **ένταλμα** μπορεί να εκδοθεί μόνο «όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις βάσει συγκεκριμένων γεγονότων [...] ότι ο συλληφθείς σχεδιάζει να διαφύγει ή να διαπράξει άλλα σοβαρά εγκλήματα» (άρθρο 276 παράγραφος 2. Περαιτέρω προϋποθέσεις που καθορίζουν κατά πόσον ενδείκνυται η κράτηση καθορίζονται στα άρθρα 286 και 296.

▶ Το άρθρο 278 παράγραφος 2 ορίζει ότι «αρμόδια για τη σύλληψη όργανα οφείλουν να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή **ευγένεια σε αυτόν που συλλαμβάνουν και να σέβονται την τιμή του**. Για το σκοπό αυτό, **δεν πρέπει να χρησιμοποιούν βία παρά μόνο όταν είναι απαραίτητο** και δεν μπορούν να τον δέσουν, εκτός εάν ο συλληφθείς αντιδρά βίαια ή είναι ύποπτος φυγής».

▶ Εάν ένα πρόσωπο δεν προσαχθεί ενώπιον εισαγγελέα εντός **24 ωρών από τη σύλληψή του**, πρέπει να αφεθεί ελεύθερο (άρθρο 279).

▶ Τα πρόσωπα που συλλαμβάνονται τη στιγμή που διαπράττουν ένα ποινικό αδίκημα μπορούν να συλληφθούν χωρίς ένταλμα (άρθρο 279).

▶ Σε περιπτώσεις πλημμελημάτων, ο συλληφθείς πρέπει να οδηγηθεί ενώπιον του εισαγγελέα εντός **12 ωρών**, ο οποίος αποφασίζει για την αποφυλάκισή του

⁴⁸⁶ Oxford Reference. 2023. natural justice.

Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100225319>

⁴⁸⁷ Δικηγορικό Γραφείο Λαμπαδάριος. 2019. New Criminal Code and New Code of Criminal Proceedings to come into force as of 01.07.2019 in Greece. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.lambadarioslaw.gr/2019/07/new-criminal-code-and-new-code-of-criminal-proceedings-to-come-into-force-as-of-01-07-2019-in-greece/>

⁴⁸⁸ Βάσει συνεντεύξεων με άτομα που ήταν αντιμέτωποι με ποινικοποίηση στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της έρευνας για την παρούσα εργαλειοθήκη.

⁴⁸⁹ Μη εξαντλητικός κατάλογος, που εξετάζει ιδίως τα δικαιώματα πριν από την έναρξη της δίκης.

⁴⁹⁰ Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

⁴⁹¹ Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών. 2021. «Προσαγωγές, κράτηση και συλλήψεις πολιτών». Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://bit.ly/3QB0H1u>

⁴⁹² Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

(άρθρο 279).

► **Μπορεί να συλληφθεί κάποιος όσο «διαρκεί η προδικασία**, εάν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος είναι ένοχος» (άρθρο 282 παράγραφος 1). «Οι περιοριστικοί όροι επιβάλλονται **εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι** για την εκπλήρωση των σκοπών» (άρθρο 282 παράγραφος 3).

► Διατάξεις σχετικά με την **προσφυγή** περιλαμβάνονται στο άρθρο 486 στοιχείο στ). Η προσφυγή πρέπει να κατατεθεί εντός του χρονικού πλαισίου που ορίζεται στο άρθρο 473 (βλ. κεφάλαιο 6.2.4.).

Οι διατάξεις του *Κώδικα Ποινικής Δικονομίας* αποτελούν, επιπλέον, τη βάση για τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον *Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού* (Προεδρικό Διάταγμα αριθ. 254/2004).⁴⁹³ Οι διατάξεις του εν λόγω κώδικα που αφορούν περισσότερο τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περίπτωση σύλληψης⁴⁹⁴ είναι οι εξής:

► Το άρθρο 3 στοιχείο α). «Η σύλληψη πρέπει να διεξάγεται με προσοχή και συνέπεια, το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να συμπεριφέρεται σωστά και να **αποφεύγει κάθε ενέργεια που μπορεί να προσβάλει την τιμή και την υπερηφάνεια του συλληφθέντος και γενικά να προσβάλλει την αξιοπρέπεια** ενός προσώπου».

► Άρθρο 3 στοιχείο β): Το αστυνομικό προσωπικό «πρέπει να **ενημερώνει αμέσως τους κρατούμενους για τους λόγους της σύλληψης και της κράτησής τους**, για κάθε κατηγορία εναντίον τους, για τα δικαιώματά τους και για τη διαδικασία που εφαρμόζεται στην περίπτωση τους. Οι κρατούμενοι που δεν κατανοούν την ομιλούμενη γλώσσα, **ενημερώνονται σε γλώσσα που κατανοούν** με διερμηνεία ή με οποιοδήποτε άλλο διαθέσιμο μέσο».

► Το αστυνομικό προσωπικό υποστηρίζει το **δικαίωμα των κρατούμενων να πραγματοποιήσουν τηλεφωνική κλήση** (άρθρο 3 στοιχείο γ), να ζητήσουν νομική συνδρομή (άρθρο 3 στοιχείο δ), να επικοινωνήσουν με την οικογένειά τους και, σε περίπτωση που δεν είναι Έλληνες υπήκοοι, να επικοινωνήσουν με τις

προξενικές αρχές (άρθρο 3 στοιχείο ε):

► Το άρθρο 3 στοιχείο ζ): Το αστυνομικό προσωπικό «[δ]ιασφαλίζει ασφαλείς **συνθήκες κράτησης που εγγυώνται την ασφάλεια, την υγεία και την προστασία της προσωπικότητας του κρατουμένου**» και φροντίζει για την υγεία του **κρατουμένου**, καθώς και για την πρόσβασή του σε γιατρό (άρθρο 3 στοιχείο η).

► Το άρθρο 4 στοιχείο β): Το αστυνομικό προσωπικό «σέβεται το **τεκμήριο αθωότητας** του κατηγορουμένου και υποχρεούται να διασφαλίζει όλα τα δικαιώματά του. Κάθε κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να **ενημερώνεται αμέσως για τη σε βάρος του κατηγορία** και να προετοιμάσει την υπεράσπισή του, ιδίως μέσω της νομικής συνδρομής του δικηγόρου του. Οι κρατούμενοι που δεν κατανοούν την ομιλούμενη γλώσσα, ενημερώνονται σε γλώσσα που κατανοούν με **διερμηνεία** ή με οποιοδήποτε άλλο διαθέσιμο μέσο».

► Άρθρο 4 στοιχείο γ): Το αστυνομικό προσωπικό «πρέπει να **συμπεριφέρεται κατάλληλα** προς τους συλληφθέντες, τους υπόπτους, τους μάρτυρες και τα πρόσωπα που υπέστησαν ζημία και **δεν πρέπει να ασκεί βία ή πίεση οποιασδήποτε μορφής προκειμένου να αντλήσει πληροφορίες**».

Νομοθεσία σχετικά με τα πυροβόλα όπλα που φέρει η αστυνομία

Παρόλο που δεν αναφέρονται συχνά περιστατικά κατάχρησης πυροβόλων όπλων στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια υπήρξαν ορισμένα περιστατικά με νεκρούς από πυρά της ελληνικής αστυνομίας.⁴⁹⁵ Συνεπώς, στην επόμενη ενότητα αναλύεται η χρήση πυροβόλων όπλων από το προσωπικό της ελληνικής αστυνομίας.

Η μεταφορά και χρήση πυροβόλων όπλων από την αστυνομία ρυθμίζεται στην Ελλάδα από τον *Νόμο 3169/2003*.

► Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1, «[ο]

⁴⁹³ Μπορείτε να βρείτε την πρωτότυπη έκδοση στα ελληνικά εδώ: Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού. 2004. Προεδρικό Διάταγμα 254/2004- ΦΕΚ 238Α/3-12-2004.

Διατίθεται στη διεύθυνση: http://www.astynomia.gr/images/stories/Attachment14238_KOD_FEK_238A_031204.pdf.

Για μετάφραση στα αγγλικά, βλ.: Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού. 2004. Προεδρικό Διάταγμα 254/2004- ΦΕΚ 238Α/3-12-2004. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4c90ec3a2.html>

⁴⁹⁴ Ο όρος «σύλληψη» δεν αναφέρεται μόνο στην αστυνομική κράτηση σε επίσημη φυλακή, αλλά και στην αστυνομική κράτηση εντός αστυνομικών τμημάτων.

⁴⁹⁵ Βλ., για παράδειγμα, την περίπτωση του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου (2008): Λεοντόπουλος Νικόλας και Μπούνιας Δημήτρης. 2014. *The Murder of Alexandros Grigoropoulos*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://thepressproject.gr/the-murder-of-alexandros-grigoropoulos/>. Επίσης, Freedom. 2019. *Breaking: murderer of Alexis Grigoropoulos released from prison*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://freedomnews.org.uk/2019/07/30/breaking-murderer-of-alexis-grigoropoulos-released-from-prison/>. Επίσης, Νίκος Σαμπάνης (2021): *Prothero, Mitchell*. 2021. *Roma Man Killed by Greek Police Had 'Hands Up' When He Was Shot*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.vice.com/en/article/93b5y3/roma-man-killed-by-greek-police-had-hands-up-when-he-was-shot>. Επίσης, Κώστας Φραγκούλης (2022): *dw*. 2022. *Greece: Roma teenager dies after police shooting*. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.dw.com/en/greece-roma-teenager-dies-after-police-shooting/a-64077212>

αστυνομικός επιτρέπεται κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του να προτάσσει το πυροβόλο όπλο, εάν υπάρχει **κίνδυνος ένοπλης επίθεσης σε βάρος αυτού** ή τρίτου». ⁴⁹⁶ Ωστόσο, μόνο εάν «**έχουν εξαντληθεί όλα τα ηπιότερα του πυροβολισμού μέσα**» ⁴⁹⁷ (άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο α).

▶ Προτού πυροβολήσει με όπλο, το αστυνομικό προσωπικό πρέπει να **δηλώσει τις προθέσεις του και να δώσει αρκετό χρόνο στο άτομο** να απαντήσει (άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο β): Εξάλλου, η ενέργεια πρέπει να **σχετίζεται** με την απάντηση που θα ληφθεί (άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο γ):

▶ **Απαγορεύονται οι πυροβολισμοί εκφοβισμού** και οι πυροβολισμοί κατά αντικειμένων (άρθρο 3 παράγραφος 3).

▶ Η χρήση πυροβόλου όπλου από αστυνομικό **με σκοπό να σκοτώσει απαγορεύεται** εάν μπορεί να πληγωθεί τρίτο πρόσωπο, εάν χρησιμοποιείται σε άοπλο πλήθος και μπορεί να πληγωθούν άοπλοι άνθρωποι ή εάν χρησιμοποιείται εναντίον ανηλίκων. Η μόνη εξαίρεση είναι για την πρόληψη του θανάτου και αν ένα πρόσωπο τρέχει για να διαφύγει αφού του έχει ζητηθεί να ερευνηθεί (άρθρο 3 παράγραφος 7).

6.3.2.2. Σε ποιον μπορεί να απευθυνθεί κάποιος σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς;

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω (κεφάλαιο 1), η εμπειρία των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους οποίους πήραμε συνέντευξη δείχνει ότι το να έχουν επίγνωση των δικαιωμάτων τους είναι σημαντικό σε περιπτώσεις άτυπης ποινικοποίησης με τη μορφή ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας ή των διοικητικών αρχών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι οργανώσεις να παρέχουν σχετικές πληροφορίες και κατάρτιση στους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται γι' αυτές.

Αφού ένας υπέρμαχος ανθρωπίνων δικαιωμάτων γίνει στόχος ποινικοποίησης με τη μορφή ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας ή των διοικητικών αρχών, μπορεί να ζητήσει επανόρθωση με τους ακόλουθους τρόπους:

Διαμεσολαβητής

Η ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη. ⁴⁹⁸ Ως εκ τούτου, οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ατόμων κατά τη διάρκεια αστυνομικών επιχειρήσεων και αστυνομικών συλλήψεων μπορούν να αντιμετωπιστούν με την υποβολή καταγγελίας στον Συνήγορο του Πολίτη (όπως περιγράφεται ανωτέρω στο κεφάλαιο 6.2.1.).

Αυτό εμπίπτει στην ειδική εντολή του Συνηγόρου του Πολίτη, δηλαδή του *Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας*, ο οποίος ορίζεται περαιτέρω στον ν. 4443/2016, μέρος Δ. Σύμφωνα με τον τελευταίο, ο Συνήγορος είναι αρμόδιος για τη διερεύνηση και αξιολόγηση καταγγελιών για διάφορες μονάδες της ελληνικής αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένης της Ελληνικής Ακτοφυλακής ή του προσωπικού των φυλακών. Οι καταγγελίες αυτές μπορούν να αφορούν είτε συγκεκριμένες ενέργειες κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων τους είτε κατάχρηση του καθεστώτος τους, που μπορεί να περιλαμβάνει περιστατικά βασανιστηρίων και παραβίασης της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, σκόπιμες παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή την προσωπική ελευθερία, χρήση πυροβόλων όπλων ή ρατσιστική και μεροληπτική συμπεριφορά. ⁴⁹⁹ Μέρος αυτής της εντολής είναι η έκδοση εκθέσεων σχετικά με τα καταγεγραμμένα περιστατικά σε τακτική βάση. ⁵⁰⁰

Νομικές οδοί: καταγγελία στον εισαγγελέα

Όπως περιγράφεται ανωτέρω, το ελληνικό κράτος είναι συνταγματικό κράτος. Ως εκ τούτου, τα δικονομικά παραπτώματα μπορούν επίσης να αντιμετωπιστούν μέσω της δικαιοσύνης. Έτσι, μπορεί κάποιος να υποβάλει ποινική καταγγελία.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της εντολής του, ο εισαγγελέας δεν διευκολύνει μόνο τις προκαταρκτικές έρευνες, υποβάλλει προτάσεις στα δικαστήρια και ασκεί ένδικα μέσα, αλλά έχει επίσης ως καθήκον του «την εποπτεία και τον έλεγχο των αστυνομικών αρχών όσον αφορά

⁴⁹⁶ Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

⁴⁹⁷ Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά

⁴⁹⁸ Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2016. Who and What is the Greek Ombudsman. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2016/06/17/en_r.pdf

⁴⁹⁹ Ο Συνήγορος του Πολίτη. Άνευ ημερομηνίας Πώς μπορούμε να σας βοηθήσουμε. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://old.synigoros.gr/?i=human-rights.en.hr-help-with>

⁵⁰⁰ Βλέπε, για παράδειγμα, την έκθεσή του για το 2020: Ο Συνήγορος του Πολίτη. 2021. National Mechanism for the Investigation of Arbitrary Incidents: Special Report 2020. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://old.synigoros.gr/resources/docs/report-2020_en_web.pdf

την πρόληψη και τη δίωξη των εγκλημάτων».⁵⁰¹

Ως εκ τούτου, μπορεί να υποβληθεί καταγγελία στο γραφείο του εισαγγελέα για ανάρμοστη συμπεριφορά της αστυνομίας. Η αρμοδιότητά του είναι οργανωμένη γεωγραφικά.

Όταν κάποιος βιώσει ένα περιστατικό ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας και σκοπεύει να το καταγγείλει, οι ΟΚΠ που εργάζονται στο πεδίο συνιστούν ανεπιφύλακτα να επικοινωνεί πάντοτε με δικηγόρο ή με ΟΚΠ που παρέχουν νομική υποστήριξη.⁵⁰²

---

501 Ελεύθερη μετάφραση από τα ελληνικά. Υπουργείο Δικαιοσύνης. Άνευ ημερομηνίας Η Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών - Σύντομη Παρουσίαση. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.solon.gov.gr/webcenter/portal/eis_prwt_ath?_adf.ctrl-state=osxpruljb7_37&_afr-Loop=13572698214382996#%40%3F_afrLoop%3D13572698214382996%26_adf.ctrl-state%3D16e3iqho4m_4

502 Νομικό Κέντρο Λέσβου. 2021. Know your rights: Interacting with the police. Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://legalcentrelesvos.org/wp-content/uploads/2021/11/English-Interacting-with-the-police.pdf>

7. Συμπέρασμα

Η παρούσα εργαλειοθήκη δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα συζητήσεων στο πλαίσιο του Border Violence Monitoring Network, από τις οποίες διαπιστώθηκε η ύπαρξη ενός κενού στις υπάρχουσες δημοσιεύσεις σχετικά με τους μηχανισμούς προστασίας και τις δυνατότητες συνηγορίας υπέρ των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα μια έλλειψη προσβάσιμων και συνεκτικών πηγών που μπορούν να καθοδηγήσουν ένα άτομο στις πιθανές ενέργειες που μπορεί να κάνει σε μια τέτοια περίπτωση. Ενώ ανακαλύφθηκαν και αναλύθηκαν διάφορες πτυχές που μπορούν να συνδυαστούν σε περίπτωση που έρθει κάποιος αντιμέτωπος με ποινικοποίηση, είναι σημαντικό να επισημανθεί το γεγονός ότι η πραγματικότητα σε κάθε περίπτωση μπορεί να είναι πολύ περίπλοκη, και η λήψη αποφάσεων σχετικά με τη σωστή στρατηγική μπορεί να είναι δύσκολη. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της έρευνας, συνειδητοποιήσαμε ότι οι μηχανισμοί προστασίας των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση στο ευρωπαϊκό έδαφος εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς εντός της ΕΕ. Ως εκ τούτου, υποστηρίζουμε την επέκταση του μηχανισμού προστασίας της ΕΕ για τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε να ισχύει και για τα πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφος της ΕΕ, δεδομένου ιδίως ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε αύξηση της ποινικοποίησης των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, ιδίως των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των μεταναστών.

Παρόλο που η παρούσα εργαλειοθήκη εστιάζει στην Κροατία και την Ελλάδα, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ποινικοποίηση των υπέρμαχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει αυξηθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ως εκ τούτου, η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να στραφεί και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ενώ πρόκειται για μια δυναμική εργαλειοθήκη με την οποία ελπίζουμε να βοηθήσουμε τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλη την Ευρώπη, έχουμε επίσης επίγνωση του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος και σκοπεύουμε να την επικαιροποιήσουμε και να την αναπτύξουμε περαιτέρω στο μέλλον. Επιπλέον, ελπίζουμε ότι ο παρών οδηγός μπορεί να υποστηρίξει τους υπέρμαχους ανθρωπίνων δικαιωμάτων να ξεπεράσουν τις αδικίες, να συγκεντρώσουν στοιχεία για την ποινικοποίηση που αντιμετωπίζουν και, μακροπρόθεσμα, να δημιουργήσουν έναν ασφαλή χώρο της κοινωνίας των πολιτών που θα προστατεύει τους ανθρώπους οι οποίοι μάχονται για την άσκηση των βασικών θεμελιωδών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Θα θέλαμε να εκφράσουμε την αλληλεγγύη μας προς όλα τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τους ανθρώπους σε κίνηση και τους πολιτικούς ακτιβιστές που έρχονται αντιμέτωποι με ποινικοποίηση για τη δράση τους στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

8. Παράρτημα

8.1. Οδηγίες σχετικά με τις καταγγελίες στον Συνήγορο του Πολίτη

Τα πεδία που επισημαίνονται με * είναι υποχρεωτικά και πρέπει να συμπληρωθούν πριν από την υποβολή της αναφοράς σας.

Το email που χρησιμοποιείτε θα πρέπει να είναι η προσωπική σας διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς αυτό θα χρησιμοποιηθεί για την πιστοποίησή σας στο σύστημα. Θα σας σταλεί εκεί ο κωδικός CRL, ώστε να μπορείτε να παρακολουθείτε την πρόοδο της αναφοράς σας και μέσω του οποίου θα μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε ΟΛΕΣ τις αναφορές που έχετε υποβάλει.

Για την καλύτερη λειτουργία της εφαρμογής, σας συνιστούμε να χρησιμοποιείτε τις τελευταίες εκδόσεις του προγράμματος περιήγησης.

Ηλεκτρονική υποβολή αναφοράς

Τα πεδία με * είναι υποχρεωτικά και θα πρέπει να συμπληρωθούν για να μπορέσετε να υποβάλετε την αναφορά σας.

Το e-mail που θα χρησιμοποιήσετε θα πρέπει να είναι το προσωπικό σας, δεδομένου ότι μέσω αυτού θα πιστοποιηθείτε στο σύστημα. Σε αυτό θα σας αποσταλούν οι κωδικοί, με τους οποίους θα μπορείτε να παρακολουθείτε την εξέλιξη της αναφοράς σας και μέσω αυτού θα μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε ΟΛΕΣ τις αναφορές που έχετε υποβάλει.

Για την καλύτερη λειτουργία της εφαρμογής, προτείνουμε να χρησιμοποιείτε τις πιο πρόσφατες εκδόσεις browser.

Παρακολούθηση Ηλεκτρονικής Αναφοράς
Αναλυτικές Οδηγίες
Δίπλωμα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Επώνυμο* Όνομα*

Πατρώνυμο* Αρ. Δελτίου Ταυτότητας / Αρ. Διαβ...

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διεύθυνση Τ.Κ.

Περιοχή Νομός

Τηλέφωνο Επικοινωνίας Κινητό Τηλέφωνο*

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Το e-mail που θα χρησιμοποιήσετε θα πρέπει να είναι το προσωπικό σας. Σε αυτό θα σας αποσταλεί μήνυμα με τον κωδικό Παρακολούθησης της Αναφοράς σας και με αυτό θα μπορείτε να παρακολουθήσετε όλες τις υποβληθείσες αναφορές σας.

E-mail*

Επιβεβαίωση e-mail*

Εικόνα 3

Στη φόρμα που ανοίγει, συμπληρώστε το Θέμα και την Υπηρεσία την οποία αφορά η αναφορά σας.

Γράψτε μια σύντομη περιγραφή του προβλήματος που αντιμετωπίζετε και ζητήστε τη διαμεσολάβηση του Συνήγορου του Πολίτη (έως 4.000 χαρακτήρες).

Μπορείτε να επισυνάψετε τα αρχεία που επιθυμείτε, σύμφωνα με τα επιτρεπόμενα όρια (έως 5MB ανά αρχείο) και τους αποδεκτούς τύπους αρχείων. (bmp, .doc, .docx, .jpg, .odt, .ods, .odp, .pdf, .png, .ppt, .pptx, .txt, .xls, .xlsx)

Επιλέξτε «Προεπισκόπηση αναφοράς» για να δείτε την αναφορά σας πριν την υποβάλετε (Εικόνες 4 και 5).

Ηλεκτρονική υποβολή αναφοράς

Τα πεδία με * είναι υποχρεωτικά και θα πρέπει να συμπληρωθούν για να μπορέσετε να υποβάλετε την αναφορά σας.

Το e-mail που θα χρησιμοποιήσετε θα πρέπει να είναι το προσωπικό σας, δεδομένου ότι μέσω αυτού θα πιστοποιηθείτε στο σύστημα. Σε αυτό θα σας αποσταλούν οι κωδικούς, με τους οποίους θα μπορείτε να παρακολουθείτε την εξέλιξη της αναφοράς σας και μέσω αυτού θα μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε ΟΛΕΣ τις αναφορές που έχετε υποβάλει.

Για την καλύτερη λειτουργία της εφαρμογής, προτείνουμε να χρησιμοποιείτε τις πιο πρόσφατες εκδόσεις browser.

Παρακολούθηση Ηλεκτρονικής Αναφοράς

Αναλυτικές Οδηγίες

Διάθεση προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΑΝΑΦΟΡΑ

Ε-Όνομα*

Υπηρεσία / Οργανισμός με την οποία / τον οποίο σχετίζεται η αναφορά*

Περιγραφή*

Σύντομη περιγραφή του περιλήματος (μέχρι 4.000 χαρακτήρες)

Επισύνηψη Αρχείων σχετικών της αναφοράς

Επισύνηψη Αρχείων

(επιτρεπόμενα τύποι: .png, .doc, .docx, .pdf, .odt, .odp, .ppt, .pptx, .xls, .xlsx) έως 50MB ανά αρχείο

Εικόνα 4

Επισκόπηση Αναφοράς & Αποστολή

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Επώνυμο	ΕΠΩΝΥΜΟ
Όνομα	ΟΝΟΜΑ
Πατρώνυμο	ΠΑΤΡΩΝΥΜΟ
Αρ. Δελτίου Ταυτότητας / Αρ. Διαβατηρίου	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ/ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διεύθυνση	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
T.K.	12345
Περιοχή	ΠΕΡΙΟΧΗ
Νομός	ΑΤΤΙΚΗΣ
Τηλέφωνο Επικοινωνίας	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ
Κινητό Επικοινωνίας	69123456789

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

E-mail	MAIL@MAIL.GR
---------------	--------------

Εικόνα 5

ΑΝΑΦΟΡΑ

Θέμα
E-THEMA - ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Υπηρεσία / Οργανισμός με την οποία / τον οποίο σχετίζεται η αναφορά
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Περιγραφή
ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Εικόνα 6

Σε αυτό το στάδιο μπορείτε είτε να επιλέξετε «Επεξεργασία» σε περίπτωση που θέλετε να αλλάξετε/διορθώσετε κάτι σε αυτή, είτε να προχωρήσετε στην οριστικοποίησή της. «Αποστολή αναφοράς» (Εικόνες 6 και 7).

Επεξεργασία
Αποστολή Αναφοράς

Εικόνα 7

Μετά την παραπάνω ενέργεια και πριν ολοκληρώσετε την υποβολή της αναφοράς σας, θα σας ζητηθεί για τον σκοπό αυτό να επιβεβαιώσετε τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας:

1. Θα λάβετε ένα μήνυμα στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο που καταχωρίσατε, όπου θα αναφέρεται ο κωδικός επιβεβαίωσης (Εικόνα 8).

Επαλήθευση διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (E-mail)

Αξιότιμε κύριε,
Αξιότιμη κυρία,

Για να ολοκληρωθεί η διαδικασία και να υποβάλλετε την αναφορά σας, ηλεκτρονικά, στον ιστότοπο του Συνηγόρου του Πολίτη, θα πρέπει να επιβεβαιώσετε τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας. Αυτό βοηθά στην αποφυγή προβλημάτων με κακές διευθύνσεις ή spam.

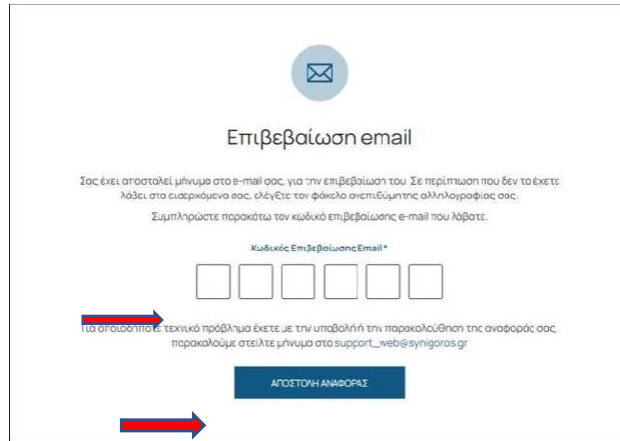
Παρακαλούμε πληκτρολογήστε τον παρακάτω κωδικό, στη φόρμα υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς.

Κωδικός Επιβεβαίωσης email: 523276

Προσοχή: Μην απαντάτε στη συγκεκριμένη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Εικόνα 8

2. Στην οθόνη σας θα εμφανιστεί το ακόλουθο μήνυμα (εικόνα 9):

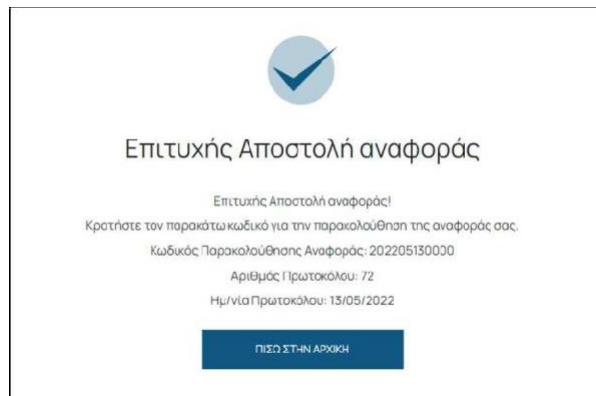

Εικόνα 9

Εκεί θα πρέπει να εισαγάγετε τον κωδικό επιβεβαίωσης, ο οποίος σας έχει αποσταλεί στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο που δηλώσατε και, τέλος, να επιλέξετε την τελική υποβολή της αναφοράς σας.

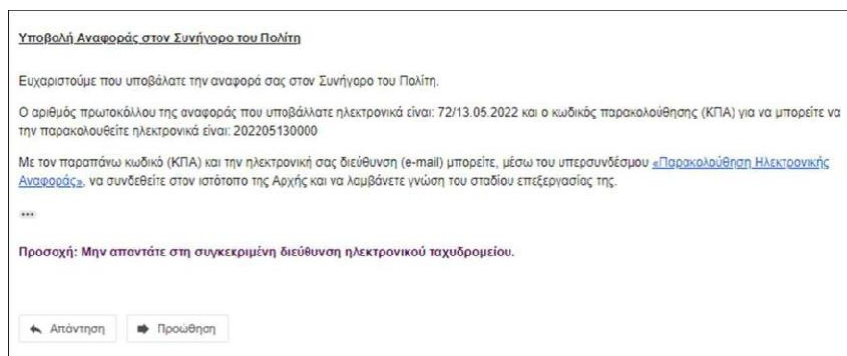
Μόλις επιβεβαιωθεί η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας, η αναφορά σας έχει υποβληθεί στον Συνήγορο του Πολίτη.

Στην οθόνη σας εμφανίζεται ένα μήνυμα επιβεβαίωσης που περιλαμβάνει τον κωδικό παρακολούθησης της αναφοράς (RTC), τον αριθμό πρωτοκόλλου που έλαβε και την ημερομηνία που ελήφθη για πρώτη φορά (εικόνα 10).

Εικόνα 10

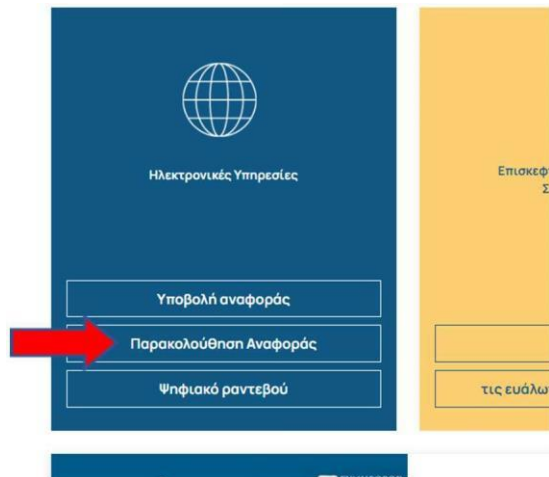
Ταυτόχρονα θα λάβετε ένα ενημερωτικό μήνυμα στο ηλεκτρονικό σας ταχυδρομείο (εικόνα 11).

Εικόνα 11

2. Παρακολούθηση Web Reference

Για να παρακολουθήσετε την ηλεκτρονική αίτηση που υποβάλατε στον Συνήγορο του Πολίτη, επιλέξτε «Παρακολούθηση αίτησης» (εικόνα 12) από τις Ηλεκτρονικές υπηρεσίες στην αρχική σελίδα του ιστοτόπου του Συνήγορου του Πολίτη.

Εικόνα 12

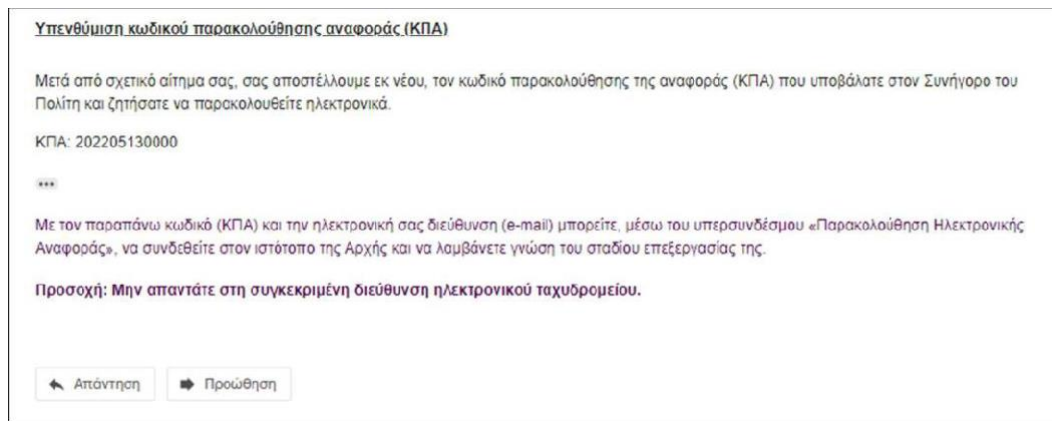
Για να συνδεθείτε και να παρακολουθήσετε ηλεκτρονικά την αναφορά σας, θα πρέπει να συμπληρώσετε τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που δώσατε κατά την υποβολή της, καθώς και τον κωδικό παρακολούθησης της αναφοράς (RTC) που σας έχει αποσταλεί, και να κάνετε κλικ στην επιλογή «Ταυτοποίηση» (εικόνα 13).

 A screenshot of the 'Παρακολούθηση Αναφοράς' (Track Report) page. The page has a dark blue header with the title 'Παρακολούθηση Αναφοράς'. Below the title, there is a paragraph of text: 'Για να συνδεθείτε και να παρακολουθήσετε την αναφορά σας, συμπληρώστε την ηλεκτρονική διεύθυνση που δηλώσατε κατά την υποβολή της, καθώς και τον Κωδικό Παρακολούθησης Αναφοράς (ΚΠΑ) που σας έχει σταλεί σε αυτή. Επιλέξτε «Έχασα τον Κωδικό Παρακολούθησης Αναφοράς», σε περίπτωση που δεν θυμάστε τον κωδικό αυτό, για να σας σταλεί, εκ νέου, με μήνυμα στο e-mail σας.' To the right of the text is a form with three input fields: 'Ηλεκτρονική Διεύθυνση' (with 'E-mail' placeholder), 'Κωδικός Παρακολούθησης Αναφοράς' (with 'ΚΠΑ' placeholder), and a 'ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ' button. Below the button is a link: 'Έχασα τον Κωδικό Παρακολούθησης Αναφοράς;'.

Εικόνα 13

Σε περίπτωση που δεν θυμάστε τον κωδικό παρακολούθησης της αναφοράς (RTC), αφού συμπληρώσετε το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σας, μπορείτε να επιλέξετε το κουμπί «Έχασα τον κωδικό παρακολούθησης της αναφοράς» και ο κωδικός θα σας αποσταλεί εκ νέου (εικόνα 14).

Εικόνα 14

Αφού συνδεθείτε επιτυχώς στο σύστημα, μπορείτε να δείτε όλες τις πληροφορίες της αναφοράς σας (κατάσταση, ημερομηνία υποβολής, κωδικός παρακολούθησης αναφοράς, αριθμός πρωτοκόλλου έκθεσης) (εικόνα 15), το ιστορικό όλων των ενεργειών που έγιναν σχετικά με αυτήν (εικόνα 16) και τις πληροφορίες σχετικά με τον ειδικό χειριστή που έχει αναλάβει να εξετάσει την αναφορά σας (εικόνα 17).

Στο πεδίο «Κατάσταση» όταν παρακολουθείτε την αναφορά σας, θα εμφανίζεται η κατάσταση της αναφοράς:

- «Αναμονή για επιβεβαίωση από τον Συνήγορο του Πολίτη», μέχρι να διεκπεραιωθεί από την αρμόδια υπηρεσία που παραλαμβάνει τις αιτήσεις.
- «Επιβεβαιώθηκε από τον Συνήγορο»,
- «Προς αποδοχή», έως ότου ανατεθεί στον κατάλληλο κύκλο αρμοδιότητας
- «Προς ανάθεση», μέχρι να ανατεθεί σε ειδικό επιστήμονα/χειριστή
- «Ανατέθηκε», όταν ολοκληρωθεί η ανάθεση στον ειδικό επιστήμονα/χειριστή
- «Αρχειοθετήθηκε» όταν η αναφορά κλείσει.

Όταν η αναφορά ανατεθεί σε έναν ειδικό, τα στοιχεία του χειριστή της αναφοράς θα εμφανίζονται παρακάτω στη σελίδα παρακολούθησης της αναφοράς σας.

Πληροφορίες Αναφοράς

Κατάσταση
● Αναμονή Επιβεβαίωσης Από Συνήγορο

Ημερομηνία Υποβολής
 13/05/2022

Κωδικός Παρακολούθησης Αναφοράς
 202205130000 ☐

Αριθμός Πρωτοκόλλου
 72 ☐

Ηλεκτρονική υποβολή αναφοράς

Θέμα
 E-THEMA - ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Υπηρεσία / Οργανισμός με την οποία / τον οποίο σχετίζεται η αναφορά
 ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Περιγραφή
 ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Εικόνα 15

Ιστορικό Αναφοράς			
Ημερομηνία	Θέμα Εγγράφου	Αριθμός Πρωτοκόλλου	Εγγραφο

Εικόνα 16

Στοιχεία Εκπροσώπου

Α.Κ.

Συστήματος Διαχειριστής

✉
 Επικοινωνία με Συνήγορο

Εικόνα 17

Στο κάτω μέρος της σελίδας, μπορείτε επίσης να έχετε πρόσβαση σε όλες τις αναφορές που έχετε υποβάλει από την ίδια διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (εικόνα 18).

Επιπλέον Αναφορες		
Ημερομηνία	Τίτλος Αναφοράς	Εξέλιξη
07/04/2022	ΤΕΣΤ ΑΝΑΦΟΡΑ 17/4/2022	● Αναμονή Επιβεβαίωσης Από Συνήγορο

Εικόνα 18

3. Υποβολή πρόσθετων αρχείων Web Reference

Μπορείτε να υποβάλετε πρόσθετα αρχεία για την αναφορά σας ή ακόμη και ένα αίτημά σας, μέσω της ηλεκτρονικής παρακολούθησης. Ωστόσο, η κατάσταση της αναφοράς σας πρέπει να είναι «Ανατέθηκε».

Αρχικά, θα πρέπει να συνδεθείτε στο Report Tracker, όπως περιγράφεται παραπάνω (εικόνα 13). Επιλέξτε την αναφορά που σας ενδιαφέρει, εάν έχετε περισσότερες από μία αναφορές.

Στην ενότητα «Υποβολή νέων σχετικών εγγράφων» (εικόνα 19), στο πεδίο «Περιγραφή», το οποίο είναι υποχρεωτικό, πρέπει να περιγράψετε το αίτημά σας και στη συνέχεια να επισυνάψετε τα αρχεία που θέλετε να υποβάλετε. Σημειώστε ότι κάθε αρχείο που υποβάλλετε δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 5MB.

Εικόνα 19

Επιλέξτε «Υποβολή σχετικής αναφοράς» για να υποβάλετε το αίτημά σας.

Στην οθόνη σας θα δείτε τον αριθμό πρωτοκόλλου και την ημερομηνία του αιτήματός σας (εικόνα 20).

Εικόνα 20

Ταυτόχρονα, θα λάβετε ένα μήνυμα στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας με αυτά τα στοιχεία (εικόνα 21).

Εικόνα 21

Υποβολή Νέων Σχετικών Εγγράφων

Θέμα*

Υποβολή σχετικών αναφορών

Περιγραφή*

Περιγραφή

Σύντομη περιγραφή του προβλήματος (μέχρι 4.000 χαρακτήρες)

Επισύναψη νέων σχετικών αρχείων της αναφοράς.

Επισύναψη Αρχείων

(αποδεκτοί τύποι: bmp, doc, docx, jpg, odt, ods, odp, pdf, png, ppt, pptx, txt, xls, xlsx)
έως 5MB ανά αρχείο

Υποβολή σχετικού αναφοράς

Εικόνα 19

Επιλέξτε «Υποβολή σχετικής αναφοράς» για να υποβάλετε το αίτημά σας.

Στην οθόνη σας θα δείτε τον αριθμό πρωτοκόλλου και την ημερομηνία του αιτήματός σας (εικόνα 20).

Υποβολή σχετικού αναφοράς

Τα πρόσθετα στοιχεία που υποβάλλετε για την αναφορά σας, έχουν υποβληθεί. Ο αριθμός πρωτοκόλλου της αίτησής σας είναι : 139/31.05.2022

Εικόνα 20

Ταυτόχρονα, θα λάβετε ένα μήνυμα στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας με αυτά τα στοιχεία (εικόνα 21).

Υποβολή Αναφοράς στον Συνήγορο του Πολίτη

Τα πρόσθετα στοιχεία που υποβάλλετε για την αναφορά σας, έχουν υποβληθεί.

Ο αριθμός πρωτοκόλλου της αίτησής σας είναι : 132/30.05.2022

***

Προσοχή: Μην απαντάτε στη συγκεκριμένη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Εικόνα 21

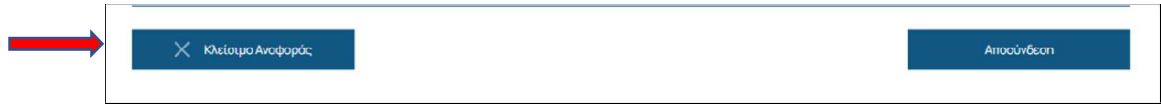

4. Αίτημα για κλείσιμο της ηλεκτρονικής αναφοράς

Μέσω της επιλογής «Παρακολούθηση της αναφοράς σας», μπορείτε να ζητήσετε από τον Συνήγορο του Πολίτη να την κλείσει/αρχαιοθετήσει.

Επιλέξτε την αναφορά που σας ενδιαφέρει, εάν έχετε περισσότερες από μία αναφορές.

Πατήστε το κουμπί «Κλείσιμο αναφοράς» (εικόνα 22).

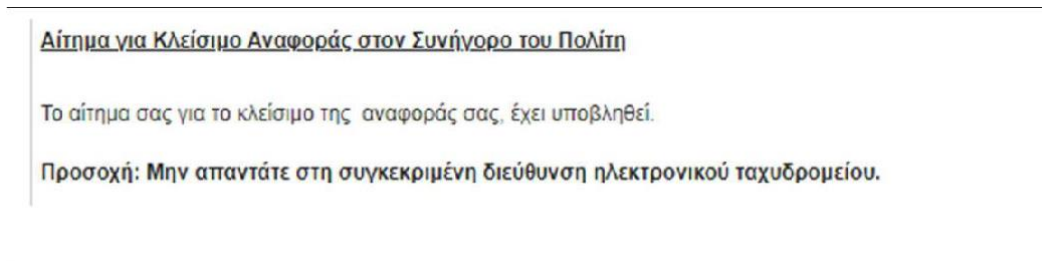
Εικόνα 22

Στην οθόνη σας θα εμφανιστεί το ακόλουθο μήνυμα (εικόνα 23).

Θα πρέπει να αναφέρετε το αίτημά σας στο πεδίο «Σύντομη περιγραφή». Εάν επιθυμείτε, μπορείτε να επισυνάψετε σχετικά αρχεία για το αίτημα αυτό. Τέλος, επιλέξτε «Κλείσιμο αναφοράς».

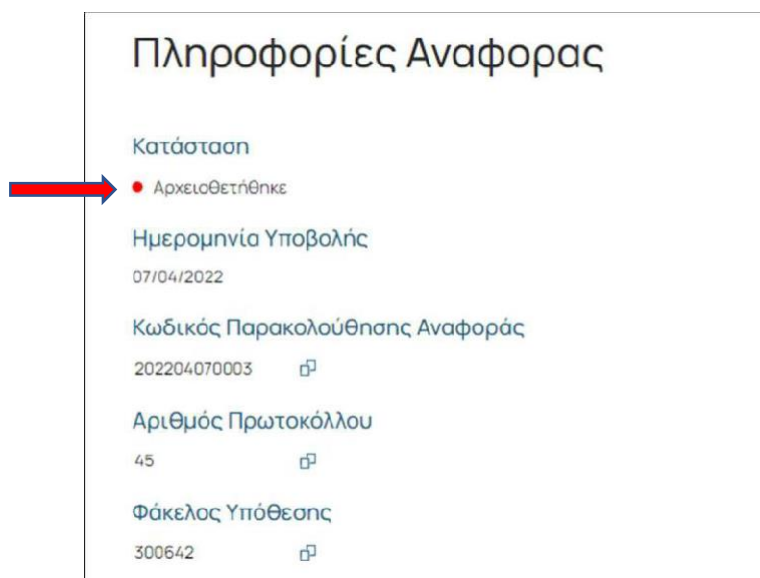
Εικόνα 23

Θα λάβετε έναν αριθμό πρωτοκόλλου για το αίτημά σας και θα σταλεί ένα μήνυμα στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σας (εικόνα 24).

Εικόνα 24

Όταν το αίτημά σας γίνει δεκτό από τον Συνήγορο του Πολίτη, η κατάσταση της αναφοράς σας θα εμφανίζεται ως «Υποβλήθηκε» (εικόνα 25).

Εικόνα 25

Πληροφορίες εκδότη:

Heinrich-Böll-Stiftung Θεσσαλονίκη
Τόπος δημοσίευσης: online <https://gr.boell.org>
Ημερομηνία κυκλοφορίας: 2023
ISBN: 978-618-5580-19-3
Επιμελητές: Hope Barker, Elena Beck
Συγγραφείς: Elena Beck, Kaja Gajšek, Mima Kobold, Daniel O'Grady

Μετάφραση από τα αγγλικά στα ελληνικά: Intertranslations

Επιμέλεια και διόρθωση του πρωτοτύπου: Chris Meikle

Μορφοποίηση: Κατερίνα Τριανταφυλλοπούλου

Άδεια: Creative Commons (CC BY-NC-SA 4.0),
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Οι απόψεις που εκφράζονται στην παρούσα έκθεση είναι αυτές των συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις του Heinrich-Böll-Stiftung Θεσσαλονίκης.

Αυτή η εργαλειοθήκη δημιουργήθηκε από: το Δίκτυο Παρακολούθησης Συνοριακής Βίας σε συνεργασία με το Ίδρυμα Heinrich-Böll Θεσσαλονίκης.

Επικοινωνία: Neda Noraie-Kia, Επικεφαλής μεταναστευτικής πολιτικής στην Ευρώπη

Heinrich-Böll-Stiftung Θεσσαλονίκη

Email: neda.noraie-kia@gr.boell.org